

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS**

Lukas Kijauskas

**VERTĖS PASIŪLYMO TALENTINGAM STUDENTUI
TOBULINIMAS: KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETO
ATVEJIS**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovė

Doc. Dr. Lina Užienė

KAUNAS, 2019

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

VERTĖS PASIŪLYMO TALENTINGAM STUDENTUI
TOBULINIMAS: KAUNO TECHNOLOGIJOS
UNIVERSITETO ATVEJIS

Baigiamasis magistro projektas

Inovacijų valdymas ir antreprenerystė (6211LX031)

Vadovė .....parašas.....

Doc. Dr. Lina Užienė

2019 m. gegužės 10 d.

Recenzentė .....parašas.....

Prof. Liudmila Bagdonienė

2019 m. gegužės 10 d.

Projektą atliko

(parašas) Lukas Kijauskas

2019 m. gegužės 10 d.

KAUNAS, 2019

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Lukas Kijauskas

Inovacijų valdymas ir antreprenerystė, 6211LX031

Baigiamojo magistro darbo „Vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimas: Kauno technologijos universiteto atvejis“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

2019 m. gegužės 10 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Luko Kijausko**, baigiamasis magistro projektas tema „Vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimas: Kauno technologijos universiteto atvejis“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame projekte nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį projektą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Lukas, Kijauskas. Development of Value Proposition for Talented Student: A Case of Kaunas University of Technology. Master's Final Degree Project / supervisor assoc. prof. dr. Lina Užienė; School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Study area (Business and Public Management), study field: Management.

Keywords: *value, value proposition, talented student, gifted, university, education, talent academy*

Kaunas, 2019. 81 page.

SUMMARY

Significant changes are taking place in a rapidly evolving society with the latest scientific discoveries, globalization and information and communications technologies. The society has become more consumer-friendly, its needs have changed and this has led to changes in the expectations of the university stakeholders. Universities were used to their own autonomy, hegemony since the Middle Ages and have been considered to be the creators of high culture, critical thinking development and the provision of exemplary scientific and humanistic education. However, the role of the university has changed. It now has to adapt to the expectations of stakeholders and compete with different educational institutions or other educational alternatives. Traditional university business models are becoming ineffective, so the more competitive universities are engaged in the innovation of the university business model, applying trends, improving their value proposition and their brand likewise. In industry 4.0, creativity, critical thinking, innovation and the ability to learn quickly are mostly valued by employers. The University 4.0 responds to the rising needs of student education and recognizes that modern students do not end up with education, even after graduation, because knowledge expiry date is getting shorter. Many universities are trying to introduce educational innovations to their study process and some successful examples can be found among various sources. Talented students have the potential to have a major impact on the global value creation chain, so many countries and educational institutions invest in the development of talented young people by setting up talent education academies or initiating national high added-value projects. In this project, the author examines the conceptual value of a talented student and provides solutions to the value proposition for a talented student at Kaunas University of Technology. Based on a review of scientific literature and other sources, a construct of value elements for a talented student has been developed and methodologically verified, giving a value as a four-dimensional concept. Adaptation of the construct to the case of selected university helped author to identify the gaps between the value significance and received value for the talented students by their own eyes. Based on that, a group discussion was initiated, during which talented students and representatives of the university that participate in value creation, offered the principles of value proposition improvement at Kaunas University of Technology.

Kijauskas, Lukas. Vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimas: Kauno technologijos universiteto atvejis. Magistro baigiamasis projektas / vadovas doc. dr. Lina Užienė; Kauno technologijos universitetas, Ekonomikos ir verslo fakultetas.

Studijų sritis (verslas ir viešoji vadyba), studijų kryptis: vadyba

Reikšminiai žodžiai: *vertė, vertės pasiūlymas, talentingas studentas, universitetas, ugdymas, talentų akademija*

Kaunas, 2019. 81 puslapis.

SANTRAUKA

Sparčiai besivystančioje visuomenėje vyksta reikšmingi pokyčiai, susiję su naujausiais moksliniais atradimais, globalizacija bei informacijos ir komunikacijų technologijomis. Visuomenė tapo vartotojiška, pasikeitė poreikiai, o tai nulėmė ir universiteto suinteresuotųjų šalių lūkesčių kaitą. Universitetai nuo pat viduramžių buvo pratę prie savo autonomijos, hegemonijos ir savo priederme laikė aukštos kultūros kūrimą, kritiško mąstymo ugdymą bei pavyzdingo tiek mokslinio, tiek humanistinio išsilavinimo teikimą. Tačiau universiteto vaidmuo pasikeitė – dabar jam tenka taikytis prie suinteresuotųjų šalių lūkesčių kaitos, konkuruoti su skirtingomis išsilavinimą siūlančiomis institucijomis ar kitomis ugdymo alternatyvomis. Tradiciniai universitetų verslo modeliai tampa neveiksnūs, tad konkurencingiausieji vykdo universitetinio verslo modelio inovaciją, taikydami prie tendencijų ir tobulindami savo vertės pasiūlymą bei prekinį ženklą. Pramonėje 4.0 labiau už viską vertinamas darbuotojų kūrybiškumas, kritinis mąstymas, novatoriškumas ir gebėjimas mokytis greitai. Universitetas 4.0 reaguoja į naujus studentų ugdymo poreikius ir pripažįsta, kad šiuolaikiniai studentai asmeninės karjeros metu nenutols nuo aukštojo mokslo net ir baigę studijas, nes studijų metų įgaunamų žinių laikas trumpėja. Daugelis universitetų bando diegti edukacines inovacijas į studijų procesą ir literatūroje galima atrasti sėkmingų pavyzdžių. Talentingi studentai turi potencialą daryti didelį poveikį visuotinėje vertės kūrimo grandinėje, tad daugelis šalių ir mokymo įstaigų investuoja į talentingų jaunuolių ugdymą, steigdami talentų ugdymo akademijas ar inicijuodami nacionalinius, didelę pridėtinę vertę nešančius projektus. Šiame projekte nagrinėjamas vertės konceptualumas talentingo studento akimis ir pateikiami vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principai Kauno technologijos universitete. Remiantis mokslinės literatūros ir kitų šaltinių apžvalga, parengtas ir metodologiškai patikrintas vertės elementų talentingam studentui modelis, pateikiantis vertę kaip keturių dimensijų sąvoką. Modelį pritaikius nagrinėjamo universiteto atvejui ir vertinant studentų akimis, identifikuoti atotrūkius tarp vertės talentingam studentui svarbos ir gavimo fakto. Remiantis jais, inicijuota grupinė diskusija, kurios metu talentingi studentai ir vertės jiems kūrime dalyvaujantys universiteto atstovai pasiūlė vertės pasiūlymo tobulinimo principus Kauno technologijos universitete.

TURINYS

Paveikslų sąrašas	6
Lentelių sąrašas	7
ĮVADAS.....	9
1. PROBLEMINĖS SITUACIJOS ARGUMENTACIJA.....	10
1.1. Tyrimo poreikį pagrindžiantys iššūkiai ir tendencijos	10
1.1.1. Prie naujosios kartos tenka taikytis tiek darbdaviams, tiek universitetui	10
1.1.2. Smunkantys Lietuvos demografiniai rodikliai	11
1.1.3. Neaiškus universiteto vaidmuo visuomenėje	11
1.1.4. Studijų personalizavimas keičia požiūrį į ugdymą.....	12
1.1.5. Naujų edukacinių modelių plitimas rinkoje	13
1.1.6. Darbdavių lūkesčiai iš universiteto pramonės revoliucijos 4.0 kontekste.....	14
1.1.7. Tarptautiškumo poreikis universitetuose.....	15
1.1.8. Protų nutekėjimas Lietuvoje.....	16
1.2. Apibendrinimas	16
2. TEORINĖS IR PRAKTINĖS VERTĖS PASIŪLYMO TALENTINGAM STUDENTUI PRIELAIDOS	17
2.1. Vertės konceptas	17
2.2. Suinteresuotųjų šalių teorija	19
2.3. Universitetų verslo modelių inovacija.....	22
2.4. Vertės pasiūlymo konstravimas	24
2.5. Talentingi studentai	27
2.6. Pasaulinės edukacinės tendencijos	29
2.7. Nacionalinės verslumo ir visuomeniškumo ugdymo iniciatyvos.....	31
2.8. Apibendrinimas	33
3. TYRIMO METODOLOGIJA.....	38
3.1. Bendra empirinio tyrimo eiga	38
3.2. Pirmoji dalis T1 – Anketinė apklausa	39
3.3. Antroji dalis T2 – Pusiau struktūruotas interviu	40
3.4. Trečioji dalis T3 – Struktūruota grupinė diskusija.....	41
3.5. Apibendrinimas	42
4. TYRIMO REZULTATAI IR DISKUSIJA	43
4.1. Gautų duomenų analizė.....	43
4.2. Vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principai.....	67
IŠVADOS	73
Literatūra.....	75
Priedai	82

Paveikslų sąrašas

1 pav. Vidurinių išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius ir bendrojo priėmimo rezultatai (MOSTA, 2018)	11
2 pav. Suinteresuotųjų šalių diagrama (Sudaryta pagal: Freeman ir kt., 2010).....	19
3 pav. Vidaus ir išorės suinteresuotųjų šalių grupių žemėlapis ir sąsajos aukštojo mokslo institucijose. (sudaryta pagal Borwick, 2013, Stankevičienė ir Vaiciukevičiūtė, 2016)	20
4 pav. Tradiciniai ir atsirandantys universitetų verslo modeliai (Sudaryta pagal: PWC, 2018)	23
5 pav. Vertės kūrimo studentui universitete modelis (Bakutyte ir Grundey, 2010).....	26
6 pav. Bendrojo intelekto faktoriaus komponentai (Sudaryta pagal: Cherry, 2018).....	27
7 pav. Inovatyvių mokymo metodų poreikis dėstytojų akimis (Mynbayeva ir kt., 2018).....	30
8 pav. Planuojamo empirinio tyrimo schema	38

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Objektivos ir subjektyvios vertės teorijų elementai.....	17
2 lentelė. Dažniausiai mokslinėje literatūroje minimos vertės dimensijos.....	18
3 lentelė. Suinteresuotųjų šalių kategorijos (Sudaryta pagal: Alves, Mainardes ir Raposo, 2010, Gerry Johnson, Kevan Scholes ir Richard Whittington, 2008, Jongbloed, Enders ir Salerno, 2008, Maric, 2013, Stankevičienė ir Vaiciukevičiūtė, 2016).....	20
4 lentelė. Universiteto priklausomybė nuo suinteresuotųjų šalių (Sudaryta pagal: Avci ir kt., 2015)	21
5 lentelė. Verslo modelio sąvokos apibrėžimai	22
6 lentelė. Pagrindiniai IKP verslo modelio elementai (Prifti ir kt., 2017).....	22
7 lentelė. Vertės pasiūlymo apibrėžimai (Sudaryta pagal: Janciūtė, 2013).....	24
8 lentelė. Vertė suinteresuotajai šaliai – studentams (Sudaryta pagal: Varaniūtė, 2018).....	26
9 lentelė. Kauno technologijos universiteto vertės pasiūlymas talentingam studentui GIFTed talentų akademijoje (Sudaryta pagal: KTU, 2019).....	29
10 lentelė. Modernūs mokymosi metodai	31
11 lentelė. Projekto „Kurk Lietuvai“ naudos (Sudaryta pagal: Kurk Lietuvai, 2019)	32
12 lentelė. Funkcinė vertė talentingam studentui	34
13 lentelė. Socialinė vertė talentingam studentui	35
14 lentelė. Emocinė vertė talentingam studentui.....	36
15 lentelė. Finansinė vertė talentingam studentui	36
16 lentelė. T1 tyrimo teiginių vertinimo skalės.....	39
17 lentelė. Duomenų analizėje naudojami trumpiniai	43
18 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: studijų pritaikomumas	43
19 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: tarptautiškumas.....	46
20 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: personalizuotas studijų turinys	49
21 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: skaitmenizuotas mokymosi procesas.....	51
22 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: kokybiškas dėstymas	52
23 lentelė. Tyrimų duomenys. Socialinė vertė: privilegijos	53
24 lentelė. Tyrimų duomenys. Socialinė vertė: socialinis identitetas.....	55
25 lentelė. Tyrimų duomenys. Socialinė vertė: visuomeniškumas	57
26 lentelė. Tyrimų duomenys. Emocinė vertė: gera savijauta universitete	59
27 lentelė. Tyrimų duomenys. Emocinė vertė: geros apgyvendinimo sąlygos	61
28 lentelė. Tyrimų duomenys. Emocinė vertė: mentorystė	62
29 lentelė. Tyrimų duomenys. Finansinė vertė: finansinis saugumas	64

30 lentelė. Vertės elementai, išreitinguoti pagal atotrūkį tarp vertės svarbos ir gavimo. Žaliai pažymėti vertės elementai, kuriems verta pateikti tobulinimo sprendimus. 68

IVADAS

Temos aktualumas. Klasikiniu požiūriu, universitetai yra laikomi institucijomis, kurios turėtų suteikti studentams kokybišką išsilavinimą ir kurti mokymosi aplinką žinioms kaupti. Universitetinio švietimo tobulinimas yra daugelio vyriausybių prioritetas, nes šiandieniniame žinių ekonomikos pasaulyje šalys nori turėti aukščiausio lygio universitetus. Tėvai nori matyti savo vaikus studijuojančius tokiuose universitetuose, o kitiems svarbu būti baigus gerą universitetą, nes tai sukuria geras perspektyvas geram darbui rasti (Chow ir Leung, 2016). Tačiau XXI-ajame informacinės visuomenės amžiuje situacija pradėjo keistis. Nuo 10-ojo dešimtmečio vidurio gimusiems ir šiandienos visuomenės pagrindu tampantiems Z kartos atstovams nebetinka pramonės amžiaus švietimo konceptas (Kantorová, Jonášová ir Panuš, 2017). Technologijų pažanga ir pasaulinės tendencijos diktuoja naujas sąlygas verslui ir visuomenei, todėl jų lūkesčiai universitetams pasikeitė. Studijų procese edukacinės inovacijos tapo būtinybe, nes informacinės technologijos žengia į visas studijų sritis ir universitetams nespėjant taikytis išskyla didžiulė grėsmė, jog jų vertės pasiūlymas studentams sumenks ir tokio universitetų poreikio koks buvo iki šiol nebeliks.

Tyrimo problema. Kas talentingam studentui Kauno technologijos universitete yra svarbiausia ir kaip turėtų atrodyti šiandieninis universiteto vertės pasiūlymas tokiam studentui?

Darbo tikslas. Atskleisti vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo sprendimus Kauno technologijos universitete.

Tyrimo objektas. Talentingo studento suvokiama studijų vertė.

Tyrimo metodai. Atliekamas kiekybinis tyrimas naudojant anketinės apklausos instrumentą ir du kokybiniai tyrimai, naudojant pusiau struktūruoto interviu ir struktūruotos grupinės diskusijos instrumentus.

Darbo uždaviniai:

1. Iširti teorines ir praktines prielaidas vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo sprendimams kurti.
2. Parengti vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo sprendimų vystymo metodologiją.
3. Suformuoti vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo sprendimus KTU atveju.

Pirmojoje darbo dalyje pateikiama probleminės situacijos argumentacija, pagrindžianti šio darbo poreikį. Aprašoma universitetų priklausomybė nuo darbo rinkos poreikių, didėjantys visuomenės lūkesčiai, atskaitingumas suinteresuotosioms šalims ir numatomas universitetų nykimas, pabrėžiant, kad dabartinis švietimo ir verslo modelis nėra perspektyvus. Studento sprendimą kokią aukštąją mokyklą pasirinkti, koku karjeros keliu eiti ir kur ugdyti savo kompetencijas daugiausia nulemia tai, kaip jis suvokia studijų vertę. Antrojoje dalyje analizuojama mokslinė literatūra ir kiti šaltiniai, formuojant teorines ir praktines vertės pasiūlymo talentingam studentui prielaidas. Apsibrėžiamos vertės, vertės pasiūlymo ir talentingo studento sąvokos, sudaromas vertės talentingam studentui modelis. Trečiojoje dalyje rengiama tyrimo metodologija iširti vertės talentingam studentui charakteristikas ir atotrūkį tarp gaunamos ir norimos gauti vertės. Identifikuotiems atotrūkiams tyrimo dalyviai siūlys kompromisinius sprendimus. Ketvirtojoje dalyje analizuojami tyrimų duomenys, suformuojami vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principai.

1. PROBLEMINĖS SITUACIJOS ARGUMENTACIJA

1.1. Tyrimo poreikį pagrindžiantys iššūkiai ir tendencijos

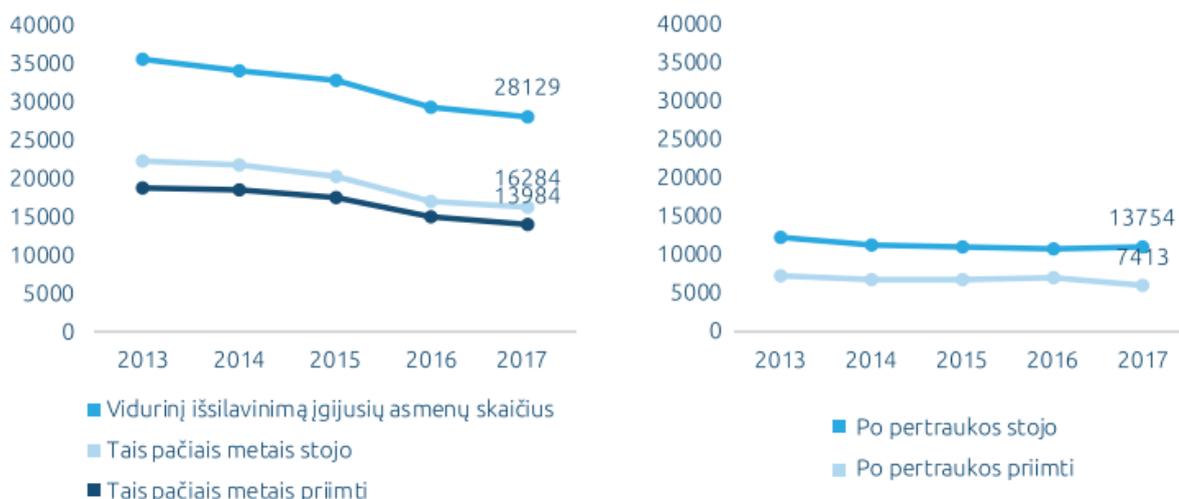
1.1.1. Prie naujosios kartos tenka taikytis tiek darbdaviams, tiek universitetui

Kartų kaitos – natūralus dalykas. Kiekvienas žmogus yra unikali asmenybė, užaugusi skirtingoje aplinkoje, prie kitokių žmonių. Vis dėl to, vyrauja bendros tendencijos, būdingos konkrečiam regionui, šaliai, pasauliui ar net laikmečiui, kurios nulemia tam tikras bendras žmonių savybes. Pasak Gajda (2017), visi nuo 1995 m. gimę žmonės yra vadinami Z karta. Modernias technologijas jie naudoja nuo ankstyvo amžiaus ir išmanusis telefonas yra tarsi jų dalis (Gajda, 2017). Z karta stipriai skiriasi nuo kiekvienos ankstesnės kartos. Juos gimdo vyresnės motinos, jie auga mažesnėse šeimose ir turi mažiau brolių ar seserų nei visuose laikotarpiuose būdavo būdinga iki šiol. Jie anksčiau pradėjo eiti į mokyklą ir šiandien tai yra labiausiai formaliai išsilavinusi karta istorijoje, kuri, prognozuojama, ir išliks išsilavinusi ilgiausiai (Desai ir Lele, 2017). Z kartai svarbu nuolatos išlikti prisijungus prie interneto ir įvairių tinklų, jungiančių jų draugus ir bendraminčius. Dėl virtualios realybės jie išmoko gyventi pasaulyje be sienų ir atlikti daugybę skirtingų užduočių vienu metu. Jie vadinami karta, kuriai būtina viską turėti „čia ir dabar“ (Gajda, 2017). Šiais 2019 m. pirmieji Z kartos atstovai bus jau 24 metų amžiaus, o tai rodo, jog jie jau šiandien sudaro nemažą darbo rinkos dalį. Kadangi jie nekenčia rutinos, nori naujovių ir greičio, daugeliui darbdavių prie jų taikytis yra itin sudėtinga. Z kartos atstovams keisti darbovietę atrodo natūralu ir įprasta, o pagal Desai ir Lele (2017), vienas iš trijų didelį potencialą turinčių Z kartos darbuotojų prisipažįsta, kad į savo darbą nededa maksimalių pastangų, vienas iš keturių ketina išeiti iš darbo, keturi iš dešimties nepasitiki savo bendradarbiais ir vyresniais darbuotojais, o vienas iš penkių mano, kad jo asmeniniai siekiai skiriasi nuo to ką jam yra numačiusi organizacija (Desai ir Lele, 2017). Darbdaviai pastebi, kad Z kartos darbuotojų lūkesčiai iš darbovietės dažnai viršija jų pačių kompetencijas. Jie akiai neklauso įsakymų galutinai nesupratę su kokiomis atsakomybėmis susidurs. Svarbu, kad darbdaviai nuolatos teiktų grįžtamąjį ryšį apie darbuotojų rezultatus, nes internetas išmokė juos gauti informaciją apie tai iškart. Taigi, nors Z karta yra atvira naujoms idėjoms bei sprendimams, kitų kartų atstovams būtina taikytis prie jų nekantrumo, nes kintančių asmeninių tikslų siekimas jiems yra svarbesnis nei ilgametė karjera organizacijoje (Gajda, 2017).

Pasak Jaleniauskiene ir Jucevičienė (2015), žvelgiant iš universiteto perspektyvos, kuriant universiteto edukacinę aplinką Z kartai svarbu, kad išliktų pakankama kokybė ir kiekis tikrojo aukštojo mokymosi – kritinio mąstymo, atsakomybės prisiėmimo už savo rezultatus, gebėjimo kūrybingai ir atsakingai spręsti problemas. „Atsižvelgiant į tai, kad Z karta turi labiau išvystytą smegenų dalį, atsakingą už vizualios informacijos apdorojimą, svarbu nepamiršti mokymosi procese teikti pirmenybę vizualiai informacijai. [...] Svarbu sudaryti didesnes galimybes mokytis iš patirties, pasiūlyti mokymosi stilius, atitinkančius naująją kartą - atradimus, tyrinėjimą, eksperimentavimą, kritiką ir analizę. [...] Universiteto edukacinė aplinka neturėtų būti suprantamai siaurai - tik tai, kas vyksta pačiame universitete ar auditorijose. Studentams turėtų būti sudarytos sąlygos lengvai migruoti tarp fizinės ir virtualios aplinkos“ (Jaleniauskiene ir Jucevičienė, 2015). Taigi, tiek dėstytojams, tiek darbdaviams būtina suprasti, jog jie turi keistis, mokytis ir adaptuotis prie naujosios kartos ieškodami sinergijos taškų.

1.1.2. Smunkantys Lietuvos demografiniai rodikliai

Pasak Stankūnienės ir Baublytės (2016), „Lietuvos demografinė raida per pastarąjį ketvirtį amžiaus keitėsi labai intensyviai. Nuo XX a. paskutinio dešimtmečio pradžios kardinaliai ir neigiamai pasikeitė gyventojų amžiaus struktūra ir visi pagrindiniai demografiniai procesai. Šių procesų pokyčiai, lemdami spartų gyventojų skaičiaus mažėjimą jau daugiau nei du dešimtmečius ir keisdami jų amžiaus struktūrą, kuria pamatines prielaidas sparčiam demografiniam nykimui iki šio amžiaus vidurio ir net tolimesnėje perspektyvoje“ (Stankūnienė ir Baublytė, 2016). Demografinė situacija turi įtakos ir stojimams (žr. 1 pav.).

1 pav. Vidurinį išsilavinimą įgijusių asmenų skaičius ir bendrojo priėmimo rezultatai (MOSTA, 2018)

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (toliau MOSTA) (2018) duomenimis 2017 m. vidurinį išsilavinimą Lietuvoje įgijo 28 129 absolventai ir dar 13 754 asmenys stojo į Lietuvos aukštąsias mokyklas po pertraukos. Tais pačiais metais į aukštąsias mokyklas įstojo 26 631 absolventai, taigi iš beveik 42 tūkst. absolventų bei stojančiųjų po pertraukos neįstojo, nestojo arba į užsienio aukštąsias mokyklas įstojo daugiau nei 15 tūkst. absolventų. Taip pat, nuo 2013 m. į Lietuvos aukštąsias mokyklas kasmet įstoja apie 8 % mažiau (MOSTA, 2018). Dėl mažėjančio studentų skaičiaus Lietuvos universitetai ir kolegijos yra verčiami optimizuoti savo veiklas, siaurinti biudžetus, mažinti etatų skaičių ar parduoti dalį turto. Krepšeliais paremta aukštųjų mokyklų finansavimo sistema nulemia, jog didžiausia dalis kolegijos ar universiteto pajamų yra gaunama nuo įstojusių studentų krepšelių, todėl vyksta didžiulė konkurencija dėl studentų skaičiaus. Šioje kovoje dėl studentų atsiranda didžiulis poreikis aukštosios mokyklos vertės pasiūlymui studentams gerinti, nes studentas yra klientas, besirenkantis iš kitų konkurentų siūlomų alternatyvų studijoms. Taigi, norint tapti stipriomis Lietuvos aukštojo mokslo rinkos žaidėjomis arba apskritai išlikti rinkoje, kiekvienai aukštajai mokyklai vertėtų įsivertinti kokį išskirtinumą ar unikalų pridėtinę vertę studentui ji turi arba gali sukurti, ir tuo grįžti tiek savo marketingo, tiek veiklos strategijas.

1.1.3. Neaiškus universiteto vaidmuo visuomenėje

Pasak Santos'o (2011), „Europos universitetai nuo pat viduramžių laikė savo priederme kurti aukštąją kultūrą, ugdyti kritišką mąstymą ir teikti pavyzdinę tiek mokslinį, tiek humanistinį išsilavinimą – visa tai, kas privaloma elitui. [...] Tačiau, kapitalizmo plėtrai reikėjo kvalifikuotos darbo jėgos, ir tai

skatino pereiti prie vidutinių kultūros standartų ir praktinės žinijos. Universiteto nesugebėjimas suderinti tokių prieštaringų funkcijų vertė valstybę, jos ekonomistus ir verslininkus ieškoti alternatyvių būdų tikslui pasiekti. Nustojęs būti vienintele aukštojo mokslo ir tyrimų institucija, universitetas prarado vadovaujamąjį savo vaidmenį, t. y. neteko hegemonijos“ (Santos, 2011).

Halushka'os ir Sobolev'o (2016) manymu, šiuolaikinė universitetų tarptautinio konkurencingumo koncepcija yra „kokybės variklio“ idėja, pagal kurią universitetas turėtų apsirūpinti aukščiausios kokybės „kuru“ – dėstytojais, tyrėjais, studentais, būtiniais resursais bei gebėjimais pritraukti pajamas iš studijų, dotacijų, patentais ir licencijomis komercializuoti mokslinių tyrimų rezultatus. Tačiau universitetai pereina arba jau ilgą laiką yra perėję nuo elitinio aukštojo mokslo prie masinio. Tokia tendencija tik patvirtina, jog universitetai palaiapsniui praranda, sumažina savo statusą. Šie pokyčiai reikalauja iš esmės persvarstyti universitetų vietą visuomenėje, darbo metodus, mokslinio bei studijų turinio struktūrą (Halushka ir Sobolev, 2016). Pasak Arizonos valstijos universiteto prezidento M. Crow'o, universitetai jau seniai yra gyvybiškai svarbūs ir galingi pasaulio inovacijų ir ekonominio vystymosi varikliai, bet dabar jie turi būti pasirengę atsikratyti pasenusių paradigmu, jei tikisi, kad toliau bus pasiekta prasminga pažanga. Universitetai turi veikti kaip neutralūs talentų surinkėjai ir idėjų fabrikai, kur aistra, kūrybiškumas ir idealizmas nukreipiami visuomeninių bei ekonominių problemų sprendimų link. Jie turi prisitaikyti ir diegti naujoves. Universitetai turi peržengti tradicinės disciplinos apribojimus ir siekti intelektinės sintezės, plėtoti akademinės iniciatyvas bei puoselėti antreprenerišką kultūrą. Taip pat universitetai turi būti pasiruošę teikti aukštąjį išsilavinimą dideliu mastu, grįsdami savo statusą pasiektais rezultatais, o ne susitelkdami tik į įstojusią pirmakursių išskirtinumą ir kokybę. Universitetai turi apimti savo kultūrinę, socialinę bei ekonominę aplinkas ir privalo būti socialiai integruoti, tokiu būdu skatinant vystymąsi tiesioginiu dalyvavimu. Galiausiai, universitetai turi tapti veiksmingais pasaulinės plėtros partneriais. Tik per daugiašalių bendrijų tinklų plitimą gali atsirasti transformacija tokiu mastu, kuris yra reikalingas nedelsiant, kad būtų skatinama pasaulinė žinių ekonomika. Mūsų bendruomenės turi atverti akis į šią neišvengiamą ateitį ir pakeisti požiūrį, kad matytų universitetus ne kaip „žmonių gamyklas“, o kaip vertingus idėjų generatorius, turinčius didžiulę įtaką ir potencialą atskleisti gyvenimą keičiančias technologijas ir koncepcijas (Crow, 2014).

1.1.4. Studijų personalizavimas keičia požiūrį į ugdymą

Personalizavimas šiandieninių technologijų pasaulyje mus lydi visur. Naršant socialiniuose tinkluose sutinkamos asmeniškai mums pritaikytos reklamos, žiūrint naujos kartos internetinę televiziją matome tik tai, ką norime matyti, o apsiperkant internetu prieš akis rodomos tik mums aktualios prekės. Pasaulyje vykstant švietimo reformoms ir keičiant standartinius pramoninio amžiaus mokymo metodus į informacijos amžiaus naujoves, didelio dėmesio sulaukė ir personalizuoto mokymo fenomenas. Pasak Morin'o, personalizuotas mokymas yra ugdymo metodas, kuriuo siekiama prisitaikyti prie kiekvieno mokinio sutelkiant dėmesį į jo stipriąsias puses, poreikius, įgūdžius bei interesus. Kiekvienas mokinys gauna mokymosi planą, pagrįstą tuo, ką jis žino ir kaip jis geriausiai mokosi. Vietoj bendrų pamokų klasėje, mokytojas moko ir padeda kiekvienam atskirai. Moksleiviai mokosi skirtingu greičiu, tačiau jų mokymosi planai sudaromi taip, kad atitiktų standartą mokyklos diplomui gauti. Tinkamai taikant tokį mokymo metodą, visi mokiniai daug stipriau įsitraukia į mokymosi procesą, o sunkiau besimokantiems greičiau suteikiama pagalba (Morin, 2015). Universitetų atveju, personalizuotas mokymas vis dar nėra plačiai taikomas, tačiau Wolper'as (2016) pastebi, kad paklausa jam didėja, o ypač tose šalyse, kur stipriai keičiasi besimokančiųjų

demografiniai rodikliai. Personalizuoto mokymo bei visų jo formų taikymas plinta, keisdamas tradicinį mokymą ir vis pastebima kaip suteikiama laisvė studentui valdyti savo mokymosi procesą generuoja didesnę studijų vertę jo akimis. Tokios aukštosios mokyklos kaip Rutgerso verslo mokykla ar Valstybinis Boise universitetas į savo mokymo programas įtraukė personalizuoto mokymo praktikas. Boise universitete ji taikoma organizacinės veiklos ir mokymosi darbo vietoje programai, kuri skirta studentams, norintiems keisti karjerą ir tobulinti savo įgūdžius pasirinktoje srityje. Toks mokymasis leidžia studentams nuspręsti, kokio pobūdžio kursiniai darbai jiems tinkamiausi kuriant savo darbo portfelį (Wolper, 2016). Lietuvoje pastaraisiais metais vis plačiau kalbama apie į studentą orientuotą mokymą, keičiantį tradicinį dėstytojo organizuojamą studentų mokymą į studento savarankišką mokymąsi ir autonomiją, o tai jau yra žingsnis studijų personalizavimo link. Knyvienės, Perkumienės, Marinko ir Golebiowski'o atliktas tyrimas Lietuvoje, Lenkijoje ir Slovėnijoje parodė, kad pagrindiniai į studentą orientuoto mokymo privalumai padidino motyvaciją ir partnerystę tarp dėstytojų bei studentų, ir kad šis mokymasis suteikia daugiau motyvacijos mokytis. Tai dažniausiai yra grupinės diskusijos, individualios veiklos, probleminio mokymosi metodai, vaidmenų žaidimai. Vertinimo srityje dėstytojai visose trijose šalyse naudojo lankstų bei kriterijais pagrįstą vertinimą. Svarbiausias tikslas buvo paaiškinti, kodėl studentas gavo tokį pažymį. Taip pat pastebėta atveju, kai studentai derasi dėl vertinimo arba save įsivertina. Tyrime dalyvavę Slovėnijos, Lenkijos ir Lietuvos dėstytojai tiki, kad į studentą orientuotos studijos – tai geresni ryšiai tarp studentų ir dėstytojų (Knyviene ir kt., 2017). Taigi, personalizuotas mokymas universitetuose būtų didelis šuolis į priekį nuo to, ką turime šiandien. Galbūt į studentus orientuoto mokymo konceptas galėtų tapti vienu pirmųjų žingsnių Lietuvos universitetams vejantis pasaulines mokymosi tendencijas.

1.1.5. Naujų edukacinių modelių plitimas rinkoje

„Atsiliekantis, nesuderinamas ir brangus“ – taip Ark (2018) žurnale „Forbes“ apibūdina šiandienos aukštąjį mokslą atkreipdamas dėmesį į tai, jog beveik pusė į aukštojo mokslo įstaigas įstojusių jaunų žmonių Jungtinėje Karalystėje nebaigia studijų ir lieka su didžiulėmis skolomis (Ark, 2018). Lietuvoje studijų nebaigia daugiau nei 20 % įstojusiųjų (MOSTA, 2018), o tik kiek daugiau nei pusė baigusią studijas dirba pagal specialybę (Pūkenė, 2017). Tikėtina, jog priežastys panašios – jauni žmonės stoja į aukštąsias mokyklas, nes ilgą laiką iki šiol buvo priimta manyti, jog tai yra sėkmingo gyvenimo ir karjeros dedamoji, tačiau laikai pasikeitė. Aukštosios mokyklos diplomai nebėra sėkmės garantas, o kartu su juo gauti žinių ir kompetencijų užtrunka trejus ar daugiau metų. Informacijos visuomenėje treji metai yra didžiulė laiko investicija, o aukštosios mokyklos siūlomas žinias ir kompetencijas šiandien galima gauti daug greičiau ir efektyviau alternatyviais būdais. Pavyzdžiui, JAV asociacija „EDUCAUSE“ siūlo kompetencijomis grįstą išsilavinimą. Tai būdas studentams įgyti jų pačių pasirenkamas kompetencijas jiems priimtiniu greičiu (EDUCAUSE, 2018). Jos apima aiškius, išmatuojamus, perkeliamus mokymosi tikslus, kurie įgalina studentą valdyti savo išsilavinimo eigą bei greitį. Studentai gauna nuolatinę, diferencijuotą paramą pagal jų individualius mokymosi poreikius. Naujos vertinimo sistemos teikia studentams informaciją apie jų pažangą realiu laiku ir leidžia parodyti aukštesnio lygio įgūdžių įrodymus. Galiausiai, studentų mokymosi rezultatai pabrėžia kompetencijas, apimančias žinių taikymą ir kūrimą, todėl kiekvienas pasiima tik tai ir tiek, kiek jam reikia (Sturgis, 2017). Kita populiarė studijų alternatyva – mokymosi stovyklos, vadinamos programavimo ar kodavimo stovyklomis (angl. *Bootcamp*). Tai yra realiose stovyklose arba internete vykstantis mokymas. Jis yra trumpalaikis (vidutiniškai 12 savaitių) ir kainuoja itin mažai lyginant su studijų kainomis. Organizatorių tikslinė auditorija – patirties neturintys studentai, dirbantys absolventai ar visiškai srities naujokai. Stovyklos suteikia jiems praktinę patirtį, darbo portfelį ir

pripažinimo sertifikatus. Kai kurios aukštosios mokyklos nesnaudžia ir pradeda bendradarbiauti su mokymosi stovyklomis, nes ši alternatyvaus išsilavinimo tendencija sparčiai didėja. Dar vienas aukštojo mokslo reformatorius – masiniai atvirieji interneto kursai (toliau MOOC). Tai dažniausiai nemokami, lengvai internete prieinami kursai pačiomis įvairiausiomis temomis. Didžiulės kompanijos, tokios kaip „Google“ ar „AT&T“ bendradarbiaudamos su didžiausiomis MOOC platformomis sukūrė „nanodegree“ – siauros specializacijos studijas su laipsnį patvirtinančiu diplomu (UNICHECK, 2017). Kai kurie universitetai įstengė adaptuoti savo studijas MOOC fenomenui ir pavyzdžiui, Nacionalinis Amerikos universitetas siūlo įgyti tinklų administravimo bakalauro laipsnį internetinių studijų būdu iš bet kurios pasaulio šalies, fiziškai net neapsilankius aukštojo mokslo institucijoje. Panašias ir kitokias studijas ar net magistro bei doktorantūros studijas internetu siūlo Birmingamo, Ki Vesto bei daugelis kitų pasaulio universitetų (Online Studies Databse [OSD], 2019).

Per artimiausius penkerius metus tokios technologijos kaip papildytoji realybė, virtualioji realybė ir dirbtinis intelektas smarkiai paveiks aukštojo išsilavinimo galimybes. Universitetai privalo būti pasirengę naudoti šias technologijas taip, kad jos sustiprintų ir skatintų pedagogiką. Kai kurie universitetai ir studijų programos įstengs adaptuotis. Kitiems nepavyks (Wolper, 2016). Alternatyvų universitetams daugėja kasdien, tad vienas iš būdų neprarasti konkurencingumo – absorbuoti geriausias išsilavinimo alternatyvų praktikas ir paversti jas savo produktu.

1.1.6. Darbdavių lūkesčiai iš universiteto pramonės revoliucijos 4.0 kontekste

Universitetams tenka taikytis prie naujosios eros poreikių. Atėjo metas universiteto 4.0 modeliui – tūkstantmečio evoliucijos formuotai, tačiau lengvai prie šiuolaikinio pasaulio poreikių prisitaikančiai institucijai. Reaguodamas į pramonės revoliucijos 4.0 tendencijas, kur kompiuterizuotą ir automatizuotą pramonę keičia išmanioji, steigiamas išmaniąsias gamyklas, daiktų interneto fenomeną, diegiamas kibernetines sistemas fiziniams procesams stebėti ir kuriamas virtualaus fizinio pasaulio kopijas decentralizuotiems sprendimams priimti – universitetas 4.0 reaguoja į naujus poreikius studentams ugdyti ir pripažįsta, kad šiuolaikiniai studentai asmeninės karjeros metu nenutols nuo aukštojo mokslo net ir baigę studijas. Studijų metu įgautų žinių galiojimo laikas trumpėja, o pramonėje diegiamos inovacijos kuria naujas darbo vietas ir naikina esamas, tad universitetas 4.0 taps institucija, į kurią absolventai kopdami karjeros laiptais vis sugrįš atnaujinti savo žinių (Hare, 2017).

Veržlių ir sėkmingų šiandienos organizacijų darbdaviai nori, kad absolventas ir naujas darbuotojas vos atvykęs į jų organizaciją iš karto generuotų pridedamąją vertę. Jiems svarbu, kad darbuotojas greitai perprastų organizacijos veikimą bei kontekstą savo atsakomybėms. Darbdaviai tikisi, jog naujokas supras sudėtingų organizacijos struktūrų dinamiką ir taikys turimas žinias bei analitinius gebėjimus prisidedamas prie organizacijos vystymo. Taip pat, vadovai tikisi, kad absolventas turės rafinuotų ir adaptyvių bendravimo įgūdžių bendraudamas su daugeliu suinteresuotųjų šalių organizacijoje. Jis turėtų gebėti formuoti atitinkamą komunikaciją su kiekviena iš jų. Darbdaviams svarbu, kad naujasis darbuotojas lengvai ir visapusiškai naudotų technologijas visuose darbo aspektuose bei aktyviai dalyvautų organizacijos žinių bei duomenų ekonomikoje. Jie tikisi, jog absolventas žinos, kaip dirbti įvairiose projektų komandose atstovaujant konkrečios kompetencijos sritims. Jiems svarbu, jog absolventas vadovautų sričiai, kurioje jis įgijo laipsnį. Čia svarbus pasirengimas, patirtis, profesinės vertybės ir turimi ryšiai dabartinėms veikloms puoselėti. Galiausiai, darbdaviai tikisi, kad naujas darbuotojas žinos, kaip netradiciškai pažvelgti į kylančius iššūkius ir galimybes, kvestionuos nusistovėjusias organizacijos ir pramonės prielaidas bei tirs naujas galimybes

besikeičiančiose pramonės šakose ir rinkose. Naujasis absolventas turėtų puoselėti kolegų kompetencijas ir tapti talentų vystymo organizacijoje dalimi (Harrison, 2017). Suinteresuotų šalių lūkesčiai universitetui auga versdami jį imtis veiksmų, tad pasyvi universiteto reakcija ar nenoras keistis informacijos amžiuje gali tapti pražūtingu.

1.1.7. Tarptautiškumo poreikis universitetuose

Globalizacija ir pažengusios technologijos suteikia puikių galimybių keliauti ir studijuoti užsienyje. Pastaraisiais metais daugybė studentų visame pasaulyje pasirinko studijas užsienyje. Daugiau nei 4,6 mln. studentų studijavo užsienyje 2015 m. ir planuojama, kad šis skaičius 2025 m. išaugs iki 8 mln. (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2016). Jaunų talentų pritraukimas ir išlaikymas – kone kiekvienos pirmaujančios pasaulio valstybės tikslas norint užtikrinti tvarią ekonomikos plėtrą senstančioje visuomenėje. Daugelis aukštųjų mokyklų stengiasi pritraukti jaunuolius studijoms, tačiau baigusiąs studijas išlaikymas Lietuvos darbo rinkoje – didelis iššūkis. MOSTA duomenimis, vos 7 proc. aukštąsias mokyklas baigusiąs užsieniečių pasilieka dirbti Lietuvoje (MOSTA, 2017a). Pasak Jakšto (2017) „užsieniečių pritraukimas studijoms yra aktualus dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Pirma, studentų iš užsienio įnešamos lėšos gali sušvelninti finansines problemas, su kuriomis dėl demografinių tendencijų susiduria kone kiekviena aukštoji mokykla. Antra, aukštą kvalifikaciją įgiję užsieniečiai gali padėti spręsti specialistų trūkumo vietos darbo rinkoje problemas“. Tuo tarpu Katinas (2017) teigia, jog „Lietuvos verslas ir užsienio kapitalo bendrovės susiduria su elektronikos inžinierių, aviacijos mechanikų ir informacinių technologijų specialistų stygiumi. Norint spręsti šią problemą reikia ne tik padidinti šių specialybių studentų skaičius aukštosiose mokyklose, bet ir užtikrinti, kad tų studentų būtų. Ir vienas būdų tai padaryti – pritraukti į Lietuvą studentus iš, pavyzdžiui, mums kultūriškai ir geografiškai artimų Rytų Europos šalių. Neuzilgo šių trijų profesijų specialistų stygius bus toks, kad dirbti jie pradės dar studijuodami. Ankstyva karjeros pradžia padėtų juos išlaikyti Lietuvoje ir užtikrinti darbuotojų pasiūlą naujiems investuotojams“ (MOSTA, 2017b).

Lietuvos aukštųjų mokyklų užsienio studentų poreikis aiškus, tačiau kyla klausimas, kiek aukštosios mokyklos atsižvelgia į pačių užsienio studentų poreikius. Sin ir Kim 2018 m. atliktas tyrimas apie informacinius poreikius bei kliūtis vietiniams ir tarptautiniams studentams JAV rodo, kad tarptautiniai studentai susiduria su unikaliais poreikiais ir iššūkiais. Tyrimo metu buvo prieita prie išvadų, jog užsienio studentams yra svarbi informacija apie juos priimančią šalį ir jos kultūrą. Taip, pat jiems svarbu žinoti apie šalies ryšius su jų gimtąja šalimi. Įvertinimai už atsiskaitymus užsienio studentams kelia daugiau iššūkių ir streso nei vietiniams studentams. Tarptautinio studento statusas kelia sunkumų prieiti prie tų pačių išteklių kaip vietiniams studentams ir yra labiau informacijos prieigos kliūčių veiksnys nei informacijos poreikio. Galiausiai, daugiausia kliūčių ieškant informacijos tarptautiniams studentams kyla ten, kur paieškos ir prieigos procesai nėra skaitmenizuoti ar nėra susieti su technologijomis (Sin ir Kim, 2018). Be informacijos paieškos, tarptautinių studentų poreikių spektre glūdi ir kiti akademiniai, socialiniai bei kultūriniai iššūkiai. Taigi, modeliuojat vertės pasiūlymą talentingam studentui Kauno technologijos universitete būtina įvertinti ir tarptautinių studentų lūkesčius ir kas jiems teikia didžiausią vertę universitete. Kai kurie jų poreikiai gali būti kritiškai svarbūs ir skirtis nuo vietinių studentų poreikių. Trūksta mokslinių tyrimų šiuo klausimu Lietuvoje bei kitose Europos šalyse.

1.1.8. Protų nutekėjimas Lietuvoje

Pasak Dzemyda'os ir Kerdokaitės (2016), „Lietuvoje protų nutekėjimo problema yra vienas iš svarbiausių iššūkių žmogiškųjų išteklių srityje. Protus eksportuojančiose šalyse dėl protų nutekėjimo netenkama aukščiausio lygio specialistų, todėl mažėja šalies ekonominis, inovacinis, konkurencinis potencialas. Protus importuojančiose šalyse, priešingai, didėja aukštos kvalifikacijos darbo jėgos kiekis, gerėja šalies gebėjimas konkuruoti globalioje rinkoje. Talentų pritraukimo politika Lietuvoje inspiruotų pokyčius protų nutekėjimo srityje ir užtikrintų, jog Lietuva ateityje turėtų visas galimybes iš protus eksportuojančios valstybės tapti protus importuojančia valstybe. Taip pat [...] aukštos kvalifikacijos specialistų trūkumas šalyje neigiamai veikia šalies patrauklumą investicijoms ir šalies įmonių plėtros planus. Šiandieninis skirtumas tarp aukštos kvalifikacijos specialistų paklausos ir pasiūlos bei darbingo amžiaus žmonių poslinkis link pensijinio amžiaus skatina imtis priemonių, padėsiančių kompensuoti aukštos kvalifikacijos specialistų trūkumą Lietuvoje dabar bei užsitikrinti mažesnę darbo jėgos senėjimą ateityje“ (Dzemyda ir Kerdokaitė, 2016). Tai byloja, kad talentų pritraukimo politika yra būtina valstybiniu lygmeniu, įvairiausiuose sektoriuose, o universitetas turi didžiulį potencialą tapti šiuos talentus kuriančia ir vystančia institucija, todėl tai yra kryptis, kuriai būtina skirti ypatingą dėmesį strateginės plėtros atžvilgiu ateityje.

1.2. Apibendrinimas

Pasaulinės tendencijos, naujausios technologijos ar kitos inovacijos randasi taip greitai, jog mokslas nespėja iširti vieno reiškinių kai jį pakeičia jau kitas. Taikantis prie neištirtų reiškinių būdinga didelė rizika, kurios universitetai praeitame amžiuje nebūdavo linkę prisiimti. Šiandien aukštosios mokyklos yra priverstos žvelgti į savo studentus kaip į klientus ir vartotojus. Daugelis universitetų yra plėšomi tarp darbo rinkos poreikių, didėjančių visuomenės lūkesčių ir atskaitingumo suinteresuotoms šalims. Universitetų administravimo departamentai kovoja su mažėjančiu finansavimu ir padidėjusia išlaidų kontrole. Kovodami su skirtingais frontais jie dažnai susiduria su prieštarinčiomis darbotvarkėmis. Iš jų tikimasi pasaulinio lygio reputacijos moksliniuose tyrimuose, kai jie apkraunami papildomu su tuo nesusijusiu krūviu. Daugybė ataskaitų ir antraščių numato universitetų nykimą, pabrėžiant, kad dabartinis švietimo ir verslo modelis nėra perspektyvus (Chow ir Leung, 2016). Universitetui būtina taikytis prie vartotojiško XXI amžiaus pasaulio ir vienas perspektyviausių kelių – atliepti suinteresuotųjų šalių lūkesčius. Studentų pasitenkinimas yra kritiškai svarbus veiksnys aukštojo mokslo institucijai, o studento gaunama universitetinių studijų vertė tiesiogiai lemia studento pasitenkinimą (Ledden ir Kalafatis, 2010). Studento sprendimą kokią aukštąją mokyklą pasirinkti, koku karjeros keliu eiti ir kur ugdyti savo kompetencijas daugiausia nulemia tai, kaip jis suvokia studijų vertę.

Lyderiaujantys pasaulio universitetai skiria vis daugiau dėmesio talentingų studentų ugdymo procesui, steigdami talentų akademijas, diegdami sustiprintas studijų programas ar kitaip skatindami būsimojus absolventus. Tai strategiškai svarbus žingsnis universitetui, nes absolventų darbo kokybė, progresas karjeroje ir darbdavių atsiliepimai yra vieni svarbiausių aukštosios mokyklos rodiklių, lemiančių jos reputaciją. Taip pat, universiteto *alumnas* dažniausiai lieka ištikimas savajai *alma mater* (liet. *aukštoji mokykla*) ir teikia jai įvairialypę paramą, jei buvo patenkintas gyvenimo universitete sąlygomis, studijomis ir džiaugėsi jo suteikta verte. Tačiau, nors talentingo studento sąvoka mokslinėje literatūroje aprašoma panašiai, daugelis svarbiausių vertės elementų tokiems studentams skirtingose kultūrose, skirtingose aukštosiose mokyklose skiriasi ir nėra aišku kas talentingam studentui yra vertinga Lietuvoje, Kauno technologijos universitete (toliau KTU).

2. TEORINĖS IR PRAKTINĖS VERTĖS PASIŪLYMO TALENTINGAM STUDENTUI PRIELAIDOS

2.1. Vertės konceptas

Filosofinės diskusijos kas yra vertė (angl. value), kaip ji kuriama ir kokios yra jos rūšys verda nuo senų laikų. Pasak Vainienės (2008), „vertė yra svarba, kurią individas teikia ekonominei gėrybei. Vertės fenomenas aiškinamas remiantis subjektyviu arba objektyviu požiūriu. Subjektyviosios vertės šalininkai teigia, kad vertė yra vertintojo požiūris į vertinamąjį daiktą, tad vertė egzistuoja ne daikte, o vertintojo sąmonėje. Objektyviosios vertės šalininkai teigia, kad vertę lemia daikto savybės, jo naudingumas, naudojimo galimybės (utilitaristai) arba šiam daiktui sukurti sunaudotas darbo kiekis (darbo vertės teorija). Tačiau pastarieji atsiduria aklavietėje, nes negali paaiškinti vadinamojo vertės paradokso, kai ir naudingesnis, ir daugiau darbo reikalaujantis daiktas yra mažiau vertinamas rinkoje“ (Vainienė, 2008). Atvirkštinį atvejį, kai mažiau naudingas ir mažiau darbo reikalaujantis daiktas yra labiau vertinamas rinkoje Thompson‘as (1979) pavadino „Šiukšlių teorija“ (angl. *rubbish theory*). Ši teorija apie vertės kūrimą (angl. *value creation*) bei transformaciją (angl. *value transformation*) pasakoja kaip „trumpalaikės“ vertės prekės, kurios įprastai praranda vertę per laiką ir naudojimą retkarčiais yra paverčiamos ilgalaikės vertės prekėmis. Tai galioja tik prekėms, kurios praėjo „šiukšlės“ (t.y. bevertės prekės) stadiją. Pavyzdžiui, galima kelti klausimą: „Viktorijos laikų būstas Londono centre yra „žiurkių lizdas“ ar „šlovingo paveldo“ dalis? Jam teko būti tiek vienu, tiek kitu“ (Goodin, 1981).

Literatūroje aptinkamų subjektyviosios vertės teorijos (angl. *subjective theory of value*) ir esminės vertės teorijos (angl. *intrinsic theory of value*) dar vadinamos objektyviosios vertės (angl. *theory of objective value*) esminiai aspektai aprašyti 1 lentelėje.

1 lentelė. Objektyvios ir subjektyvios vertės teorijų elementai

Teorija	Šaltinis	Esminiai teiginiai
Subjektyvios vertės teorija	(Moser, 1997)	Subjekto vertė priklauso nuo vartotojo norų ir poreikių.
		Vartotojas sprendžia subjekto vertę vertindamas jo naudingumą ir pasitenkinimą juo.
		Subjektas turi didesnę vertę jeigu jo trūksta arba yra tik tiek, kad atitiktų paklausą (vandens – deimantų paradoksas)
Objektyvios vertės teorija	(Zimmerman, 2001)	Tai yra vertė, kurią objektas turi dėl to kas jis yra.
		Objektyvi vertė nutraukia mūsų loginius sprendimus ir verčia mus galvoti tik apie tai kas mums atrodo teisinga.
		Objektyvi vertė nėra tai už ką investuotojai norėtų mokėti, tačiau ji parodo kiek objektas vertas.

Vertės sąvoka yra daugialypė, sudėtinga, abstrakti ir mokslinėje literatūroje apibrėžiama labai įvairiai, tačiau Zeithaml‘o (1988) apibrėžimas, teigiantis, kad: „vertė yra bendras produkto arba paslaugos naudos vertinimas“, yra taikomas dažniausiai. Čia Palka ir Svoboda (2010) Zeithaml‘ą papildo, teigdami, kad vertė yra ir charakteristikos, privalumai bei kiti prekių ir paslaugų aspektai, už kuriuos vartotojas nusprendžia mokėti. Visgi, Sweeney‘as ir Soutar‘as (2001) atkreipia dėmesį, kad suvokiama vertė yra mokslininkų aprašoma kaip bendrinė sąvoka (pvz.: teikiama vertė) ir ji

painiojama su pasitenkinimu (pvz.: klientų poreikių tenkinimas), o šios dvi sąvokos skirtingos, nes vertės suvokimas galėtų būti kuriamas ir be produkto ar paslaugos pirkimo, panaudojimo, o pasitenkinimą lemia tai ar klientas naudojosi produktu arba paslauga. Pastebima, jog mokslininkai pasitenkinimą traktuoja kaip vieną dimensiją turintį konceptą, o vertę – daug dimensijų turinčiu konceptu. Literatūroje nagrinėdami vertę autoriai ją analizuoja skirtingais aspektais, tačiau daugiausia išskiria penkias vertės analizės kryptis: vertė kaip patirtis, vertė, kaip nauda, vertė kaip mainų objektas, vertė kaip reikšmė ir vertė kaip tikėjimo sistema (vertybės) (Varaniūtė, 2018). Wenstøp‘as ir Myrmel‘is (2006) išskiria trijų rūšių esmines vertės kategorijas: 1) vertė, kurią norima gauti – lūkestis arba nauda, kurią subjektas tikisi gauti vertės kūrimo procese; 2) vertė, kuri yra gaunama – nauda, kurią subjektas gauna vertės kūrimo procese; 3) vertė, kuri yra kuriama – įvairialypės naudos, kurias yra perduodamos vertės kūrimo procese dalyvaujančioms suinteresuotosioms šalims (Wenstøp ir Myrmel, 2006).

Nagrinėdami vertės dimensiškumą mokslinėje literatūroje, pagal subjekto gaunamą vertę autoriai dažniausiai įvardina keturias vertės dimensijas: funkcinė, socialinė, emocinė ir finansinė (žr. 2 lentelę).

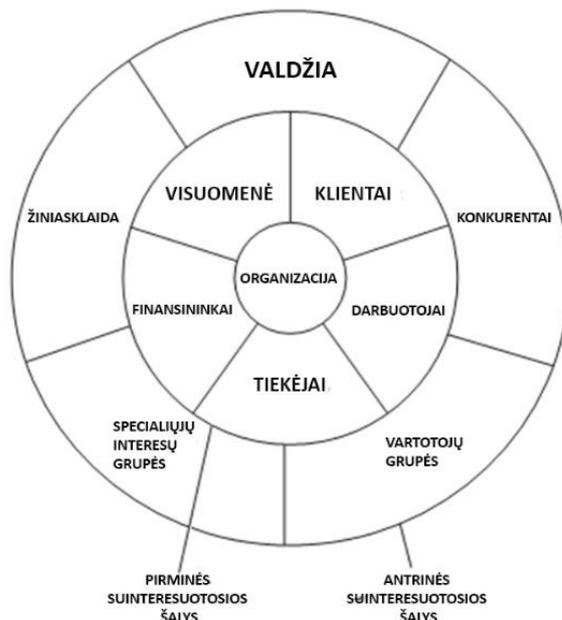
2 lentelė. Dažniausiai mokslinėje literatūroje minimos vertės dimensijos

Dimensija	Autoriai	Požymiai
Funkcinė vertė	(Varaniūtė, 2018)	Nauda, pasireiškianti naujų paslaugų kūrimu, žinių bei įgūdžių generavimu ir įgijimu, inovacijų taikymu, veiklos tobulinimu per procesus
	(Wang ir kt., 2004)	Didžiausią tiesioginę įtaką santykių su klientais valdyje (angl. Customer Relationship Management – CRM) turinti dimensija
	(Sweeney ir Soutar, 2001)	Nauda, kurią subjektas vertina pagal produkto ar paslaugos kainą, kurią reikia mokėti
Nauda, kurią subjektas vertina pagal produkto ar paslaugos kokybę: patikimumą, ilgaamžiškumą		
Socialinė vertė	(Gallarza ir Gil Saura, 2006)	Nauda, kurią subjektas gauna iš produkto ar paslaugos gebėjimo pagerinti jo socialinę savimonę
		Apima pagarbą (reputaciją), padėtį, padeda pasiekti socialinius tikslus
Emocinė vertė	(Barlow ir Maul, 2000)	Teigiami jausmai, kuriuos vartotojas gauna iš produktų ar paslaugų. Juos gali sąlygoti ir fiziologiniai veiksniai
Finansinė vertė	(Emerson, 2003)	Papildomos pajamos, sumažėjusios išlaidos

Taigi, vertė gali būti tiek subjektyvi, tiek objektyvi priklausomai nuo vertintojo požiūrio. Tai yra daugiadimensinis konceptas, visiškai priklausantis nuo konteksto, kuris yra nagrinėjamas. Šiame projekte vertės fenomenas grindžiamas subjektyviosios vertės teorijos principais, nes orientuojamasi į vertės pasiūlymo tobulinimo principus pagal talentingo studento požiūrį ir poreikius. Čia vertė suvokiama kaip nauda – išraiška nusakyti vertei, kurią suinteresuota šalis gauna dalyvaudama bet kokiuose su organizacija susijusiuose vertės kūrimo procesuose, skirstoma į keturias dimensijas: funkcinę, socialinę, emocinę ir finansinę bei vertinama pagal tris kategorijas – norima gauti, gaunama bei kuriama.

2.2. Suinteresuotųjų šalių teorija

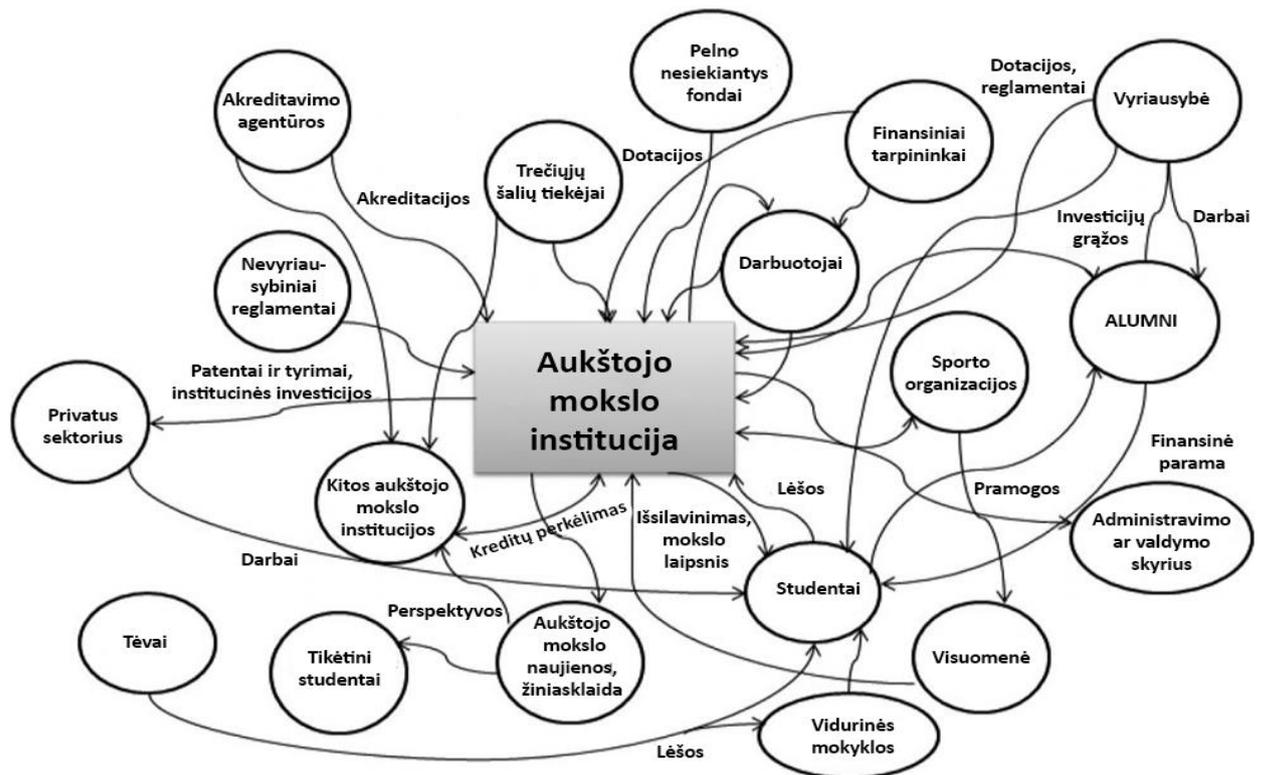
Suinteresuotųjų šalių teorija (angl. *Stakeholder Theory*), pirmą kartą paminėta Freeman'o (1984), teigia, kad organizacijos akcininkai yra tik viena iš daugelio suinteresuotųjų šalių. Suinteresuotųjų šalių ekosistema susideda iš kiekvieno į organizaciją investavusio, įsitraukusio ar paveikto veikėjo. Organizacijos sėkmė glūdi sugebėjimuose patenkinti visų suinteresuotųjų šalių lūkesčius t.y. ne tik tų iš kurių jie gauna pelną (Freeman, 2010). Suinteresuotųjų šalių teorijos diagrama pateikiama 2 paveiksle.

2 pav. Suinteresuotųjų šalių diagrama (Sudaryta pagal: Freeman ir kt., 2010)

Klausimas kas ir kodėl svarbu organizacijai atkreipė erudicijos dėmesį jau prieš keletą dešimtmečių. Verslo vadybos mokslininkai sukūrė įvairių suinteresuotųjų šalių koncepcijų, kurios yra susijusios su grupėmis ar asmenimis, veikiamais organizacijos sėkmių bei nesėkmių (Freeman ir kt., 2010).

Besivystančioms šalims aukštojo mokslo įstaigos yra gyvybiškai svarbios. Įstaigos, kurių pirminis egzistavimo tikslas yra žinių kūrimas ir dalinimasis, nuolatos yra sunerimusios dėl įvairių vystymosi aspektų. Įvairios suinteresuotosios šalys geba paveikti tų žinių kūrimą ir skleidimą, tad jos privalo būti identifikuotos, kadangi paveikiamos yra ir aukštojo mokslo įstaigos. Norint perprasti kolegijų ir universitetų veikimą svarbu gerai pažinoti jų suinteresuotąsias šalis. Žinios apie jas gali labai pagelbėti aukštojo mokslo administratoriams dirbti savo darbą ir valdyti instituciją (Avcı, Ring ir Mitchell, 2015). Borwick'as (2013) sukūrė aukšto lygmens žemėlapi JAV aukštojo mokslo institucijų išorinėms suinteresuotosioms šalims atvaizduoti. Jis parodė kaip suinteresuotosios šalys yra tarpusavyje susijusios. Stankevičienė ir Vaiciukevičiūtė (2016) besivadovaudamos Borwick'o sukurtu suinteresuotųjų šalių grupių aukštojo mokslo institucijose žemėlapiu pavaizdavo vidaus ir išorės sąsajas tarp institucijos ir suinteresuotųjų šalių (žr. 3 pav.).

3 pav. Vidaus ir išorės suinteresuotųjų šalių grupių žemėlapis ir sąsajos aukštojo mokslo institucijose (Sudaryta pagal Borwick, 2013, Stankevičienė ir Vaiciukevičiūtė, 2016)

Šis požiūris iš suinteresuotųjų šalių perspektyvos vaizduoja aukštąją mokyklą savo aplinkoje. Rodyklėmis vaizduojami ryšiai rodo kaip suinteresuotosios šalys yra tarpusavyje susijusios. Jas galima suskirstyti kategorijomis (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Suinteresuotųjų šalių kategorijos (Sudaryta pagal: Alves, Mainardes ir Raposo, 2010, Gerry Johnson, Kevan Scholes ir Richard Whittington, 2008, Jongbloed, Enders ir Salerno, 2008, Maric, 2013, Stankevičienė ir Vaiciukevičiūtė, 2016)

Suinteresuotųjų šalių kategorija	Konstitucinės grupės, klientai ir kt.
Vyriausybės subjektai	Vyriausybė, valdybos ir direktoriai, rėmėjai ir buferinės organizacijos
Administracija arba valdymas	Prezidentai, rektorai, direktoriai (visi vyresni administratoriai)
Darbuotojų klientai	Fakultetas, administracinis ir pagalbinis personalas
Tiekėjai	Studentai, tėvai, socialinio finansavimo subjektai, švietimo teikėjai, paslaugų partneriai, draudimo bendrovės, absolventai ir maisto tiekėjai
Konkurentai	Tiesioginiai: valstybinės ir privačios aukštojo mokslo įstaigos. Potencialūs: nuotolinių paslaugų teikėjai; naujos įmonės. Pakaitalai: įmonių mokymo programos
Rėmėjai	Individualūs (įskaitant direktorius, draugus, tėvus, buvusius studentus, darbuotojus, pramonę, mokslo tarybas, fondus)
Bendruomenės	Prekybos rūmai, speciali interesų grupė
Vyriausybės reguliavimo institucijos	Švietimo ministerija, paramos subjektai, valstybės finansavimo agentūros, mokslo taryba
Nevyriausybinių reguliavimo institucijos	Fondai, instituciniai ir programiniai akreditavimo organai, profesinės asociacijos

Suinteresuotųjų šalių kategorija	Konstitucinės grupės, klientai ir kt.
Finansiniai tarpininkai	Bankai; fondų valdytojai, analitikai
Bendros įmonės	Verslas, įmonės, darbdaviai, aljansai ir konsorciumai, korporacijos, mokslinių tyrimų ir mokymo paslaugų finansuotojų

Kiekviena kategorija turi konkrečios informacijos kaip profesionalūs subjektai ir darbdaviai arba studentų grupės, turinčios specifines savybes apibrėžtose srityse. Vis dėl to, aišku viena – skirtingi būdai apibūdinti suinteresuotosioms šalims kiekvienoje organizacijoje skiriasi, nes priklauso nuo konkrečių ir institucijai aktualių problemų su kuriomis jai savo aplinkoje tenka susidurti.

Vadovaujantis vakarų kultūra, universiteto priklausomybė nuo suinteresuotųjų šalių galėtų būti suprantama ir taip (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Universiteto priklausomybė nuo suinteresuotųjų šalių (Sudaryta pagal: Avci ir kt., 2015)

Suinteresuotųjų šalių grupės	Įtaka universitetui
Valstybė	Leidžiami įstatymai reglamentuoja įvairias universiteto tvarkas. Universitetui skiriamas finansavimas pagal jo veiklą.
Studentai ir jų tėvai	Studentų karjera po studijų reflektuoja kaip universitetas jį parengė. Sėkminga, autoritetinga ir įtakinga studentų savivalda universitete yra būtina studentų gerovei užtikrinti. Studentų socialinė kultūra gali nulemti ugdymo dinamiką ir kultūrą universitete. Dėl naujų technologijų vystosi tėvų įsitraukimo į savo suaugusių atžalų – studentų gyvenimą universitete kultūra. Steigiamos studentų tėvų asociacijos, darančios įtaką studentų miesteliams (pvz.: <i>College Parents of America</i>). Tėvų ir vaikų santykiai turi įtakos kokioje aukštojo mokslo institucijoje vaikas studijuos ir ar studijuos.
Valdybos ir tarybos	Valdančiosios tarybos ar valdybos yra būtinos aukštojo mokslo institucijai dėl atskaitomybės visuomenei Atsakingos už universiteto prezidento ar rektoriaus paskyrimą, gali juos atleisti. Turi didelę įtaką akademinės bendruomenės gyvenimui, gali paskirti ir fakultetų vadovus. Atsakingos už institucijos finansinį stabilumą.
Prezidentas, rektorius ir administracinė vadovybė	Universiteto vadovybė privalo suprasti ir vesti organizacinę kultūrą. Universiteto vadovybė laikoma svarbiausia suinteresuotąja šalimi, nes be stiprios jų vizijos ar veiklos gairių universitetas nebus akademiškai, finansiškai ar strategiškai stiprus.
Fakultetai ir neakademiniai darbuotojai	Universitetams tampant didesniems ir sudėtingesniems teisinės, informacinių sistemų valdymo, finansinės, ryšių mezgimo ir kitos ekspertinės neakademių darbuotojų kompetencijos yra būtinos veiklai vykdyti. Be fakultetų nebūtų kam mokyti studentų. Be neakademių darbuotojų fakultetas nevykdytų veiklos.
Visuomenė	Gerai santykiai su vietinėmis bendruomenėmis būtini universitetų tikslams ir uždaviniams pasiekti. Joks universitetas negali efektyviai veikti ir išlikti nutolęs nuo visuomenės kurioje veikia
Rėmėjai	Universiteto rėmėjai turi didelę įtaką studijų programų plėtrai ir vykdymui. Įvairūs fondai veikia universitetą pagal atitinkamą paramos sritį (pvz.: visuomenės fondai, šeimų ir asmeniniai, specialios paskirties, įmonių ir nacionaliniai nepriklausomi).

Taigi, vykdydamas veiklą ir kurdamas įvairių rūšių vertę universitetas privalo atsižvelgti į suinteresuotųjų šalių interesus, o jo veiklos rezultatų sėkmė priklauso nuo to kaip gerai jam sekasi

tuos lūkesčius tenkinti. Šiame tyrime daugiausia orientuojamasi į talentingus studentus, kurie yra vienos stambiausių suinteresuotųjų šalių grupės – studentų, dalis. Jų išskyrimas grindžiamas universiteto misija: „teikti moksliniais tyrimais grįstas tarptautinio lygio studijas, kurti ir perduoti žinias bei novatoriškas technologijas darniai valstybės raidai ir inovacijoms plėtoti, formuoti atvirą **talentus** ir lyderius įkvepiančią kūrybinę aplinką“ (KTU, 2019), tad nors talentingi studentai yra labai nedidelė procentinė visų universiteto suinteresuotųjų šalių dalis, jų strateginė reikšmė organizacijos vystymosi procese yra viena esminių.

2.3. Universitetų verslo modelių inovacija

Žinioms imlios visuomenės stipriai priklauso nuo universitetuose kuriamų žinių, kurių vertimą į ekonominę vertę paprastai atlieka rinkoje esančios įmonės. Kadangi universitetai tampa vis labiau priklausomi nuo papildomų lėšų naujiems ir brangiems moksliniams tyrimams, šiandieninė politika ragina juos rinkoje būti proaktyviais (Gaus ir Raith, 2016). Keičiantis situacijai, kinta ir universitetų verslo modeliai. Verslo modelių (žr. 5 lentelę.) konstravimas ir modifikavimas yra vadinamas verslo modelių inovacija ir yra viena verslo strategijos dedamųjų (Geissdoerfer, Savaget ir Evans, 2017).

5 lentelė. Verslo modelio sąvokos apibrėžimai

Autorius	Apibrėžimas
(Raphael Amit ir Christoph Zott, 2001)	Verslo modelis apibrėžia sandorių turinį, struktūrą ir valdymą taip, kad būtų kuriama vertė išnaudojant verslo galimybes.
(Osterwalder ir Pigneur, 2010)	Verslo modelis aprašo pagrindimą kaip organizacija kuria, pateikia ir fiksuoja vertę.

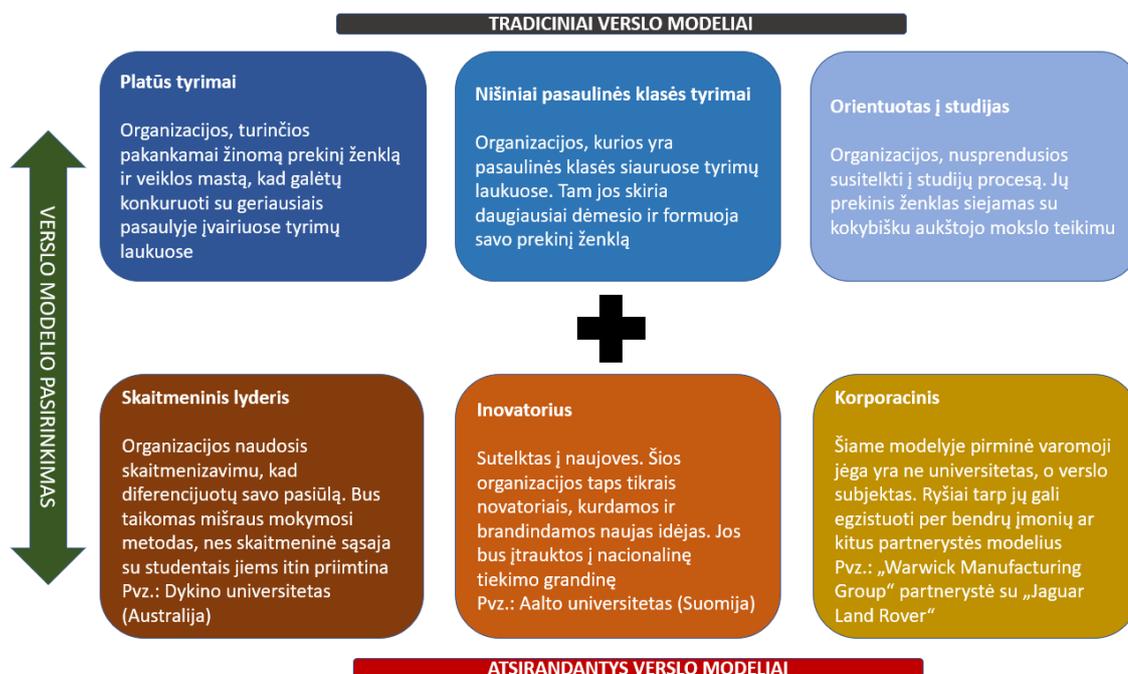
Universitetai pradeda suprasti, kad norėdami įgyvendinti savo tikslus turi kliautis ne tik naujausiomis technologijomis, bet ir inovacijomis verslo modelių lygmenyje (Geissdoerfer ir kt., 2017). Chang‘as ir Wills‘as (2013) teigia, kad vienas unikalių verslo modelių, kuris iš esmės pakeis aukštojo mokslo pateiktį yra paremtas išsilavinimo kaip paslaugos (IKP) (angl. *Education-as-a-Service (Eaas)*) konceptu. IKP reiškia, kad studentai ir institucijos gebės orientuotis į specifines studijų sritis, atskirtas nuo visiškai parengtų studijų programų ir laipsnių. Toks išsilavinimas yra personalizuotas, nes kiekvienas studentas turi prieigą studijuoti tas sritis, kurios jam aktualiausios. IKP yra patrauklus tiek tyrinėjimo, tiek švietimo tikslais ir gali turėti tokių privalumų, kaip mažesni kaštai, didesnis studijų lankstumas, mastas ir prieinamumas. Tai yra nauja terpė iškilti debesų technologijas naudojančioms verslo modeliams. Jie susideda iš siūlomų debesų paslaugų, naudojamų dėstymo ir mokymosi procesuose. IKP yra ne tik naujas būdas pateikti išsilavinimą, tačiau ir ekonomiškai bei tvarus verslo modelis. (Chang ir Wills, 2013). Pasak Prifti‘o, Knigge‘o, Löffler‘io, Hecht‘o ir Krcmar‘o (2017), debesų kompiuterijos potencialas ugdymo srityje yra ypač didelis ruošiantis švietimui pramonėje 4.0. Ji gali aprūpinti visais reikiamais ištekliais mokymosi visą gyvenimą reiškiniai ir studentus paversti ilgamečiais klientais (Prifti ir kt., 2017). Autoriai parengė švietimo verslo modelį, grįstą IKP konceptu (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Pagrindiniai IKP verslo modelio elementai (Prifti ir kt., 2017)

Pagrindiniai partneriai	Pagrindinės veiklos	Vertės pasiūlymas	Vartotojai	Ryšiai su vartotojais
Techninės įrangos tiekėjai;	Sistemos parengimas;	Greitas dėstymas, mokymasis ir tyrinėjimas su	Aukštosios mokyklos;	Klientų aptarnavimo skyrius; Savitarna;

Programinės įrangos tiekėjai; Infrastruktūros teikėjai; Turinio kūrėjai	Techninė priežiūra; Infrastruktūros palaikymas; Dėstytojų rengimas; Mokymo programų priežiūra;	naujausia programine įranga; Suteikiama prieiga prie ekonomiškai efektyvių, patikimų ir naujausių verslo sistemų dėstymui, mokymuisi ir tyrinėjimams	Profesinės mokyklos; Vidurinės mokyklos; Įmonės; Visi suinteresuotieji	Informaciniai biuleteniai; Portalai; Bendruomenės; Elektroninis paštas; Individuali pagalba
Pajamos Prenumeratos mokestis; Vienkartinis mokestis už pasinaudojimą	Mokymo programų vystymas	Kaštų struktūra Techninė įranga; Infrastruktūra (pastatai, energija ir t.t.); Programinė įranga; Darbuotojai		Kanalai Internetinės paslaugos, elektroninis paštas; Telefonas; Konferencijos ir t.t.
Pagrindiniai ištekliai Patikima IT infrastruktūra; Programinės įrangos licencijos; Kvalifikuoti darbuotojai įrangos priežiūrai, mokymo programų vystymui; Mokymo programos				

Tradiciniai universitetų verslo modeliai turės būti integruoti ir derinami su naujai atsirandančiais, tokiais kaip IKP. Esamas pasirinkimas dėl pusiausvyros tarp mokslinių tyrimų ir studijų proceso išliks, tačiau reikės aiškiai nustatyti dėl ko universitetas turėtų būti žinomas. Šie pasirinkimai turėtų būti grindžiami organizacijos stiprybėmis, esančiomis galimybėmis ir realistiniais siekiais juos įgyvendinti (PWC, 2018). 4-ame paveiksle vaizduojami atsirandantys universitetų verslo modelių pasirinkimai, derinantys tradicinį modelį viršuje su naujuoju apačioje.

4 pav. Tradiciniai ir atsirandantys universitetų verslo modeliai (Sudaryta pagal: PWC, 2018)

Taigi, tradiciniai universitetų verslo modeliai, daugiausiai besispecializuojantys plačiuose arba siauruose tyrimų laukuose ir studijose niekur neturėtų dingti, tačiau turėtų būti atnaujinti ir apjungti

su naujai dygstančiais ir perspektyviais verslo modeliais, paremtais skaitmenizavimo, studijų proceso personalizavimo, inovacijų kūrimo ar partnerystės su verslu principais. Svarbu apsibrėžti, kur universitetas turėtų specializuotis ir su kokiomis asociacijomis turėtų sietis jo prekinis ženklas.

2.4. Vertės pasiūlymo konstravimas

Vertės kūrimo grandinės suinteresuotosioms šalims dedamoji ir vienas iš rezultatų yra vertės joms pasiūlymas (angl. *Value proposition*). Literatūroje vertės pasiūlymo sąvoką autoriai apibrėžia skirtingai (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Vertės pasiūlymo apibrėžimai (Sudaryta pagal: Janciūtė, 2013)

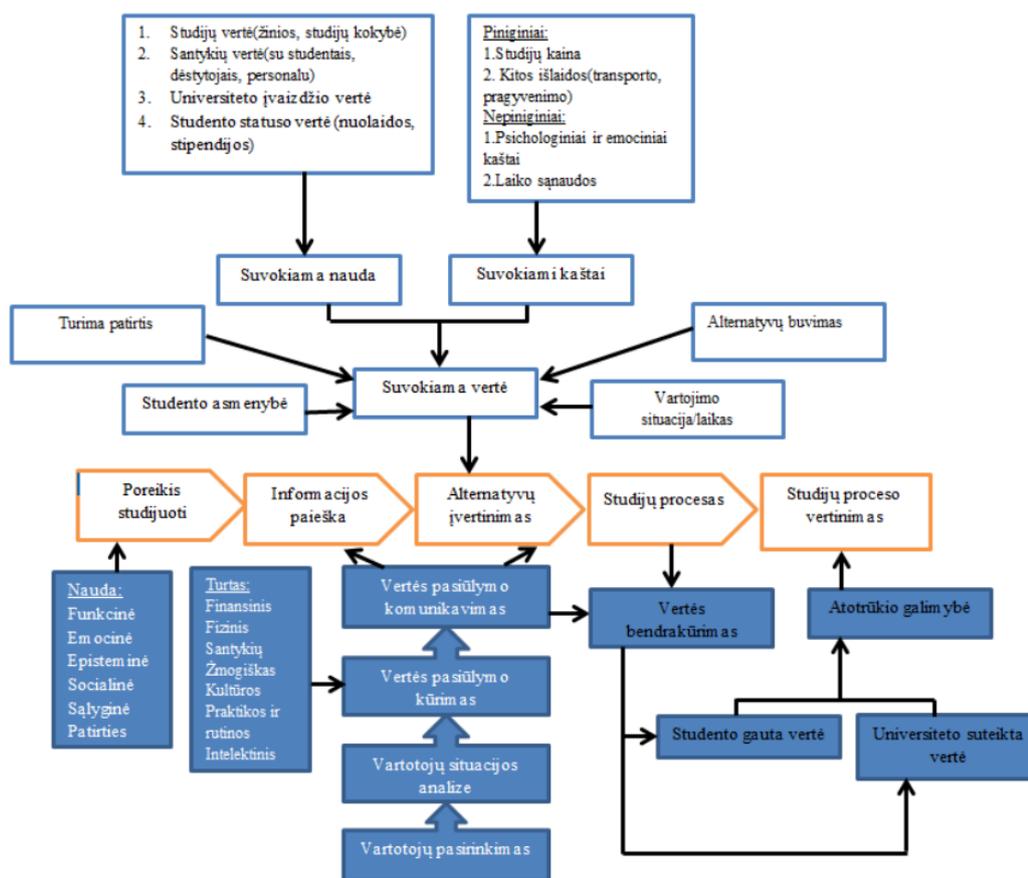
Autorius	Metai	Vertės pasiūlymo apibrėžimas
W. Chan ir R. Mouborgne	2005	• Metodologija pagal kurią yra demonstruojama paslaugos, produkto arba sprendimo vertė. • Susideda iš apčiuopiamų naudų, kurias produktas ar paslauga teikia arba išmatuojamos vertės vartotojui. • Parodo investicijų grąžą ar kitus aiškius rezultatus, besirenkant konkretų paslaugos teikėją, o ne jo konkurentus.
W. Daun R. Klinger	2006	• Ryšys su žinutės siuntėju, kurį gavėjas turi prisiminti.
P. Fifield	2007	• Parašytas teiginys, kuris sutelkia organizacijos veiksmus į vartotojui svarbius elementus taip kuriant išskirtinumą ir savitumą, vartotojui atliekant sprendimą rinktis kompanijos produktą vietoj konkurentų.
M. Wouters	2010	• Naudą vartotojui apibūdinančios savybės, parodančios kiek tai jam kainuos. • Atsiranda, kai potencialūs vartotojai lygina alternatyvas tarpusavyje.
A. Hassan	2012	• Detalus ir aiškus pažadas, kurį vartotojams duoda kompanija, kad bus pateiktas tam tikras naudą duodantis vertės paketas.

Vertės pasiūlymui modeliuoti Hassan‘as (2012), remdamasis Fifield‘u (2007) aprašė šešis klausimus kaip įrankį, padedantį išgryninti pasiūlymo vertę vartotojui:

- 1) Kas yra vartotojai į kuriuos taikomasi? Svarbu aiškiai identifikuoti klientus ir jų grupes.
- 2) Kokių jie turi poreikių ar problemų? Kokios vertės jie siekia: (kaina, nauda, pastangos ar rizika).
- 3) Koks yra kontekstas ar atvejis į kurį taikomasi? Tai susiję su pirkėjo elgsena, pirkimo trukme, vieta iš kurios perka, jų jausmais bei emocijomis priimant sprendimą pirkti.
- 4) Ką produktas ar paslauga jam duos? Vertės pasiūlymas turėtų būti pateikiamas taip, kad nekiltų jokių papildomų klausimų. Taip pirkėjas, kuris nusprendė pirkti produktą ar paslaugą iš karto žinos pasiūlymo ypatybes ir privalumus.
- 5) Kuo unikalus jūsų pasiūlymo pateikimas? Tai iš dalies priklauso nuo pirkėjo. Vadybininkui svarbu užtikrinti, kad darbuotojai gerai dirbtų savo darbą ir išmanytų bei išpildytų vertės pasiūlymą vartotojui, kurį žada organizacija.
- 6) Kodėl jie turėtų teikti pirmenybę jūsų pasiūlymui prieš kitus? Tai tikras išbandymas, parodantis kaip pirkėjai reiškia savo pageidavimus organizacijoms ir jų vertės pasiūlymų pateiktims. Svarbiausia savo pasiūlymą perduoti tiksliai ir kokybiškai, kad jie aiškiai suprastų jo privalumus (Hassan, 2012).

Pagal probleminės situacijos argumentacijoje aprašytą šiandieninį universiteto vaidmenį visuomenėje, galima pastebėti, jog daugelio šiandienos universitetų vertės pasiūlymas studentams yra sumenkęs. Pasak Wenger'io (2015), norint padidinti jo vertę labai svarbu prisitaikyti prie studentų ir perprasti ko jie ieško bei kaip jie nori būti mokomi. Akivaizdu, kad reikia inovatyvių sprendimų kaip sumažinti studentų pragyvenimo išlaidoms. Taip pat daugelyje institucijų galima efektyviai išnaudoti technologijas, pavyzdžiui, organizuojant nuotoline studijas ar net nusamdant (angl. *outsource*) papildomus kursus. Mokymosi erdvės ir zonos galėtų būti išnaudotos žymiai efektyviau. Daugybė įvairiausių universiteto siūlomų paslaugų taip pat galėtų būti samdomos. „Čia technologijos yra puikus sprendimas“. Daugelis universiteto padalinių tebėra apkrauti galybe rankinio darbo procedūrų, kurios jau seniai galėjo būti automatizuotos. Tai leistų sutaupyti daugybę lėšų, o spartėjantys studijų ir papildomų paslaugų procesai galėtų tapti dar viena studentams pastebima verte (Wenger, 2015).

Mokslinėje literatūroje pasigendama pavyzdžių kuriant arba tobulinant aukštojo mokslo įstaigos vertės pasiūlymą, tačiau tikėtina, jog tokių darbų yra ir jie laikomi konfidencialia informacija. Vis dėl to, remiantis Hassan'o klausimynu galima segmentuoti vertės pasiūlymo aukštojo mokslo įstaigoje kūrimo etapus ir apžvelgti pagal juos atliktus tyrimus. Pavyzdžiui, orientuodamasi į studento suvokiamą universitetinių studijų vertę (žr. 5 pav.) Bakutyte ir Grundey'o (2010) atliko tyrimą su Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto ir Vytauto Didžiojo universiteto Ekonomikos ir verslo fakulteto studentais, dėstytojais bei administracija, kuris parodė, jog egzistuoja universitetinių studijų vertės suvokimo atotrūkis tarp šių suinteresuotųjų šalių. Tirdama vertės suvokimo atotrūkį tarp studentų ir administracijos, autorė pastebėjo, jog fakultetų vadovybės nesutinka, jog studentai yra paslaugos vartotojai ar klientai, nors didžioji dalis studentų save taip noriai įvardina. Apibrėždami universiteto teikiamą vertę studentai neretai linkę kalbėti apie darbo rinką, kai vadovybės daugiau pozicionuoja žinias bei asmenybės formavimą arba studijų teikiamą ekonominę naudą. Taip pat vadovybės teigė, jog yra dedamos didelės pastangos siekiant suvokti studento poreikius ir išskyrė infrastruktūros gerinimą, kai studentams tai nebuvo reikšminga kalbant apie vertę didinančius veiksnys. Galiausiai, vadovybės skeptiškai žvelgė į studentų paruošimą darbo vietai rinkoje, o studentai atskleidė, jog nori daugiau praktinių užsiėmimų, kad taptų pasiruošę darbo rinkai. Tirdami vertės suvokimo atotrūkį tarp studentų ir dėstytojų autoriai pastebėjo, jog dėstytojų nuomone studentams daug mažiau reikšmingas įsiliejimo į bendruomenę ar didesnio darbo užmokesčio veiksnys, tačiau studentų nuomone – priešingai. Taip pat dėstytojai svarbesniais nei studentai laiko santykius su personalu, universiteto fizine aplinka bei infrastruktūra. Studentų akimis svarbesni: santykiai su dėstytojais, studijų kokybė, lengvatos studentui. Vos penktadalis apklaustųjų studentų teigė, jog jų studijų vertės suvokimas prieš studijas ir jų metu išliko toks pat (Bakutyte ir Grundey, 2010).

5 pav. Vertės kūrimo studentui universitete modelis (Bakutyte ir Grundey, 2010)

Orientuodamasi į vertės kūrimą aukštojo mokslo įstaigoje Varaniūtė (2018) atliko tyrimą apie vertę suinteresuotosioms šalims grįstą veiklos vertinimą aukštajame moksle, Lietuvos universitetuose, kuris patvirtino Bakutyte ir Grundey'o teiginius dėl egzistuojančio vertės suvokimo atotrūkio tarp studentų įskaitant ir Kauno technologijos universiteto studentus. Taip pat atotrūčiai identifikuoti ir tarp akademinį darbuotojų, studentų ir socialinių partnerių. Autorės atlikto empirinio tyrimo rezultatai apie identifikuotą studentų suvokiamą vertę universitete pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Vertė suinteresuotajai šaliai – studentams (Sudaryta pagal: Varaniūtė, 2018)

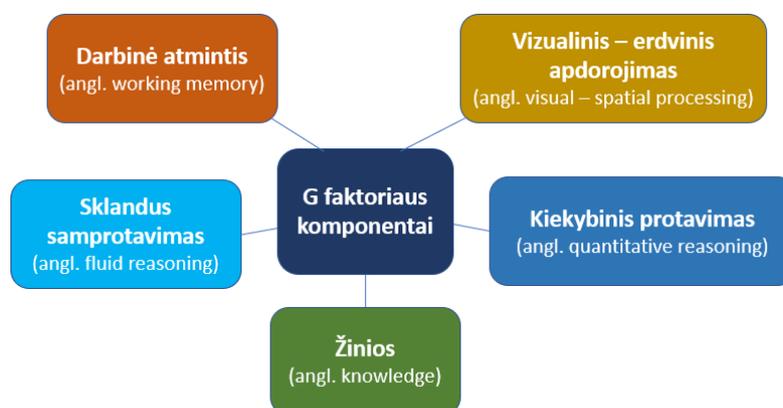
Subkategorija	Teiginiai
Funkcinė vertė	• Vertė yra teorinės ir praktinės žinios bei gebėjimas jas pritaikyti • Praktikos atlikimo įmonėje galimybė • Išvykimo studijoms užsienyje galimybė • Galimybė išmokti naudotis įvairiomis programomis
Finansinė vertė	• Papildomos pajamos studijų metu, stipendijos • Galimybė daugiau uždirbti ateityje dėl universitete įgytų žinių • Didesnis atlyginimas po studijų už tuos, kurie nestudijavo
Socialinė vertė	• Universitete galima susirasti bendraminčių • Studijos užtikrina geresnę situaciją ateityje • Žinios ir prieigos į įvairias konferencijas • Studijos formuoja socialinį statusą • Renginiai, kuriuose galima sutikti būsimus darbdavius • Aktyviausieji įtraukiami į grupes, kurios prisideda prie studijų tobulinimo • Studijų metu sutinkama daug įdomių žmonių

Subkategorija	Teiginiai
Emocinė vertė	• Paskaitų metu svarbu jaustis gerai t.y. nejausti diskomforto dėl šalčio, kvapų ar garsų • Turi būti laisvė naudotis kompiuteriu • Svarbu geri santykiai su dėstytojais • Grupės ryšys, bendra veikla, susitikimai • Ego patenkinimas, jog gali baigti studijas ir jas baigti gerai

Taigi, apibendrinant skirtingų autorių apibrėžimus, universiteto vertės pasiūlymu studentams šiame projekte laikomas universiteto pažadas, susidedantis iš studentui svarbių vertės elementų, kurie kuria universiteto išskirtinumą ir skatina rinktis vietoj konkurentų. Atlikti tyrimai leidžia identifikuoti pagrindinius studentams svarbius vertės elementus iš studentų perspektyvos.

2.5. Talentingi studentai

Ko gero kiekvienas žmogus turi skirtingą suvokimą apie „talentingumo“ (angl. *Giftedness*) konceptą. Tai yra problema ir mokslinėje literatūroje, nes talentingumas turi tiek daug apibrėžimų, kad jiems organizuoti reikėtų kurti atskiras kategorijas. Kadangi nėra sutarto, bendrai naudojamo apibrėžimo, talentingumo ypatybės juos tiriantiems specialistams kelia tokius klausimus, kaip: „ar tai užkoduota genuose? Ar tai tik kai kurių žmonių privilegija? Kaip tai galėtų būti objektyviai vertinama?“ (Szabo ir Revesz, 2018)? Daugelis talentingumo teorijų aiškiai arba netiesiogiai pripažįsta genetinio poveikio vaidmenį, tačiau jokiais empiriniais tyrimais nepavyko nustatyti kokį būtent poveikį talentingam asmeniui turi genai. Čia kyla esminis klausimas suvokiant talentingumo konceptą: „ar talentingumas yra įgyjamas, ar įgimtas?“ (Thompson ir Oehlert, 2010). Mayer'is (2005), apibendrina pateiktus įrodymus ir daro išvadą, kad talentingumas yra tiek įgimti gebėjimai, tiek įgytos patirtys bei bendras gebėjimas visa tai kultivuoti (Mayer, 2005). Daugiausia tyrimų matuojant talentingumą mokslinėje literatūroje yra įvykdyta naudojant standartizuotas bendrųjų kognityvinių gebėjimų (angl. *General cognitive ability*) priemones ir bendrųjų kognityvinių gebėjimų indeksas dar vadinamas G faktoriumi (angl. *g factor*) yra dažniausiai pasitaikantis talentingumo matavimo rodiklis (Sternberg, 2005). G faktorius yra konstruktas, sukurtas psichometriniuose kognityvinių gebėjimų bei žmogaus intelekto tyrimuose (žr. 6 pav.). Tai kintamasis, kuris apibendrina teigiamas koreliacijas tarp skirtingų pažinimo užduočių ir parodo ar asmens rezultatai vienoje pažinimo užduoties rūšyje yra panašūs į to paties asmens veiklą kitose pažinimo užduotyse. G faktorius įprastai sudaro nuo 40 iki 50 procentų skirtingų individualių rezultatų skirtumų tam tikrame pažinimo teste, o sudėtiniai intelekto koeficiento balai (angl. *Intelligence quotient score*), pagrįsti daugeliu bandymų, dažniausiai yra laikomi asmenų atitikimu nustatytoms G faktoriaus vertėms (Kamphaus ir kt., 2005).

6 pav. Bendrojo intelekto faktoriaus komponentai (Sudaryta pagal: Cherry, 2018)

Vis dėl to, nepaisant atliktų tyrimų, sukurtų testų ar skaičiavimų, talentingumu dažnai laikomas tiesiog aukštas intelektas, sąmoningumas, kūrybiškumas, žinios, savidisciplina ir gebėjimas visa tai ugdyti. Taip yra todėl, kad standartizuoti testai negali išmatuoti talentingumo specialiose srityse, pavyzdžiui literatūroje, muzikoje ar mene. Nepaisant prastų rezultatų duotoje srityje, asmuo gali parodyti neįtikėtinus rezultatus visiškai kitoje. Negana to, testai neapima specialiųjų įgūdžių pasireiškiant talentingumo bruožams, tokiems kaip asmens originalumas, išvermė ar koncentracija. Talentingumas aukštajame moksle paprastai vertinamas dvejopai: pirma, tai yra tik puikūs studijų rezultatai, pavyzdžiui Skandinavijos regione, o antra tai yra dar ir papildomas įsitraukimas į tiriamąją – mokslinę veiklą, pavyzdžiui Beniliukso šalyse ar Vokietijoje (Szabo ir Revesz, 2018).

Kai kurie pasaulio universitetai turi ugdymo programas ar organizacijas skirtas talentingiems studentams ugdyti. Joms būdingas didelis konkursas ir griežta atranka, tačiau ten patekusiems suteikiamos išskirtinės sąlygos tobulėti ir užsiimti saviugda. Pavyzdžiui, Naujojo Pietų Velso universitete (Australija), vykdoma Talentingų studentų programa (angl. *Talented Students Program*), kurios esmė yra suteikti sąlygas puikiai besimokantiems studentams kuo anksčiau užsiimti moksliniais tyrimais. Programa siekiama puoselėti studentų aistrą mokslinei veiklai leidžiant jiems prisidėti prie pažangiausių universiteto mokslinių tyrimų bendradarbiaujant su mokslininkais. Studentai skatinami atlikti savo tyrimą, dalyvauti konferencijose, integruotis į mokslinių tyrimų grupes, burtis į bendraamžių ir bendraminčių grupes ir konsultuotis su savo mentoriumi dėl asmeninio kontaktų tinklo plėtimo. Taip pat jiems teikiamos individualios konsultacijos apie kitų studijų sričių žinias ar stažuoti kitose organizacijose atlikimą, kur mokslinis laipsnis padėtų studentų karjerai. Talentingų studentų programa yra popaskaitinė veikla, neturinti studijų kreditų studento darbo krūviui apskaičiuoti, tad studento dalyvavimas ir įsitraukimas į programos veiklą priklauso tik nuo jo paties. Dalyvauti programoje pakviečia fakulteto dekanas studentui dar esant pirmame kurse, atsižvelgdamas į studento stojamuosius balus ir pirmojo semestro studijų rezultatus (University of New South Wales [UNSW], 2019). Pietų Floridos universitete (JAV), įkurta Talentingų studentų švietimo programa (angl. *The Gifted Education Program*), tačiau ji skirta ne studentams, o dėstytojams. Programa ugdo dėstytojų darbo su talentingais studentais kompetencijas ir moko konsultuoti kitus dėstytojus. Ypatingas dėmesys skiriamas tam, kad būtų ugdomi konkretūs gabių studentų identifikavimo įgūdžiai, atpažįstami jų poreikiai ir ypatybės, įvertinamos studentų kognityvinės ir emocinės stiprybės. Taip keičiama dėstytojų metodika didžiausiam talentingų studentų potencialui išgauti (University of South Florida [USF], 2019). Lietuvoje, Kauno technologijos universitetas turi „GIFTed“ talentų akademiją, skirtą talentingiems studentams ugdyti. Tai platforma, daugiausia orientuota į studentų tobulėjimą mokslo ir verslo srityse. Talentų akademijos nariams studijos vyksta pagal individualų verslo ar mokslo krypties planą, paremtą iššūkiais grįsto mokymosi (angl. *challenge based learning*) veiklomis. Nariai į akademiją atrenkami vertinant jų stojamąjį balą ir motyvaciją individualaus pokalbio su ekspertais metu. Ji skirta tik pirmosios studijų pakopos studentams ir nuo pirmojo kurso, tačiau kas pusę metų akademijoje vyksta narių pasiekimų apžvalga bei rotacija, kurios metu pasyvūs studentai pakeičiami motyvuotais, anksčiau į akademiją nepatekusiais talentingais studentais (KTU, 2016). Kauno technologijos universiteto vertės pasiūlymas talentingam studentui „GIFTed“ talentų akademijoje pateikiamas 9 lentelėje.

9 lentelė. Kauno technologijos universiteto vertės pasiūlymas talentingam studentui GIFTed talentų akademijoje (Sudaryta pagal: KTU, 2019)

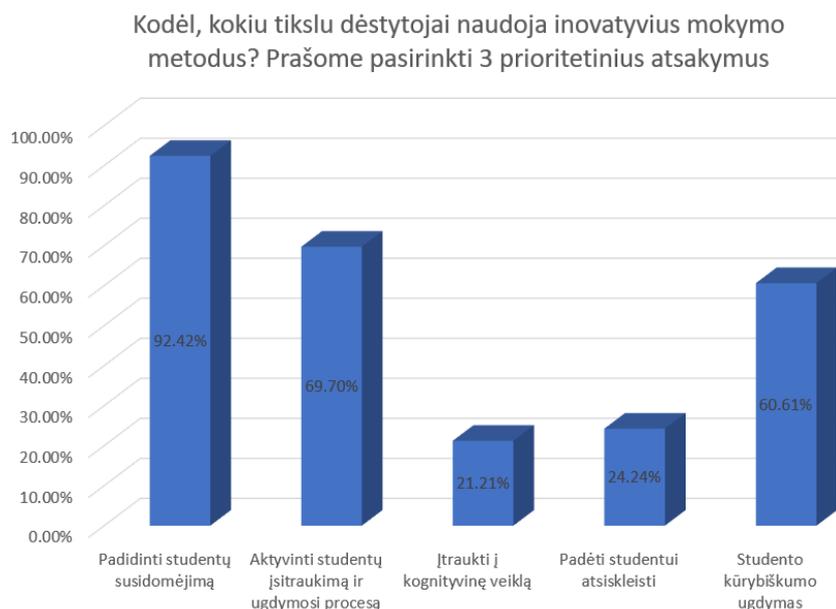
Vertės	Verčių elementai
Asmenybės ugdymas	Studentams suteikiami pripažinti karjeros mentoriai; Dalyvavimas asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto ugdymo programoje.
Ekspertiškumas profesinėje srityje	Sustiprinto lygio paskaitos su geriausiai KTU dėstytojais; Po du papildomus, sustiprinto lygio modulius per semestrą; Dalyvavimas marketingo sprendimų vystymo projekte; Dalyvavimas verslo/mokslo iššūkyje; Tyrimų mentorių konsultacijos; Dalyvavimas magistro paskaitose; Papildomos praktikos galimybė 2 kurse.
Karjeros kompetencijos	Įgyjama tarptautinė patirtis; Profesinės žinios dalyvaujant magistro paskaitose; Asmeninės karjeros planavimo konsultacijos; Praktika konkurencingiausiose Lietuvos ir tarptautinėse verslo įmonėse.
Finansinis skatinimas	300 €/mėn. stipendija papildomoms ugdymo veikloms
Išskirtinis diplomai	„Cum Laude“ diplomas; Rektoriaus rekomendacija; Įgytas individualus kompetencijų aplankas.
Narystė išskirtinėje bendruomenėje	Darbas bendraminčių aplinkoje
Naudingi kontaktai	Bendradarbiavimas su profesionaliais mokslo ir verslo srityse.

Taigi, talentingumas yra nestandartizuotina, subjektyvi ir skirtinguose kontekstuose skirtingai suprantama sąvoka. Šiame projekte talentingu studentu laikomas gerai besimokantis, kūrybiškas, plataus akiračio, papildomomis saviugdros veiklomis užsiimantis ir sparčiai tobulėti savo studijų srityje linkęs studentas. Mokslinėje literatūroje vyrauja skirtingi požiūriai į studento talentingumo požymius, tačiau dauguma autorių sutinka, jog talentingų studentų diferencijavimas ugdyme yra būtinas jų potencialui vystyti. Aukštosios mokyklos taiko skirtingas priemones talentingų studentų ugdymo procese – vienos buria studentus į atskiras bendraminčių grupes ir organizacijas suteikdamos jiems privilegijų, kitos investuoja į dėstytojų darbą tobulinant ugdymo procesą. Kauno technologijos universiteto vertės pasiūlymas talentingam studentui yra unikalus, tačiau nėra žinoma kiek jis atliepia tų studentų poreikius. Taip pat, nėra aišku ką talentingi studentai laiko svarbiausiomis universitete gaunamomis vertėmis.

2.6. Pasaulinės edukacinės tendencijos

Pasaulyje vyksta reikšmingi pokyčiai, susiję su naujais moksliniais atradimais, informacinėmis technologijomis, globalizacija, robotika ir dirbtiniu intelektu. Naujajame amžiuje atsirado nauji didaktikos ir mokymo metodai, o labiausiai pastebimas reiškinys – visuomenės internetizacija bei skaitmeninių technologijų veržimasis į mokymosi procesą. Mynbayeva, Sadvakassova ir Akshalova (2018), atliko tyrimą posovietinėse šalyse, siekdami patikrinti kiek dinamiškas yra dėstytojų pedagoginių įgūdžių tobulinimas įvaldant inovatyvius mokymo metodus. Tyrimo metu įvairių universitetų dėstytojų buvo paklausta kokiais tikslais jų manymu dėstytojai naudoja inovatyvius mokymo metodus (žr. 7 pav.). Beveik visi manė, jog tam, kad padidintų studentų suinteresuotumą mokymo turiniu. Pagrindinė tyrimo išvada buvo ta, kad universitetui būtina skatinti ir ugdyti dėstytojų

ir studentų kūrybiškumą. Svarbu, kad dėstytojas nuolatos ugdytų savo pedagoginį potencialą, nes tuomet ir studentas paveiktas dėstytojo pavyzdžio bus aktyvus ir kompetentingas (Mynbayeva, Sadvakassova ir Akshalova, 2018).

7 pav. Inovatyvių mokymo metodų poreikis dėstytojų akimis (Mynbayeva ir kt., 2018)

Visuomenės požiūris į universitetus informacijos amžiuje keičiasi dėl išsilavinimo alternatyvų gausos. Pastarajame dešimtmetyje eksponentiškai dygsta nauji edukaciniai fenomenai turintys potencialo visiškai keisti aukštojo išsilavinimo principus. Vienas tokių – „42“. Tai privati, studentams nemokama, kompiuterinio programavimo mokykla, kurioje nėra dėstytojų, o baigęs 4 savaitių trukmės kursą absolventas negauna jokio diplomo. Mokykla veikia visą parą, o mokymas pagrįstas moderniais mokymo metodais, tokiais kaip tarpusavio mokymasis (angl. *Peer-to-Peer pedagogy*) bei projektinis mokymasis (angl. *Project-based learning*) (žr. 10 lentelę). Mokykloje „42“ paskaitos nevyksta ir dėstytojai studentų neprižiūri. Kiekvienas studentas vykdo projektus, pasiūlytus pedagogų komandos ir savo darbą organizuoja kaip nori, nes nėra laiko limitų. Studentai patys patvirtina ir taiso vieni kitų projektus. Patvirtintas projektas leidžia atidaryti naujas ir sudėtingesnes užduotis. Būdami mokykloje studentai privalo atlikti praktiką, tačiau tam, kad galėtų į ją pretenduoti, turi turėti atitinkamą skaičių patvirtintų projektų bei būti išlaikę penkis egzaminus (Gévaudan, 2013). Šis Prancūzijoje ir JAV veikiančios mokyklos modelis susilaukė didžiulės paklausos todėl išsipirkusios licenciją tokiais pačiais mokymo principais paremtas mokyklas įkūrė ir Rumunija, Pietų Afrika, Ukraina, Bulgarija, Moldova, Belgija, Rusija, Marokas ir Olandija (Kadiri, 2018, Krasnikov, 2016).

Kitas fenomenas – „Singularity University“. Tai Silicio slėnio (angl. *Silicon Valley*) tyrimų centras, verslo inkubatorius ir aukštoji mokykla turinti vos keletą studijų programų, kurių žinomiausia – Pasauliniai startuoliai (angl. *Global Startup Program*). Čia studentai mokosi apie naujausias technologijas ir darbas kartu įkuriant realias įmones yra neatsiejama studijų proceso dalis. Universitetas veikia kaip pasaulinė organizacijų ir ekspertų bendradarbiavimo platforma, leidžianti mokytis vieniems iš kitų ir kartu kurti inovacinius sprendimus naudojant tokias naujausias technologijas, kaip dirbtinis intelektas, robotika ar skaitmeninė biologija (University, 2018).

10 lentelė. Modernūs mokymosi metodai

Mokymosi metodai	Autoriai	Aprašymas
Tarpusavio mokymasis	(Boud, Cohen ir Sampson, 2013)	Edukacinė praktika, kurioje studentai bendrauja tarpusavyje siekdami ugdymosi tikslų. Tarpusavio mokymasis turėtų būti abipusiai naudingas ir apimti dalijimąsi žiniomis, idėjomis ir patirtimis tarp studentų.
Projektinis mokymasis	(Walker ir kt., 2015)	Tai yra sisteminis į studentą orientuotas požiūris, leidžiantis besimokantiesiems atlikti mokslinius tyrimus, taikant teorines ir praktines žinias bei turimus įgūdžius realiems sprendimams pagal duotą problemą sukurti.
Simuliacinis mokymasis	(Lateef, 2010)	Tai technika (ne technologija) pakeisti tikrus potyrius į sustiprintus ir netikrus, kurie visiškai interaktyviai sukelia ar atkartoja esminius realaus pasaulio aspektus.
Mišrus mokymasis	(Albiladi ir Alshareef, 2019)	Tai ganėtinai nauja sritis, kurioje derinami tradiciniai mokymo metodai su nuotoliniu ir internetiniu mokymusi.

Kalbant apie tarpusavio mokymąsi, studentai daug išmoksta paaiškindami savo idėjas kitiems ir dalyvaudami veiklose, kuriose turi galimybę mokytis iš savo bendraamžių. Tai jiems leidžia ugdytis mokymosi proceso planavimo ir organizavimo, bendradarbiavimo, grįžtamojo ryšio teikimo ir priėmimo bei savęs įsivertinimo įgūdžius. Tarpusavio mokymasis yra naudojamas įvairiuose kontekstuose bei disciplinose ir tampa vis svarbesne mokymosi proceso dalimi daugelyje šalių (Boud ir kt., 2013). Projektinis mokymasis leidžia studentams ne tik išmokti esminius studijų dalyko elementus, tačiau ir pritaikyti jų turimas bendrąsias sprendžiant žinias autentiškas problemas. Naudodami skaitmeninius įrankius ar net ir dėstytojui nežinomus būdus jie randa realistinius sprendimus. Toks mokymo metodas sutelkia ugdymo procesą į studentą, o ne į patį studijų dalyką, tad jis studentams teikia daugiau motyvacijos už tradicinius mokymo metodus (Walker ir kt., 2015). Simuliacinis mokymasis yra plačiai taikomas aviacijoje, kariuomenėje ar medicinoje ir yra skirtas bandyti ir klysti be papildomos rizikos ką nors sugadinti ar susižeisti. Dažniausiai naudojami kompiuteriai ir pažangios technologijos, sukuriant patirtį, grįstą tam tikra mokymosi teorija ir principais (Lateef, 2010). Mišrus mokymas gali būti naudojamas vietoj tradicinio arba nuotolinio mokymosi, nes jis skatina didesnę įsipareigojimo ir bendruomeniškumo jausmą nei tradicinis „akies į akį“ ar visiškai internetinio mokymo ir mokymosi metodai. Kitaip tariant, mišrus mokymasis suteikia daugiau mokymosi galimybių, kurios motyvuoja studentus dalyvauti auditorijoje ir už jos ribų (Albiladi ir Alshareef, 2019).

Taigi, mokymosi metodų yra įvairių ir daugelis jų sėkmingai keičia tradicinius mokymosi metodus. Matoma tendencija, jog daugelis jų veda studijų personalizavimo ir skaitmenizavimo link. Ugdymo procesas orientuojamas į studentą, tampa lankstesnis, savarankiškesnis ir jame dažnai naudojamos informacinės ir ryšių (IRT) (angl. *Information and Communications Technology (ICT)*) technologijos. Taip pat, visapusiškas dėstytojų ir studentų kūrybiškumo skatinimas tampa vienu didžiausių prioritetų.

2.7. Nacionalinės verslumo ir visuomeniškumo ugdymo iniciatyvos

Vertės, kurias universitetas gali suteikti talentingam studentui neturėtų būti sąlygotos vien tik institucijos turimų išteklių. Universitetas yra ir tarpininkas tarp įvairiausių išorės organizacijų bei studentų, tad bendradarbiaudamas su kitomis organizacijomis gali naudotis jų ištekliais ir tapti kitų organizacijų vertes pateikiančia platforma. Studentų verslumo ugdymo iniciatyva „DEMOLA“ –

suburia universitetus, studentus ir verslo įmones spręsti bendrus iššūkius. Kiekvieną semestrą, tris mėnesius vykstančios „DEMOLA“ praktikos metu įvairių sričių studentai multidisciplininėse komandose gauna progą spręsti realius verslo iššūkius. Studentai gali rinktis iššūkį, kuris labiausiai atitinka jų kompetencijas. Kuriami nauji produktai, plečiamas kontaktų tinklas, įgaunama profesionalios komandinio darbo patirties. Prisidėdamos prie šios iniciatyvos aukštosios mokyklos suteikia studentams galimybę pritaikyti įgytas žinias praktiškai ir pajusti kokie iššūkiai jų lauks baigus studijas (Lietuva2030, 2015).

Talentų pritraukimas ir išlaikymas Lietuvoje – viena aktualiausių šalies temų pastaraisiais metais. Dar 2012 m. prasidėjusi „Kurk Lietuvai“ profesinio tobulinimo ir gerosios užsienio praktikos pritaikymo programa į Lietuvą kasmet pakviečia tarptautinės patirties turinčius profesionalus. Tai pirmoji profesinio tobulinimo ir gerosios užsienio praktikos pritaikymo programa Lietuvoje, kuri suteikia galimybę profesionalams savo žiniomis ir idėjomis prisidėti prie modernios Lietuvos ateities kūrimo (žr. 11 lentelę) Programos dalyviai 12 mėnesių rotacijos principu nacionalinio ir regioninio lygmens viešojo sektoriaus institucijose inicijuoja ir įgyvendina pokyčių projektus. Pokyčiai įgyvendinami ekonomikos, švietimo, inovacijų, saugumo, aplinkosaugos, socialinės politikos ir kitose srityse. Dalyvauti gali ir puikius studijų rezultatus turintys bei aktyviai visuomeninio pobūdžio projektuose dalyvavę ketvirtojo pirmosios pakopos kurso studentai (Kurk Lietuvai, 2019).

11 lentelė. Projekto „Kurk Lietuvai“ naudos (Sudaryta pagal: Kurk Lietuvai, 2019)

Nauda ir galimybės dalyviams	Nauda dalyvaujančioms valstybinėms institucijoms ir Lietuvai
Inicijuoti ir dalyvauti įgyvendinant svarbius ir realius pokyčius Lietuvos viešajame sektoriuje.	Programos dalyvių teorinės ir praktinės žinios, profesinės įžvalgos bei patirtis suteikia viešojo sektoriaus institucijoms galimybę perimti užsienio gerąją praktiką, inovatyvius veiklos modelius, darbo kultūrą.
Tikslingai pritaikyti įgytas žinias bei patirtį.	Viešojo sektoriaus darbuotojams suteikiama profesinio tobulėjimo galimybė, bendradarbiaujant su programos dalyviais ir įtraukiant kitas suinteresuotas šalis (verslas, NVO), kompleksiskai spręsti problemas, pasitelkiant projektinio darbo principus.
Kaupti vertingą profesinę patirtį dirbant Lietuvos viešajame sektoriuje, dalyvaujant mokymuose ir papildomose veiklose bei sėkmingai integruotis į Lietuvos darbo rinką.	Gerinamas visuomenės požiūris į viešąjį sektorių; Skatinama protų apykaita (iš užsienio bei privataus sektoriaus) bei domėjimasis valstybės tarnyba, galimybėmis kurti šalies gerovę.
Dalyvauti susitikimuose su Lietuvos ir pasaulio politinio, ekonominio ir socialinio gyvenimo strateginių sprendimų priėmėjais bei išplėsti savo profesinių kontaktų tinklą.	Formuojama pavyzdinė pasaulio lietuvių bendruomenės ir Lietuvos viešojo sektoriaus partnerystės praktika. Buriamas aktyvių, pilietiškų profesionalų tinklas.

Kita iniciatyva talentingam jaunimui, kurioje galima dalyvauti jau baigus studijas – „Sparnai“. Tai dviejų metų trukmės eksporto lyderių programa, skirta šalies konkurencingumui užsienio prekybos rinkose skatinti ir aukšto lygio eksporto specialistams ugdyti. Ši iniciatyva yra galimybė jauniems žmonėms įgyti vadybos ir konsultavimo žinių, prisidėti prie tarptautinių projektų įgyvendinimo. Į programą kas ketletą metų priimami 24 dalyviai, kuriems sudaromas individualus ugdymo ir veiklos planas. Jie tampa VŠĮ „Versli Lietuva“ projektų vadovais ir supažindinti su eksporto plėtros vadybos, verslo skatinimo, rinkodaros ir kitomis pažangiomis praktikomis dalyvauja įvairiuose verslo ir eksporto skatinimo projektuose (Versli Lietuva, 2018).

Papildoma saviugdosa veikla studijuojant gali būti ir narystė profesionalioje organizacijoje. Pavyzdžiui, marketingo ir komunikacijos specialistus vienijančioje Lietuvos marketingo asociacijoje „LiMA“, nariai turi išskirtines galimybes dalyvauti vakariniuose seminaruose, konferencijose, išvažiuojamuosiuose mokymuose ar dirbtuvėse kartu su marketingo profesionalais. Nariai turi galimybę prisidėti prie marketingo stiprinimo Lietuvoje, užmegzti naudingų pažinčių, dalintis kitų specialistų patirtimis, išgirsti apie naujausias metodikas, rinkos naujienas, tyrimus ar tendencijas ir galiausiai – gauti nuolaidas įvairioms marketingo žinių gilinimo veikloms bei įrankiams (Lietuvos marketingo asociacija (LiMA, 2019)). Studentui tapti nariu nėra paprasta, nes būtina ne tik jo motyvacija, bet ir jau turimi pasiekimai ar veiklos marketingo srityje, tad prisijungimas prie organizacijos galėtų tapti dideliu siekiu ir motyvacija marketingo srities studentams. Kitas pavyzdys – tarptautinė, nepolitinė jaunimo organizacija „Rotaract“, skatinanti aukštus etinius standartus versle ir atsakingą pilietiškumą. Nariai vykdo visuomenei arba tam tikrai jos grupei skirtus projektus ir mokosi sprendami jų vykdymo metu iškilusias problemas. Taip jie tobulina lyderystės ir profesinius įgūdžius. Norint tapti organizacijos nariu reikia gauti kito nario pakvietimą, būti patvirtintam kitų narių ir atstovauti tam tikrai profesijai ar verslui (ROTARY, 2019).

Taigi, Lietuvoje yra įvairiausių organizacijų ir iniciatyvų, kurios skatina talentingų jaunuolių saviugdą ir taip pat neša pridėtinę vertę visuomenei. Jos puikiai gali papildyti studijų procesą kaip popaskaitinės veiklos, o galbūt net ir būti integruotos į pačias studijas arba tapti motyvacinio aspektu dalyvauti po studijų.

2.8. Apibendrinimas

Atlikus apžvalgą paaiškėjo, kad vertės sąvoka mokslinėje literatūroje laikoma daugiadimensiniu konceptu, kuris kiekviename kontekste taikomas skirtingai. Skirtingi autoriai įvardija skirtingas vertės dimensijas bei jų skaičių, tačiau dažniausiai minimos yra keturios: **funkcinė vertė** – nauda, kurią subjektas vertina pagal produkto ar paslaugos kainą, kokybę, patikimumą ar ilgaamžiškumą. Jam ji gali pasireikšti žinių bei įgūdžių generavimu, inovacijų taikymu, paslaugų kūrimu ar veiklos tobulinimu per vykdomus procesus; **socialinė vertė** – nauda, kuri padeda subjektui pasiekti socialinius tinklus, apima jo reputaciją, pagarbą; **emocinė vertė** – nauda, kurią subjektas jaučia dėl sukeltų teigiamų jausmų naudojantis produktais ar paslaugomis. Gerą savijautą ir jausmus gali sukelti ir fiziologinio komforto teikimas; **finansinė vertė** – nauda, kurią subjektas jaučia dėl sumažėjusių išlaidų ar padidėjusių pajamų, finansinis saugumas. Šių dimensijų vertę galima vertinti trimis aspektais: **norima gauti vertė, gaunama bei kuriama**. Vertės, kurią gauna studentas kūrime, dalyvauja daugelis suinteresuotų šalių: valstybė, universiteto administracija, išorės organizacijos, dėstytojai, visuomenė ir patys studentai. Suinteresuotųjų šalių teorija teigia, kad organizacijos sėkmė slypi jos gebėjime patenkinti visų suinteresuotųjų šalių lūkesčius, tad čia svarbus tinkamas universiteto verslo modelis. Kuriant naują modelį svarbu atsižvelgti į naujai dygstančius universitetų verslo modelius ir čia sėkmė glūdi sukuriant tinkamiausią tradicinių ir naujųjų modelių *mišrūną*. Organizacijai svarbu apsispręsti su kokiomis asociacijomis turėtų būti siejamas jos prekinis ženklas ir koks yra jos **vertės pasiūlymas** – pažadas, susidedantis iš subjektui svarbių vertės elementų, kuris paskatintų rinktis ją vietoj konkurentų ar alternatyvų.

Talentingumas, kaip ir vertė, yra subjektyvi sąvoka, mokslinėje literatūroje aprašoma skirtingai net ir panašiuose kontekstuose. Vieni autoriai teigia, jog tai siejama su bendrojo intelekto faktoriumi G ir gali būti apskaičiuota standartizuotais testais, kiti teigia, kad tai tiesiog kūrybiški, intelektualūs ir motyvuoti žmonės. Šiame projekte laikomasi antrojo požiūrio, papildant, jog **talentingam studentui**

dar būdingas ir platus požiūris, geri studijų rezultatai ir saviugda užsiimant papildomomis mokslo, verslumo, visuomeninėmis ar meninėmis veiklomis. Talentingų studentų ugdymas yra aktuali pastarojo dešimtmečio tema ir daugelyje mokymo įstaigų jau yra taikomi inovatyvūs dėstymo ir mokymosi metodai. Edukacinės inovacijos krypta studijų personalizavimo ir skaitmenizavimo link. Steigiamos talentingų studentų grupės ir organizacijos, atskiriant juos nuo kitų studentų, o subūrus juos kartu, duodant sunkesnes užduotis ir skiriant individualaus dėmesio (padedant mentoriams), pastebimas spartesnis studentų progresas. Lietuvoje daugėja iniciatyvų nacionaliniu lygmeniu, siekiančiu pritraukti talentingus studentus dar studijų metu arba jas tik pabaigus. Egzistuoja įvairiausių profesionalių organizacijų saviugdai skirtingose srityse. Taigi, siekiant atrasti universiteto vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principus, svarbi išvardintų aspektų visuma.

Apibendrinant įvairių literatūros ir internetinių šaltinių apžvalgą galima daryti teorines ir praktines prielaidas dėl vertės elementų, kuriuos talentingas studentas galėtų laikyti svarbiais skirtingose vertės dimensijose (žr. 12 – 15 lenteles).

12 lentelė. Funkcinė vertė talentingam studentui

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
Funkcinė vertė	Studijų rezultatų pritaikomumas	Įgyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti šiandien	Tyrimo autorius pagal Albiladi ir Alshareef, 2019, Boud ir kt., 2013, Gajda, 2017, Gévaudan, 2013, Harrison, 2017, Jaleniauskienė ir Jucevičienė, 2015, KTU, 2019, Sin ir Kim, 2018, UNICHECK, 2017, UNSW, 2019, USF, 2019, Varaniūtė, 2018, Walker ir kt., 2015, Wolper, 2016
		Įgyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinioms įsisavinti	
		Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė	
		Paskaitos įmonėse	
	Tarptautiškumas	Trumpalaikės studijos užsienyje	
		Tarptautiniai studijų veiklos projektai ir stažuotės	
		Užsienio kalba dėstomi moduliai	
		Užsienio šalių ir universitetų lektoriai	
		Moduliai arba jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose	
	Personalizuotas mokymosi turinys	Laisvas pasirinkimas studijuoti tik tuos dalykus, kurie studentui kuria vertę	
		Galimybė spręsti, kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką	
		Galimybė vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų	
		Individualus dėstytojo dėmesys	
	Skaitmenizuotas mokymosi procesas	Mobiliųjų aplikacijų naudojimas paskaitose	
		Virtualios arba papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymas paskaitose	
		Galimybė dalinai studijuoti nuotoliniu būdu	

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
	Kokybiškas dėstymas	Įtraukianti dėstytojų didaktika	

Funkcinę vertę, kurią talentingas studentas gauna universitete galima skirstyti į vertės elementus ir juos grupuoti, kaip atskiras vertes funkcinės vertės dimensijoje. Daromos prielaidos, jog talentingam studentui universitete yra vertingos šiandienos darbo rinkos teorinės ir praktinės žinios bei žinios apie ateities tendencijas. Taip pat kokybiška ir studijų sritį atitinkanti praktika bei paskaitos įmonėse. Bendrai gaunamą šių elementų vertę galima vadinti **pritaikomais studijų rezultatais**. Studentui turėtų būti vertingi jo **tarptautiškumą** ugdantys studijų veiklos projektai bei stažuotės, užsienio kalba dėstomi moduliai, dalinės studijos užsienyje, užsienio lektoriai bei studijų veiklos multikultūrinėse studentų komandose. Įvertinus šaltiniuose apžvelgtas studijų **personalizavimo** tendencijas, galima teigti, kad studentui būtų vertinga turėti laisvę pasirinkti, kuriuos dalykus studijuoti, kokius darbus atlikti. Taip pat vertinti bendraamžių darbus teikiant bei gaunant grįžtamąjį ryšį ir individualų dėmesį iš dėstytojo. Įvertinant **skaitmenizavimo** tendencijas, svarbiu laikytinas mobiliųjų aplikacijų ir virtualios bei papildytosios realybės naudojimas paskaitų metu ir galimybė kai kuriuos dalykus studijuoti nuotoliniu būdu. Galiausiai, kaip atskirą vertę galima išskirti **kokybišką dėstymą** ir pagrindiniu elementu laikyti dėstytojų didaktiką.

13 lentelė. Socialinė vertė talentingam studentui

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
Socialinė vertė	Privilegijos	Sustiprinto lygio paskaitos	Tyrimo autorius pagal KTU, 2019, Kurk Lietuvai, 2019, Lietuva2030, 2015, ROTARY, 2019, Szabo ir Revesz, 2018, UNSW, 2019, Varaniūtė, 2018, Versli Lietuva, 2018
		Prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas	
		Išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose	
		Išskirtinis diplomas ar rektoriaus rekomendacija	
	Socialinis identitetas	Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais	
		Narystės talentingų studentų bendruomenėje prestižas	
		Universiteto reputacija	
	Visuomeniškumas	Prisidėjimas prie universiteto studijų tobulinimo	
		Dalyvavimas visuomenei pridėtinę vertę nešančiuose projektuose (Pvz.: „Kurk Lietuvai“, „DEMOLA“, „Sparnai“ ir kt.)	
		Dalyvavimas studentišκών organizacijų ar meno kolektyvų veikloje	
		Narystė profesinėse organizacijose (Pvz.: „LiMA“, „Rotaract“ ir kt.)	

Socialinės vertės dimensijoje, vertė talentingam studentui galima laikyti jam taikomas **privilegijas**, tokias kaip išskirtines sąlygas dalyvauti specifiniuose seminaruose ar konferencijose, gauti prieigą prie geriausių duomenų bazių, dalyvauti sustiprinto lygio paskaitose ar net gauti išskirtinį diplomą. Darant prielaidą, jog talentingam studentui svarbi jo reputacija ar **socialinis identitetas**, galima teigti,

jog jam svarbu būti identifikuotam talentų akademijos nariu, tam tikros aukštosios mokyklos studentu (dėl jos žinomumo) bei būti atpažįstamam savo studijų srityje už universiteto ribų. Galiausiai, talentingam studentui svarbus išitraukimas į sistemą, kurios dalyvis jis yra, tad jam vertingas **visuomeniškumas**, kurį jis ugdytūsi išitraukdamas į studijų proceso tobulinimą, dalyvaudamas visuomenei pridėtinę vertę nešančiuose projektuose ar jaunimo / profesinių organizacijų veiklose.

14 lentelė. Emocinė vertė talentingam studentui

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
Emocinė vertė	Gera savijauta universitete	Geras studijų programos studentų grupės ryšys	Tyrimo autorius pagal Bakutytę ir Grundey, 2010, KTU, 2019, UNSW, 2019, Varaniūtė, 2018
		Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės	
		Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais	
		Malonus bendravimas su universiteto administracija ir aptarnaujančiais darbuotojais	
		Patogūs administraciniai studijų eigos procesai	
	Geros apgyvendinimo sąlygos	Kokybiškas gyvenimas bendrabutyje	
		Geros sąlygos sportui	
	Mentorystė	Vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos	
		Galimybė pačiam būti mentoriumi	
		Asmeninio tobulėjimo programa	

Emocinės vertės dimensijoje, studentui vertę teikia **gera savijauta universitete**, tad studijų veiklose jam svarbus fiziologinis komfortas, bendravimo su dėstytojais kokybė, administracinių studijų procesų patogumas, konsultavimas studijų klausimais, aptarnavimo bibliotekoje ar valgykloje kokybė bei ryšys su studijų programos studentų grupe. Gyvenantiems bendrabučiuose svarbi **apgyvendinimo kokybė**, sąlygos sportui. Taip pat atsižvelgiant į talentingų studentų ugdymo tendencijas pasitelkiant **mentorius**, daroma prielaida, kad mentoriaus konsultacijos, individualus saviugdos planas ar net galimybė pačiam būti mentoriumi yra vertinga.

15 lentelė. Finansinė vertė talentingam studentui

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
Finansinė vertė	Finansinis saugumas	Verslumo ugdymas	Tyrimo autorius pagal Bakutytę ir Grundey, 2010, Lietuva2030, 2015, UNICHECK, 2017, Varaniūtė, 2018
		Finansinio raštingumo ugdymas	
		Papildomas finansavimas saviugdos veikloms (Pvz.: vasaros/programavimo stovyklos ir pan.)	
		Skatinamoji stipendija savoms reikmėms	
		Galimybė įsidarbinti universitete (Pvz.: Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre, laboratorijoje ir pan.)	

Galiausiai, finansinės vertės dimensijoje studentui svarbus **finansinis saugumas**, kurį gali lemti tokie vertės elementai, kaip skatinamoji stipendija savoms reikmėms, galimybė įsidarbinti universitete ar papildomas finansavimas saviugdų veikloms. Taip pat verslumo ir finansinio raštingumo ugdymas, padėsiantis planuoti asmenines išlaidas.

Atlikus literatūros analizę paaiškėjo, kad trūksta metodologinių sprendimų, kaip tobulinti vertės pasiūlymą talentingam studentui. Remiantis sudarytu vertės talentingam studentui modeliu bus parengta empirinio tyrimo metodologija ir pritaikyta ieškant sprendimų tobulinti vertės pasiūlymą talentingam studentui pasirinktame universitete.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

3.1. Bendra empirinio tyrimo eiga

Empirinio tyrimo problema. Pasigendama aiškumo, kaip universitetinių studijų vertę suvokia talentingi studentai, kiek šis suvokimas skiriasi nuo universiteto administracijos požiūrio ir kokie galėtų būti kompromisiniai universitetinių studijų vertės talentingam studentui didinimo sprendimai.

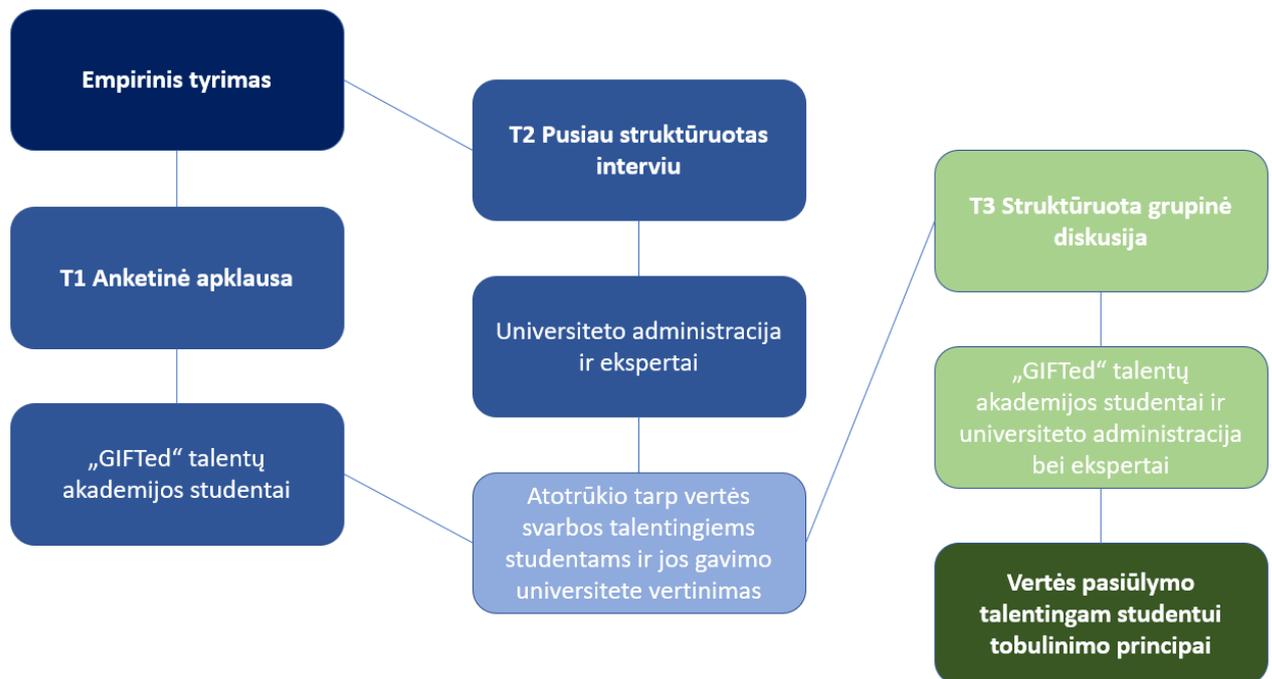
Tyrimo objektas. Talentingo studento suvokiama studijų vertė.

Tyrimo tikslas. Ištirti talentingo studento suvokiamos universitetinių studijų vertės charakteristikas, pabrėžiant atotrūkius tarp pageidaujamos ir gaunamos vertės, kurių pagrindu būtų galima pasiūlyti kompromisinius vertės didinimo sprendimus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Patikrinti, kas talentingam studentui universitete yra vertinga ir kiek tos vertės jis gauna;
2. Patikrinti, kaip universiteto atstovai vertina talentingiems studentams generuojamą vertę;
3. Identifikuoti atotrūkius tarp talentingų studentų lūkesčių norimai gauti ir gaunami vertei;
4. Sutelkti talentingus studentus bei universiteto atstovus studijų vertės pasiūlymo tobulinimo sprendimų generacijai.

Tyrimo schema:

8 pav. Planuojamo empirinio tyrimo schema

Taigi, empirinio tyrimo pradžioje bus sudaryta anketinė apklausa „GIFTed“ talentų akademijos studentams (žr. 4 pav.). Tuomet, kol respondantai pildys apklausą, vyks interviu su universiteto administracija ir ekspertais. Pagal gautus šių tyrimo dalių duomenis bus identifikuoti esminiai atotrūkiai tarp vertės svarbos talentingam studentui ir jos gavimo universitete. Tuomet, grupinėje diskusijoje pagal gautus rezultatus bus pasiūlyti ir sutarti principiniai sprendimai, kurie turėtų padidinti studentui gaunamą vertę Kauno technologijos universitete.

3.2. Pirmoji dalis T1 – Anketinė apklausa

Pirmoji tyrimo dalis orientuota į Kauno technologijos universiteto „GIFTed“ talentų akademijos studentus.

Tyrimo T1 tikslas. Identifikuoti pagrindinius talentingam studentui vertę kuriančius veiksnius Kauno technologijos universitete

Šiam tikslui įgyvendinti formuojamos šios tyrimo turinio **perspektyvos**:

1. Nustatyti svarbiausius KTU studijų vertės elementus talentingam studentui.
2. Patikrinti ar talentingi studentai mano gaunantys pageidaujamą studijų vertę.

Tyrimo pobūdis, instrumentas ir duomenų rinkimo metodai. Pasirinkta atlikti kiekybinį, aiškinamojo tipo tyrimą. Pasak A. Tonkūnaitės–Thiemann (2012), toks tyrimas leidžia statistiškai pagrįsti esminius objekto požymius, reiškinių priežastinius ryšius ir jo funkcionavimo veiksnius. Tyrimui pasirinktas anketinės apklausos internetu instrumentas, rekomenduotinas, kai siekiama iširti vartotojų pasitenkinimą paslaugomis. Privalumai – labai maži tyrimo kaštai ir galimybė rezultatus gauti greitai, o pagrindinis trūkumas – sunku pasiekti visus respondentus (Tonkūnaitė – Thiemann, 2012). Anketinę apklausą sudaro 10 klausimų (žr. 1 priedą), kurių 1-as ir 2-as klausimai skirti bendram respondentų požiūriui į universitetą prieš ir po įstojimo nustatyti. Tuomet, 3-ias ir 4-as klausimai skirti patikrinti antrajame skyriuje pateiktas teorines ir praktines prielaidas dėl talentingam studentui svarbiausių vertės elementų universitete. Taip pat tikrinamas ir jų gavimo faktas iš studento perspektyvos. Kiekvienas vertės elementas reitinguojamas skalėse „svarbu“ ir „gaunu“. Reitinguoti atsakymus pasirinkta Likert skalė, o vertės pateikiamos 16-oje lentelėje. Toliau, 5-as ir 6-as klausimai yra atviri, leidžiantys respondentui pasisakyti išsamiau ir pridėti savo įžvalgų, o 7-asis klausimas skirtas bendrai iki šiol gautai studijų vertei įvertinti penkiabalėje sistemoje. Galiausiai, 8-as ir 9-as klausimai skirti respondentams diferencijuoti pagal studijų kryptį ir kursą, o 10-asis klausimas skirtas respondento elektroniniam paštui įrašyti, jeigu jis pageidautų gauti apibendrintus tyrimo rezultatus arba pakvietimą į trečiąją tyrimo dalį T3. Renkant duomenis naudota „SurveyMonkey“ platforma. Anketos pildymo nuoroda respondentams išsiųsta kovo 19-ą dieną. Nuorodą išsiuntė KTU talentų ugdymo programos koordinatore, kiekvienam talentų akademijos nariui į asmeninį universiteto elektroninį pašta. Praėjus savaitei po pirmojo laiško išsiuntimo, pakartotinai buvo siųstas dar vienas, siekiant paskatinti anketos pildymą.

16 lentelė. T1 tyrimo teiginių vertinimo skalės

Vertės elemento svarba talentingam studentui	Įvertinimas	Vertės elemento gavimo universitete faktas	Įvertinimas
Visiškai nesvarbu	1	Visiškai negaunu	1
Nesvarbu	2	Negaunu	2
Nei svarbu, nei nesvarbu	3	Nei gaunu, nei negaunu	3
Svarbu	4	Gaunu	4
Labai svarbu	5	Tikrai gaunu	5

Pagal gautus vertės elementų įverčius, duomenų analizės metu vertinama, kad pirmoje skalėje $\geq 4,5$ vertės elementas studentui yra itin svarbus ir esminis, o antroje skalėje – studentas yra užtikrintas, kad vertės elementas jam yra suteikiamas. Įvertinimas $\geq 3,5$ pirmojoje skalėje rodo, kad studentas

abejoja elemento svarba, o antrojoje skalėje – studentas mano, kad vertės elementas universitete jam suteikiamas tik iš dalies arba nepakankamai kokybiškai. Įvertinimas $< 3,5$ pirmojoje skalėje rodo, kad studentas mano, jog vertės elementas nėra svarbus, o antrojoje skalėje – elementas yra suteikiamas labai prastai arba nesuteikiamas. Įvertinimas $\leq 1,5$ pirmojoje skalėje rodo, kad elementas yra visiškai nereikalingas, o antrojoje skalėje, kad nesuteikiamas nė kiek. Rezultatai bus reitinguojami pagal skirtumą tarp vertės elementų svarbumo ir gavimo skalių, filtruojant mažiausiai svarbius elementus dėl jų neaktualumo bei didžiausio gavimo balą turinčius elementus dėl nesamo poreikio vertei didinti.

Tyrimo imtis. Anketinės apklausos internetu instrumentui naudojama generalinės visumos imties elementų atranka. Tai elementų, tenkinančių tam tikras sąlygas visuma. Imties elementai yra 2016 m. rugsėjį Kauno technologijos universitete startavusios *GIFTed* talentų akademijos studentai. Į akademiją numatyta priimti po 20 studentų kasmet, nes tiek vienam kursui skiriama skatinamųjų stipendijų. Vis dėl to, nustojus tenkinti būtinus reikalavimus, studentas gali būti išmestas, o jam skirta kvota ir stipendija atiduodama kitam kursui. Taip pat, pasitaiko, kad motyvuoti studentai priimami ir su sąlyga, jog stipendijos negaus, todėl trečiaisiais veikimo metais akademija turi 66 pirmo, antro ir trečio kurso, pirmosios studijų pakopos studentus. Pagal Kardelį (2016), žinant visumos narių skaičių reikiamas imties dydis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

Čia N – generalinė aibė (66), Δ - paklaidos dydis (socialiniuose tyrimuose 5%), o n – reprezentatyvus atvejų skaičius. Šiuo atveju reprezentatyvus tyrimo imties dydis – 57.

Pirmosios empirinio tyrimo dalies T1 metu anketą užpildė 57 respondentai iš 66, kuriems išsiųsti laišakai (86,36 %). Anketinę apklausą užpildė 21 pirmakursis, 17 antrakursių ir 19 trečiakursių iš *GIFTed* talentų akademijos. Didžioji dalis respondentų buvo iš inžinerijos bei informatikos studijų kryptių (18 ir 25, viso 75,44 %). Vidutinė anketos pildymo trukmė – 14 minučių.

3.3. Antroji dalis T2 – Pusiau struktūruotas interviu

T2 Tyrimo tikslas. Identifikuoti pagrindinius vertę kuriančius veiksnius talentingam studentui iš universiteto administracijos perspektyvos, patikrinant ar tai suteikiama Kauno technologijos universitete.

Tyrimo pobūdis ir metodai. Pasirinkta atlikti kokybinį tyrimą. Pasak R. Žukauskienės (2008), „kokybinis tyrimas – tai sistemingas situacijos, įvykio, atvejo, individo ar grupės tyrimas natūralioje aplinkoje, kai siekiama suprasti tiriamuosius reiškinius ir pateikti interpretacinį iš situacijų analizės kylantį paaiškinimą“ (Žukauskienė, 2008). Pasirinktas metodas leis surinkti reikalingą informaciją ir interpretuoti duomenis, taip gaunant išsamesnes išvadas. Jis padės giliau išanalizuoti vertės talentingam studentui sąvoką Kauno technologijos universitete, papildys turimas teorines žinias ir padės identifikuoti problemas, kurios slypi pirmosios tyrimo dalies T1 atotrūkiuose tarp talentingam studentui svarbios ir gaunamos vertės.

Tyrimo imtis. Ekspertų imtis, kurią sudaro asmenys, galintys pasakyti kompetentingus teiginius apie tiriamąjį objektą, jo požymius ar funkcionavimą (Žukauskienė, 2008). Respondentai buvo atrinkti neatsitiktiniu būdu, atsižvelgiant į jų užimamas pareigas, darbo specifiką bei įtaką vertės pasiūlymo

talentingam studentui formavimo procese Kauno technologijos universitete. Šiuo atveju, pasirinkti 4 universiteto administracijos darbuotojai iš kurių 2 yra departamentų vadovai, 1 skyriaus vadovas ir 1 koordinatorius. Studijų departamento direktorius – atsakingas už studijų eigos procesus universitetiniu lygmeniu, prižiūri strategijos įgyvendinimą, inicijuoja naujoves studijų administravime (funkcinė vertė). Studentų reikalų departamento direktorius – atsakingas už studentų paramą, emocinę būklę, socialinę ir kultūrinę aplinką bei gyvenimo bendrabučiuose kokybę, prižiūri strategijos įgyvendinimą (socialinė, emocinė ir finansinė vertės). Nacionalinio inovacijų ir verslo centro bendradarbiavimo vystymo skyriaus vadovas – užsiima kontaktavimu su įmonėmis, rėmėjų ir mecenatų pritraukimu, išmano darbo rinkos poreikius (funkcinė, socialinė ir finansinė vertė). Talentų ugdymo programos koordinatorius – atsakingas už GIFTed talentų akademijos priežiūrą ir vystymą, nuolatos kontaktuoja su kiekvienu akademijos nariu individualiai, išmano jų poreikius ir mato bendras talentingų studentų ugdymo tendencijas (funkcinė, socialinė, emocinė ir finansinės vertės). Taigi, ekspertai atrinkti atsižvelgiant į jų dalyvavimą vertės kūrime talentingiems studentams skirtingose vertės dimensijose.

Tyrimo instrumentas. Kokybiniame tyrime taikytas pusiau struktūruotas, individualus, ekspertinis interviu. Respondentams parengta 9 – 12 klausimų (žr. 2 priedą) pagal teorinį universiteto vertės talentingam studentui modelį, naudotą pirmoje tyrimo dalyje T1. Įžanginiai klausimai 1 – 4 skirti visiems respondentams, siekiant įvertinti talentingo studento sąvoką, išskirti svarbiausias universiteto vertes ir patikrinti ar tos vertės yra suteikiamos, kokie daromi veiksmai. Kadangi siekiama gauti išsamius atsakymus, o vertės elementų tiriama daug, 5 – 12 klausimai kiekvienam respondentui skiriasi, nes buvo paskirstyti pagal jų ekspertines sritis. Universiteto atstovų ekspertiniams laukams persidengiant, klausimai kartojasi. Daugiausia klausimų – 12, parengta studentų reikalų departamento direktorei, o kitiems respondentams po 9. Interviu metu taip pat buvo teikiami papildomi klausimai, kurie tyrimo autoriui kilo iš respondentų atsakymų ir pasirodė svarbūs, leidžiantys gauti išsamesnius duomenis. Interviu buvo vykdomi įvairiuose universiteto kabinetuose, akis į akį, o trukmės vidurkis – 35 minutės. Duomenys rinkti 2019 m. balandžio 3 – 5 dienomis. Bendra transkripcijos apimtis (žr. 3 priedas) – daugiau nei 14 tūkst. žodžių. Gauti duomenys išanalizuoti kokybinės turinio analizės būdu, kur atsakymai buvo rūšiuojami į kategorijas ir derinami su pirmosios tyrimo dalies T1 duomenimis. Pagal duomenų analizėje pateiktas išvalgas ir sąsajas tarp pirmosios T1 ir antrosios T2 empirinio tyrimo dalių sudarytas pirminis vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principų sąrašas, skirtas trečiajai tyrimo daliai T3 pasirengti.

3.4. Trečioji dalis T3 – Struktūruota grupinė diskusija

T3 tyrimo tikslas. Sutarti vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principus Kauno technologijos universitete kartu su universiteto administracija ir talentingais studentais.

Tyrimo pobūdis, instrumentas ir duomenų rinkimo metodai. Siekiant pagilinti empirinio tyrimo dalių T1 ir T2 metu gautus duomenis bei užtikrinti teikiamų vertės pasiūlymo talentingam studentui principų patikimumą, pasirinkta atlikti kokybinį tyrimą. Tyrimo T3 naudojamas instrumentas – aukšto struktūruotumo *focus* grupė, kuriai pasak R. Žukauskienės (2009), būdingas susitelkimas į konkrečią platesnę ar siauresnę temą, paruoštą pagal aiškų užmanymą ir išlaikant aukštą moderatoriaus kontrolę. *Focus* grupei, dar vadinamai organizuotu mažos žmonių grupės pokalbiu ar diskusija, būdingas 8 – 10 dalyvių skaičius neformalioje aplinkoje ir ji gali būti taikoma kaip pagalbinė metodika nuomonių, idėjų ar interakcijų tarp dalyvių tyrimui bei padėti suprasti jau turimus kiekybinius arba kokybinius duomenis (Žukauskienė, 2009). Grupinės diskusijos moderatoriumi

pasirinktas tyrimo autorius, kuris iki diskusijos likus dvejoms savaitėms dalyviams išsiuntė kvietimus elektroniniu paštu. Grupinei diskusijai parinkta universiteto auditorija, kurioje sukurta neformali aplinka, ratu išdėstant stalus, sumaišant dalyvių sėdėjimo vietas ir parūpinant vaišių. Likus dienai iki diskusijos, moderatorius išsiuntė dalyviams priminimą ir pirmosios empirinio tyrimo dalies T1 rezultatus, vaizduojančius talentingam studentui opiausius klausimus universitete. Balandžio 15-ą dieną vykusios diskusijos metu, moderatorius naudojo skaidres, kuriose tie klausimai buvo įvardinti ir kiekvienam iš jų dalyviai siūlė sprendimus. Nusprendus, kad sprendimas tenkina visus grupinės diskusijos dalyvius – eita prie kito klausimo ir kito sprendimo. Bendra diskusijos trukmė – 1 val. 45 min., o stenogramos apimtis beveik 9 tūkst. žodžių (žr. 4 priedas). Gauti duomenys išanalizuoti kokybinės turinio analizės būdu, kur atsakymai buvo rūšiuojami į kategorijas, kartu su tyrimo T1 ir T2 dalių duomenimis.

Tyrimo imtis. Dalyvių atranka pagrįsta jų atitikimu nagrinėjamai temai. Empirinio tyrimo T1 dalyje, 10-ajame klausime „GIFTed“ talentų akademijos nariai galėjo įrašyti savo elektroninį pašta, jeigu norėtų gauti pakvietimą į grupinę diskusiją. Paštus paliko 12 studentų, tačiau joje dalyvauti sutiko 6 studentai – 2 trečiakursiai, 2 antrakursiai ir 2 pirmakursiai. Taip pat pakvietimas išsiųstas ir universiteto atstovams, dalyvavusiems tyrimo T2 dalyje ir iš jų diskusijoje dalyvavo 3 ekspertai – studijų ir studentų reikalų departamentų direktoriai bei talentų ugdymo programos koordinatorė, tad grupinėje diskusijoje dalyvavo 9 dalyviai bei moderatorius.

3.5. Apibendrinimas

Tikimasi, jog empirinio tyrimo rezultatai padės patvirtinti arba paneigti vertės talentingam studentui modelio elementus, kurie antrojo skyriaus pabaigoje pateikiami kaip teorinės ir praktinės prielaidos. Patvirtinti vertės elementai išliks modelio dedamosiomis ir naujasis vertės talentingam studentui modelis pravers tolimesniuose tyrimuose. Taip pat vertės talentingam studentui modelį pritaikius tiriamojo universiteto atvejui ir nustačius gaunamų vertės elementų stygių, kartu su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis pavyks parinkti prioritetinius principus tobulinant vertės pasiūlymą talentingam studentui pasirinktajame universitete. Taikomą metodologiją galima taikyti kitų aukštųjų mokyklų atvejams, jeigu jose talentingi studentai yra identifikuoti ekspertų ir kaip respondentai gali būti diversifikuojami iš studentų visumos. Metodologiją taikant ne tik talentingiems studentams gali kilti grėsmė rezultatų patikimumui dėl studentų ir jų nuomonių įvairovės. Grėsmė numatoma ir šio tyrimo metu, tačiau laikantis nuostatos, jog talentingiems studentams būdingi panašūs savimotyvacijos, saviugdos, kūrybiškumo ir intelektualumo bruožai, jų standartizavimas yra patikimesnis.

4. TYRIMO REZULTATAI IR DISKUSIJA

4.1. Gautų duomenų analizė

Pagal pasirinktą metodologiją atliktas trijų dalių (T1, T2 ir T3) empirinis tyrimas įvykdytas sklandžiai ir papildomų metodologijos modifikacijų ar nukrypimų nuo jos nebuvo. Analizuojant gautus duomenis, pagal vertės tipą skirtingose vertės dimensijose sudarytos dvylika lentelių, kuriose įvardinti vertės tipui būdingi elementai pagal antrojo skyriaus pabaigoje pateiktą modelį. Taip sistemini rezultatai leidžia įvertinti ne tik atskirus vertės elementus, bet ir koreliaciją tarp vertės tipo ir dimensijos. Taip pat lentelėse pateikiami trijų empirinio tyrimo dalių duomenys, o po jomis aptariami rezultatai. Diskusijoje naudojamų trumpinių reikšmės pateikiamos 17-oje lentelėje.

17 lentelė. Duomenų analizėje naudojami trumpiniai

T2 trumpinys	T3 trumpinys	Pareigos
R1	D2	Studentų reikalų departamento direktorė
R2	-	Nacionalinio inovacijų ir verslo centro bendradarbiavimo vystymo skyriaus vadovė
R3	D1	Studijų departamento direktorė
R4	D3	Talentų ugdymo programos koordinatorė
-	D4	Talentų akademijos narė
-	D5	Talentų akademijos narė
-	D6	Talentų akademijos narys
-	D7	Talentų akademijos narys
-	D8	Talentų akademijos narys
-	D9	Talentų akademijos narė
-	M	Tyrimo autorius

Funkcinės vertės dimensijos, studijų pritaikomumo vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 18-oje lentelėje.

18 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: studijų pritaikomumas

Funkcinė vertė		
Studijų pritaikomumas		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Įgyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti šiandien	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,72. Absoliuti dauguma (73,68 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 24,56 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,70. Absoliuti dauguma (59,65 %) pasirinko <i>gaunu</i> , o 24,56 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> .
	T2.	R2: „manau, kad dažnu atveju studentui yra svarbiau <...> tiesioginės žinios, panaudojamos dabar“; „daugiau yra tų, kurie turi vartotojišką pažiūrą...“; „praktikų metu atsiranda tas <i>čia ir dabar</i> “; R3: „Aišku labai svarbu ir žinios (šiandienos praktinės) <...> ypatingai jeigu studentas dabar kažką kuria, verslą steigia ar dar ką nors...“; „suteikti žinias turbūt sekasi

Funkcinė vertė		
Studijų pritaikomumas		
		įvairiai...“, „manau, kad universitetas eina labai teisinga kryptimi, pereinama prie produkto vystymo projekto...“
	T3.	M: „daugiau darbo įmonėse su konkrečiomis technologijomis, darbo didelėse komandose. Vykdyti stambius industrijų projektus, tobulinti esamas technologijas, organizuoti R&D procesus, pardavimus“ D1: „pritarčiau siūlymui <...> reikia labai įvardinti ką reikšia darbas įmonėse su konkrečiom technologijom <...> šeštas lygmuo universitete, tai yra vystymas, kūrimas, visiškai tikrai kas orientuota į ateitį“ D2: „popaskaitinės veiklos galėtų būti visiškai orientuotos į tas praktikos žinias“ D8: „neretai dėstytojas išdėsto kažkokią temą ir sako, taip yra teorijoj, praktikoj yra šiek tiek kitaip <...> tai išmeskim <...> paimkim kaip yra praktikoj, dabar ir kaip bus ateityj“
Įgyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinioms įsisavinti	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,61. Absoliuti dauguma (63,16 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 35,09 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,6. Absoliuti dauguma (52,63 %) pasirinko <i>gaunu</i> , 10,53 % yra užtikrinti, jog <i>tikrai gauna</i> , kiti 36,84 % dvejoja arba teigia negaunantys.
	T2.	R2: „pati paskirtis universiteto yra išlaisvinti mąstymą <...> jis (universitetas) negali būti orientuotas į čia ir dabar. Jis orientuotas į tai kas jaunam žmogui bus naudinga ateityj“ R3: „aš vienareikšmiškai manau, kad ateities žinios yra svarbiau...“; „talentingas studentas <...> yra proaktyvus, norintis mokytis, savimotyvuojantis <...> manau, kad šitas dalykas lemia ir jo mąstyseną. Jis vis tiek galvoja dėl ko aš darau vieną ar kitą dalyką <...> tam, kad kaupti bagažą, tam tikrą.“; „mes kalbame apie iššūkius grįstą mokymąsi, kurį jau naudoja talentų akademijos studentai <...> kompetencijos tokio mokymosi būdu tikrai ateičiai yra orientuotos“; „studijų finansavimas yra nepakankamas.“
	T3.	M: „galėtų būti vykdomas futuristinis, ekspertinis studento srities studijų modulis arba įvade į studijas turėtų būti nagrinėjamos ateities prognozės bei tendencijos“ D1: „semestrinius projektus daryti orientuotus vat į tokius ateities klausimus <...> ir būtinai prototipų gamyba“; „numatyti bendrą fondą tarkim vat tokiem darbam rengti universitetiniu lygmeniu“
Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,75. Absoliuti dauguma (75 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 25 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,18. 42,86 % nėra užtikrinti <i>ar gauna, ar ne</i> , 32,65 % teigia <i>gaunantys</i> . Likusieji mano <i>negaunantys</i> .
	T2.	R2: „kiekviena įmonė yra suinteresuota pasidalinti žiniomis, procesais kaip vyksta pas juos dabar“; „gali pasiimti praktiką studijuojant dar pirmuose kursuose, bet jau išeiti į įmones praktikuotis.“ R3: „yra naudinga ne tik studentams, bet ir dėstytojam periodiškai turėti praktiką įmonėse ir atsinaujinti žinias“; „nuvažiavus į įmonę reikia atlikti užduotį“; „Vis daugiau atsiranda įmonių, kurios skiria pakankamai laiko studentam ir studentai tą visą patirtį gali pasiimti.“
	T3.	D1: „užsiimti kontaktavimu su įmonėm ir monitoringu, tai yra numatyta praktikos apraše, dėstytojas privalo nuvykti į įmonę įskaitant ir užsienyje esančią įmonę ir dėstytojai vyksta, tikrai, jie pasiima pagal ERASMUS lėšas... Tai jeigu nevyksta šitie dalykai, čia jau bėda“; „fondą numatyti kur galbūt ir įmonių mentoriai gautų tam tikrą atlygį“; „dėstytoją paskatinti <...> įtraukti klausimą į studentų vertinimo apklausas“ D4: „yra apskritai trūkumas žinių, kur tu gali eiti <...> kad trūksta įmonių toj srityj“; „(orientuotis) į pateiktį ir komunikavimą, kad <...> GIFTed pirmakursis gali padaryti daugiau nei bakalauro ketvirto kurso studentas:

Funkcinė vertė		
Studijų pritaikomumas		
		D1: „(sukurti) praktikos vietų sistemą <...> integruoti į AIS'ą <...> ten sukelti užsienio praktikas, nu visas“ D4: „ <i>awareness</i> kėlimas įmonėms kas yra GIFTed <...> nes niekam nerūpi“.
Paskaitos įmonėse	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,11. 38,6 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , 36,84 % mano, kad <i>svarbu</i> , o 22,81 % nėra užtikrinti <i>svarbu ar ne</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,59. Pirmakursiai vertina 2,35, antrakursiai – 3, o trečiakursiai – 2,47. 44,64 % teigia <i>negaunantys</i> , 12,5 % teigia <i>visiškai negaunantys</i> , 17,86 % nėra užtikrinti <i>ar gauna</i> arba <i>gauna</i> nekokybiškai, 21,43 % teigia <i>gaunantys</i> .
	T2.	R3: „aš manau, kad tai yra vienos naudingiausių paskaitų“; „turėjau vieną modulį, kai dar studijavau ir buvo dėstytojas sutaręs su viena įmone, kad visas modulis joje vyks ir mes ten neturėjome dėstytojo ar prižiūrėtojo <...> patys vaikščiojom įmonėje, klausėm, rinkom informaciją <...> atsimenu tai kaip vieną geriausių modulių ir įgijau tos praktinės patirties <...> ekskursijos, visos stažuotės ir praktikos turi būt tokiu pagrindu remtos“
	T3.	M: „turėtų padidėti paskaitų įmonėse, turiu galvoje ne ekskursijas, skaičius ir jų vykdymo sekimas. Dėstytojai turėtų būti konsultuojami, įpareigojami bei įgalinami tai daryti, universitetui pasirūpinant kontakto su įmone inicijavimu strateginiame lygmenyje“ D1: „verta gražinti klausimą dėl paskaitų įmonėse į modulių vertinimo anketas <...> reikia konsultuoti dėstytojus ir verslą <...> praėjo laikai, kai įmonė atvažiuoja į paskaitas ir save pareklamuoja <...> turi ateiti turinys, kurio dėstytojas nedavė“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie studijų pritaikomumą, galima teigti, kad talentingam studentui įgyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti šiandien yra viena didžiausių verčių (4,72) ir taip mano absoliuti dauguma studentų. Panašiai vertinamos ir įgyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinioms įsisavinti. Studentų manymu, šis vertės elementas taip pat yra esminis (4,61), nors šiek tiek nusileidžia pirmajam. Universiteto atstovų nuomonės dėl elementų prioritetiškumo skiriasi, tačiau visi sutinka, kad tai yra esminės vertės ir teigia, kad universitetas jas didins įdiegdamas produkto vystymo projektą bei iššūkius grįstą mokymąsi. Studentai šių verčių gavimą vertina gana vidutiniškai (3,7 ir 3,6). Grupinės diskusijos metu buvo aptarta, kad kalbant apie teorinių ir praktinių žinių gavimą, universitete orientuojamasi į kūrimą ir vystymą, o ne esamų technologijų įvaldymą. Taigi, norint padidinti šio vertės elemento vertę studentams *vertėtų daugiau dirbti su konkrečiomis technologijomis įmonėse, didelėse komandose. Vykdyti stambius industrijų projektus, organizuoti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros procesus bei pardavimus. Taip pat, įvertinti, kurios papildomos veiklos po paskaitų galėtų būti orientuotos į tas praktines žinias ir jas pasiūlyti. Grupinėje diskusijoje kalbant apie ateities tendencijas parodančias žinias buvo sutarta, kad galėtų būti organizuojamas futuristinis modulis pagal studijų sritį arba apjungtas su esamu įvadu į specialybę. Taip pat, semestriniai projektai galėtų būti orientuoti į ateities problemas ir visur būtina prototipų gamyba. Turėtų būti numatytas bendras fondas prototipams rengti universitetiniu lygmeniu.*

Kalbant apie *ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybę*, tai studentai laiko pačia didžiausia verte (4,75). Atstovai teigia, kad tai itin naudinga ir dėstytojams. Taip pat užsimena, jog studentai gali pasiimti praktiką jau pirmuose kursuose, o įmonių suinteresuotumas skirti laiko studentams didėja, kiekviena jų yra suinteresuota dalintis žiniomis. Vis dėl to, vertės gavimą studentai vertina labai paviršutiniškai (3,18). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, kad universiteto dėstytojai

pagal praktikos aprašą privalo nuvykti į įmonę net jei ji yra užsienyje, tačiau realybėje tai dažnai nevyksta ir čia kyla klausimas kaip dėstytojais turėtų būti skatinami. Taip pat dalyviai (studentai) išklė problemą, jog nėra aišku kur atlikti praktiką pagal savo sritį. Administracijos atstovai užsiminė, jog yra parengta, bet neįdiegta praktikos vietų sistema, leidžianti studentams filtruoti praktikų pasiūlymus. Galiausiai, įmonės dažnai nežino apie talentų akademiją ir jos narius laiko įprastais studentais, todėl prioritetą priimant praktikai teikia aukštesnių kursų studentams. Taigi, *vertėtų užtikrinti abipusį universiteto ir įmonės suinteresuotumą studento praktikos kokybę įkuriant fondą, leidžiantį skatinti mentorius iš įmonių ir į modulių vertinimo apklausas įtraukti klausimą apie praktikos kokybę. Taip pat įdiegti sukurta praktikos vietų sistemą į akademinę informacijos sistemą ir pažindinti įmones su talentų akademijos išskirtinumu, kad „GIFTed“ nariai turėtų galimybę būti pastebėti įmonių atstovų ir nebūtų nuvertinti dėl jauno amžiaus.*

Paskaitas įmonėse studentai mato kaip svarbų vertės elementą (4,11). Universiteto atstovai tai įvardina kaip vienas naudingiausių paskaitų ir teigia, kad užsiėmimai ir užduotys įmonių aplinkoje yra tų paskaitų pagrindas, tačiau studentai šios vertės gavimą vertina prastai, teigia beveik negaunantys (2,59). Tik antrakursiai mano gaunantys dalinai (3). Grupinės diskusijos metu aptarta, jog talentų akademijos studentai kartais gauna papildomų išvykų ir mokymų įmonėse, tačiau tai neintegruota į studijas. Taip pat netrūksta įmonių, norinčių atvykti savireklamai. Taigi, *paskaitų įmonėse skaičius turėtų padidėti, o jų metu turėtų būti vykdomos modulio užduotys. Dėstytojams skatinti vertėtų įtraukti klausimą dėl paskaitų įmonėse į modulių vertinimo anketas. Dėstytojais ir dalyvaujantys verslo atstovai turėtų būti konsultuojami. Įmonės, atvykstančios save pristatyti privalėtų suteikti turinį apie įmonėje naudojamas technologijas ar metodikas.*

Funkcinės vertės dimensijos, tarptautiškumo vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 19-oje lentelėje.

19 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: tarptautiškumas

Funkcinė vertė		
Tarptautiškumas		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Trumpalaikės studijos užsienyje	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,88. 49,12 % pasirinko <i>svarbu</i> , o 24,56 % mano, kad tai yra <i>labai svarbu</i> . 19,30 % nėra užtikrinti <i>svarbu ar ne</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,29 44,64 % pasirinko <i>gaunu</i> ir 44,64 % pasirinko <i>tikrai gaunu</i> , o likusieji <i>negaus</i> arba <i>nei gauna, nei negaus</i> .
	T2.	R3: „mūsų studentų išvažiuoja per mažai ir atvažiuoja daugiau <...> neigiamas balansas“; „studentai dar nelabai įsisamonina ką tai reiškia vykimas į užsienį“; „iš studento pusės mes matom, kad trūksta svarbos (trumpalaikėms studijoms užsienyje)“; „neišdrįsta išvykti <...> baimė yra <...> baimė su skolom grįžti <...> nesuformuojama teigiama nuomonė apie tai“; „stengiamės rodyti tuos geruosius pavyzdžius“; „viena iš priemonių ką daro užsienio universitetai <...> yra privalomas mobilumas <...> studijų programose rėmuose išvažiuoti bent kartą <...> nepakanka finansavimo <...> studentai gali priešintis, nenorėti <...> bet vertė turbūt atperka viską.“
	T3.	Nėra duomenų.
	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,37.

Funkcinė vertė		
Tarptautiškumas		
Tarptautiniai studijų veiklos projektai ir stažuotės		45,61 % pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 45,61 % mano, kad <i>svarbu</i> , o likusieji teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4. Absoliuti dauguma (58,49 %) pasirinko <i>gaunu</i> , 22,64 % teigia <i>tikrai gaunantys</i> , o 15,09 % <i>nei gauna, nei ne</i> .
	T2.	R3: „neblogai šitas vyksta, ypatingai kai kuriuose fakultetuose. Aš manau, kad studentai čia teiktų svarbą pakankamą, bet vėlgi galbūt jiems trūksta drąsos, žinių, noro, galbūt iš komforto nesinori išeiti“
	T3.	M: „tobulinti vertės pateiktį studentams, kad jie galėtų pajaušti veiklos tikrumą ir prasmę“ D1: „universitetas galėtų paskatinti, kažkokius vizitus į užsienį <...> truputį išvažiavimas, pajautimas to <...> yra labai baisu išvažiuoti keturiems mėnesiams“
Užsienio kalba dėstomi moduliai	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,44. 38,6 % pasirinko <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , 35,09 % teigia, kad <i>svarbu</i> , 12,28 % mano, kad <i>labai svarbu</i> ir 12,28 % sako, jog <i>nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,8. 33,33 % pasirinko <i>negaunu</i> , 20,37 % teigia <i>tikrai gaunantys</i> ir tiek pat teigia <i>gaunantys</i> , 11,11 % sako <i>tikrai gaunantys</i> , o 14,81 % teigia <i>visiškai negaunantys</i> .
	T2.	R3: „Va čia dalinasi turbūt studentai į dvi dalis. Vieni labai džiaugiasi ir labai nori, kiti nesupranta kodėl to reikia, nes jie išeina iš tos vadinamos komforto zonos ir jie deklaruoja, kad jie mokosi lietuvių kalba, jie nori klausyti lietuvių kalba <...> ne visi dėstytojai pakankamai angliškai gerai šneka“; „yra prorektorius potvarkis išleistas, kuriame sakoma, kad programose turi būti bent 18 kreditų anglų kalba arba stažuotė, arba studijos, bet tai nėra griežtai privaloma <...> čia mes galėtume stipriai didinti užsienio dėstytojų skaičių <...> modulis anglų kalba <...> ir pasirinkimo nėra“
	T3.	Nėra duomenų.
Užsienio šalių ir universitetų lektoriai	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,04. 38,6 % teigia, kad <i>svarbu</i> , 35,09 % pasirinko kad <i>labai svarbu</i> , 22,81 % sako, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,38. 43,64 % pasirinko <i>negaunu</i> , 21,82 % teigia <i>visiškai negaunantys</i> , 18,18 % sako <i>gaunantys</i> , 12,73 % sako <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> .
	T2.	Nėra duomenų.
	T3.	M: „siūlymas universiteto iniciatyva didinti paramą dėstytojams, priimantiems dėstytojus iš užsienio ir kvieisti daugiau lektorių“ D1: „galima numatyt paramą dėstytojams priimantiems ir galbūt padaliniais arba programoms kažkokį skatinimą papildomą <...> siūlymui aš pritariu“
Moduliai arba jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,81. Absoliuti dauguma (52,63 %) mano, kad <i>svarbu</i> , 24,56 % mano, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , o 17,54 % teigia, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,32. 46,43 % teigia <i>gaunantys</i> , 19,64 % nėra užtikrinti <i>ar gauna</i> arba <i>gauna</i> nekokybiškai, 12,50 %, teigia <i>visiškai negaunantys</i> , 10,71 % teigia <i>gaunantys</i> ir 10,71 % teigia <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R3: „manau, kad viduj tikrai studentai mato tame vertę ir svarbą. Praktiškai kartais atrodo paprasčiau yra be užsieniečių daryti tam tikrus darbus, lengviau“; „Reikia prie to priprasti <...> kultūrų yra labai įvairių ir mes turim labai įvairių studentų, tad abejom pusėm reikia išmokti elgtis ir tai ne visad patinka“
	T3.	D2: „galima suplanuoti krūvį“

Funkcinė vertė		
Tarptautiškumas		
		D1: „skatinimas galėtų būti <...> tokių projektų organizavimas jiems duoda papildomų balų <...> kuriama motyvacinė sistema dėstytojų metinė, kas metus jie vertinami <...> galėtų gauti priedą <...> finansinį“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie tarptautiškumą, galima teigti, jog trumpalaikės studijos užsienyje studentams yra dalinai svarbios (3,88). Atstovai pastebi, jog išvykstančiųjų lietuvių yra mažiau nei atvykstančiųjų iš užsienio ir mano, kad studentams trūksta drąsos, apie tai nesuformuojama teigiama nuomonė. Administracija deda pastangas rodydama gerus pavyzdžius, svarsto apie privalomą mobilumą, manydama, kad studentas nežino ką praranda neišvykdamas. Studentai mano, kad galimybių trumpalaikėms studijoms užsienyje gauna visai daug (4,29). Žvelgiant iš talentingo studento perspektyvos, kadangi administracijos suinteresuotumas yra didesnis nei studentų, didelio poreikio šiai vertei didinti nėra.

Užsienio šalių ir universitetų lektoriai studentams yra svarbūs (4,04), tačiau studentai mano jų paskaitų beveik negaunantys. Antrosios tyrimo T2 dalies metu duomenų iš universiteto atstovų gauti nepavyko, tačiau grupinės diskusijos metu buvo sutarta, jog *vertėtų didinti paramą dėstytojams, kurie priima užsienio dėstytojus arba paramą padaliniams ir studijų programoms, taip skatinant gausesnį lektorių atvykimą.*

Kalbant apie tarptautinius studijų veiklos projektus ir stažuotes, studentai tam teikia visai didelę svarbą (4,37). Atstovų teigimu, kai kuriuose fakultetuose panašūs projektai vyksta gana gerai, tačiau kai daugeliui studentų trūksta drąsos, žinių arba noro dalyvauti. Studentai šios vertės gavimo faktą vertina neblogai (4). Grupinės diskusijos metu sutarta, kad *vertėtų tobulinti trumpalaikių išvykų ir projektų pateiktį, suteikti galimybes bent vienam vizitui, kad studentai pajautų to naudą. Taip pat, vertėtų identifikuoti fakultetus, kuriuose išvykstančiųjų skaičius didžiausias ir perimti gerąsias patirtis.*

Dėl užsienio kalba dėstomų modulių studentų nuomonės skiriasi, todėl bendrai įvertinta svarba yra nedidelė (3,44). Tik pusė respondentų, mano, kad tai yra svarbu arba labai svarbu. Universiteto atstovai taip pat mano, jog studentai šiuo klausimu dalijasi į dvi dalis ir teigia, kad vieni tokių modulių nori, o kiti nori studijuoti lietuvių kalba. Pastebėta įžvalga, kad ne visi dėstytojai gerai kalba angliškai ir tai trukdo jų didaktikai, tad tai gali būti viena priežasčių, kodėl studentai verčiau rinktųsi jų dėstymą lietuviškai. Atstovų manymu, vienas sprendimų – didinti užsienio dėstytojų skaičių. Studentai vertės elemento gavimą įvertino 2,8 ir čia taip pat, pusė teigia gaunantys, o kita pusė mano negaunantys. Studentams vertėtų suteikti pasirinkimo galimybę arba detaliau iširti šį atvejį, tačiau didelio poreikio šiai vertei didinti.

Galiausiai, modulius arba jungtinius projektus multikultūrinėse studentų komandose studentai laiko svarbiais ir tik ketvirtadalis dėl to abejoja (3,81). Atstovų nuomone, studentai tame vertę mato, tačiau kartais studentai linkę darbus atlikti be užsienio studentų, nes veiklos produktyvumas sumažėja dėl kultūrinių skirtumų. Vertinant bendrai, studentai abejoja gaunama verte (3,32). Grupinės diskusijos metu sutarta, kad *vertėtų dėstytojus skatinti organizuoti multikultūrinių studentų komandų veiklas, jiems skiriant papildomų balų motyvacinėje sistemoje arba suteikti finansinį priedą. Jeigu projektas didelis, krūvis dėstytojui turėtų būti atitinkamai suplanuotas iš anksto.*

Funkcinės vertės dimensijos, personalizuoto mokymo turinio vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 20-oje lentelėje.

20 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: personalizuotas studijų turinys

Funkcinė vertė		
Personalizuotas mokymosi turinys		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Galimybė laisvai pasirinkti studijuoti tik tuos dalykus, kurie Tau kuria didžiausią vertę	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,61. Absoliuti dauguma (64,91 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 31,58 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,7. 31,58 % mano, kad <i>negauna</i> , o 31,58 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 15,79 % sako gaunantys, o 14,04 % <i>negauna visiškai</i> .
	T2.	R1: „jie turi galimybę rinktis sustiprintus modulius, tai yra tikrai labai gera galimybė“ R3: „didžiausią vertę duotų galėjimas pasirinkti modulius <...> ir informacija, žinios, konsultacija <...> per mentorystės programą <...> parodymas kokia nauda iš tų pasirinkimų <...> kažkieno pakonsultavimas“; „labai sudėtinga yra iš 3 – 5 tūkstančių modulių rinktis neaišku ką“; „kas liečia personalizuotą mokymosi turinį, esame formaliai labai apriboti“; „Europos komisijos vizija yra visiškai personalizavimas studijų programos“; „personalizavimo <...> labiau reikia tose studijų programose, kuriose yra didesnis pasirinkimas, pavyzdžiui BA+, MA+ asmeninį modulių rinkinį gali rinktis, tai čia jau galima diskutuoti su mentorais ką rinktis“
	T3.	D1: „reikėtų daugiau komunikuoti apie tą dalį kreditų, kuri lygtai kryptių apraše nėra reglamentuota stipriai“; „galimybė atlaisvinti kreditų yra kiekvienoj kryptij <...> daugiau reikia dirbti su studijų programų vadovais“; „įvertinti minimalius reikalavimus kvalifikaciniam laipsniui įgyti ir numatyti alternatyvas studentams pasirinkti likusią dalį“
Galimybė laisvai spręsti kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,27. 44,64 % pasirinko <i>labai svarbu</i> , 37,5 % mano, kad <i>svarbu</i> , o 17,86 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,37. 43,86 % mano, kad <i>negauna</i> , 19,3 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 19,3 % sako <i>visiškai negaunantys</i> , o 15,79 % mano <i>gaunantys</i> .
	T2.	Nėra duomenų
	T3.	D4: „reikėtų visą tą <i>awareness</i> kelti“; „tu gali pats pasiūlyt savo temą ir dėstytojas tai įvertina kaip semestrinį darbą <...> tikrai studentai bijo tai padaryti“ D1: „tikrai galimybė rinktis tematiką... Nebūtų taip, kad dėstytojas duoda užduotį, konkrečias sąlygas ir apsiribojant <...> (studentas) nieko neišmoksta <...> galimybė žymiai didesnė <...> tų darbų atlikimo spektro ir leist pasirinkt, jau čia manau studentai pakankamai galėtų save realizuoti“; „arba dar <...> skatinti dėstytojus, leisti studentą rinktis alternatyvines temas <...> kad jie būtent formuotų užduotį taip, kad <...> tu susigalvok“
Galimybė vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,46. 47,37 % mano, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , o 31,58 % mano, kad <i>svarbu</i> . 12,28 % mano, jog <i>labai svarbu</i> , Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,96. 32,14 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 30,36 % mano, kad <i>gauna</i> , o 26,79 % sako <i>negaunantys</i> .
	T2.	R3: „Tokią galimybę vertinčiau puikiai <...> tokį vertinimo metodą turėtų pasirinkti kiekvienas dėstytojas, čia yra laisvas pasirinkimas“; „išmokti teikti grįžtamąjį ryšį yra svarbi kompetencija ir studentui. Gebėti kritiškai mąstyti, gebėti išsakyt komentarą, gebėti pateikti pasiūlymą“; „mes dabar ruošiame vertinimą grįžtamojo ryšio, tokias kaip gaires dėstytojams, tai ten viena iš priemonių ir bus aprašyta, tad dėstytojais gali naudoti “
	T3.	Nėra duomenų.
	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,28.

Funkcinė vertė		
Personalizuotas mokymosi turinys		
Individualus dėstytojo dėmesys		Absoliuti dauguma (50,88 %) pasirinko <i>svarbu</i> , o 38,6 % mano, kad <i>labai svarbu</i> . 10,53 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,56. 43,86 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 43,86 % mano, kad <i>gauna</i> , 8,77 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R3: „Esminis žmogus, mano nuomone studentui gyvenime yra dėstytojas. Jis daugiausiai mato dėstytoją <...> kaip orientuojamasi paskaitų metu, kokie gebėjimai ugdomi, kokia informacija suteikiama <...> priklauso nuo to kaip tam studentui sekasi“; „Labai svarbus (individualus dėstytojo dėmesys) <...> universitete mums sekasi vidutiniškai <...> grįžtamąjį ryšį reikia mokėti teikti“; „naudą studentui, duoda ne kritika, o pagyrimas, kuris yra stiprus“; „jau tą studentas tikrai atsimins ir tą naudos ir toliau“; „grįžtamasis ryšys, kokybiškas, parodantis stipriąsias studento puses ir tada koreguotinas vietas, aš manau, kad yra ašis mokymosi iš esmės <...> gebėjimas ugdyti ir parodyti kur tu esi stiprus <...> ašis yra.“; „ <i>eduLAB</i> ‘as yra, kuris apmoko dėstytojus naujų metodų, orientuotų į tam tikrų gebėjimų ugdymą <...> kurie liks studentui visam gyvenimui“
	T3.	D1: „numatyti didesnę valandų skaičių kontaktui su studentu“; „keisti didaktiką <...> paskaitos, kai aš atsistojau 64 valandas per semestrą skaitau prieš auditoriją turėtų keistis į mažesnę valandų skaičių, filmuotą medžiagą ir daugiau grįžtamojo ryšio teikimą <...> principus didaktikos, kuriuose daugiau individualaus dėstytojo dėmesio būtų skiriama studentui“ D9: „padarai kažkokį darbą, tai norisi daugiau to <i>feedback'o</i> <...> kad daugiau pakomentuotų klaidas“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie personalizuotą mokymosi turinį, galima teigti, jog galimybė laisvai pasirinkti studijuoti tik tuos dalykus, kurie studentui kuria didžiausią vertę studentams yra ypač svarbi ir viena esminių (4,61). Atstovai teigia, kad studentai turi galimybę rinktis sustiprintus modulius. Jie taip pat mano, kad modulių pasirinkimas, informacija ir žinių gavimas apie tai per mentorystės programą ar konsultacijas duotų didžiąją vertę, nes laisvai renkantis iš 3 – 5 tūkstančių modulių būtų sudėtinga. Panašiausia į tai yra „BA+“ ir „MA+“ programos, asmeniniai modulių rinkiniai. Studentai teigia šios vertės beveik negaunantys (2,7) ir grupinės diskusijos metu paaikškėjo, kad studentams pasirinktinai įgyjamos kompetencijos yra svarbesnės už studijų krypties diplomą, kurio reikalavimai riboja galimų kitų studijų krypties modulių skaičių. Taigi, bendrai sutarta, kad *vertėtų tobulinti studijų krypties apraše nereglamentuotų modulių pateiktis, atlaisvinti galimus kreditus kiekvienoje kryptyje ir įvertinti minimalius reikalavimus kvalifikaciniam laipsniui įgyti.*

Galimybę laisvai spręsti kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką studentai mato kaip gana svarbią (4,27). T2 tyrimo dalies metu apie tai gauti duomenų iš universiteto atstovų nepavyko. Studentai mano šios vertės beveik negaunantys (2,37). Grupinės diskusijos metu, dalyviai atkreipė dėmesį, jog moduluose panašių galimybių, tokių kaip darbo temos pasirinkimas yra, tačiau studentai apie jas nežino ir nedrįsta to daryti. Taigi, *dėstytojai galėtų skatinti studentus rinktis alternatyvines temas semestriniams projektams, o studentai turėtų būti padrąsinti ir paraginti imtis iniciatyvos bei siūlyti atlikti jiems priimtinausios tematikos darbus.*

Kalbant apie galimybę vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų, studentai tam didelės svarbos neteiktų (3,46). Administracija tokią galimybę vertintų labai palankiai ir mano, kad kiekvienas dėstytojas turėtų tai taikyti, tačiau tai yra jo laisvas pasirinkimas. Atstovai teigia, kad išmokyti teikti grįžtamąjį ryšį yra labai svarbi kompetencija ir studentui. Tai ugdo kritinį mąstymą, moko teikti siūlymus. Universitetas ruošia grįžtamojo ryšio gaires dėstytojams, kur rekomenduoja taikyti studentų tarpusavio vertinimą. Gaunamą vertę šiuo metu studentai vertina 2,96, tačiau iš studentų didelio poreikio šiai vertei didinti.

Galiausiai, studentai mano, kad individualus dėstytojo dėmesys yra gana svarbus (4,28). Administracija mano, kad studento universitetiniame gyvenime dėstytojas jam yra svarbiausias žmogus. Jis padeda jiems orientuotis ir ugdo įvairius gebėjimus. Atstovų manymu, universitetui tai sekasi vidutiniškai, nes grįžtamąjį ryšį teikti moka ne visi. Naudą duoda ne kritika, o pagyrimai, tačiau daugelis dėstytojų mano kitaip. Grįžtamasis ryšys yra mokymosi ašis. Studentų manymu, jie šios vertės gauna nedaug (3,56). Grupinės diskusijos metu sutarta, kad *vertėtų numatyti didesnę kontaktinių valandų skaičių su studentu sustiprintuose moduluose ir keisti didaktiką, kad sumažėtų prieš auditoriją skaitomų paskaitų ir atsirastų daugiau laiko grįžtamajam ryšiui studentams teikti.*

Funkcinės vertės dimensijos, skaitmenizuoto mokymosi proceso vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 21-oje lentelėje.

21 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: skaitmenizuotas mokymosi procesas

Funkcinė vertė		
Skaitmenizuotas mokymosi procesas		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Mobiliųjų aplikacijų naudojimas paskaitose	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 2,6. 40,35 % pasirinko <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , 26,32 % mano, kad tai yra <i>nesvarbu</i> , 17,54 % sako, kad <i>visiškai nesvarbu</i> , o 10,53 %, kai tai yra <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,84. 31,58 % mano, kad <i>gauna</i> , 31,58 % <i>nei gauna, nei negauna</i> , 19,30 % <i>negauna</i> ir 15,79 % visiškai <i>negauna</i> .
	T2.	R3: „čia galbūt testavimui tokiam greitam...“; „jeigu kalbėti vat pavyzdžiui apie Skandinavijos šalis <...> jie egzaminavimą visą daro <i>digital exams</i> “; „čia jau dėstytojas nusprendžia šitus dalykus“.
	T3.	Nėra duomenų.
Virtualios ar papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymas paskaitose	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 2,82. 48,21 % nėra užtikrinti <i>svarbu ar nesvarbu</i> , 16,07 % pasirinko <i>svarbu</i> , 16,07 % pasirinko <i>nesvarbu</i> , o 14,29 % mano, kad tai yra <i>visiškai nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 1,73 44,64 % pasirinko <i>visiškai negaunu</i> , 41,07 % pasirinko <i>negaunu</i> , o likusieji <i>nei gauna, nei negauna</i> .
	T2.	R3: „taip pat labai svarbi (virtuali realybė) <...> galbūt nėra tam tikrų įrangų ar galimybių atėjus į laboratoriją visiems studentams pabandyti tam tikrus tyrimus padaryti, bet tai galėtų atsirasti <i>online</i> <...> virtuali laboratorija, kur jie galėtų keisti parametrus ir matyti koks rezultatas gaunasi“
	T3.	Nėra duomenų.
Galimybė dalinai studijuoti nuotoliniu būdu	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,88. Absoliuti dauguma (51,79 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 25 % mano, kad tai yra <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> ir 19,64 % teigia, jog tai yra <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,44 44,44 % teigia, jog <i>negauna</i> , 27,78 % <i>nei gauna, nei negauna</i> , 14,81 % sako, kad <i>gauna</i> ir 12,96 % teigia <i>visiškai negaunantys</i> .
	T2.	R3: „skaitmenizacija pirmiausia atveria daug daugiau būdų mokytis <...> tas pats nuotolinis mokymasis <...> ne visi geba mokytis nuotoliniu būdu <...> ugdo skaitmeninį raštingumą <...> čia turi būti numatyta lankomumo tam tikruose reikalavimuose, kad galima mokytis netiesiogiai paskaitose“; „leidžia studentui laisviau jaustis, nebijoti išvykti kažkur, galbūt ir stažuotei“; „mes kalbam daug apie nuotolinį mokymąsi, bet patys (studentai) nemažai iš namų nenori to daryti <...> jiems patogiau ateiti į universitetą ir būti <...> esame kalbėję su

Funkcinė vertė		
Skaitmenizuotas mokymosi procesas		
		verslu <...> klausiamo, jeigu egzistuočių virtualus universitetas, didžioji dalis pasisako už fizinę vietą susitikimams, diskusijoms, nes tai reikalinga“; „universitetas kaip vieta yra reikalingas tam būtent kontaktui <...> galbūt ne dėstymui, ne paskaitoms, bet daugiau grupinei veiklai, užsiėmimam“
	T3.	D4: „čia turėtų būti dėl lankomumo privalomo <...> talentingi studentai yra sąmoningi <...> stabdymas laiko prasme“ D1: „jeigu vis tik dėstytojai elementariai skaito paskaitas <...> nėra jokio interaktyvaus veiksmo <...> verta didinti modulių, kuriuose yra įrašomos paskaitos ir pateikiamos MOODLE skaičių“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie skaitmenizuotą mokymosi turinį, matyti, kad mobiliųjų aplikacijų taikymas paskaitose studentams yra beveik nesvarbus (2,6). Universiteto atstovai teigia, jog tai labiau tinka greitam testavimui arba skaitmenizuotiems egzaminams, kuriuos taiko Skandinavijos šalys. Studentai šios vertės gavimą vertina 2,84. Taigi, didelio poreikio šiai vertei didinti.

Studentų manymu virtualios ar papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymas paskaitose nėra svarbus (2,82). Administracija priešingai, teigia, kad virtuali realybė labai svarbi ir virtuali laboratorija, kur studentai galėtų keisti parametrus, stebėti rezultatus išspręstų inventoriaus stygiaus klausimus. Šiuo metu studentai teigia tokios vertės negaunantys (1,73), tačiau didelio poreikio šiai vertei didinti nėra.

Kalbant apie galimybę dalinai studijuoti nuotoliniu būdu studentai mano, kad tai iš dalies svarbu (3,88). Universiteto atstovai teigia, kad ne visi geba mokytis nuotoliniu būdu, bet pripažįsta, kad tai ugdo skaitmeninį raštingumą. Pasak jų, studentai patys nenori mokytis iš namų, nes jiems patogiau ateiti į universitetą. Jų teigimu, iš verslo pusės taip pat yra manoma, jog universitetas reikalingas, kaip vieta kontaktui – ne dėstymui, ne paskaitoms, o daugiau grupinei veiklai ir užsiėmimams. Studentai mano šio vertės elemento beveik negaunantys (2,44). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, jog vienas iš šio vertės elemento aktualumą skatinančių veiksnių yra sugriežtintas lankomumo reglamentavimas. Sutarta, jog *vertėtų identifikuoti paskaitas, kurios nėra interaktyvios ir didinti įrašomų, virtualioje mokymosi aplinkoje pateikiamų paskaitų skaičių.*

Funkcinės vertės dimensijos, kokybiško dėstymo vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 22-oje lentelėje.

22 lentelė. Tyrimų duomenys. Funkcinė vertė: kokybiškas dėstymas

Funkcinė vertė		
Kokybiškas dėstymas		
<i>Vertės elementas</i>	<i>Šaltinis</i>	<i>Duomenys</i>
Įtraukianti dėstytojų didaktika	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,47. Absoliuti dauguma (54,39 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 38,6 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,43. 42,86 % teigia <i>gaunantys</i> , o 42,86 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> .
	T2.	R3: „manau, kad labai svarbi yra (didaktika)... Ir tą studentai puikiai, puikiai suvokia“; „jeigu mes kalbam apie kažkokio projekto vystymą <...> jeigu vysto produktą, daromi projektai, diskusijos <...> dažnai studentai sako vienos puikiausių paskaitų, norime į jas eiti, laukiam tokių paskaitų“

Funkcinė vertė		
Kokybiškas dėstymas		
	T3.	M: „dėstytojų ugdymasis universitete turėtų būti skatinamas, jiems nemokamas. Mokymai turėtų vykti reguliariai“ D1: „numatyti fondą universitetiniu lygmeniu, už kurį būtų finansuojami tie mokymai“

Įtraukianti dėstytojų didaktika studentams atrodo gana svarbi (4,47). Universiteto atstovai mano taip pat ir teigia, kad geriausios paskaitos yra tos, kuriose vystomi projektai, vyksta diskusijos. Prastomis laiko tas, kurių metu yra skaitomas tekstas nuo skaidrių. Studentai mano, kad šio vertės elemento gauna, tačiau nedaug (3,43). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, kad daugelis universiteto dėstytojų į didaktikos kompetencijų kėlimo platformą žiūri skeptiškai ir jautriai reaguoja į siūlomus mokymus. Sutarta, jog *dėstytojams, kurie yra suinteresuoti savo didaktikos kompetencijų ugdymu turėtų būti numatytas fondas universitetiniu lygmeniu, skirtas mokymams finansuoti*.

Socialinės vertės dimensijos, privilegijų vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 23-oje lentelėje.

23 lentelė. Tyrimų duomenys. Socialinė vertė: privilegijos

Socialinė vertė		
Privilegijos		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Sustiprinto lygio paskaitas	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,28. 47,37 % pasirinko <i>svarbu</i> , 42,11 % mano, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,07. Absoliuti dauguma (52,63 %) pasirinko <i>gaunu</i> , o 29,82 % teigia <i>tikrai gaunantys</i> , 12,82 %).
	T2.	R1: „bendraminčių būrelis susiburia į vieną vietą, jiems pasiekti tikslą yra daug lengviau“; „kai praeina visą tą kelią, rezultatu patys labai džiaugiasi“ R4: „jie dažnai išsireiškia: kodėl mes turim turėti matematiką <...> medijų filosofiją <...> jei mums tai neaktuali <...> jiems gal yra sunku suprasti <...> jeigu tai nesisieja su studijų programa <...> bet tai yra pirmieji studijų metai, yra bendriniai dalykai“
	T3.	Nėra duomenų.
Asmeninę prieigą prie pasaulinių duomenų bazių	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,12. 47,37 % pasirinko <i>svarbu</i> , 33,33 % mano, kad <i>labai svarbu</i> ir 17,54 % teigia, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,15. 43,75 % pasirinko <i>nei gaunu, nei negaunu</i> , 20,83 % sako <i>negaanantys</i> , 18,75 % mano <i>gaunantys</i> , o 12,5 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „kiekvienam universitete studijuojančiam studentui privalu yra gebėti toje medžiagoje gaudytis ir rinkti duomenis, kur jų ieškoti, tad turėti prieigą prie puikiausių duomenų bazių yra labai svarbu“; „vieni atkeliauja puikių studijų čia ir savęs tikrai nemato mokslininko kelyje ir tai irgi yra kelias <...> bet gali žmonės rinktis ir mokslinį kelią, o čia yra labai svarbi dominantė“
	T3.	M: „įtraukti mokymus apie informacijos paiešką pirmojo semestro viduryje“ D9: „nuėjau į bibliotekos mokymus“ D8: „nelabai matau veiklų, kuriose man reikėtų tos prieigos <...> dažniausiai visuose projektuose ten užtenka tų tokių vietinių šaltinių, nes paprasčiausiai būna tokie reikalavimai dažniausiai“ D4: „dėstytojai neiškomunikuoja kaip tai padaryti“

Socialinė vertė		
Privilegijos		
		D2: „galima kalbėtis <...> jog dėstytojai jau nuo knygų sutrauktų tokias užduotis, kur būtina būtų <...> naudotis duomenų bazėmis“ D1: „atsižvelgiant į <...> reikalavimus ką net bakalauro studijų studentai turi gebėti <...> naudotis moksline literatūra, ją skaityti, analizuoti“
Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,65. Absoliuti dauguma (66,67 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 31,58 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,87. 45,45 % teigia <i>gaunantys</i> , 27,27 % mano <i>tikrai gaunantys</i> , 14,55 % sako <i>nei gaunantys</i> , <i>nei negaunantys</i> , o 12,73 % <i>negauna</i> .
	T2.	R1: „bene svarbiausia. Dėl to, kad čia plečiasi jų pažinties ratas“ R2: „talentingas tai yra tas, kuris <...> įsitraukia į papildomas veiklas <...> seminarų, konferencijų lankymą“; „kiekvienas fakultetas bando pateikti kažkokius užklausinius ar ten seminarus, ar ten mokymus ar panašiai“ R4: „gaunama stipendija GIFTed <...> tai yra skiriami pinigai jų pačių ugdymuisi, vadinasi važiuoti į seminarus, į paskaitas“; „tie seminarai ir pridėtinės vertės ką suteikiam mes kaip programa <...> jiems duoda irgi didelę naudą“
	T3.	M: „universitetas galėtų gauti kvotas studentų savanorystei brangiose konferencijose, tokiose kaip LOGIN...“ D4: „man aktualu yra kai mano pranešimas yra priimamas į konferenciją, kad aš daugiau finansavimą kaip iki ten nuvažiuot“ D1: „numatyti didesnę fondą konferencijom... Išskirtinėm konferencijom ir seminarom, nes yra numatytas, bet jis tikrai labai mažas“; „dar būtų galima gauti to finansavimo daugiau ERASMUS“ D5: „būtų visai gerai nepamiršti mūsų universiteto menininkų ir pavyzdžiui nepalikti šito klausimo tik mokslinėm konferencijom, kur būna, kad tavo darbus nori rodyti tarptautinėje parodoje <...> sudalyvauti, kai dalyvauja tavo darbai“
Išskirtinis diplomas ar rektoriaus rekomendacija	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,65. 47,27 % pasirinko <i>svarbu</i> , o 29,56 % mano, kad <i>nei svarbu</i> , <i>nei nesvarbu</i> , o 14,55 % mano, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,62. 44,23 % teigia <i>gaunantys</i> , 28,85 % mano <i>nei gaunantys</i> , <i>nei negaunantys</i> , 15,38 % sako <i>tikrai gaunantys</i> , o 9,62 % <i>negauna</i> .
	T2.	R1: „vidutiniškai jiems yra svarbu gauti Rektoriaus padėką ar ten kažkokį <i>Cum Laude</i> diplomą“ R4: „dar neturim <...> pirmųjų alumnų programoj GIFTed, tai kiek tai svarbu jiems dar patiem yra sunku suprasti ir kokią naudą tai teikia“; „Rektoriaus rekomendacija <...> atskleis tam tikrą jų potencialą darbo rinkoje <...> parodys ir patvirtins, kad jie dalyvavo programoj ir ne tik GIFTed diplomas bus <...> atidarys daugelį kelių“
	T3.	D4: „ta rektoriaus rekomendacija galėtų būti 5 procentam... Nežinau, 1 procentui geriausių absolventų“ D9: „gal tą tikrą vertę įvertinsim, kai jau turėsime, tai čia sunku ir kalbėti“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie privilegijas galima teigti, jog sustiprintos paskaitos studentams yra svarbios (4,28). Pasak administracijos, daug vertės duoda tai, kad bendraminčių būrelis susiburia į vieną vietą ir jiems pasiekti tikslą yra lengviau. Atstovai teigia, kad studentai dažnai klausia kam jiems reikalinga matematika ar filosofija, kai tai nesisieja su studijų programa. Studentai gaunamą vertę vertina 4,07, tad didelio poreikio šiai vertei didinti nėra.

Kalbant apie asmeninę prieigą prie pasaulinių duomenų bazių, studentai svarbą įvertino 4,12. Atstovų nuomone, kiekvienam studentui yra būtina mokėti rinkti duomenis ir žinoti kur jų ieškoti. Universitete

kiekvienas studentas gali naudotis prenumeruojamomis duomenų bazėmis, tačiau studentai gaunamą vertę įvertino 3,15. Grupinės diskusijos metu pastebėta, kad studentai nežino, jog turi prieigą, nemoka ja naudotis arba nesinaudoja, nes dėstytojai to nereikalauja tad *vertėtų apmokyti studentus naudotis duomenų bazėmis, informacijos paieška ir apdorojimu. Taip pat paskatinti dėstytojus, jog jie atsiskaitymuose už darbus reikalautų mokslinių šaltinių.*

Studentų manymu, suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose yra ypač svarbu ir tai yra viena esminių verčių (4,65). Universitetų atstovų manymu, tai yra viena svarbiausių verčių ir tai yra itin aktualu talentingiems studentams. Kiekvienas fakultetas bando pateikti tam tikrus seminarus ar mokymus, kas mėnesį teikiama 300 eurų dydžio stipendija, skirta studentų saviugdai. Studentai mano šią vertę iš dalies gaunantys (3,87). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, kad universitetas turi konferencijų kofinansavimo fondą, tačiau jis yra mažas ir dalinai finansuojamas tik tos išvykos, kur priimti studentų moksliniai pranešimai. Nefinansuojamas studento dalyvavimas parodose, kai ten dalyvauja jo darbai ar bet koks dalyvavimas, kai neskaitomas pranešimas. Taigi, *vertėtų padidinti konferencijų kofinansavimo fondą ir atnaujinti finansavimo tvarką. Išnaudoti naujai įkurtą trumpalaikių „ERASMUS“ studentų išvykų fondą ir kontaktuoti su didžiausių, brangiausių konferencijų organizatoriais, siekiant gauti kvotų savanoriams iš Kauno technologijos universiteto.*

Studentai išskirtinio diplomo ar rektoriaus rekomendacijos svarbą vertina kaip ne itin didelę (3,65). Universiteto atstovų nuomonė sutampa, jie teigia, kad tai yra vidutiniškai svarbu arba sunku pasakyti, nes dar nei vienas talentų akademijos narys diplomo negavo. Manoma, kad diplomai ir rekomendacija atskleis jų potencialą darbo rinkoje ir atidarys daugelį kelių. Taip pat pripažįsta, jog tai svarbu ir talentų akademijos marketingo tikslams. Studentai mano, kad šios vertės taip pat gauna tik iš dalies (3,62). Grupinės diskusijos metu buvo sutarta, kad *rektoriaus rekomendacija galėtų būti suteikiama 1-am procentui geriausių studentų, o ne tik patekusiems į talentų akademiją.*

Socialinės vertės dimensijos, socialinio identiteto vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 24-oje lentelėje.

24 lentelė. Tyrimų duomenys. Socialinė vertė: socialinis identitetas

Socialinė vertė		
Socialinis identitetas		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,67. Absoliuti dauguma (66,67 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , o 33,33 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,7. 46,3 % mano, kad <i>gauna</i> , 38,89 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , o 12,96 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „mes bendradarbiaujame su kita šalimi, tai yra verslo įmonė“; „didžiausia kokia tik yra maksimali ir galima universitete (vertė) tai bendravimas su kitom šalim“; „universitetas visa tai suteikia. Geriau, blogiau... Čia yra atskiras klausimas“; „talentingi studentai turi galimybę bendrauti su autoritetais visuomenėje, universitete, ekspertais savo srityje“; „nebūtinai tas žmogus gali būti autoritetas <...> ir čia mes neturim saugiklių <...> reikėtų labai aiškius standartus turėti, o mes jų dar neturim“ R4: „didžiausią vertę teikia bendradarbiavimas su verslu <...> kiek mes galim studentui pirmam, antram ar trečiam kurse parodyti kaip dirba verslas“
	T3.	D9: „pritrūko tų mokslinės srities atstovų“ D1: „yra tikrai daugybė viešųjų institucijų“; „ir verslas: start-up'ai, mažosios įmonės, nevyriausybinės“

Socialinė vertė		
Socialinis identitetas		
		D2: „dabar yra orientuojamasi į verslo grandus <...> bet matyt reikia praplėsti“ D1: „aukščiausio lygio profesionalas tai gali būti ir vadovas <...> ekspertai, turinio žmonės, kurie kuria <...> technikai, technologai, inžinieriai“ D3: „tarptautinės srities atstovai“
Narystės talentingų studentų bendruomenėje prestižas	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,86. Absoliuti dauguma (55,36 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 19,64 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , o 17,86 % teigia, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,21. 60,71 % mano, kad <i>gauna</i> , o 30,36 % teigia <i>tikrai gaunantys</i> , o 8,93 % sako <i>gaunantys, nei gaunantys, nei negaunantys</i> .
	T2.	R1: „prestižas čia vaidina didelį vaidmenį, dėl to, kad mūsų socialiniai tinklai yra suformavę tokį burbulą, kuris rodo, kad prestižas, tas veidas, kurį tu rodai visuomenei yra labai labai svarbus. Ir pasipuikavimai titulai, kokie jie bebūtų, kad ir talentingas KTU studentas, jie yra vis tiek svarbūs <...> jie tuo puikuoji, jie tuo giriasi, jie iš karto jau gali savo pasiekimus demonstruoti. Kai tuo tarpu studentai ne iš GIFTed, jie tikrai dar turi užsidirbti tą savo kelią.“ R2: „jam (studentui) tas yra svarbu <...> identitetas, statusas, bendrai priklausyti kažkokiai bendruomenei“ R4: „labai svarbus ir jiems yra labai aktualu tai kaip juos mato kiti <...> kartais sako tu esi iš GIFTed programos <...> uždedamas stereotipas <...> mokslui, kurie nieko nedaro tik mokosi“
	T3.	Nėra duomenų.
Universiteto reputacija	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,59. 50 % pasirinko <i>svarbu</i> , 35,71 % mano, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , o 8,93 % sako, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,42. 40,38 % mano, kad <i>gauna</i> , 40,38 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 9,62 % sako <i>negaunantys</i> , o 7,69 % <i>tikrai gauna</i> .
	T2.	R1: „tikrai taip. Talentingas studentas, kuris ieško kur tęsti savo studijas turėtų pasidomėti, kurioje pasaulinio reitingo, Lietuvos reitingų pozicijoje yra universitetas“ R4: „(reitingai) gal ne tiek ir aktualu kiek yra aktualu studijų kokybė <...> nes reitingas <...> studentui ne tiek pasako, nes galbūt studentas nesidomi, kurioj vietoj yra universitetas, bet <...> daugiau atkreipia dėmesį tie, kurie išvažinėja ERASMUS studijų programoms <...> kuriam tam ATP reitinge ir panašiai“; „reputacija taip <...> svarbu, kad mokausi KTU <...> Kaune mes esam vienas stipriausių universitetų <...> GIFTed programą mes turime vieninteliai Lietuvoje.“; „daugelis galvojo <...> kad baigus KTU gimnaziją yra nelygis studijuoti KTU“
	T3.	D2: „yra tas neatitikimas tarp realybės ir reitingo“ D7: „problema tarp universiteto marketingų, ką mato moksleiviai mokyklose ir ką jie gauna, kai ateina čia“ D9: „apsimoka labiau pasakoti apie sporto salę <...> labai didelis plusas ko neturi kiti universitetai“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie socialinį identitetą galima teigti, jog bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais studentams yra ypač svarbus ir tai yra viena esminių verčių (4,67). Atstovai tam pritaria ir teigia, kad universitetas tai suteikia. Talentingi studentai turi galimybę bendrauti su autoritetais ar savo srities ekspertais. Visgi, studentai mano, kad šios vertės gauna nepakankamai (3,7). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo pagrindinė problema – universitetas orientuojasi į profesionalius verslininkus, tačiau studentams rūpi ir mokslininkai, viešųjų institucijų lyderiai, startuolių įkūrėjai, technologai, inžinieriai bei tarptautiniai ekspertai. Sutarta, jog *vertėtų tęsti*

vykdomas bendradarbiavimo su aukščiausio lygio profesionalais veiklas, tačiau į „profesionalo“ sąvoką įtraukti ne tik verslininkus, bet ir mokslininkus, viešųjų institucijų lyderius.

Narystės talentingų studentų bendruomenėje prestižui studentai teikia ne itin didelę svarbą (3,86). Vis dėl to, administracija mano, jog prestižas studentams vaidina didelį vaidmenį, nes tokią tendenciją yra suformavę internetiniai socialiniai tinklai. Atstovai teigia, kad veidas, kurį rodai visuomenei yra labai svarbus. Jų manymu, „GIFTed“ nariai puikuoja savo pasiekimais, o jų socialinis identitetas ir statusas bei tai kaip juos mato kiti yra labai svarbu. Pastebėta, jog talentų akademija turi ir neigiamos, stereotipais apipintos reputacijos, jog ten mokosi tik *moksliukai*. Patys studentai gaunamą vertės elementą vertina 4,21, tad nėra poreikio šiai vertei didinti.

Kalbant apie universiteto reputaciją, studentams tai iš dalies svarbu (3,59). Administracijos atstovų nuomonės šiuo klausimu šiek tiek skiriasi, vieni teigia, kad talentingas studentas turėtų domėtis kokioje pasaulinių bei Lietuvos reitingų pozicijoje yra universitetas, kiti mano, jog domisi tik tie studentai, kurie ketina išvykti „ERASMUS+“ trumpalaikėms studijoms užsienyje. Apie reputaciją bendrai, atstovai mano, jog studentui yra svarbus faktas, kad jis mokosi KTU ir kad tai yra vienas stipriausių universitetų Lietuvoje. Vis dėl to, studentų manymu jie vertės iš šio elemento, prestižo, gauna nedaug (3,42). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, kad dažnai studentai nusivilia, jog universiteto marketingas neatitinka realybės ir tai kenkia universiteto reputacijai. Reklaminėse kampanijose demonstruojamas „Santakos“ slėnis, žinomi darbdavių prekiniai ženklai, tačiau net ir tokie dalykai kaip turima sporto salė kurtų studentams daugiau šio elemento vertės, nes atvykę į universitetą jie tai iš tiesų gautų. Taigi, *vertėtų keisti marketingą moksleiviams, atskleidžiant realistinius universiteto stiprumus*.

Socialinės vertės dimensijos, visuomeniškumo vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 25-oje lentelėje.

25 lentelė. Tyrimų duomenys. Socialinė vertė: visuomeniškumas

Socialinė vertė		
Visuomeniškumas		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Prisidėjimas prie universiteto studijų tobulinimo	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,79. Absoliuti dauguma (61,4 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 26,32 % mano, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , o 10,53 % sako, jog <i>labai svarbu</i> . 42,11 % mano, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,79. Absoliuti dauguma (60,71 %) pasirinko <i>gaunu</i> , 21,43 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , o 12,5 % sako <i>negausiantys</i> .
	T2.	R1: „patiems studentams jau yra svarbu. Tikrai jie labai noriai išsako savo pozicijas ir įsitraukia į tas grupes <...> kartais yra paskatinami įsitraukti lyg ir neturėdami didžiulio noro <...> matau iš savo patirties, tai jie įsitraukę į veiklas ir užsidega tuo, mato prasmę teikti grįžtamąjį ryšį, tobulinti dalykus ir palikti kitiems studentams geriau vykstančius procesus“ R4: „jiems yra svarbu, bet jie <...> žmonės, kur jeigu yra jie nepatenkinti, jie nueina ir pasako“; „dalis iš jų dalyvauja SPK studijų programos komitetuose, bet tai yra labai maža dalis studentų“; „jie daugiau gilinasi į tą mokslo arba verslo kryptį, mažiau gilinasi į galbūt studijų“
	T3.	Nėra duomenų.
	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,66.

Socialinė vertė		
Visuomeniškumas		
Dalyvavimas visuomenei pridėtinę vertę nešančiuose projektuose (Pvz.: „Kurk Lietuvai“, „DEMOLA“, „Sparnai“ ir kt.)		Absoliuti dauguma (55,36 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 30,36 % mano, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , o 8,93 % sako, jog <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,71. 47,92 % pasirinko <i>gaunu</i> , 37,5 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , o 12,5 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „Jiems tai nėra svarbu <...> šitas kelias iš universiteto pasiūlytas studentui jo nesužavi.“ R4: „nemanau, kad nors vienas iš jų dalyvauja šiuose projektuose <...> Demola pirmaisiais metais buvo kaip projektinė veikla <i>GIFTED'am</i> “
	T3.	Nėra duomenų.
Dalyvavimas studentiško organizacijų ar meno kolektyvų veikloje	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,25. 44,64 % pasirinko <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , 33,93 % mano, kad <i>svarbu</i> ir 12,5 % teigia, jog <i>nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,25. Absoliuti dauguma (60 %) pasirinko <i>gaunu</i> , o 32,73 % teigia <i>tikrai gaunantys</i> , 12,82 %).
	T2.	R1: „universitetas suteikia visas galimybes būti tuo visuomenišku ir aktyviu studentu tik reikia pačių studentų noro ir įsitraukimo“; „norim labai daug plačiai pasiūlyti ir kartais tas procesas pasidaro toks... Išskysta, į šalis išbėga <...> labai daug sričių paliečiame, bet kartais paleidžiam gylį“ R4: „didžioji dalis jų prieš ateinant į GIFTed programą buvo atstovybėje, bet didžioji dalis iš tos atstovybės ir išėjo <...> laiko stygius, žmonės renkasi prioritetus“; „tikrai didžioji dalis jų nedalyvauja organizacijose <...> įsitraukimas į menines veiklas yra daug aktyvesnis negu į organizacijas.“
	T3.	Nėra duomenų.
Narystė profesinėse organizacijose (Pvz.: „LiMA“, „Rotaract“ ir kt.)	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,35. 48,08 % pasirinko <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , 34,62 % mano, kad <i>svarbu</i> ir 11,54 % teigia, jog <i>nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,51. 44,68 % teigia <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 34,04 % pasirinko <i>gaunu</i> , o 12,77 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	Nėra duomenų
	T3.	Nėra duomenų

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie visuomeniškumą galima teigti, jog prisidėjimas prie universiteto studijų tobulinimo jiems yra iš dalies svarbus (3,79). Atstovų nuomonė panaši, tačiau jie pastebi, kad kartais paskatinus įsitraukti į įvairias studijų tobulinimo grupes, studentų suinteresuotumas padidėja, o tai teikia didžiulę naudą tiek universitetui, tiek studentams. Taip pat administracija užsiminė, jog daugelis „GIFTed“ studentų su studijomis susijusias problemas sprendžia iškart kreipdamiesi ir išsakydami pastabas atsakingiems žmonėms. Studentai mano šio vertės elementą gaunantys dalinai (3,79), tad vertinant bendrai – nėra didelio poreikio šiai vertei didinti.

Dalyvavimą visuomenei pridėtinę vertę nešančiuose projektuose, tokiuose kaip „Kurk Lietuvai“, „DEMOLA“, „Sparnai“ ir kt. studentai vertina kaip ne itin svarbų (3,25). Panašiai žvelgiama ir į narystę profesinėse organizacijose, tokiose kaip Investuotojų klubas, LiMA, Rotaraktas ar kt. vertinant (3,35). Administracijos manymu, studentams tai nėra svarbu ir tokie pasiūlymai iš universiteto jų nesužavėtų. Vienintelė „DEMOLA“ buvo pirmosios talentų akademijos narių kartos

projektinė veikla pirmaisiais metais ir jie liko patenkinti. Studentai mano, kad abiejų vertės elementų gauna tik iš dalies (3,71 ir 3,51), tad vertinant bendrai – nėra poreikio šioms vertėms didinti.

Kalbant apie dalyvavimą studentiškų organizacijų ar meno kolektyvų veiklose, studentai tam teikia nedidelę svarbą (3,25). Pasak administracijos, universitetas suteikia visas galimybes būti visuomeniškai aktyviu studentu ir organizacijų pasiūla yra didelė, tačiau norint pasiūlyti daug sričių – nukenčia kokybė. Atstovai užsiminė, jog daugelis talentų akademijos narių prieš įstodami priklausė studentų organizacijoms, bet išėjo dėl laiko stygiaus, nes „GIFTed“ programoje yra daug veiklų. Studentai mano, jog šio vertės elemento gauna daug (4,25), todėl nėra poreikio šiai vertei didinti.

Emocinės vertės dimensijos, geros savijautos universitete vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 26-oje lentelėje.

26 lentelė. Tyrimų duomenys. Emocinė vertė: gera savijauta universitete

Emocinė vertė		
Gera savijauta universitete		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Geras studijų programos studentų grupės ryšys	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,11. 49,12 % pasirinko <i>svarbu</i> , 35,09 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , likusieji teigia, jog <i>nesvarbu</i> arba <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,24. 41,18 % pasirinko <i>gaunu</i> , 27,45 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , o 21,57 % sako <i>negausiantys</i> .
	T2.	R1: „kuo labiau studentas įsitraukia į bendruomenę tuo didesnis ryšys yra paliekamas su institucija“; „turim komunikuoti apie tai, kad tikrai yra vertinga bendrauti grupėje <...> bet mes negalim susimuliuoti šitų situacijų <...> dirbtinai nieko nesukursime“
	T3.	M: „skirti finansavimą grupės veikloms pradžioje“; „pirmas modulis ar kita studijų veikla, bet ji turi papildomų elementų su išvykom“ D6: „pabrėžti norėčiau svarbą mentoriaus, akademinio <...> turiu mentorę, kuri <...> tikrai prisidėjo prie mūsų grupės susibendravimo <...> ji skatina mus dalyvauti tose veiklose pirmą semestrą, ji su mumis susitikdavo. Ta prasme, jeigu studentas <...> turėdavo auklėtoją, kuris būdavo kaip ir vadovas <...> tai mentorius dalinai yra tęsinys, tiesiog šiek tiek mažesnis to auklėtojo“
Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,37. Absoliuti dauguma (50,88 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 43,86 % mano, jog <i>labai svarbu</i> . 42,11 % mano, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,6. 42,11 % pasirinko <i>gaunu</i> , 26,32 % mano <i>nei gaunantys, nei negausiantys</i> , 17,54 % sako <i>gausiantys</i> , o 10,53 % teigia <i>negausiantys</i> .
	T2.	R1: „Svarbu labai <...> net stuburas išsitiesia, kai tu ateini į modernias, šiandiena kvėpuojančias ir alsuojančias patalpas, kurioje puikiausiai veikia <i>WiFi</i> ryšys, kur tu gali nusipirkti skanios kavos, kur tu gali patogiai atsistoti ir paskaityti ką tik įvykusios paskaitos medžiagą“; „Jeigu reikia kažkur ant medinio suolo prisėst, kur pučia vėjas, gaudžia ventiliatoriai, tai tikrai nenuiteikia...“; „labai trūksta laisvalaikio erdvių <...> ant vienos rankos pirštų suskaičiuot galim... Dizaino biblioteka slėnyje tikrai puiki erdvė <...> tokių daugiau turi būti <...> visos mūsų bibliotekos yra standartinės, tikrai neįkvepiančios <...> stalas, kėdė, plikos sienos – standartas“; „mokymosi erdvės yra numeris vienas, ką turime aktyvinti“; „vakare norint studijuoti reikia turėti puikią biblioteką, veikiančią visą parą“
	T3.	D3: „pirmiausia turbūt ką patarčiau <...> biblioteką <...> padaryt 24 valandas veikiančią“ D2: „laisvalaikio ir mokymosi erdvių <...> šiuolaikinių, jaukių“

Emocinė vertė		
Gera savijauta universitete		
		D1: „patogių, su elektros lizdais... Įranga kavai, arbatai patiems pasidaryti...“ D1: „Yra numatoma didinti <...> mokymosi erdvių skaičių <...> mokymosi erdvėm, virš milijono eurų“ D4: „norėčiau savo fakultetą (EEF) pagirti <...> turim pirmam aukšte nuostabią palangę iš tų palečių <...> nerealiai pigus ir geras sprendimas“
Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,75. Absoliuti dauguma (75,44 %) pasirinko <i>labai svarbu</i> , 24,56 % mano, kad <i>svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,21. Absoliuti dauguma (71,93 %) pasirinko <i>gaunu</i> , 24,56 % mano <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „jeigu žmogus pats neįdės pastangų, turiu omeny nei studentas, nei dėstytojas, tai mes dirbtinai nieko nesukursime“
	T3.	Nėra duomenų.
Malonus bendravimas su universiteto administracijos ir pagalbinių darbuotojais	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,4. Absoliuti dauguma (56,14 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 42,11 % mano, kad <i>labai svarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,11. Absoliuti dauguma (61,4 %) pasirinko <i>gaunu</i> , 24,56 % mano <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „bet kokiai veiklai vykdomai su studentais, to ryšio paieškai yra skiriamos didelės pajėgos. Yra studentų reikalų departamentas“
	T3.	Nėra duomenų.
Patogūs administraciniai studijų eigos procesai	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,34. 48,21 % pasirinko <i>svarbu</i> , 42,86 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , o 8,93 % sako, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,8. Absoliuti dauguma (54,55 %) pasirinko <i>gaunu</i> , 23,64 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , o 16,36 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „Lietuvoje, tai KTU turi tikrai neblogą aplinką <...> jeigu neatlieku šito lyginimo, tai nėra gerai“; „jis (studentas) ateina vis labiau skaitmeniškai raštingas ir jam norisi tą medžiagą gauti čia ir dabar patogiausiu būdu. Bet reikia dar tobulintis, nes mūsų dėstytojai ne visi yra tiek skaitmeniškai raštingi“
	T3.	D1: „bėda slypi dėl tvarkaraščių“ D6: „kai tu nori pasirinkti kažkokį papildomą modulį – niekur nėra parašyta“ M: „sprendimas būtų informacijos apie pasirenkamus modulius pateiktis“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie gerą savijautą universitete galima teigti, jog geras studijų programos studentų grupės ryšys studentams yra gana svarbus (4,11). Universiteto atstovai teigia, kad kuo studentas labiau įsitraukia į bendruomenę, tuo didesnis ryšys yra paliekamas su institucija. Vis dėl to, jų manymu dirbtinai sukurti ryšį studentų grupėje nepavyktų. Studentai mano šios vertės gaunantys labai mažai (3,24). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, jog studentų grupės ryšiui didelę įtaką gali turėti pradžios mentorius, kuris veikia kaip mokyklos auklėtojas, tačiau tai yra vyresnis studentas, organizuojantis neformalias grupės veiklas ir dalinantis patarimus. Taigi, *vertėtų stiprinti pradžios mentorystės programą, skirti finansavimą neformalioms studijų grupės veikloms pradžioje, o pirmi moduliai ar kitos studijų veiklos galėtų turėti su bendromis išvykomis susijusių veiklų.*

Kalbant apie komfortiškas paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdves, tai studentams yra išties svarbu (4,37). Administracijos manymu, tai yra ypač svarbu, tačiau universitete trūksta laisvalaikio ir

mokymosi erdvių, nėra visą parą veikiančios bibliotekos. Studentai mano šios vertės gaunantys nedaug (3,6). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, jog universitete yra numatyta skirti 1 mln. eurų mokymosi erdvėms įrengti, tačiau dėl laisvalaikio erdvių planų nėra. Dalyviai pareiškė, kad šiuolaikinės, patogios laisvalaikio erdvės atsirasti turėtų, o pirmiausia – visą parą veikianti biblioteka. Taigi, *vertėtų atidaryti visą parą veikiančią biblioteką, kol bus įgyvendintas bibliotekos projektas Statybos ir architektūros fakultete. Taip pat, fakultetuose ir bendrabučiuose reikėtų įrengti mokymosi erdves, kuriose netrūktų elektros lizdų ir būtų patogų dirbti. Galima alternatyva laisvalaikio erdvėms su minimaliais kaštais baldams – konstrukcijos iš medinių palečių.*

Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais yra įvertinta kaip pati svarbiausia (kartu su ekspertine praktika pagal savo studijų sritį) vertė (4,75). Universiteto atstovų manymu, čia turi daug pastangų įdėti ir studentas, ir dėstytojas. Studentai mano, kad šio vertės elemento jie gauna pakankamai (4,21). Tad, nėra didelio poreikio šiai vertei didinti.

Malonus bendravimas su universiteto administracijos ir pagalbinais darbuotojais taip pat turi didelę svarbą (4,4) studentų emocinei aplinkai. Universiteto atstovai teigia, kad situacija gera, yra studentų reikalų departamentas. Gaunamą vertę studentai vertina 4,11, tad nėra didelio poreikio didinti šią vertę.

Studentų manymu, patogūs administraciniai studijų eigos procesai yra svarbūs (4,34). Administracijos manymu, universitete situacija yra nebloga, tačiau studentų skaitmeninis raštingumas didėja ir jie reikalauja paprastumo studijų procesuose. Taip pat užsiminta, jog dalies dėstytojų skaitmeninis raštingumas menkas ir universiteto sukuriama administraciniai įrankiai modulio medžiagai rengti nėra naudojami. Studentai mano, kad šio vertės elemento gauna tik iš dalies (3,8). Grupinės diskusijos metu išaiškėjo dar vienas kliuvinys – informacijos apie pasirenkamus papildomus modulius studentams stygius. Taigi, *vertėtų į akademinės informacijos sistemą integruoti būdą peržiūrėti pasirenkamų studijų modulių sudėtį.*

Emocinės vertės dimensijos, gerų apgyvendinimo sąlygų vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 27-oje lentelėje.

27 lentelė. Tyrimų duomenys. Emocinė vertė: geros apgyvendinimo sąlygos

Emocinė vertė		
Geros apgyvendinimo sąlygos		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Kokybiškas gyvenimas bendrabutyje	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,24. Atsakė 50 iš 57 respondentų. 40 % pasirinko <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , 20 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , 18 % teigia, jog <i>svarbu</i> 12 % sako <i>visiškai nesvarbu</i> ir 10 %, jog <i>nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,09. Atsakė 34 iš 57 respondentų. Absoliuti dauguma (55,88 %) mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 14,71 % pasirinko <i>negaunu</i> , 11,76 % sako <i>gaunantys</i> ir 11,76 % sako <i>tikrai gaunantys</i> .
	T2.	R1: „labai svarbu <...> kol mes neturėsime puikiai renovuotų bendrabučių tol turėsime nuolatinį nepasitenkinimą iš bendrabučiuose gyvenančiųjų...“; „jeigu žmogus gyvena bendrabutyje, jo visos 24 valandos pralekia universitete. Jis gyvena universiteto aplinkoje, konkrečiai bendrabutyje, jis studijuoja universitete ir dar laisvalaikį leidžia universitete.“
	T3.	Nėra duomenų.
Geros sąlygos sportui	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,57 41,07 % pasirinko <i>svarbu</i> , 37,5 % mano, kad <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> , 12,5 % teigia <i>labai svarbu</i> .

Emocinė vertė		
Geros apgyvendinimo sąlygos		
		Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,2. 48 % pasirinko <i>gaunu</i> , 36 % sako <i>tikrai gaunantys</i> , o 16 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> .
	T2.	R1: „svarbu akcentuoti studentams, talentingiems studentams laisvalaikio sporto arba fizinio aktyvumo galimybes ir pasiūlą. Aš nekalbu apie tą profesionalųjį tam tikros krypties ar rūšies sportą <...> profesionalus sportas liečia labai nedidelę dalį studentų, o fizinis aktyvumas ir sveikatingumas liečia visus studentus. Kuo studentai turės daugiau galimybių būti įtraukti į sveikatinimo veiklas, tuo labiau laimės visi <...> mūsų bazės yra pakankamos, kad galėtume įtraukti studentus būti fiziškai aktyvesniais“
	T3.	Nėra duomenų.

Pagal studentų įvertinimą būtų galima teigti, kad kokybiškas gyvenimas bendrabutyje jiems didelės svarbos neturi (3,24), tačiau nors ir turėjo galimybę nevertinti, ši vertės elementą įvertino 50 iš 57 respondentų. Žvalgybinio tyrimo metu gauta informacija, jog tiek talentų akademijos narių bendrabučiuose negyvena, tad šis įvertinimas turi didelę paklaidą. Universiteto atstovai mano, jog kokybiškos gyvenimo sąlygos yra labai svarbu, nes bendrabutyje gyvenantis studentas universiteto aplinkoje praleidžia visą parą, tačiau pripažįsta, kad daugelis bendrabučių yra prastos kokybės. Studentai mano, kad šios vertės gauna itin mažai (3,09) (atsakė 34 iš 57), tad bendrabučių renovacija jiems universitete teikiamą vertę padidintų, tačiau pagal svarbos reitingą galima teigti, kad nėra didelio poreikio didinti šią vertę.

Kalbant apie geras sąlygas sportui, studentai nemano, kad tai yra itin svarbu (3,57). Administracija mano, kad svarbu studentams akcentuoti fizinio aktyvumo ir laisvalaikio sporto galimybes ir pasiūlą, o sąlygos universitete yra geros. Studentai gaunamą vertę vertina 4,2, tad nėra didelio poreikio šią vertę didinti.

Emocinės vertės dimensijos, mentorystės vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 28-oje lentelėje.

28 lentelė. Tyrimų duomenys. Emocinė vertė: mentorystė

Emocinė vertė		
Mentorystė		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,25. Absoliuti dauguma (50,88 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 36,84 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , 12,28 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,3. Absoliuti dauguma (58,93 %) sako <i>gaunantys</i> , 35,71 % sako <i>tikrai gaunantys</i> , 5 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> .
	T2.	R1: „Labai svarbu <...> prie asmenybės formavimo gali pakreipti mentorius“; „universitete esantis žmogus... Jis yra labai dar formuojamas <...> ieško savo krypties, savo kelio, savo veiklos“ R2: „universitete visi studentai turi galimybę gauti mentorius“; „iš verslo pusės <...> mentoriai, kurie mentoriavo mūsų studentam <...> tai jie iš esmės tikrai visą šitą bendrai programą vertina labai teigiamai, teigia, kad daugiau jaučiasi daugiau gaunantys iš jauno žmogaus negu pasiimantys“
	T3.	Nėra duomenų

Emocinė vertė		
Mentorystė		
Galimybė pačiam būti mentoriumi	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 3,44. 49,09 % pasirinko <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i>, 29,09 % mano, kad <i>svarbu</i>, 12,73 % teigia, jog <i>labai svarbu</i>. Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,76. Absoliuti dauguma (56 %) sako <i>gaunantys</i>, 28 % mano <i>nei gaunantys</i>, o 12 % teigia, <i>tikrai gaunantys</i>.
	T2.	R1: „jiems yra svarbu <...> studentai labai rimtai žiūri į pradžios mentoriaus darbą <...> jaučia pareigą perduoti žinias jaunesniems studentams, jie įgyja puikias kompetencijas dalintis, stebėti, analizuoti kitą žmogų ir pasidalinti patirtimis <...> reikia stiprinti šią kompetencijų paketą ir pradžios mentorystė neturėtų būti vienintelė mentorystė studentų tarpe <...> gali būti ketvirtakursis, jau nuveikęs nemažai, puikiausiu karjeros mentoriumi pirmakursiui“ R2: „turėtų būti svarbu <...> studentas pabendraavęs su savo kolega jis galėtų jaustis, jog jis daugiau gauna negu duoda“ R4: „turim vidinę mentorystę <...> pradėjom pernai metais, kada trečias (kursas) dalinasi savo patirtim su pirmu, antru kursu <...> negalėčiau pasakyti, kad tai veikia šiuo metu“; „jie po truputėlį savo sukauptom žiniom dalinasi patys <...> vesdami seminarus <...> dalinasi programavimo žiniom“; „išorėje nevyksta“; „grįžtamasis ryšys yra teikiamas <...> jų nuveiktais darbais <...> kažkas išvažiuoja į NASA <...> laimi tam tikrus konkursus <...> daugiau garsina universiteto vardą“
	T3.	Nėra duomenų.
Asmeninio tobulėjimo programa	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,32. Absoliuti dauguma (53,57 %) pasirinko <i>svarbu</i>, 39,29 % mano, kad <i>labai svarbu</i>, 7,14 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i>. Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,28. Absoliuti dauguma (52,63 %) sako <i>gaunantys</i>, 38,6 % sako <i>tikrai gaunantys</i> ir 7,02 %mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i>.
	T2.	R1: „labai svarbi, dėl to, kad psichologiškai stiprios asmenybės daugiau pasiekia“; „būtų nuostabu, kad mes visiems studentams galėtume tai pasiūlyti“ R2: „septyni efektyviai veikiančio žmogaus įpročiai <...> visai svarbu <...> studentas pirmą kartą išgirdęs galvoja, jog man tai nėra aktualu <...> bet jeigu jis pažiūrėtų į savo kasdienį elgesį <...> pamatytų, kad ta programa jam gali labai daug ką parodyti“ R4: „mūsų pirmieji metai <i>GIFTed</i> programoj ir yra asmeninių kompetencijų ugdymas, mes kas studentui svarbu, kokios jo asmeninės kompetencijos, gilinamės į dalykines kompetencijas, į saviugdą...“; „norėčiau, kad visi studentai šią programą turėtų“; „tai yra viena iš labai didelių verčių studentui programoje“
	T3.	Nėra duomenų

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie asmenybės ugdymą emocinės vertės dimensijos atžvilgiu, galima teigti, jog vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos studentams yra gana svarbios (4,25). Universiteto atstovų manymu tai yra labai svarbu, nes mentorius daug prisideda prie asmenybės formavimo. Visi studentai turi galimybę gauti mentorius, o „GIFTed“ nariai juos gauna be konkurso, pirmame kurse. Patys mentoriai šią programą vertina labai teigiamai, teigia, kad daugiau jaučiasi gaunantys iš jauno žmogaus nei pasiimantys. Studentai mano šios vertės gaunantys pakankamai (4,3), tad vertėtų tęsti karjeros mentorystės veiklą ir toliau ją vystyti nors bendrai didelio poreikio šiai vertei didinti.

Kalbant apie galimybę pačiam būti mentoriumi, studentai tam didelės svarbos neteiktų (3,44). Universiteto atstovų manymu, studentams tai yra svarbu, jie rimtai žiūri į pradžios mentoriaus darbą, jaučia pareigą perduoti žinias jaunesniems studentams, įgyja puikias kompetencijas stebėti ir

analizuoti kitą žmogų bei dalintis patirtimis. Taip pat, atstovai teigia, kad talentų akademija turi vidinę mentorystę, tačiau ji veikia gana prastai. Studentai mano šios vertės gaunantys nedaug (3,76), tačiau bendrai vertinant – nėra didelio poreikio šiai vertei didinti.

Studentai mano, jog asmeninio tobulėjimo programa yra gana svarbi (4,32). Administracija sako, jog ji labai svarbi ir psichologiškai stiprios asmenybės daug pasiekia. Talentų akademija taiko „Septynių efektyviai veikiančio žmogaus įpročių“ mokymo programą ir teigia, kad to turėtų būti mokomi visi universiteto studentai. Studentai mano šios vertės gaunantys gana daug (4,28), tad vertėtų programą tęsti ir didinti jos prieinamumą ne tik talentų akademijos nariams, tačiau bendrai didelio poreikio šiai vertei didinti nėra.

Finansinės vertės dimensijos, finansinio saugumo vertės tipas ir jo vertės elementai pateikiami 29-oje lentelėje.

29 lentelė. Tyrimų duomenys. Finansinė vertė: finansinis saugumas

Finansinė vertė		
Finansinis saugumas		
Vertės elementas	Šaltinis	Duomenys
Verslumo ugdymas	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,28. Absoliuti dauguma (52,63 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 38,6 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , 7,02 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,84. Absoliuti dauguma (55,36 %) sako <i>gaunantys</i> , 19,64 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 17,86 % sako <i>tikrai gaunantys</i> , 7,14 % teigia <i>negaanantys</i> .
	T2.	R1: „Bet sugebėti būti finansiškai raštingu arba versliu, čia yra talentingo visuomenės lyderio savybės. Tai tikrai yra svarbu, bet mes neužtikrinam visiems studentams to. Tik talentingiems“ R2: „yra labai būtinas (verslumo ugdymas)“ R4: „turim tokias veiklas kaip <i>INChallenge'as</i> , kur tu tiesiogiai bendrauji su verslu, kuri prototipus, duodi įmonei case'ą ir sprendi pagal tam tikras metodikas <...> konsultuojiesi su įmone <...> tiesiogiai bendrauji su įmonės darbuotojais, vadovais <...> čia papildomai prie semestrinių veiklų <...> studijose toks dalykas irgi turėtų atsirasti kaip projektinės veiklos“
	T3.	D4: „siūlyčiau gerinti kokybę modulių <...> skaudulyvis visiems įmonės valdymo pagrindai <...> geriau pamaišytų tuos studentus <...> komandos sudarymas iš skirtingų fakultetų <...> reikia ir išvengti tos problemos, kad mes dirbam ir su tais kam užtenka penketo ir tais kam reikia dešimt“ D1: „I Week'as vyksta savaitę laiko, universitetas studentam duoda po šimtą dolerių, kiekvienam, liepia sukurti verslą, kažką, produktą ir jį pagaminti bei parduoti per tą savaitę, uždirbti tuos pinigus, gražinti šimtą dolerių universitetui, nes privalo gražinti, jeigu pelno negausi, tai į minusą nueisi, o jeigu uždirbi plusą - atiduodi socialinėm reikmėm kažkokiom, tai – vaikam, globos namų gyūnam ten ir taip toliau ir jie tą daro visą savaitę. Kuria, yra lektoriai, mentoriai, kurie padeda“
Finansinis raštingumas	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,33. Absoliuti dauguma (52,63 %) pasirinko <i>svarbu</i> , 40,35 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , 7,02 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 2,96. 44,23 % mano <i>nei gaunantys, nei negaunantys</i> , 28,85 % teigia <i>negaanantys</i> ir 21,15% <i>gaunantys</i> .

Finansinė vertė		
Finansinis saugumas		
	T2.	R1: „tikrai svarbu <...> užtikrinam <...> iš dalies <...> suteikiam tam terpę, bet tai vyksta iš pačių studentų iniciatyvų, nes yra dvi studentų organizacijos, kurios kalba apie tuos dalykus <...> universitetas nėra idėjęs dar pakankamai pastangų“ R4: „manau, kad nieko nėra daroma <...> labai reikėtų“; „programos studentai ateina pas mane ir sako, kad mes ten norėtume <...> mokymų, mums yra aktualu tas ir tas dalykas, su kuo mes universitete nesupažindinam...“; „niekas nesupažindina su ta finansine puse, kaip įsteigti sutartis, kur deklaruoti, kokie yra patentai, kur tų dalykų ieškoti, kaip tvarkyti savo biudžetus <...> jie tokių praktinių dalykų labai pasigenda <...> universitete studijuojant studentas šitų žinių negauna <...> GIFTed stengiamės šitu klausimu kažkiek jiems pagelbėti, o bendrai kalbant apie universitetą, tai manau, kad išvis tokio dalyko (finansinio raštingumo ugdymo) nėra...“
	T3.	M: „vertėtų kiekviena semestrą organizuoti bendrus mokymus, seminarą ar seminarų ciklą apie finansinio raštingumo pagrindus“ D1-9: „taip taip“ D3: „numatyta tokių mokymų <...> patys studentai išreiškė norą“
Papildomas finansavimas saviugdosioms veikloms (Pvz.: vasaros / programavimo stovyklos ir pan.)	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,36. 48,21 % pasirinko svarbu, 44,64 % mano, kad labai svarbu, 5,36 % teigia, jog nei svarbu, nei nesvarbu. Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,39. 45,1 % mano nei gaunantys, nei negaunantys, 27,45% teigia gaunantys, 13,73 % mano tikrai gaunantys.
	T2.	R1: „svarbus, bet nepakankamas“ R2: „tai gali būti per įmones, bet iš tiesų, jeigu taip atvirai, nėra tiek daug (besikreipiančių)“ R4: „mecenato, prezidento stipendijas <...> tai yra papildomi finansavimai iš įvairiausių fondų Lietuvoje bei dar kitas variantas, mes turim pas save biudžete GIFTed mini fondelį iš kurio galim finansuoti tam tikrą dalį kelionės išlaidų, galbūt bilieto išlaidų“; „jeigu sutariam, kad jie vyksta į summer school'us, camp'us ar išvyksta kažkur kitur, dalį tam tikrų išlaidų mes stengiamės finansuoti kaip programa“
	T3.	M: „vertėtų ieškoti alternatyvių būdų ar šaltinių talentingų studentų saviugdosioms veikloms finansavimui <...> sponsoriai“ D8: „kartais būna <...> galimybių finansavimo tik ne visą laiką yra informavimas“ D2: „verslo įmonės gali skirti tam tikrą pinigų sumą <...> mecenatus tikrai galima įtraukti <...> matytų čia didelę naudą, kai studentas išvažiuoja, gauna kompetencijas“ D3: „įtraukčiau verslo įmonių atstovus“
Skatinamoji stipendija savoms reikmėms	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,58. Absoliuti dauguma (63,16 %) mano, kad labai svarbu, 31,58 %, pasirinko svarbu. Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 4,52. Absoliuti dauguma (62,5 %) sako tikrai gaunantys, 26,79 % mano gaunantys, 10,71 % nei gaunantys, nei negaunantys.
	T2.	R1: „labai svarbi yra ta finansinė parama, jeigu studentas nori tobulintis, veikti neapmokamoje veikloje, tai mes turėtume suteikti jam tokias sąlygas, kad studentas galėtų rodydamas puikius, pažangius akademinis rezultatus <...> turėt galimybę negalvoti kaip jam reikia išgyventi.“; „gaunama finansinė parama studentui nėra tokia, kad jis galėtų pilnai išgyventi ir tikrai nesukti galvos kada jam reikia pradėti dirbti <...> jam reikia rinktis, ar jis yra labai labai talentingas studentas su visom visuomeniškom veiklom, ar jis yra talentingas studentas plius dirbantis ir uždirbantis“; „Pats universitetas nėra padaręs žingsnių, kad savarankiškai padidintų stipendijų fondą, o galėtų“ R2: „labai svarbi <...> jaunas žmogus turi labai daug poreikių, nori gyventi patogiai, linksmai ir manau, kad studentavimo laikotarpiu, bet kokiu atveju universitetas turėtų suteikti studentui galimybę gauti kažkokią papildomą lėšas už tam tikrą įdirbį studento,

Finansinė vertė		
Finansinis saugumas		
		už tam tikrus nuopelnus, ne šiaip“; „yra mecenato stipendijos, kurios yra skiriamos iš įmonių <...> prezidentų stipendijos“; R4: „labai svarbi <...> jiems finansavimas gaunama stipendija yra tas, kaip jie gali apsimokėti savo buitines reikmes ir tada darytis papildomai dar saviugdai, seminarai, kursai, išvykos ir panašiai“; „negausit <i>GIFTed</i> stipendijos, ar ne, tai pavyzdys ką jūs darysit? Jų vienas išvardintų yra eisim dirbti, nes mum reikia finansinės paramos šitu klausimu“
	T3.	Nėra duomenų.
Galimybė įsidarbinti universitete (Pvz.: Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre, laboratorijoje ir pan.)	T1.	Vertės svarba. Bendras įvertinimas 4,2 42,59 % pasirinko <i>svarbu</i> , 38,89 % mano, kad <i>labai svarbu</i> , 18,52 % teigia, jog <i>nei svarbu, nei nesvarbu</i> . Vertės gavimas. Bendras įvertinimas 3,38. Absoliuti dauguma (51,11 %) sako <i>nei gaunantys, nei negaunantys gaunantys</i> , 26,67 % mano <i>gaunantys</i> , 11,11 % sako <i>tikrai gaunantys</i> ir 11,11 % teigia <i>negausiantys</i> .
	T2.	R1: „(galimybę) vertinu labai palankiai, dėl to, kad jeigu dirba studentas universitete, tai yra dvi suinteresuotos pusės. Studentas ir studijuoja ir pažįsta universitetą iš vidaus, mezga tuos ryšius <...> o pats universitetas žinodamas <...> suteikia jam sąlygas ir studijuoti ir dirbti, ko negali pasiūlyti kitas darbdavys“; „yra daugiau pozicijų universitete kur gali dirbti studentai. Studentų reikalų departamente jų tikrai yra nemažai, kur mes tikrai galim priimti studentą <...> ir darbo vietai ir <...> apmokamai praktikai.“ R2: „Manau, kad tikrai (svarbi)... Tiek žinių, pasisemiant naujų, tiek dėl finansinės naudos“; „centrinuose rūmuose nemažai padalinių, kurie irgi pasikviečia studentus atlikti praktikas“; „universitetas yra labai gera vieta pradedančiam jaunam žmogui, kuris neturi daug patirties“ R4: „Tai irgi yra svarbu, nes jeigu jie atlieka kažkokią projektinę veiklą, dalyvauja projektuose, jiems dažnai prireikia 3D printerio, kuris mum mokamas, jiems reikia laboratorijų kur kažką pjaustyti, dėlioti ir panašiai... Mes kaip programa, nu negalim to suteikti, tai gali suteikti universitetas. Šitu klausimu jie vėl moka. Jie visur tiesiog turi mokėti ir negali tarkim to gauti nemokamai ar tiesiog kaip programos dalyviai“; „galimybė (įsidarbinti) yra, bet maža <...> ar patys studentai to norėtų – nemanau <...> yra tam tikri stereotipai <...> linkę į mokslinę veiklą galbūt liks“
	T3.	M: „vertėtų vykdyti aiškesnę komunikaciją apie skelbimus ir konkursus, įtraukti studentus į mokslo projektus, eksperimentinius tyrimus“ D9: „norėtųsi <...> aiškumo, kokios galimybės“ D6: „dėstytojai nesako ar yra galimybė kokia nors daryti“ M: „šis dalykas turėtų būti išryškintas, ar tai per studijų programų vadovą, per susitikimus“

Apibendrinant tyrimų rezultatus apie finansinį saugumą finansinės vertės dimensijos atžvilgiu galima teigti, jog verslumo ugdyimas studentams yra gana svarbus (4,28). Administracija teigia, kad talentų akademijoje papildomai vykdomos semestrinės veiklos, kuriose studentai tiesiogiai bendrauja su įmonių darbuotojais ir vadovais. Jų manymu verslumo ugdyimas yra būtinas, tačiau bendrai studijose to trūksta. Studentai mano, jog šios vertės gauna, bet nepakankamai (3,84). Grupinės diskusijos metu identifikuota problema su visiems studentams skirtu moduliu – įmonių valdymo pagrindais. Dalyviai mano, kad *modulyje vertėtų sudaryti komandas iš skirtingų fakultetų studentų, bet apsisaugant nuo atsitiktinių komandų iš nemotyvuotų studentų ir motyvuotų talentingų studentų sudarymo. Taip pat ugdant verslumą galėtų būti organizuojamas projektas, kai universitetas studentams paskolintų nedideles lėšas produkto ar paslaugos gamybai.*

Kalbant apie finansinį raštingumą, tai studentai mato kaip išties svarbią vertę (4,33). Universiteto atstovai pritaria, kad tai svarbu, tačiau vieni teigia, jog tam tikri veiksmai yra daromi, pavyzdžiui į tai

orientuotos dvi studentų organizacijos, o kiti mano, kad nedaroma nieko. Administracija teigia, kad studentai nori žinių, mokymų apie savo biudžeto tvarkymą, deklaravimą, sutarčių rengimą ar patentavimą. Studentai teigia, jog šios vertės gauna itin mažai (2,96). Grupinės diskusijos metu visi pritarė, kad *vertėtų kiekvieną semestrą organizuoti bendrus mokymus ar seminarus į kuriuos suinteresuoti studentai galėtų atvykti ir gilinti žinias jiems aktualiais finansinio raštingumo klausimais.*

Studentai mano, kad papildomas finansavimas saviugdos veikloms yra svarbus (4,36). Universiteto atstovai teigia, jog jis svarbus, tačiau nepakankamas. Yra galimybių gauti finansavimą per įmones, tačiau apie jas studentai žino mažai. Galima dalyvauti konkursuose dėl mecenato ar prezidento stipendijų, tačiau konkursai labai dideli. Talentų akademija turi nedidelį fondą, tad išskirtiniais atvejais dalinai finansuoja studentų išlaidas jiems išvykstant į vasaros mokyklas ar programavimo stovyklas. Studentai teigia šios vertės gaunantys nedaug (3,39), tad *vertėtų tobulinti informacijos pateiktį apie esamas finansavimo galimybes ir ieškoti būdų ar šaltinių talentingų studentų saviugdos veikloms finansuoti tokių kaip: rėmėjai, mecenatai ar verslo įmonių atstovai, kuriems galėtų būti aktualus studento kompetencijų kėlimas pagal jų verslo specifiką.*

Skatinamosios stipendijos savoms reikmėms studentams yra itin svarbi (4,58). Universiteto atstovai teigia, jog iš 66 talentų akademijoje esančių studentų, stipendijų negauna 6, nes skiriama tik 20 stipendijų vienam kursui ir tai yra pagrindinė priežastis kodėl vietų skaičius talentų akademijoje yra ribotas. Administracija mano, jog universitetas turi suteikti sąlygas studentui rodyti puikius akademinis rezultatus ir veikti neapmokamoje veikloje, nesukant galvos kaip jam reikia išgyventi. Universiteto vadovybė nėra padariusi žingsnių, kad savarankiškai padidintų stipendijų fondą nors tam galimybių turi. Gaunamą vertę studentai vertina 4,52, tačiau *vertėtų imtis iniciatyvos padidinti stipendijų skaičių, kad talentų akademija galėtų plėstis.* Bendrai vertinant – didelio poreikio gaunamai vertei didinti nėra.

Galiausiai, studentai mano, kad galimybė įsidarbinti universitete (pvz.: Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre, laboratorijoje ir pan.) būtų gana svarbi (4,2). Administracija tokią galimybę vertintų labai palankiai, nes universitete dirbantis studentas gali pažvelgti į kasdien matomas problemas ir iš darbuotojo pusės. Universitetas gali suteikti sąlygas ir studijuoti, ir dirbti, o darbo vietų, tinkamų studentams yra daug, tiek studentų reikalų departamente, tiek centriniuose rūmuose ar fakultetuose. Studentai gaunamą vertę vertina prastai (3,38). Grupinės diskusijos metu paaiškėjo, kad studentai apie tokias galimybes nežino, dirbti prie mokslo projektų niekas nesiūlo, o paštu siunčiamame informacijos sraute tokios naujienos pasimestų. Taigi, *vertėtų paraginti dėstytojus kviesti studentus prisidėti prie mokslo projektų, o studentų reikalų departamentas, centriniai rūmai ar kiti talentingų studentų kaip darbuotojų ieškantys padaliniai galėtų kreiptis tiesiogiai į talentų akademiją, kur tokie pasiūlymai pasiektų studentus tiesioginiais kanalais.*

4.2. Vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principai

Apibendrinant gautus T1 tyrimo duomenis buvo identifikuotas atotrūkis tarp vertės svarbos ir jos gavimo universitete iš talentingo studento perspektyvos. Laikyta, kad vertės elementai, turintys didžiausią atotrūkį, svarbos įvertį ne mažesnę nei 3,5 bei vertės gavimo įvertį mažesnę už 4 yra tie, kuriems šiame darbe verta pasiūlyti tobulinimo sprendimus (žr. 30 lentelę).

30 lentelė. Vertės elementai, išreitinguoti pagal atotrūkį tarp vertės svarbos ir gavimo. Žaliai pažymėti vertės elementai, kuriems verta pateikti tobulinimo sprendimus.

Vertės elementas	Vertės svarba	Vertės gavimas	Atotrūkis
Galimybė laisvai pasirinkti studijuoti tik tuos dalykus, kurie Tau kuria didžiausią vertę	4,61	2,7	1,91
Galimybė laisvai spręsti kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką	4,27	2,37	1,9
Užsienio šalių ir universitetų lektoriai	4,04	2,38	1,66
Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė	4,75	3,18	1,57
Paskaitos įmonėse	4,11	2,59	1,52
Galimybė dalinai studijuoti nuotoliniu būdu	3,88	2,44	1,44
Finansinis raštingumas	4,33	2,96	1,37
Virtualios ar papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymas paskaitose	2,82	1,73	1,09
Įtraukianti dėstytojų didaktika	4,47	3,43	1,04
Įgyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti šiandien	4,72	3,7	1,02
Įgyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinioms įsisavinti	4,61	3,6	1,01
Papildomas finansavimas saviugdros veikloms (Pvz.: vasaros/programavimo stovyklos ir pan.)	4,36	3,39	0,97
Asmeninės prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas	4,12	3,15	0,97
Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais	4,67	3,7	0,97
Geras studijų programos studentų grupės ryšys	4,11	3,24	0,87
Galimybė įsidarbinti universitete (Pvz.: Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre, laboratorijoje ir pan.)	4,2	3,38	0,82
Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose	4,65	3,87	0,78
Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės	4,37	3,6	0,77
Individualus dėstytojo dėmesys	4,28	3,56	0,72
Užsienio kalba dėstomi moduliai	3,44	2,8	0,64
Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais	4,75	4,21	0,54
Patogūs administraciniai studijų eigos procesai	4,34	3,8	0,54
Galimybė vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų	3,46	2,96	0,5
Moduliai arba jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose	3,81	3,32	0,49
Verslumo ugdymas	4,28	3,84	0,44
Tarptautiniai studijų veiklos projektai ir stažuotės	4,37	4	0,37
Malonus bendravimas su universiteto administracijos ir pagalbinais darbuotojais	4,4	4,11	0,29
Sustiprinto lygio paskaitos	4,28	4,07	0,21
Universiteto reputacija	3,59	3,42	0,17

Vertės elementas	Vertės svarba	Vertės gavimas	Atotrūkis
Kokybiškas gyvenimas bendrabutyje	3,24	3,09	0,15
Skatinamoji stipendija savoms reikmėms	4,58	4,52	0,06
Asmeninio tobulėjimo programa	4,32	4,28	0,04
Išskirtinis diplomatas ar rektoriaus rekomendacija	3,65	3,62	0,03
Prisidėjimas prie universiteto studijų tobulinimo	3,79	3,79	0
Vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos	4,25	4,3	-0,05
Dalyvavimas visuomenei pridėtinę vertę nešančiuose projektuose (Pvz.: „Kurk Lietuvai“, „DEMOLA“, „Sparnai“ ir kt.)	3,66	3,71	-0,05
Narystė profesinėse organizacijose (Pvz.: „LiMA“, „Rotaract“ ir kt.)	3,35	3,51	-0,16
Mobiliųjų aplikacijų naudojimas paskaitose	2,6	2,84	-0,24
Galimybė pačiam būti mentoriumi	3,44	3,76	-0,32
Narystės talentingų studentų bendruomenėje prestižas	3,86	4,21	-0,35
Trumpalaikės studijos užsienyje	3,88	4,29	-0,41
Geros sąlygos sportui	3,57	4,2	-0,63
Dalyvavimas studentišκών organizacijų ar meno kolektyvų veikloje	3,25	4,25	-1

Taigi, pagal tyrimo T1 dalyje identifikuotus atotrūkius ir remiantis T2, T3 tyrimų dalių rezultatais (žr. 18 – 29 lenteles) bei autoriaus sukauptomis žiniomis, pasiūlyti galimi vertės pasiūlymo talentingam studentui tobulinimo principai Kauno technologijos universitete:

- 1) Tobulinti studijų kryptių apraše nereglamentuotų modulių pateiktis studentams. Atlaisvinti galimus kreditus kiekvienoje studijų kryptyje ir įvertinti minimalius reikalavimus kvalifikaciniam laipsniui įgyti. Taip būtų sudarytos sąlygos didesnei studento laisvei renkantis studijų dalykus.
- 2) Įgalinti dėstytojus skatinti studentus rinktis alternatyvines temas semestriniams projektams, o studentus supažindinti su galimybe siūlyti savo tematikas būsimiems projektams. Tai studentams suteiktų didesnę laisvę rinktis kokio tipo darbą atlikti studijuojant dalyką.
- 3) Didinti paramą dėstytojams, kurie priima dėstytojus iš užsienio. Taip pat tai galėtų būti parama padaliniais ar studijų programoms. Tokiu būdu būtų skatinamas gausėnis lektorių iš užsienio šalių ir universitetų atvykimas dėstyti Kauno technologijos universitete.
- 4) Užtikrinti abipusį universiteto ir įmonės suinteresuotumą studento praktikos kokybę, įkuriant fondą įmonių mentoriams skatinti ir įtraukiant klausimą apie praktikos kokybę į modulių vertinimo apklausas. Taip pat įdiegti jau universitete sukurtą praktikos vietų sistemą į akademinę informacijos sistemą ir pažindinti įmones su talentų akademijos išskirtinumu, kad „GIFTed“ nariai nebūtų atmesti ar nuvertinti dėl jauno amžiaus. Taip būtų siekiama didinti praktikos atitiktį studento studijų sričiai.
- 5) Padidinti paskaitų įmonėse skaičių ir užtikrinti, kad jų metu būtų vykdomos užduotys, o ne ekskursijos. Taip pat vertėtų įtraukti klausimą „dėl paskaitų įmonėse vykdymo“ į modulių vertinimo anketas. Dėstytojai ir procese dalyvaujantys įmonės atstovai turėtų būti

- konsultuojami didaktikos klausimais. Kitais atvejais, kai įmonės atstovai atvyktų skaityti paskaitų į universitetą – turėtų būti užtikrinama, jog tai ne reklama, o naujas turinys, kurio nedavė dėstytojas – informacija apie naudojamą technologijas ar procesus. Tokie žingsniai padidintų paskaitų įmonėse bei jų atstovų vedamų paskaitų vertę talentingiems studentams.
- 6) Didinti įrašomų ir virtualioje mokymosi aplinkoje pateikiamų paskaitų skaičių. Pradžioje vertėtų identifikuoti paskaitas, kurioms trūksta interaktyvumo ar studentų įsitraukimo. Tai studentams suteiktų daugiau galimybių studijuoti nuotoliniu būdu.
  - 7) Organizuoti bendrus finansinio raštingumo mokymus arba seminarus į kuriuos galėtų atvykti suinteresuoti studentai. Užsiėmimai turėtų vykti bent kartą per semestrą. Tai leistų studentams gilinti žinias jiems aktualiais finansinio raštingumo klausimais.
  - 8) Numatyti fondą, skirtą universiteto dėstytojų mokymams finansuoti. Dėstytojams, kurie yra suinteresuoti savo didaktikos kompetencijų ugdymu mokymai turėtų nekainuoti. Tai pagerintų paskaitų kokybę.
  - 9) Organizuoti paskaitas, kuriose studentai daugiau dirbtų su konkrečiomis technologijomis įmonėse, didelėse komandose, patirtų stambių industrijos projektų vadybą, organizuotų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos procesus bei pardavimus. Taip pat universitetas galėtų įvertinti, kokios papildomos veiklos po paskaitų galėtų būti orientuotos į studentų praktines žinias, ir jas pasiūlyti. Visa tai leistų studentams įgyti daugiau praktinių žinių,
  - 10) Įtraukti futuristinį modulį pagal studijų sritį į studijų tinklą arba apjungti su jau vykdomu įvadu į specialybę. Taip pat semestriniai projektai galėtų būti orientuoti į ateities problemas ir visais atvejais turėtų būti paskatinta prototipų gamyba. Tam turėtų būti numatytas bendras fondas universitetiniu lygmeniu. Šie veiksmai leistų studentams įgyti žinių, atveriančių ateities tendencijas ir suformuojančių pagrindą ateities žinioms įsisavinti.
  - 11) Tobulinti informacijos pateiktą apie esamas papildomo finansavimo saviugdų veikloms galimybes ir ieškoti būdų ar šaltinių talentingų studentų saviugdų veikloms finansuoti, tokių kaip: rėmėjai, mecenatai ar verslo įmonių atstovai, kuriems galėtų būti aktualus studento kompetencijų kėlimas pagal jų verslo specifiką. Tai paskatintų studentų aktyvumą ir prisidėtų prie universiteto marketingo.
  - 12) Apmokyti studentus naudotis mokslinėmis duomenų bazėmis, informacijos paieškos ir apdorojimo įrankiais. Dėstytojai turėtų reikalauti, jog atsiskaitymuose už darbus būtų remiamasi moksliniais šaltiniais. Tai paskatintų studentus naudotis jiems suteikta prieiga.
  - 13) Tęsti vykdomas bendradarbiavimo su aukščiausio lygio profesionalais veiklas, tačiau į „profesionalo“ sąvoką įtraukti ne tik garsius verslininkus, bet ir mokslininkus, viešųjų institucijų lyderius, startuolių įkūrėjus, technologus, inžinierius bei kitus ekspertus iš užsienio. Platesnis spektras ekspertų patenkins daugiau skirtingų studentų lūkesčių.
  - 14) Stiprinti pradžios mentorystės programą ir skirti finansavimą neformalioms studijų grupės veikloms pradžioje. Taip pat pirmi moduliai ar kitos studijų veiklos galėtų būti siejami su neformalia veikla ar išvykomis. Šie veiksniai sudarytų sąlygas geresniam ryšiui tarp studijų programos studentų grupės kurti.
  - 15) Identifikuoti studentų reikalų departamento, centrinių rūmų ar kitų universiteto padalinių studentams tinkamas darbovietes ir nukreipti skelbimus ir siūlymus į talentų akademiją. Akademija turi kontaktus ir sąrašus visų atrankose dalyvavusių studentų, tad tai galėtų būti kanalas talentingų studentų, kaip potencialiai gerų darbuotojų paieškai. Taip pat dėstytojai galėtų kviesti studentus prisidėti prie mokslo projektų, kurie finansuojami ne universiteto lėšomis. Šie veiksniai suteiktų galimybes paremti ir išsaugoti talentingą studentą universitete.

- 16) Padidinti konferencijų kofinansavimo fondą ir atnaujinti tvarką įtraukiant galimybes finansuoti ne tik mokslines konferencijas pranešimams skaityti, bet ir parodas, kuriose dalyvauja studentų darbai. Taip pat universitetui derėtų išnaudoti naujai įkurtą trumpalaikių „ERASMUS+“ studentų išvykų fondą. Galiausiai, universitetui vertėtų kontaktuoti su didžiausių, brangiausių konferencijų organizatoriais ir gauti kvotų studentų savanorystei, kad šie galėtų sudalyvauti net ir negavę finansavimo. Tokie veiksmai paragintų studentus dalyvauti įvairiose konferencijose ir seminaruose ir suteiktų prestižiškumo talentų ugdymo programai.
- 17) Atidaryti visą parą veikiančią biblioteką, kol bus įgyvendintas bibliotekos projektas Statybos ir architektūros fakultete. Taip pat, fakultetuose ir bendrabučiuose reikėtų įrengti mokymosi erdves, kuriose netrūktų elektros lizdų ir būtų patogų dirbti. Vertėtų padidinti ir modernių laisvalaikio erdvių skaičių. Galima alternatyva su minimaliais kaštais baldams – konstrukcijos iš medinių palečių. Tai studentams universitete suteiktų daugiau komforto.
- 18) Numatyti didesnę kontaktinių valandų skaičių su studentu sustiprintuose moduluose ir keisti dėstytojų didaktiką, mažinant prieš auditoriją skaitomų paskaitų kiekį, kad atsirastų daugiau grįžtamojo ryšio teikimo studentams. Tai leistų dėstytojui skirti daugiau individualaus dėmesio studentui.
- 19) Integruoti būdą pasirenkamų studijų modulių peržiūrai akademinėje informacijos sistemoje. Tai išspręstų pagrindinę problemą dėl administracinių studijų procesų nepatogumo studentams.
- 20) Skatinti dėstytojus organizuoti studijų ar modulių veiklas, kuriose vyktų jungtiniai projektai su tarptautiniais, skirtingų kultūrų studentais. Dėstytojams už tai turėtų būti priskirta papildomų balų motyvacinėje sistemoje arba suteiktas finansinis priedas. Dėstytojo krūvis turėtų būti suplanuotas iš anksto. Visa tai leistų ugdyti studentų toleranciją, plėsti požiūrį ir suteikti jiems unikalių patirčių.
- 21) Keisti įmonių valdymo pagrinduose taikomą komandų sudarymo principą į tokį, kur studentų komandos būtų sudarytos iš skirtingų fakultetų studentų, bet apsaugant nuo atsitiktinių komandų, kurių sudėtyje būtų ir nemotyvuotų studentų, ir motyvuotų talentingų studentų. Taip pat ugdant verslumą galėtų būti organizuojamas projektas, kurio metu universitetas paskolintų nedideles lėšas produkto ar paslaugos gamybai ir studentas tai paverstų pelnu arba nuostoliu (atitiktumu – Monterejaus universiteto „I Week“ iniciatyva). Tokie veiksmai sustiprintų studentų verslumo ugdymą universitete.
- 22) Tobulinti trumpalaikių išvykų ir projektų pateiktį studentams ir suteikti galimybes bent vienam vizitui arba išvykai, kad studentai pajautų to naudą. Taip pat vertėtų identifikuoti fakultetus, kuriuose išvykstančiųjų skaičius didžiausias ir perimti gerąsias patirtis. Tokie veiksmai padidintų studentų aktyvumą už universiteto ribų.
- 23) Keisti į moksleivius orientuotą universiteto marketingą, atskleidžiant realius universiteto privalumus, kuriuos jis gaus tapęs studentu, nes egzistuojantis nusivylimas realia situacija po išvystos reklaminės kampanijos kenkia universiteto reputacijai studentų akimis. Turėtų būti akcentuojami ne tik su studijomis susiję universiteto privalumai, tačiau ir tokie kaip moderni nemokama sporto salė. Tai padidintų studentų suinteresuotumą ir pasitenkinimą universitetu.
- 24) Suteikti rektoriaus rekomendaciją 1 % geriausiai studijas baigusių studentų, o ne tik patekusiems į „GIFTed“ talentų akademiją. Tai padidintų motyvaciją studijoms tų talentingų studentų, kurie nepateko į talentų akademiją konkurso metu.

25) Didinti vietų skaičių talentų akademijoje. Respondentų ir grupinės diskusijos dalyvių teigimu, daugybė talentingų studentų nepatenka į GIFTed, o tai yra pagrindinis vertės pasiūlymo paketas talentingam studentui Kauno technologijos universitete.

Daugeliui pateiktųjų vertės pasiūlymo tobulinimo principų svarbūs finansiniai ištekliai, tačiau tyrimo metu identifikuoti ir tie vertės elementai, kurie talentingiems studentams nėra svarbūs (žr. 30 lentelę), bet universitetas juos teikia ir patiria išlaidas. Pateiktieji principai universitetui padės įsivertinti prioritetines vertes, kurias jis yra pasiryžęs teikti talentingiems studentams ir atitinkamai perskirstyti finansavimą. Kiti siūlymai orientuoti į esamų galimybių išnaudojimą arba sekimą geraisiais pažangiųjų universitetų pavyzdžiais.

Tarp prioritetinių siūlymų akivaizdžiai dominuoja funkcinė vertės dimensija, kur studijų pritaikomumas, kokybiškas dėstymas ir personalizuotas mokymosi turinys matomi, kaip svarbiausi vertės tipai, kurių labiausiai pasigendama iš talentingo studento perspektyvos. Kita vertus, tai pačiai dimensijai priskirti tarptautiškumo ir skaitmenizuoto mokymosi proceso vertės tipai nėra tokie paklausūs, kaip vertinama literatūroje. Socialinės vertės dimensijoje talentingi studentai mato naudą gaunamose privilegijose, tačiau jiems mažiau svarbūs visuomeniškumo ugdymo ir socialinio identiteto formavimo vertės tipai. Emocinės vertės dimensijoje svarbiausiu vertės tipu laikoma gera savijauta universitete, palankiai žiūrima į mentorystę ir ne tiek svarbios apgyvendinimo sąlygos. Finansinės vertės dimensijoje, finansinis saugumas yra itin svarbus ir pagrindinis vertės tipas. Metodologiškai patikrintas vertės talentingam studentui modelis, kuris pravers tolimesniuose tyrimuose, susijusiuose su studentų poreikiais, ugdymu, talentingumu ar vertės konceptualumu pateikiamas 5 priede.

IŠVADOS

1. Sparčiai besivystančioje visuomenėje aukštosios mokyklos yra priverstos žvelgti į savo studentus, kaip į klientus ir vartotojus. Daugelis universitetų yra plėšomi tarp darbo rinkos poreikių, didėjančių visuomenės lūkesčių ir atskaitingumo suinteresuotosioms šalims. Universitetams būtina taikytis prie vartotojiško XXI amžiaus pasaulio atliepian suinteresuotųjų šalių lūkesčius, kurių viena didžiausiųjų – studentai. Studentų pasitenkinimas yra kritiškai svarbus aukštojo mokslo institucijai, o gaunama universitetinių studijų vertė tiesiogiai lemia jų pasitenkinimą. Studento sprendimą kokią aukštąją mokyklą pasirinkti, koku karjeros keliu eiti ir kur ugdyti savo kompetencija daugiausia nulemia tai, kaip jis suvokia studijų vertę. Konkurencinguose universitetuose vyksta verslo modelių inovacijos, kur pastebimos naujų universitetinių verslo modelių tendencijos. Universitetams tenka taikytis, kombinuojant tradicinius verslo modelius su naujaisiais, todėl ***būtina nuolatos sekti savo suinteresuotųjų šalių lūkesčius ir reaguoti į juos atnaujinant savo vertės pasiūlymą.***
2. Atlikus mokslinės literatūros ir kitų šaltinių analizę paaiškėjo, kad ***trūksta metodologinių sprendimų, kaip tobulinti vertės pasiūlymą talentingam studentui.*** Vertė yra laikoma subjektyvia sąvoka ir skirtinguose kontekstuose yra suprantama individualiai. Autoriaus atliktų tyrimų rezultatai šias prielaidas patvirtino, papildant, jog net ir tuose pačiuose kontekstuose talentingi studentai vertę supranta skirtingai. Talentingi studentai turi didžiulį potencialą įvairiapusiškame vertės kūrime tiek universiteto suinteresuotosioms šalims, tiek šalies ar pasaulio raidai, todėl investicijos į tokių studentų ugdymą jau yra ilgalaikė tendencija pažangiuose universitetuose. Daugelis edukacinių inovacijų krypsta studijų proceso personalizavimo ir skaitmenizavimo link. Tokios posovietinės šalys, kaip Lietuva seka sėkmingais užsienio šalių pavyzdžiais ir į talentingų studentų ugdymą investuoti pradėjo visai neseniai, tad vykdomos ugdymo programos bei naudojamos metodikos vis dar turi daugybę trūkumų.
3. Pasirinkus tirti talentingo studento suvokiamos universitetinių studijų vertės charakteristikas ir siekiant gauti aukšto patikimumo rezultatus, nuspręsta atlikti empirinį tyrimą, kuris padėtų pabrėžti atotrūkius tarp studentų pageidaujamos ir gaunamos vertės. Atotrūčiai laikytini pagrindu vertės pasiūlymui talentingam studentui tobulinti. Parengta metodologija. Talentingumas, kaip ir vertė yra subjektyvi sąvoka, tačiau apsibrėžus vertės bei talentingo studento sąvokas šio projekto kontekste bei vertę suskaidžius į 4-ias dimensijas ir taikant prielaidą 43-ų vertės elementų svarbai, išsiaiškinta, kad tik 8-ių elementų studentai nelaiko svarbiais. ***Metodologiškai patvirtintas 35-ių vertės talentingam studentui elementų modelis gali būti naudojamas tolimesniuose tyrimuose, susijusiuose su studentų poreikiais, ugdymu, talentingumu ar vertės konceptualumu, o parengtą empirinio tyrimo metodologiją galima pritaikyti ir kitoje aukštojoje mokykloje, kurioje identifikuojami talentingi studentai.***
4. Atlikus empirinį tyrimą paaiškėjo, kad talentingiems studentams Kauno technologijos universitete svarbiausi vertės elementai yra ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė ir abipusė pagarba bendraujant su dėstytojais. Svarbiausias vertės tipas – studijų pritaikomumas. Studentai labiausiai pasigenda galimybių laisvai pasirinkti studijų dalykus ir atliekamus projektus, todėl jiems itin stinga personalizuoto mokymosi turinio. ***Gauti vertės talentingam studentui tobulinimo principai padės Kauno technologijos universiteto vertės kūrimo***

grandinės dalyviams atnaujinti vertės pasiūlymą talentingiems studentams. Vykdamas tolimesnius talentingų studentų ugdymo universitete tyrimus rekomenduojama įvertinti ir kitų suinteresuotųjų šalių lūkesčius, identifikuojant galimas sinergijas ar konfliktus, konstruojant vertės pasiūlymą talentingam studentui.

Literatūra

1. Albiladi, W. S. ir Alshareef, K. K., (2019), Blended Learning in English Teaching and Learning: A Review of the Current Literature, *Journal of Language Teaching & Research*, 10 (2), (p. 232-238), doi: 10.17507/jltr.1002.03.
2. Alves, H., Mainardes, E. W. ir Raposo, M., (2010), A relationship approach to higher education institution stakeholder management., *Tertiary Education and Management*, (p. 16(3)), doi: 10.1080/13583883.2010.497314.
3. Ark, T. V. (2018), *How Faster And Cheaper Alternatives Will Replace Most Of Higher Ed*, [žiūrēta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.forbes.com/sites/tomvanderark/2018/07/06/how-faster-cheaper-alternatives-will-replace-most-of-highered/#56f2d5767e89>.
4. Avci, Ö, Ring, E. ir Mitchelli, L., (2015), Stakeholders in U.S. Higher Education: an Analysis through Two Theories of Stakeholders, *Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management*, 10 (2), (p. 45-54).
5. Bakutytė, S. ir Grundey, D. (2010), Vertės kūrimas vartotojui universitetinėse studijose.
6. Barlow, J. ir Maul, D., (2000), *Emotional Value : Creating Strong Bonds with Your Customers*, San Francisco, CA, Berrett-Koehler Publishers.
7. Borwick, J., (2013), Mapping the system of US higher education, *HEIT Management*. Prieiga per internetą: <http://www.heitmanagement.com/blog/2013/09/mapping-the-system-of-ushigher-education/>.
8. Boud, D., Cohen, R. ir Sampson, J., (2013), *Peer learning in higher education*, London, Routledge, Taylor & Francis Group. Prieiga per internetą: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=771644>.
9. Chang, V. ir Wills, G., (2013), A University of Greenwich case study of cloud computing, *E-logistics and e-supply chain management*, (p. 232-244). Prieiga per internetą: <http://www.econis.eu/PPNSET?PPN=745189938>.
10. Cherry, K. (2018), *How to Understand General Intelligence*, [žiūrēta 2019-02-10]. Prieiga per internetą: <https://www.verywellmind.com/what-is-general-intelligence-2795210>.
11. Chow, C. ir Leung, C., (2016), *Reshaping Universities for Survival in the 21st Century: New Opportunities and Paradigms*, Sharjah, U.A.E, Bentham Science Publishers.
12. Crow, M. (2014), *What is the role of universities in global development?*, [žiūrēta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <http://blogs.worldbank.org/education/what-role-universities-global-development>.

13. Desai, S. P. ir Lele, V., (2017), Correlating Internet, Social Networks and Workplace - a Case of Generation Z Students, *Journal of Commerce & Management Thought*, 8 (4), (p. 802-815), doi: 10.5958/0976-478X.2017.00050.7.
14. Dzemyda, R. ir Kerdokaitė, U. (2016), *Talentų pritraukimas į Lietuvą, sprendžiant aukštos kvalifikacijos specialistų trūkumo problemą*
15. EDUCAUSE (2018), *Competency-based Education (CBE)*, [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://library.educause.edu/topics/teaching-and-learning/competency-based-education-cbe>.
16. Emerson, J., (2003), The Blended Value Proposition: Integrating Social and Financial Returns, *California Management Review*, 45 (4), (p. 35-51). Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/41166187>, doi: 10.2307/41166187.
17. Freeman, R. E., (2010), *Strategic Management*, Cambridge University Press.
18. Freeman, R. E. ir kt., (2010), *Stakeholder theory: The state of the art*, New York, Cambridge University Press.
19. Gajda, J., (2017), Opportunities and Threats for the Representatives of the Generation Z on the Polish Labor Market (In the Opinion of Students of Czestochowa University of Technology), *Research Papers of the Wroclaw University of Economics / Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wroclawiu* (499), (p. 66-78), doi: 10.15611/pn.2017.499.07.
20. Gallarza, M. G. ir Gil Saura, I., (2006), Value dimensions, perceived value, satisfaction and loyalty: an investigation of university students' travel behaviour, *Tourism Management*, 27 (3), (p. 437-452). Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517705000099> , doi: 10.1016/j.tourman.2004.12.002.
21. Gaus, O. ir Raith, M. G., (2016), Commercial transfer – A business model innovation for the entrepreneurial university, *Industry and Higher Education*, 30 (3), (p. 183-201). Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0950422216653197> , doi: 10.1177/0950422216653197.
22. Geissdoerfer, M., Savaget, P. ir Evans, S., (2017), The Cambridge Business Model Innovation Process, *Procedia Manufacturing*, 8, (p. 262-269). Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351978917300392>, doi: 10.1016/j.promfg.2017.02.033.
23. Gerry Johnson, Kevan Scholes ir Richard Whittington., (2008), *Exploring Corporate Strategy Text & Cases*, 8th ed. ed., GB, Pearson Education M.U.A.
24. Gévaudan, C. (2013), "42", *v'là les geeks !*, [žiūrėta 2019-01-20]. Prieiga per internetą: https://www.liberation.fr/ecrans/2013/03/26/42-v-la-les-geeks_952676?page=article.

25. Goodin, R. E., (1981), Rubbish Theory: The Creation and Destruction of Value. Michael Thompson. *Ethics*, (p. 681-683), doi: 10.1086/292287.
26. Halushka, Z. ir Sobolev, V., (2016), Factors of Competitiveness of Universities Under Globalization of Educational Markets, *USV Annals of Economics & Public Administration*, 16, (p. 106-110).
27. Hare, J., (2017), University 4.0 to replace obsolete concepts, *Australian, The*, (p. 31).
28. Harrison, D. F. (2017), *The Role of Higher Education in the Changing World of Work*, [žiūrėta 2019-01-09]. Prieiga per internetą: <https://er.educause.edu/articles/2017/10/the-role-of-higher-education-in-the-changing-world-of-work>.
29. Hassan, A., (2012), The Value Proposition Concept in Marketing: How Customers Perceive the Value Delivered by Firms A Study of Customer Perspectives on Supermarkets in Southampton in the United Kingdom, *International Journal of Marketing Studies*, 4 (3), doi: 10.5539/ijms.v4n3p68.
30. Jaleniauskiene, E. ir Juceviciene, P., (2015), Reconsidering University Educational Environment for the Learners of Generation Z, *Social Sciences (1392-0758)*, 88 (2), (p. 38-53), doi: 10.5755/j01.ss.88.2.12737.
31. Janciūtė, R. (2013), Inovacijų komunikacija: nuo vertės pasiūlymo iki pozicionavimo, magistro darbas.
32. Jongbloed, B., Enders, J. ir Salerno, C., (2008), Higher education and its communities, *Higher education*, 56 (3), (p. 303-324), doi: 10.1007/s10734-008-9128-2.
33. Kadiri, G. (2018) Sep 5, 1337, *l'école marocaine qui veut former des génies du numérique*, [žiūrėta 2019-01-20]. Prieiga per internetą: https://www.lemonde.fr/afrique/article/2018/09/05/1337-l-ecole-marocaine-qui-veut-former-des-genies-du-numerique_5350765_3212.html.
34. Kamphaus, R. W. ir kt., (2005), A history of intelligence test interpretation. In D.P. Flanagan and P.L. Harrison (Eds.), *Contemporary intellectual assessment: Theories, tests, and issues (2nd Ed.)*, (p. 23-38).
35. Kantorová, K., Jonášová, H. ir Panuš, J., (2017), A Study of Generation Z from the Communication Perspective of Universities, *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics & Administration*, 24 (40), (p. 83-94).
36. Knyviene, I. ir kt., (2017), Lithuanian, Polish and Slovenian Case in Experience of Different Methods Using in a Student-Centred Process, *Social Education / Socialinis Ugdyimas*, 45 (1), (p. 14-28), doi: 10.15823/su.2017.2.
37. Krasnikov, D. (2016) May 19, *French educational model to gamify IT education in Ukraine*, [žiūrėta 2019-01-20]. Prieiga per internetą: <https://www.kyivpost.com/article/content/ukraines-it-edge/french-educational-model-to-gamify-it-education-in-ukraine-414132.html>.

38. KTU, (2016), *KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETO „GIFTed“ TALENTŲ AKADEMIJOS VEIKLOS ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS*.
39. KTU (2019), *GIFTed programa*, [žiūrėta 2019-03-17]. Prieiga per internetą: <https://studentams.ktu.edu/paslaugos/gifted/>.
40. Kurk Lietuvai (2019), *APIE MUS*, [žiūrėta 2019-01-22]. Prieiga per internetą: <http://kurk.lt/apie-mus/>.
41. Lateef, F., (2010) (Oct), Simulation-based learning: Just like the real thing, *Journal of emergencies, trauma, and shock*, 3 (4), (p. 348-352). Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21063557> , doi: 10.4103/0974-2700.70743.
42. Ledden, L. ir Kalafatis, S. P., (2010), The impact of time on perceptions of educational value, *International Journal of Public Sector Management*, 23 (2), (p. 141-157), doi: 10.1108/09513551011022492.
43. Lietuva2030 (2015), „*DEMOLA*“ *VILNIUS*, [žiūrėta 2019-03-04]. Prieiga per internetą: <https://www.lietuva2030.lt/lt/gerosios-praktikos-pavyzdziai/1042-demola-vilnius>.
44. LiMA (2019), *Nauda nariams*, [žiūrėta 2019-03-02]. Prieiga per internetą: <http://www.lima.lt/lt/naryste-lima/nauda-nariams.html>.
45. Maric, I., (2013), Stakeholder Analyses of Higher Education Institutions, *Interdisciplinary Description of Complex Systems*, 11 (2), (p. 217-226), doi: 10.7906/indecs.11.2.4.
46. Mayer, R., E., (2005), The scientific study of giftedness, *2nd ed Conceptions of giftedness*, (p. 437-447).
47. Morin, A. (2015), *Personalized Learning: What You Need to Know*, [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.understood.org/en/school-learning/partnering-with-children/school/instructional-strategies/personalized-learning-what-you-need-to-know>.
48. Moser, J., (1997), The origins of the Austrian school of economics, *Humane Studies Review*, 11 (1), (p. 39-42).
49. MOSTA (2017a), *Užsienio studentai Lietuvoje: ar gebame pritraukti mokyti, o įgijusius išsilavinimą išlaikyti Lietuvoje?*. Prieiga per internetą: <https://www.mosta.lt/images/leidiniai/uzsienieciai.pdf>.
50. MOSTA (2017b), *Užsienio studentai Lietuvoje: atvyksta, bet tik diplomo*, [žiūrėta 2019-01-14]. Prieiga per internetą: <https://www.mosta.lt/lt/naujienos/8-naujienos/408-uzsienio-studentai-lietuvoje-atvyksta-bet-tik-diplomo>.
51. MOSTA, (2018), LIETUVOS MOKSLO, STUDIJŲ IR INOVACIJŲ BŪKLĖS APŽVALGA. Prieiga per internetą: <https://mosta.lt/images/tyrimai/bukle-2018-web.pdf> .

52. Mynbayeva, A., Sadvakassova, Z. ir Akshalova, B., (2018), *Pedagogy of the Twenty-First Century: Innovative Teaching Methods*, IntechOpen. Prieiga per internetą: <https://www.openaire.eu/search/publication?articleId=intech::2b6448d6a0373f2986ff38904d4488d5>.
53. OECD, (2016), *OECD science, technology and innovation outlook 2016*, Paris, OECD Publishing. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1787/sti_in_outlook-2016-en.
54. OSD (2019), *Online studies database*; [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.onlinestudies.com>.
55. Osterwalder, A. ir Pigneur, Y., (2010), *Business model generation*, Hoboken, NJ, Wiley. Prieiga per internetą: http://bvbr.bib-bvb.de:8991/F?func=service&doc_library=BVB01&local_base=BVB01&doc_number=020341160&sequence=000004&line_number=0002&func_code=DB_RECORDS&service_type=MEDIA.
56. Prifti, L. ir kt., (2017) (Sep 29), Emerging Business Models in Education Provisioning: A Case Study on Providing Learning Support as Education-as-a-Service, *International Journal of Engineering Pedagogy (IJEP)*, 7 (3), (p. 92-108). Prieiga per internetą: https://www.openaire.eu/search/publication?articleId=dedup_wf_001::59b68f9b5d7c0d37f14954f8c87d9891, doi: 10.3991/ijep.v7i3.7337.
57. Pūkenė, R. (2017), *Išsilavinimą turi, o darbo – ne: kas nepatinka darbdaviams*; [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/education/issilavinima-turi-o-darbo-ne-kas-nepatinka-darbdaviams.d?id=73785168>.
58. PWC (2018), *The 2018 university - business model evolution*, [žiūrėta 2019-03-05]. Prieiga per internetą: <https://www.pwc.co.uk/industries/government-public-sector/education/2018-university/business-model-evolution.html>.
59. Raphael Amit ir Christoph Zott, (2001), Value Creation in E-Business, *Strategic Management Journal*, 22 (6/7), (p. 493-520). Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/3094318>, doi: 10.1002/smj.187.
60. ROTARY (2019), *Apie Rotaract*, [žiūrėta 2019-03-04]. Prieiga per internetą: <http://www.rotary.lt/virsutinis-menu/rotaract/apie-rotaract/246>.
61. Santos, B. d. S. (2011), *Universitetas XXI amžiuje*, [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.eurozine.com/universitetas-xxi-amziuje/>.
62. Sin, S. J. ir Kim, K., (2018), *How Are We the Same or Different: Information Needs and Barriers of Domestic and International Students*. Prieiga per internetą: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0099133318302453>, doi: //doi.org/10.1016/j.acalib.2018.10.005.

63. Stankevičienė, J. ir Vaiciukevičiūtė, A., (2016), Value creation for stakeholders in higher education management, *E&M Economics and Management*, 19 (1), (p. 17-32), doi: 10.15240/tul/001/2016-1-002.
64. Stankūnienė, V. ir Baublytė, M. (2016), *Lietuvos demografinė situacija: galimybės atgimti*, [žiūrėta 2019-01-17]. Prieiga per internetą: <http://www.vdu.lt/lt/lietuvos-demografine-situacija-galimybes-atgimti/>.
65. Sternberg, R. J., (2005), The WICS model of giftedness, *2nd ed Conceptions of giftedness*, (p. 327-342).
66. Sturgis, C. (2017), *How Competency-Based Education Differs from the Traditional System of Education*, [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://www.inacol.org/news/how-competency-based-education-differs-from-the-traditional-system-of-education/>.
67. Sweeney, J. C. ir Soutar, G. N., (2001), Consumer perceived value: The development of a multiple item scale, *Journal of Retailing*, 77 (2), (p. 203-220). Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022435901000410>, doi: 10.1016/S0022-4359(01)00041-0.
68. Szabo, J. ir Revesz, G., (2018), Eternal Questions of Gifted Education from the Aspect of University Teachers, *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 6 (1), (p. 43-67), doi: 10.17478/JEGYS.2018.72.
69. Thompson, L. A. ir Oehlert, J., (2010), The etiology of giftedness, *Learning and Individual Differences*, 20 (4), (p. 298-307). Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1041608009000958> , doi: 10.1016/j.lindif.2009.11.004.
70. Tonkūnaitė – Thiemann, A. (2012), *Vartotojų pasitenkinimo indeksso matavimo metodika: tyrimų metodų įvairovė, pagrindinės metodinės rekomendacijos, vartotojų pasitenkinimo matavimo indeksso klausimynų sudarymo principai ir pavyzdžiai, tyrimo organizavimo ypatumai*.
71. UNICHECK (2017), *Alternative Higher Education and Nanodegrees: Is It the Future Yet?*, [žiūrėta 2019-01-08]. Prieiga per internetą: <https://unicheck.com/blog/alternative-higher-education-and-nanodegrees>.
72. University, S., (2018), Singularity University Announces Brightline Initiative as Newest Partner for 2018 Global Summit in San Francisco, *Business Wire (English)*.
73. UNSW, (2019), Talented Students Program. Prieiga per internetą: <https://www.science.unsw.edu.au/future-students/talented-students-program> .

74. USF (2019), *Gifted Education*, [žiūrėta 2019-03-03]. Prieiga per internetą: <https://www.usf.edu/education/areas-of-study/exceptional-student-education/programs/gifted-education/index.aspx>.
75. Vainienė, R., (2008), *Ekonomikos terminų žodynas*, Tyto alba.
76. Varaniūtė, V. (2018), Verte suinteresuotosioms šalims grįstas veiklos vertinimas aukštajame moksle: Lietuvos universitetų atvejis.
77. Versli Lietuva (2018), *Apie programą „Sparnai“*, [žiūrėta 2019-03-03]. Prieiga per internetą: <https://www.verslilietuva.lt/paslaugos/sparnai/apie-programa-sparnai/>.
78. Walker, A. ir kt., (2015), *Essential Readings in Problem-Based Learning*, West Lafayette, Purdue University Press. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt6wq6fh>.
79. Wang, Y. ir kt., (2004), An integrated framework for customer value and customer-relationship-management performance: a customer-based perspective from China, *Managing Service Quality: An International Journal*, 14 (2/3), (p. 169-182). Prieiga per internetą: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/09604520410528590> , doi: 10.1108/09604520410528590.
80. Wenger, D., (2015), Increasing the value proposition of higher education is a must for institutional success, *University Business*, 18 (1), (p. 41).
81. Wenstøp, F. ir Myrmel, A., (2006), Structuring organizational value statements, *Management Research News*, 29 (11), (p. 673-683). Prieiga per internetą: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/01409170610715990> , doi: 10.1108/01409170610715990.
82. Wolper, J., (2016), Student-Driven Personalized Learning Is Trending in Higher Education, *TD: Talent Development*, 70 (11), (p. 64).
83. Zimmerman, M. J., (2001), *The Nature of Intrinsic Value*, Rowman & Littlefield.
84. Žukauskienė, R. (2008), *Kokybiniai ir kiekybiniai metodai*.
85. Žukauskienė, R. (2009), *Aprašomieji tyrimai ir interviu, vieno atvejo tyrimai ir fokus grupės*.

Priedai

1 PRIEDAS

Anketinė apklausa (platforma: <https://www.surveymonkey.com/>)

1. Kurie veiksniai Tau turėjo daugiausiai įtakos renkantis studijas Kauno technologijos universitete?

(Išreitinguok nuo 1 iki 10, kai 1 -oje vietoje – daugiausiai įtakos turėjęs veiksnys, o 10-oje – mažiausiai. Laukelius galima stumdyti.)

- Universiteto reputacija
- Studijų programa
- Tėvų, draugų ar pažįstamų nuomonė / įtaka
- Universiteto reklaminės kampanijos
- Universiteto lokacija
- Darbo rinkos poreikius atitinkančios studijos
- GIFTed talentų akademija
- Stipendijų dydis
- Sporto, meno bei visuomeninių veiklų gausa
- Technologinė universiteto pakraipa

2. Kurios universiteto vykdomos veiklos Tau atrodo svarbiausios?

(išreitinguok nuo 1 iki 5, kai 1-oje vietoje – svarbiausia, o 5-oje – mažiausiai svarbi)

- Orientacija į visuomenę
- Orientacija į mokslinius tyrimus
- Orientaciją į verslą
- Orientacija į technologijų kūrimą ir vystymą
- Orientacija į studijas

3. Įvertink kiek universitete Tau yra arba galėtų būti svarbu:

(Vertinimas Likert skalėje. Jei negali atsakyti į teiginį – nevertink)

Įgyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti <i>šiandien</i>
Įgyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinių įsisavinimui
Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė
Paskaitos įmonėse
Trumpalaikės studijos užsienyje
Tarptautiniai veiklos projektai ir stažuotės
Moduliai, dėstomi užsienio kalba
Užsienio šalių ir universitetų lektoriai
Studijos, moduliai ar jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose
Galimybė <i>laisvai</i> pasirinkti studijuoti tik tuos dalykus, kurie Tau kuria didžiausią vertę
Galimybė <i>laisvai</i> spręsti, kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką

Galimybė vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų
Individualus dėstytojo dėmesys
Mobiliųjų aplikacijų naudojimas paskaitose
Virtualios ar papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymas paskaitose
Galimybė dalinai ar tiek kiek Tau patogu studijuoti nuotoliniu būdu
Įtraukianti dėstytojų didaktika
Sustiprinto lygio paskaitos
Asmeninės prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas
Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose
Motyvacija „Cum Laude“ diplomu bei Rektoriaus paskatinimu/rekomendacija
Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais
Narystės GIFTed bendruomenėje prestižas
Reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų
Įtraukimas į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo
Dalyvavimas tokiuose projektuose kaip: „Kurk Lietuvai“, „Demola praktika“, Verslios Lietuvos „Sparnai“ ir kt.
Dalyvavimas studentišκών organizacijų ar meno kolektyvų veikloje
Narystė profesinėse organizacijose, tokiose kaip Investuotojų klubas, LiMA, Rotaraktas ir kt.
Geras studijų programos studentų grupės ryšys
Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės
Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais
Malonus bendravimas su universiteto administracijos ir pagalbinais darbuotojais
Patogūs administraciniai studijų eigos procesai
Kokybiškas gyvenimas bendrabutyje
Geros sąlygos sportui
Vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos
Galimybė pačiam būti mentoriumi
Asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto programa
Verslumo ugdymas
Finansinis raštingumas
Papildomas finansavimas saviugdų veikloms (<i>summer schools, bootcamps</i> ir kt.)
Skatinamoji stipendija savoms reikmėms
Galimybė įsidarbinti universitete: laboratorijoje, Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre ar kt.

4.. Praeitame klausime vertinai universiteto vertės elementų svarbumą Tau. Dabar klausiamo kiek Kauno technologijos universitete Tu iš tiesų gauni:

(Vertinimas Likert skalėje. Jei negali atsakyti į teiginį – nevertink)

Naujausių teorinių ir praktinių žinių, tinkamų naudoti ir taikyti <i>šiandien</i>
Žinių, atveriančių ateities tendencijas ir suformuojančių pagrindą ateities žinių įsisavinimui
Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį

Įmonėse vykstančių paskaitų
Galimybių trumpalaikėms studijoms užsienyje
Tarptautinių veiklos projektų ir stažuočių
Užsienio kalba dėstomų modulių
Užsienio šalių ir universitetų lektorių
Studijų, modulių ar jungtinių projektų multikultūrinėse studentų komandose
Galimybių <i>laisvai</i> pasirinkti studijuoti tik tuos dalykus, kurie Tau kuria didžiausią vertę
Galimybių <i>laisvai</i> spręsti, kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką
Galimybių vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų
Individualaus dėstytojų dėmesio
Mobiliųjų aplikacijų taikymo paskaitų metu
Virtualios ar papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymo paskaitų metu
Galimybių dalinai ar pasirinktinai studijuoti nuotoliniu būdu
Įtraukiančios dėstytojų didaktikos
Sustiprinto lygio paskaitas
Asmeninę prieigą prie pasaulinių duomenų bazių
Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose
Motyvacija „Cum Laude“ diplomu bei Rektoriaus paskatinimu/rekomendacija
Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais
Narystės GIFTed bendruomenėje prestižo
Informacijos apie universiteto reitingus ir akreditacijas
Galimybių įsitraukti į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo
Galimybių dalyvauti tokiuose projektuose kaip: „Kurk Lietuvai“, „Demola praktika“, Verslios Lietuvos „Sparnai“ ir kt.
Galimybių dalyvauti studentišκών organizacijų ar meno kolektyvų veikloje
Galimybių būti nariu profesinėse organizacijose, tokiose kaip Investuotojų klubas, LiMA, Rotaraktas ir kt.
Iniciatyvų studijų programos studentų grupės ryšio stiprinimui
Komforto paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvėse
Abipusės pagarbos ir geros atmosferos bendraujant su dėstytojais
Malonaus bendravimo su universiteto administracijos bei pagalbinais darbuotojais
Patogius administracinius studijų eigos procesus
Kokybišką gyvenimą bendrabutyje
Geras sąlygas sportui
Vertingas karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijas
Galimybę pačiam būti mentoriumi
Asmeninio tobulėjimo programą
Verslumo ugdymą
Finansinį raštingumą
Papildomą finansavimą saviugdос veikloms (<i>summer schools, bootcamps</i> ir kt.)
Skatinamąją stipendiją savoms reikmėms

5. Kas dar apie studijų vertę nebuvo paminėta, tačiau Tavo manymu yra labai svarbu?

.....
.....

6. Kaip manai, kuria kryptimi turėtų keistis Kauno technologijos universitetas, kad padidintų talentingam studentui kuriamą vertę?

.....
.....

7. Kiek šiandieninė studijų vertė, kurią gauni universitete atitinka tą vertę, kokios tikėjaisi stojant į Kauno technologijos universitetą?

- Atitinka ir netgi gaunu daugiau nei tikėjausi
- Atitinka
- Iš dalies atitinka
- Neatitinka
- Visiškai neatitinka

8. Kuriame kurse studijuoji?

- 1 kursas
- 2 kursas
- 3 kursas

9. Kokia Tavo pagrindinė studijų kryptis?

- Inžinerijos
- Technologijų
- Informatikos
- Fiziniai
- Matematikos
- Verslo ir viešoji vadyba
- Socialiniai
- Ugdymo
- Menai
- Humanitariniai

10. Ačiū už sugaištą laiką!

1) Ar norėtum gauti apibendrintus viso tyrimo apie KTU studijų vertę talentingam studentui rezultatus?

2) Ar norėtum gauti pakvietimą į balandžio 15 d. organizuojamą FOKUS grupę su pagrindiniais Universiteto atstovais?

.....

(Jeigu bent į vieną klausimą atsakei taip, įrašyk savo el. paštą)

Klausimai universiteto atstovams

Studijų direktoriui:

1. Ką jūs laikytumėte talentingu studentu?
2. Kaip manote, kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?
  - *Ar universitetas tą vertę suteikia?*
3. Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?
4. Kokias pastangas universitetas deda kurdamas vertę talentingam studentui?
5. Kaip manote, kas talentingam studentui šiandien universitete yra svarbiau: žinios, tinkamos naudoti *čia ir dabar*, ar daugiau žinios, parodančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinių įsisavinimui?
  - *Ar universitetas pilnai patenkina Jūsų įvardintą vertę? Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė*
  - *Paskaitos įmonėse*
  - *Nauji elementai*
6. Kiek Jūsų nuomone talentingam studentui yra svarbus tarptautiškumas?
  - *Ar universitetas pilnai patenkina šią vertę? Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Trumpalaikės studijos užsienyje*
  - *Tarptautiniai veiklos projektai ir stažuotės*
  - *Moduliai, dėstomi užsienio kalba*
  - *Studijos/moduliai/jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose*
7. Kalbant apie personalizuotą mokymosi turinį, studijų procese talentingam studentui galėtų teikti daugiausiai vertės?
  - Kiek Jūsų įvardintos vertės talentingam studentui patenkina universitetas?
  - *Laisvas pasirinkimas studijuoti tik tuos dalykus, kurie kuria vertę*
  - *Galimybė spręsti, kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką*
  - *Galimybė vertinti kolegų parengtus darbus ir gauti grįžtamąjį ryšį iš jų*
  - *Individualus dėmesys iš dėstytojo*
8. Kalbant apie studijų skaitmenizaciją, kas Jūsų nuomone talentingam studentui teiktų daugiausiai vertės studijų procese?
  - Kiek tokios vertės teikia universitetas?
  - *Mobiliųjų aplikacijų naudojimas paskaitose*
  - *Virtualios arba papildytosios realybės bei kitų išmaniųjų technologijų taikymas*
  - *Galimybė dalinai studijuoti nuotoliniu būdu*
9. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbi dėstytojų didaktika?
  - *Kiek šios vertės patenkina universitetas? Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*

Studentų reikalų departamento direktoriui:

1. Ką Jūs laikytumėte talentingu studentu?
2. Kaip manote, kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?
  - *Ar universitetas tą vertę suteikia?*
3. Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?
4. Kokias pastangas universitetas deda kurdamas vertę talentingam studentui?

5. Kalbant apie GIFTed studentams teikiamas privilegijas, kaip manote, kurios iš jų talentingiems kuria didžiausią vertę?
  - Ką ir kaip reikėtų tobulinti?
  - *Sustiprinto lygio paskaitos*
  - *Prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas*
  - *Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose*
  - *Motyvacija „Cum Laude“ diplomu bei Rektoriaus paskatinimu/rekomendacija*
6. Kaip manote, kiek talentingam studentui yra svarbus jo socialinis identitetas?
  - Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?
  - *Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais*
  - *Narystės GIFTed bendruomenėje prestižas*
  - *Reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų*
7. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbus jo visuomeniškumo ugdymas? Kaip tai sekasi universitetui?
  - Ką ir kaip reikėtų tobulinti?
  - *Įtraukimas į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo*
  - *Dalyvavimas tokiuose projektuose kaip: „Kurk Lietuvai“, „Demola praktika“, Verslios Lietuvos „Sparnai“ ir kt.*
  - *Dalyvavimas studentiško organizacijų ar meno kolektyvų veikloje*
  - *Galimybė būti nariu profesinės organizacijos, tokiose kaip Lima, Rotaraktas*
8. Kaip manote, kiek talentingam studentui yra svarbi emocinė aplinka universitete?
  - Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?
  - *Geras studijų programos studentų grupės ryšys*
  - *Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais*
  - *Malonus bendravimas su universiteto administracija ir aptarnaujančiais darbuotojais*
9. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbus fiziologinis komfortas universitete?
  - Ką ir kaip reikėtų tobulinti?
  - *Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės*
  - *Patogūs administraciniai studijų eigos procesai*
10. Kiek Jūsų nuomone talentingam studentui svarbi gyvenimo bendrabučiuose kokybė?
  - Ką ir kaip reikėtų tobulinti?
  - *Kokybiškas gyvenimas bendrabutyje*
Geros sąlygos sportui
11. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbi finansinė parama ir skatinimas?
  - Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?
  - *Skatinamoji stipendija savoms reikmėms*
  - *Galimybė įsidarbinti universitete: laboratorijoje, nacionaliniame inovacijų ir verslo centre ar kt.*
12. Kiek talentingam studentui svarbus jo asmenybės ugdymas universitete? Kaip universitetui sekasi su talentingų studentų ugdymu?
  - Ką ir kaip reikėtų tobulinti?
  - *Vertingos karjeros mentorius ir planavimo specialisto konsultacijos*
  - *Asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto programa*
  - *Verslumo ugdymas*
  - *Finansinis raštingumas*

- *Papildomas finansavimas saviugdros veikloms (summer schools, bootcamps ir t.t.)*
- *Galimybė pačiam būti mentoriumi*

Nacionalinio inovacijų ir verslo centro bendradarbiavimo vystymo skyriaus vadovui:

1. Ką jūs laikytumėte talentingu studentu?
2. Kaip manote, kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?
  - *Ar universitetas tą vertę suteikia?*
3. Kaip universitetas komunicuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?
4. Kokias pastangas universitetas deda kurdamas vertę talentingam studentui?
5. Kaip manote, kas talentingam studentui šiandien universitete yra svarbiau: žinios, tinkamos naudoti *čia ir dabar*, ar daugiau žinios, parodančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinių įsisavinimui?
  - *Ar universitetas pilnai patenkina Jūsų įvardintą vertę? Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė*
  - *Paskaitos įmonėse*
  - *Nauji elementai*
6. Kaip manote, kiek talentingam studentui yra svarbus jo socialinis identitetas?
  - *Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?*
  - *Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais*
  - *Narystės GIFTed bendruomenėje prestižas*
  - *Reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų*
7. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbus jo visuomeniškumo ugdymas? Kaip tai sekasi universitetui?
  - *Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Įtraukimas į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo*
  - *Dalyvavimas tokiuose projektuose kaip: „Kurk Lietuvai“, „Demola praktika“, Verslios Lietuvos „Sparnai“ ir kt.*
  - *Dalyvavimas studentišκών organizacijų ar meno kolektyvų veikloje*
  - *Galimybė būti nariu profesinės organizacijos, tokiose kaip Lima, Rotaraktas*
8. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbi finansinė parama ir skatinimas?
  - *Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?*
  - *Skatinamoji stipendija savoms reikmėms*
  - *Galimybė įsidarbinti universitete: laboratorijoje, nacionaliniame inovacijų ir verslo centre ar kt.*
9. Kiek talentingam studentui svarbus jo asmenybės ugdymas universitete? Kaip universitetui sekasi su talentingų studentų ugdymu?
  - *Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Vertingos karjeros mentorius ir planavimo specialisto konsultacijos*
  - *Asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto programa*
  - *Verslumo ugdymas*
  - *Finansinis raštingumas*
  - *Papildomas finansavimas saviugdros veikloms (summer schools, bootcamps ir t.t.)*
  - *Galimybė pačiam būti mentoriumi*

Talentų ugdymo programos koordinatoriui:

1. Ką jūs laikytumėte talentingu studentu?
2. Kaip manote, kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?
  - *Ar universitetas tą vertę suteikia?*
3. Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?
4. Kokias pastangas universitetas deda kurdamas vertę talentingam studentui?
5. Kalbant apie GIFTed studentams teikiamas privilegijas, kaip manote, kurios iš jų talentingiems kuria didžiausią vertę?
  - *Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Sustiprinto lygio paskaitos*
  - *Prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas*
  - *Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose*
  - *Motyvacija „Cum Laude“ diplomu bei Rektoriaus paskatinimu/rekomendacija*
6. Kaip manote, kiek talentingam studentui yra svarbus jo socialinis identitetas?
  - *Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?*
  - *Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais*
  - *Narystės GIFTed bendruomenėje prestižas*
  - *Reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų*
7. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbus jo visuomeniškumo ugdymas? Kaip tai sekasi universitetui?
  - *Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Įtraukimas į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo*
  - *Dalyvavimas tokiuose projektuose kaip: „Kurk Lietuvai“, „Demola praktika“, Verslios Lietuvos „Sparnai“ ir kt.*
  - *Dalyvavimas studentiškų organizacijų ar meno kolektyvų veikloje*
  - *Galimybė būti nariu profesinės organizacijos, tokiose kaip Lima, Rotaraktas*
8. Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbi finansinė parama ir skatinimas?
  - *Kaip universitetui sekasi patenkinti šią vertę? Ką vertėtų tobulinti ir kaip?*
  - *Skatinamoji stipendija savoms reikmėms*
  - *Galimybė įsidarbinti universitete: laboratorijoje, nacionaliniame inovacijų ir verslo centre ar kt.*
9. Kiek talentingam studentui svarbus jo asmenybės ugdymas universitete? Kaip universitetui sekasi su talentingų studentų ugdymu?
  - *Ką ir kaip reikėtų tobulinti?*
  - *Vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos*
  - *Asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto programa*
  - *Verslumo ugdymas*
  - *Finansinis raštingumas*
  - *Papildomas finansavimas saviugdros veikloms (summer schools, bootcamps ir t.t.)*
  - *Galimybė pačiam būti mentoriumi*

Interviu transkripcijos

Interviu su Kauno technologijos universiteto Studentų reikalų departamento direktoriumi

Ką jūs laikytumėte talentingu studentu?

Talentingas studentas yra smalsus studentas. Man pirmiausia. Jeigu jis turi smalsumo... Nesvarbu kur, ar tai yra studijos, ar moksle, ar gyvenime, tai ir talentas gali skleistis. Kas yra talentas konkrečiai žmogui kiekvienam yra atskirai. Universitete mes aišku laikom talentu tai, kad jeigu tu turi puikius akademinus pasiekimus, esi socialiai aktyvus, gebi gaudytis visuose socialiniuose procesuose, visuomenės veiklose... Tai yra talentai. Talentai yra ne tik akademiniai rezultatai. Nors yra tikrai manančių, kurie sako kad akademiniai rezultatai nesvarbu, o talentas slypi kažkur šalia. Bet aš sakau, kad smalsumas yra tas variklis... Žingeidumas, smalsumas, atvirumas visam kam tai ir atveria puikius akademinus rezultatus. Tikrai tai yra... Dedu lygybės ženklą akademiniai rezultatai dažnu atveju tikrai yra puikūs tiems, kurie turi gabumų visose srityse. Taigi universitete mes tikrai turime įvairių talentų, yra ir tokių, kurie tik konkrečiai į savo studijų kryptį orientuoti yra. Bet turim ir papildomų kompetencijų, talentų. Kas nėra konkrečiai susiję su studijų programomis. Tai ką aš čia turiu omeny, tai talentas tikrai gali būti ir mene, dailėje, mene plačiąja prasme... Gali būti talentas viešajame kalbėjime... Gali būti talentas, nežinau, turi gabumų meistrystėje... Bet ką ir vadinu visa tai yra tai ką mes pasirenkam. Kur kreipiam save nuo pat mažumės.

O kaip manot kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?

Greičiausiai tai yra du dalykai, kurie man taip kelis kart klausiant savęs šito klausimo... Atrodo tai yra pirmas dalykas pasiūlymas, ar paslaugų pasiūlymas, ar to paketo, paslaugų paketo pasiūlymas... Kuo jis yra platesnis tuo yra vertė didesnė. Jeigu mes studentui galim pasiūlyti, talentingam studentui arba norinčiam būti talentingu... Galim pasiūlyti nuo verslo praktikų iki savęs ugdymo teatre, teatro veikloje... Tai studentui nuo to yra tikrai geriau. Antroji vertė yra tai, kad mes bendradarbiaujame su kita šalimi, tai yra verslo įmonėm. Kuo studentas daugiau mato šaltinių būdamas universitete, skirtingų žmonių, skirtingų veiklų tuo jam yra tikrai... Akiratis plečiasi, jis pasaulio pažinimą turi kitokį, tai čia reikėtų dėti tuos didžiausius akcentus... Pasiūla didesnė... Didžiausia kokia tik yra maksimali ir galima universitete ir bendravimas su kitom šalim. Aš taip sakyčiau.

Tai paslaugų paketo platumas ir bendravimas su kitomis šalimis?

Taip. Universitetas visa tai suteikia. Geriau, blogiau... Čia yra atskiras klausimas, ar ne, tarkim paslaugų paketo platumas... Tai taip jis yra tikrai platus, bet reikia visada peržiūrėti, nes kinta pasaulis kiekvieną akimirką ir mes turime būti... Laikyti tą pirštą ant pulso ir peržiūrėti ką siūlom studentams. Gal tai kas buvo aktualu prieš dvejus metus aktualu dabar yra visai nebeaktualu. Tai su mažom išlygom, bet universitetas turi.

Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?

Šiaip tai visa mūsų komunikacija, kokią vykdom universitete studentams yra paremta vertės pasiūlymu tuo ką mes siūlom per papildomas kompetencijas kokias galima įgyti per visas veiklas. Tai komunikacija yra sukurta... Tiksliau komunikacijos pagrindas yra ta vertė. Taip, komunikuojame

svarbiausius dalykus kas yra susiję su studijų, su mokslo procesais, bet tos visos papildomos veiklos, esančios universitete... Jos yra pagrindas komunikacijos. Tai komunikuojam per studentų informacijos ir paslaugų centrą, tai čia jų yra ašis, tikrai vertikali, bet ir karjeros ir ugdymo centro čia yra pagrindinė veikla. O jie savo veiklą grindžia tiesiog renginiais.

Kokias pastangas universitetas deda kurdamas vertę talentingam studentui?

Šiaip tai deda dideles pastangas, bet galiu taip... Savo nuomone pasidalinti, jog dar nepakankamas. Tikrai procesai darosi ne taip greitai, dėl to, kad norim labai daug plačiai pasiūlyti ir kartais tas procesas pasidaro toks.. Išskysta, į šalis išbėga... Mes vis kalbam apie tai, jog reikia studentui pasiūlyti bendradarbiavimą su karjeros mentoriais, bendradarbiavimą su tyrimų mentoriais, pradžios mentoriais ir taip toliau, vienu žodžiu ir vėl mentorystės programas įjungiam, sakom, kad reikia erdves atnaujinti, kad reikia visų imti platesnes kompetencijas, kuo daugiau organizacijų turėti... Tai labai daug sričių paliečiame, bet kartais paleidžiam gylį. Tiesiog nesuteikiam kiekvieno studento poreikio. Ir dar kitas dalykas, kas yra... Turime daug studentų. Turim pakankamai daug studentų ir tas siūlomas vertes mes vis tiek standartizuojame. Dar nesame priėję prie to žingsnio, kad galėtume kiekvienam studentui individualiai pasiūlyti vertę. Nes studentų kai yra daug, tai ir pati pradžia kelio yra, tai tikrai reikia daryti daug standartiškų dalykų. Tai mes dar tebesame toje pradžioje, kai standartizuojam ir neprieinam prie kiekvieno studento individualiai.

Kalbant apie GIFTed studentams teikiamas privilegijas, kaip manote kurios iš jų talentingiems studentams kuria didžiausią vertę?

Didžiausią vertę greičiausiai yra tai, kad talentingi studentai turi galimybę bendrauti su labai plačia auditorija... Su žmonėmis autoritetais visuomenėje, universitete, savo srityje, tai, kad greta studijų dalykų studentas gali bendrauti su autoritetais, su žmonėmis ekspertais, tai čia yra labai didelė vertė. Aš sakyčiau, kad čia yra numeris vienas, iš kurio studentai turi pasisemti daugiausia.

Kas dar privilegijų sąrašė teikia didžiulę vertę?

Tai tai, kad mes siūlom tą labai platų spektrą paslaugų. Platus spektras, turiu omeny nuo šokių ir dainų iki savęs realizavimo studentų savivaldoje.

O iš viso GIFTed paketo?

Svarbiausia yra laisvės principas. Dėl to, kad tikrai studentai gali inicijuoti, sugalvoti idėją, inicijuoti veiksmą, kažkokį, kad tarkim sukurtų renginį įdomų, kad ir mažai grupei studentų... Bet jie tai laisvai gali daryti. Universitetas palaiko tas iniciatyvas. Tos mažosios iniciatyvos grupėje gimusios ar vieno žmogaus galvoje ir paskui jis įtikina komandą padaryti tą renginį. Tai tikrai išplečia sparnus žmonėms. Ir jie viena kart pabandę, suorganizavę ar sėkmingai įvykdę savo idėją gali turėti idėjų didesniems projektams. Tai universitetas palaiko visas šias idėjas ir leidžia laisvai... Tikrai pakankamai laisvai studentams save realizuoti. Tai tas laisvės principas tikrai veda per renginius, per organizavimą, administracinę kompetenciją, čia žmonės tikrai jeigu nori, per keturis metus gali turėti mažiausiai 8 renginius, ar ne, du kart per metus, vieną kart per semestrą ir įgyti puikiausių kompetencijų šiose srityse.

O kaip žiūrite į tokius dalykus iš GIFTed vertės pasiūlymo studentams teikiamo, kaip: sustiprinto lygio paskaitos...

Šiaip aš taip pasakyčiau, kad tikrai pasaulyj mes nieko neišrandam kitaip ir veikia tas principas, kai bendraminčių būrelis susiburia į vieną vietą, jiems pasiekti tikslą yra daug lengviau. Tai kai GIFTed'ai mūsiškiai susirenka į vieną komandą ir sustiprintas paskaitas turi tikrai niekas nežada jiems, kad tai bus lengva ir jie patys tai supranta, bet kai praeina visą tą kelią rezultatu patys labai džiaugiasi. Dėl to, kad greta turėjo draugą, kuriam irgi taip pat buvo galbūt sudėtingas tas visas kelias, tai tai, kad jie turi galimybę rinktis sustiprintus modulius, tai yra tikrai labai gera galimybė. Ir dar viena gera galimybė yra tai, kad jie gali rinktis iš kitų fakultetų modulius, kartais neįsivertinant ar tikrai gebės tą dalyką puikiai išklaudyti ir tikrai gali nudegti rezultatai... Nebūti tokie puikūs, kai studentas ne iš savo studijų krypties, o iš visiškai kito fakulteto pasirenka kažkokį studijų modulį, kuris jam yra labai įdomus, jis turi smalsumo studijuoti tame modulyje, tai tai, kad akademinis rezultatas gal ir neblizga pačiu aukščiausiu lygmeniu, bet žinių ir patyrimo jis įgauna daugiau.

Pavardinsiu dar keletą dalykų, trumpai atsakykit, kiek manote tai yra svarbu. Pavyzdžiui, motyvacija Cum Laude diplomu bei Rektoriaus paskatinimu ir rekomendacija?

Šiandienos studento profiliui tai yra vidutiniškai svarbu. Aš leidžiu sau taip manyti, svarbiau yra žinios, patirtys, ryšiai, kuriuos užmezga studentas.

Išskirtinės sąlygos dalyvauti seminaruose ir konferencijose?

Bene svarbiausia. Dėl to, kad čia plečiasi jų pažinties ratas.

O kaip manot kiek studentui svarbu turėti asmeninę prieigą prie pasaulinių duomenų bazių?

Šiaip kiekvienam universitete studijuojančiam studentui privalu yra gebėti toje medžiagoje gaudytis ir rinktis duomenis, žinoti kur jų ieškoti, tai, kad jie turi laisvą prieigą prie puikiausių duomenų bazių tai yra labai svarbu. Aš visada sakau, kad universitete gali būti 2 keliai. Vieni atkeliauja puikių studijų čia, kokybiškų studijų ir jie savęs tikrai nemato mokslininko kelyje ir tai irgi yra kelias. Vėliau kelias baigiasi ties bakalauro slenksčiu, jie įgyja bakalauro laipsnį, įgyja profesiją plus universitetinį išsilavinimą. Ir čia gali baigtis jų kelias. Tikrai jie gali būti puikūs darbuotojai. Darbo rinkoje. Bet gali žmonės rinktis ir mokslinį kelią, o čia yra labai svarbi dominantė.

Pradžioje įvardinote, kad svarbiausia yra bendradarbiavimas su profesionalais ir savirealizacijos paketas. Ką iš tų dalykų ir kaip, jūsų manymu reikėtų tobulinti?

Bendradarbiavimo su profesionalais klausimas yra paprastas. Universitetas bendradarbiauja su žmonėmis, kuriuos kviečia susitikti su talentingais studentais ir čia mes neišvengiam subjektyvumo, nes kiekvienas žmogus gali turėti savo autoritetus, tai universiteto žmogus, atstovas ir kur kviečia susitikti tam tikrą žmogų, lyderį su studentais jis čia įpina ir savo subjektyvią liniją. Tai noriu pasakyti, tai kad studentui nebūtinai tas žmogus gali būti autoritetas. Studentui, taip mes turime visuomenės lyderius, kur nelabai ginčijamės, ar patinka, ar nepatinka, nes yra pasiekimai, bet gali nutikti taip ir čia šitoj vietoj mes neturim saugiklių... Yra žmogus atsakingas už programą ir jis gali kviesti ką jis mano esant gerai. Žmogus pasisakė puikiai, sulaukė didelio dėmesio, bet nebūtinai visiems talentingiems studentams tai bus autoritetas. Tai šitoj vietoj reikėtų labai aiškius standartus turėti, o mes jų dar neturim. Kokius žmones mes norim kviesti, apie ką žmonės norėtų kalbėti, ar tik apie techniškuosius mokslus, ar kalbėti apie naudą ir vertę visuomenei, visuomeniškumą, galvojimą apie ateitį, naujausias technologijas... Yra įvairiausios temos, kurios turėtų liesti tą visuomenės lyderį, kurį mes kviečiam. O iš paketo siūlomo... Nuolat reikia tobulinti pačias sąlygas... Tiesiog fizinį būvį,

erdvių, kuriuose vyksta.. Tikrai reikia tobulinti, turime puikių erdvių, bet ir yra erdvių, kuriuos nebeatitinka šiandieninio žmogaus gyvenimo tempo.

Kaip manot kiek talentingam studentui svarbus jo socialinis identitetas?

Labai svarbus, tik aš netikiu sėkme, jeigu žmogus yra labai sėkmingas, bet uždaras. Taip turbūt nebūna... Žmogus turi būt atviras pasauliui. Gali būti užsidaręs savo konkrečioje srityje, bet nematyti kas vyksta aplinkui, bet taip nebūna pasaulyje, viskas būna susiję, viskas yra ryšiuose ir vienas veiksmas vyksta todėl, kad kiti 2 nutrūko. Tai jei žmogus tik tai savo srityje gilinasi ir negalvoja apie kontekstą, socialinį kontekstą, tai nėra taip sėkminga. Aš tikiu, kad mūsų talentingi studentai turi kuo labiau save versti būti socialiai aktyviais, žinoti kokia jų yra vieta sociali ir ką jie turėtų toliau daryti, kaip gerinti savo identitetą.

O kiek jiems svarbus pats prestižas, kad jie yra aprobuoti kaip talentingi studentai?

Prestižas čia vaidina didelį vaidmenį, dėl to, kad mūsų socialiniai tinklai yra suformavę tokį burbulą, kuris rodo, kad prestižas, tas veidas, kurį tu rodai visuomenei yra labai labai svarbus. Ir pasipuikavimai titulais, kokie jie bebūtų, kad ir talentingas KTU studentas, jie yra vis tiek svarbūs ir mūsų talentingi studentai kaip aš minėjau tikrai, na, vidutiniškai jiems yra svarbu gauti Rektoriaus padėką ar ten kažkokį Cum Laude diplomą, bet nuo prestižo socialinėje erdvėje manau, kad jie neatsiriboja. Jiems tikrai tai yra svarbu, jie tuo puikuoja, jie tuo giriasi, jie iš karto jau gali savo pasiekimus demonstruoti. Kai tuo tarpu studentai ne iš GIFTed, jie tikrai dar turi užsidirbti tą savo kelią.

Kaip manot, kiek talentingam studentui svarbus jo visuomeniškumo ugdymas ir kaip tai sekasi universitetui?

Pačiam studentui yra ne visada svarbu. Bet tam, kad jis būtų talentingu, kad jis galėtų būti savo srities ekspertu ir ne tik savo srities, bet šiaip ekspertu, visuomenės lyderiu, būti visuomenišku yra labai labai svarbu. Prieš tai kalbėjau, kad visur yra viskas susiję, yra priežastinių ryšių ir jeigu žmogus yra tiesiog ištrauktas iš konteksto ir nežino kuo gyvena visuomenė, kokie yra 3 žingsniai į priekį, tai jam bus labai sunku būti visuomenės lyderiu ir ekspertu. Tai universitetas suteikia visas galimybes būti tuo visuomenišku ir aktyviu studentu tik reikia pačių studentų noro ir įsitraukimo.

Kaip manot kiek patiems talentingiems studentams galėtų būti svarbus jų įtraukimas į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo?

Patiems studentams jau yra svarbu. Tikrai jie labai noriai išsako savo pozicijas ir įsitraukia į tas grupes. Tai, kad jie kartais yra paskatinami įsitraukti lyg ir neturėdami didžiulio noro ar užsidegimo tuo darbu, tai ką aš matau iš savo patirties, tai jie įsitraukia į veiklas ir užsidega tuo, mato prasmę teikti grįžtamąjį ryšį, mato prasmę tobulinti dalykus ir palikti kitiems studentams geriau vykstančius procesus. Tai patiems studentams tai darosi vis svarbiau ir aktualiau.

O galimybės įsitraukti į tokius projektus kaip „Kurk Lietuvai“, „Demola“ praktika?

Aš labai norėčiau, kad būtų labai svarbu. Bet nėra taip. Jiems tai nėra svarbu. Ką noriu dar pasakyti, mes turime daug studentų, 9 tūkstančiai su trupučiu yra daug studentų ir tai, kad tik keliasdešimčiai yra svarbu tai. Aš leidžiu sau absoliutinti, kad tai nėra svarbu. Negaliu teigti, kad nėra nei vienas svarbu, bet manau, kad šitas kelias iš universiteto pasiūlytas studentui jo nesužavi.

**Kristina, kaip manot kiek talentingam studentui yra svarbi emocinė aplinka universitete?
Kalbu apie grupės ryšį, bendravimą su dėstytojais, administracija...**

Ypač svarbi. Aš taip sakyčiau dėl to, kad visur yra ryšiai, visur yra bendravimas, yra autoritetas ir jeigu studentas universitete jaučiasi kaip bendruomenėje, nesvarbu ar toje mažoje bendruomenėje, grupėje ar didesnėje, tarkim fakultete arba atskirose grupėse pagal veiklas, tai kuo labiau studentas įsitraukia į bendruomenę tuo didesnis ryšys yra paliekamas su institucija pačia. Nes jeigu, čia labai paprasta patirtis, jeigu studentas studijuoja ir tik pasiima formaliai tai ką duoda universitetas, studijas, kokybiškas studijas, mokslą, ar ne, ką formaliai duoda, ką reikia būtinai išklaudyti ar įgyti, kad gautum diplomą, tai yra vertė visai menkesnė, negu jeigu studentas darė viską, įsitraukė į visas organizacijas, į veiklas, buvo aktyvus, bendravo su žmonėmis aplinkui, tai ryšys su universitetu yra visai kitoks.

Jeigu jūsų įvardintos vertės yra tokios svarbios, kaip universitetui sekasi jas suteikti studentui?

Tobulėti tikrai yra kur...

Kur?

Taip, tuoj pasakysiu, ką universitetas daro gerai, tai tikrai ryšiui universiteto, bet kokiai veiklai vykdomai su studentais, to ryšio paieškai yra skiriamos didelės pajėgos. Yra studentų reikalų departamentas. Šiaip tai galima tikrai didžiuoti šiuo universitetu, nes mato prasmę ir naudą tame, kad universiteto neveiktų tik tai sau ir nesuteiktų tik tai formalių dalykų studentui. Tikrai dirba su tuo, kad studentas turėtų kuo gilesnį ir tampresnį ryšį su universitetu studentas ir universitetas. O kur reiktų tobulėti, reikia būti spartesniems. Bet kokiam renginyj kurį mes darom. Tikrai sakau visame kame – mums trūksta spartumo. Daro universitetas tikrai daug gražių dalykų, bendrauja su studentais, leidžia organizuoti renginius, patys inicijuoja, bet pritrūksta spartumo tame, kad mes šiomet darom pernai metų idėjas. Taip noriu pasakyti, kad kol įgyvendinam dalykus, jau studentai galėtų gyventi vienu žingsniu į priekį. Mes esam mokslo ir studijų institucija, mes turim gyventi progresu, o ne tuo kas vyksta.

Turite galvoje, kad mes išsprendžiame praeities problemas, kurios nebėra aktualios šiandien?

Taip. Tikrai taip. To spartumo tikrai universitetui reikia ir reikia dėt pastangas, kad galėtumėm su studentais, su gabiais studentais susėsti ir diskutuoti ką galėtume padaryti, kad rytojus būtų geresnis.

Pradžioje užsiminiau apie grupės ryšį, ryšį su dėstytojais...

Svarbu, aišku tai yra svarbu, aš dabar čia tik matyčiau, kad labai yra individualus indėlis čia turi būti. Ir nieko dirbtinai nesukursime. Turim komunikuoti apie tai, kad tikrai yra vertinga bendrauti grupėje, kad yra vertinga turėti kontaktą su dėstytojais, turėti tą ryšį su dėstytojais, bet mes negalim susimuliuoti šitų situacijų. Bet galim tik komunikuoti apie vertę, o jeigu žmogus pats neįdės pastangų, nei vienas nei kitas. Nei vienas turiu omeny nei studentas nei dėstytojas, tai mes dirbtinai nieko nesukursime.

Kiek talentingam studentui svarbus fiziologinis komfortas universitete?

Svarbus labai. Ne tik talentingam studentui, o bet kuriam. Dėl to, kad man atrodo net stuburas išsitiesia, kai tu ateini į modernias, šiandien kvėpuojančias ir alsuojančias patalpas, kurioje

puikiausiai veikia WiFi ryšys, kur tu gali nusipirkti skanios kavos, kur tu gali patogiai atsisėsti ir paskaityti ką tik įvykusios paskaitos medžiagą. Su kolegomis padiskutuoti apie tai kokia paskaita dabar laukia arba kokia praktinė užduotis ir kur link galėtumėt veikt. Jeigu reikia kažkur ant medinio suolo prisėst, kur pučia vėjas, gaudžia ventiliatoriai, tai tikrai nenusteikia...

Kaip vertintumėt mūsų turimą fiziologinio komforto pasiūlą studentams?

Tikrai labai trūksta laisvalaikio erdvių. Turim tiek, kad ant vienos rankos pirštų suskaičiuot galim... Dizaino biblioteka slėnyje tikrai puiki erdvė, gali būti tokia, tokių daugiau turi būti. Bet visos mūsų bibliotekos yra standartinės, tikrai neįkvepiančios, na tiesiog atitinka tą... Stalas, kėdė, plikos sienos, standartas.

Tai norint padidinti fiziologinio komforto vertę, pagrindė užtektų laisvalaikio erdvių?

Bibliotekos būtinai erdvių ir mokymosi erdvių. Mokymosi erdvės čia yra numeris vienas, ką turime aktyvinti. Aišku, aš neišskirčiau, jei reiktų rinktis nuo ko pradėti, tai reikia pradėti nuo mokymosi erdvių. Bet būtų gerai, kad nereiktų rinktis nuo ko pradėti, nes būtinai svarbu yra užtikrinti tai, kad tu galėtum paskaitų metu turėti erdvę, kur jeigu reikia sustoja studentai, jeigu reikia susėda ratu, jeigu reikia sėdi tradicinėje auditorijoje... Naudojasi įvairiom priemonėm ir įrangom ko reikia paskaitai, bet išėjus iš paskaitos reikia turėti kur atsisėsti. Laisvalaikio erdvės yra svarbu, o vakare norint studijuoti reikia turėti puikią biblioteką, veikiančią visą parą.

O kaip vertintumėt mūsų administracinius studijų eigos procesus?

Aš turiu galimybę palyginti su kitomis aukštosiomis mokyklomis Lietuvoje, tai leidžiu sau pasakyti, kad KTU turi tikrai neblogą aplinką. Bet jeigu lyginant su kitomis Lietuvos aukštosiomis mokyklomis. Jeigu neatlieku šito lyginimo, tai nėra gerai... Šiaip studentui yra tikrai... Universitetas dirba link to, kad studentui būtų kaip įmanoma patogiau ir efektyviau pasiekti jam reikalingą medžiagą, informaciją ar reikalingą dokumentą. Tai smagu, kad universitete yra žiūrima į tą bendrą studento profilį, kad jis ateina vis labiau skaitmeniškai raštingas ir jam norisi tą medžiagą gauti čia ir dabar patogiausiu būdu. Bet reikia dar tobulintis, nes mūsų dėstytojai ne visi yra tiek skaitmeniškai raštingi.

Kiek jūsų nuomone talentingam studentui svarbi gyvenimo bendrabučiuose kokybė?

Tikrai yra labai svarbi. Ir kaip aš prieš tai kalbėjau apie fizinę aplinką, kad net padeda stuburui išsitiesti, tai kol mes neturėsime puikiai renovuotų bendrabučių tol turėsime nuolatinį nepasitenkinimą iš bendrabučiuose gyvenančiųjų... Viskuo kuo ten galima reikšti nepasitenkinimą. Tai aplinka tikrai yra labai svarbi, dėl to, kad tada... Jeigu žmogus gyvena bendrabutyje, jo visos 24 valandos pralekia universitete. Jis gyvena universiteto aplinkoje, konkrečiai bendrabutyje, jis studijuoja universitete ir dar laisvalaikį leidžia universitete.

Kaip manote, ką pirmiausia reiktų tobulinti didinant šią vertę talentingam studentui?

Renovuoti. Tiesiog fiziškai renovuoti bendrabučius. Čia labai paprastas dalykas. Fiziškai renovuoti, atnaujinti patalpas, kad jos būtų modernios, šiuolaikiškos, orientuotos į visus žmones. Turiu omeny ir turinčius specialiujų poreikių. Ypatingų poreikių.

Kaip manot kiek talentingam studentui svarbi finansinė parama ir skatinimas?

Nu čia toks dvejopas atsakymas. Šiaip tikrai labai svarbi yra ta finansinė parama, dėl to, kad jeigu studentas nori tobulintis, veikti neapmokamoje veikloje, tai mes turėtume suteikti jam tokias sąlygas. Ypač jeigu jo veiklos yra orientuotos į universiteto gerovę, į kitų studentų gerovę, mes turėtume suteikti tikrai tokias sąlygas, kad studentas galėtų rodydamas puikius, pažangius akademinis rezultatus įsijungdamas į įvairias veiklas turėtų galimybę negalvoti kaip jam reikia išgyventi.

Ar universitetui gerai sekasi tvarkytis šiuo klausimu?

Šiaip tai sekasi pakankamai gerai, sakyčiau. Vėlgi taip sakau, nes lyginu kontekstą universitetų Lietuvoje. Jeigu nelyginu, tai gaunama finansinė parama studentui nėra tokia, kad jis galėtų pilnai išgyventi ir tikrai nesukti galvos kada jam reikia pradėti dirbti. Ir ar jam reikia rinktis, ar jis yra labai labai talentingas studentas su visom visuomeniškom veiklom, ar jis yra talentingas studentas plius dirbantis ir uždirbantis. Tai mūsų teikiama parama tikrai neužtikrina studentui tos gerovės.

O kaip žvelgiate į galimybes įsidarbinti universitete?

Vertinu labai palankiai, dėl to, kad jeigu dirba studentas universitete, tai yra dvi suinteresuotos pusės. Studentas ir studijuoja ir pažįsta universitetą iš vidaus, mezga tuos ryšius apie kuriuos kalbėjau, o pats universitetas žinodamas, kad turi studentą, suteikia jam sąlygas ir studijuoti ir dirbti. Ko negali pasiūlyti kitas darbdavys.. Gali be abejo pasiūlyti atlyginimą kitokį, gali pasiūlyti labai panašias patirtis, veiklas, bet negali pasiūlyti to suderinamumo, dėl to, kad tiek pats universitetas, tiek studentai gyvenam tuo pačiu kalendoriumi ir tuo pačiu ritmu. Tai žinant kada prasideda sesija ar atsiskaitymų laikotarpis, universitetas gali suteikti studentui kitokias sąlygas. O tuo labiau universiteto pažinimas iš vidaus yra tikrai labai svarbu.

Tai ką gi galėtume padaryti, kad pagerintume esamą finansinę situaciją studentui?

Šiaip tai universitetas priima tikrai nemažai studentų į darbo vietas, laikinai, nebūtinai laikinai, bet tikrai yra daugiau pozicijų universitete kur gali dirbti studentai. Studentų reikalų departamente jų tikrai yra nemažai, kur mes tikrai galim priimti studentą ir priimam. Ir siūlom studentams užimti tas darbo vietas.

Tiek darbo vietai, tiek praktikai...?

Taip. Ir darbo vietai ir praktikai. Apmokamai praktikai. Aš jau nekalbu apie tas savanorystes, kurios yra neapmokamos. Tai universitete reikėtų didinti tų vietų skaičių. Tikrai yra daugiau erdvių, tikrai yra administracinių padalinių, kuriuose mes galime įdarbinti studentus ir jie šitą kompetenciją galėtų ugdyti. Kas liečia stipendijų fondą, tai tik galiu pasidžiaugti, jog kitais metais mes turėsime didesnį stipendijų fondą. Bet ar tai bus tvarus, daug didesnis stipendijų fondas visai ateičiai, tai nėra taip užtikrinta. Pats universitetas nėra padaręs žingsnių, kad savarankiškai padidintų stipendijų fondą. O galėtų.

Trūksta universiteto iniciatyvos?

Taip. gali universitetas priimti poziciją, tokį sprendimą, kad gali skirti tam tikrą sumą pinigų būtent stipendijų fondui. Sakydami, kad mes orientuoti į gabų studentą, kuriam galbūt nereikėtų dirbti, galėtų lankyti paskaitas 100-u procentų, įgyti jau kompetencijas, kas yra iš studijų laikotarpio.

Kaip manot kiek talentingam studentui svarbu geros sąlygos sportui?

Šiaip yra svarbu akcentuoti studentams, talentingiems studentams laisvalaikio sporto arba fizinio aktyvumo galimybes ir pasiūlą. Aš nekalbu apie tą profesionalųjį tam tikros krypties ar rūšies sportą. Dėl to, kad profesionalus sportas liečia labai nedidelę dalį studentų, o fizinis aktyvumas ir sveikatingumas liečia visus studentus. Kuo studentai turės daugiau galimybių būti įtraukti į sveikatinimo veiklas, tuo labiau laimės visi. Ar tam reikia geresnių bazių? Nebūtinai, mes galime puikiai vykdyti veiklas ir su turimomis bazėmis, mūsų bazės yra pakankamos, kad galėtume įtraukti studentus būti fiziškai aktyvesniais.

Kiek talentingam studentui svarbus jo asmenybės ugdymas universitete? Kaip universitetui sekasi su talentingų studentų ugdymu?

Universiteto laikotarpis dažniausiu atveju yra vienas svarbesnių žmogaus gyvenime, nes jaunas žmogus formuojasi. Šiaip aš netikiu teorijom, kad mes tik tam tikrą laikotarpį esame formuojami aplinkos ir patys save formuojame, bet universitete esantis žmogus... Jis yra labai dar formuojamas. Ir pats dar formuojasi. Ieško savo krypties, savo kelio, savo veiklos. Tai, tai ką pasiūlo universitetas, kokius žmones gali sutikti universitete studentas, kokias veiklas gali įgyvendinti, kokių planų gali turėti ir siekių yra tikrai labai svarbu ir pakloja pamatus toliau tai darbinei rinkai.

O jeigu žvelgtume truputėlį konkrečiau, pavyzdžiui, karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos?

Labai svarbu, dėl to, kad, vėl grįžtant prie autoriteto ir prie asmenybės formavimo gali pakreipti mentorius.

O asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto programa?

Irgi labai svarbi. Tikrai labai svarbi, dėl to, kad psichologiškai stiprios asmenybės daugiau pasiekia.

Manote universitetas tinkamai vykdo šią programą?

Universitetas šią programą vykdo tikrai talentingiems studentams, bet ne visiems. O būtų nuostabu, kad mes visiems studentams galėtume tai pasiūlyti.

Verslumo ugdymas?

Čia yra tikrai svarbi dedamoji, dėl to, kad įgyja daug kompetencijų per verslumo ugdymą žmonės, kurias paskui panaudoja. Nebūtinai verslo kūrimo, schemose, kurios yra naudingos visuose darbuose, nes žmonės gali būti įvairių skyrių studentai ir pabaigę studijas, nebūtinai keliauja į verslo įstaigas. Bet sugebėti būti finansiškai raštingu arba versliu, čia yra talentingo visuomenės lyderio savybės. Tai tikrai yra svarbu, bet mes neužtikrinam visiems studentams to. Tik talentingiems .

Finansinis raštingumas?

Svarbu. Tikrai svarbu. Ar mes užtikrinam, ar ne...? Labai iš dalies. Mes suteikiame tam terpę, bet tai vyksta labai iš pačių studentų iniciatyvų, nes yra dvi studentų organizacijos, kurios kalba apie tuos dalykus. Ekonomikos ir verslo fakultete dvi veikia organizacijos, tai bet tai paliečia labai nedidelę dalį studentų. Universitetas nėra idėjęs dar pakankamai pastangų, kad mes galėtumėm visus studentus.

Papildomas finansavimas saviugdosioms veikloms?

Jis yra svarbus, bet nepakankamas.

Galimybė pačiam talentingam studentui būti mentoriumi kitiems studentams?

Jiems yra svarbu. Tai ką aš girdžiu iš pačių studentų, studentai labai rimtai žiūri į pradžios mentoriaus darbą ar funkciją, jie tikrai, studentas tikrai jaučia pareigą perduoti žinias jaunesniems studentams, jie įgyja puikias kompetencijas dalintis, stebėti, analizuoti kitą žmogų ir pasidalinti patirtimis. Tai reikia stiprinti šitą kompetencijų paketą ir pradžios mentorystė neturėtų būti vienintelė mentorystė studentų tarpe. Gali būti puikiausiai ketvirtakursis, jau nuveikęs nemažai, puikiausiu karjeros mentoriumi. Pirmakursiui.

Kaip manote kiek talentingam studentui svarbi universiteto reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų?

Tikrai taip. Talentingas studentas, kuris ieško kur tęsti savo studijas, jis turėtų pasidomėti, kurioje reitingo, pasaulinio reitingo pozicijoje, Lietuvos reitingų pozicijoje yra universitetas, nes reitingai tikrai yra dėliojami ne... Yra tam tikri, ar ne, kriterijai, pagal kuriuos reitingas sudaromas, tai turėtų sudaryti svarbią įtaką. Tikrai turėtų sudaryti. Ar šiandien taip yra 100-u procentų? Ar mes galime pasakyti, kad studentai mus renkasi dėl reitingo pozicijos? Negalim taip pasakyti.

Interviu su Nacionalinio inovacijų ir verslo centro bendradarbiavimo vystymo skyriaus vadovu

Ką laikytumėte talentingu studentu?

Man atrodo, kad talentingas studentas tai yra tas, kuris turi gerus, ar ne, įvertinimus studijų atžvilgiu, bet taip pat tas kuris, įsitraukia į papildomas veiklas. Turiu omeny tiek seminarų, konferencijų lankymą, projektus, kurie yra tarsi šalia to studijų proceso, bet jie labai papildo. Tai studentas, kuris ir noriai įsitraukia, ar ne, ir rodo ten gal kažkokius rezultatus, tą savo proaktyvumą demonstruoja. Nes kita vertus mes, kaip ir pats žinote, turime tą talentingų studentų akademiją, kur yra atrinkti 20 kiekvienais metais, atrenkami 20 talentingiausių studentų, bet man atrodo, kad labai daug ir nepatenka, tai nebūtinai tas, kad jis yra akademijos narys, tos, talentingų studentų narys, pilnai atspindi visus mūsų talentingus studentus. Manau, kad ir kiti, kurie aktyviai įsitraukia į visas veiklas irgi būtų galima vadinti juos talentingais studentais.

Kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?

Man atrodo tokiam žmogui didžiausią vertę teikia labai daug galimybių. Šiandieniniam pasaulyje yra daugybė galimybių kada jis gali išreikšti save, išbandyti įvairiose srityse, net jeigu tai nėra jo sritis ką jisai studijuoja universitete. Tai man atrodo, kad tas atsivėręs horizontas tai yra jiems didžiausia pridėtinė vertė, kad jis gali ir išvažiuoti į ERASMUS praktiką, gali pasiimti praktiką studijuojant dar pirmuose kursuose, bet jau išeiti į įmones praktikuotis. Įsitraukti į įvairius projektus, savanoriauti, nežinau, galbūt į konferencijas vykti. Tikrai yra tų galimybių labai daug tiktai reikia suspėti į visas jas įsitraukti.

Sakote, kad talentingam studentui ERASMUS praktika, praktika įmonėje, projektai tarptautiniai ir konferencijos yra pagrindinės vertės gaunamos universitete?

Taip, nes man atrodo, kad būtent per tas visas veiklas studentas gali išmokti ir įgyti daugiau kompetencijų negu vien tik sėdint auditorijoje ir klausant, na, paskaitų tų kasdienių.

O kaip universitetui sekasi patenkinti jūsų išvardintas vertes talentingam studentui?

Iš savo perspektyvos vertinčiau, kad tikrai labai gerai. Dėl to, kad tų galimybių universitetas tikrai labai daug pateikia. Ir jeigu kalbant, kad iš savo perspektyvos, ar ne, iš bendradarbiavimo su verslo pusės, tiek pačios įmonės yra labai noriai siūlančios, kad tas įvairiausias galimybes ir ateitį pasipraktikuoti ir paklausti jų paskaitų ir dar ta prasme gausybė įvairių dalykų, tai man atrodo kartais galbūt aš netgi pasigestu studentų, kad to aktyvumo, nes jie turi tikrai labai daug galimybių, bet ne visada jomis pasinaudoja. Tai iš universiteto pusės aš sakyčiau, kad neblogai sekasi. Tą vertę kuriant pateikti, ar ne, visą tą puokštę galimybių.

O kaip manote kodėl jie nepasinaudoja tomis galimybėmis, ką reikėtų daryti, kad pasinaudotų?

Kodėl nepasinaudoja galbūt čia ir sunku pasakyti, mano tikrai labai subjektyvia nuomone būtų tai, kad galbūt studentai ne visai žino, ko jie nori gyvenime ir kai ne visai žino, tada labai jiems sunku susifokusuoti ar ne, o tas studentas, kuris žino, kuria jis kryptimi eis, jis tada atsirenka ir renginius ir, kad kažkokias tai išvykas, tas kas susiję su jo kryptimi arba tas, kuris nori pabandyti viską, vėlgi bando viską, o tas, kuris nenori ir nežino, dažniausiai tiesiog, kad pasirenka būti, būti bendrabūtyje, su draugais pasėdėti, bet neieškoti tų tokių įdomių veiklų. Ką reikėtų daryti universitetui, kad daugiau ar ne, tų studentų pasinaudotų, tai vėlgi galbūt kažkaip ir komunikacija tikslesnę parinkti, kad studentas, kuris nežino išgirstų, prisitaikytų sau ir tada pagalvotų ar jis nori į tai įsitraukti ar ne. Kad kol kas tokia būtų mintis, kad galbūt dar ta komunikacija nėra visiškai tikslinga, kad ji pasiektų reikiamą studentą.

Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?

Vėlgi, ar ne. Galime kalbėti bendrai, ar ne, yra ta žinutė, kur nešama universiteto mastu, kad tai yra stiprus technologinis universitetas, pateikia aukštos kokybės studijas ir galim kalbėti kada nusileidžia į padalinius, ar ne, kaip kiekvienas fakultetas bando pateikti save ir savo tuos kažkokius užklausinius ar ten seminarus, ar ten mokymus ar panašiai, tai vėlgi tų komunikacijos kanalų yra labai įvairių, tie kas studentam yra priimtini, socialiniai tinklai, ar ne, ar dar ten visi kiti dalykai.

Kaip vertinate pačią vertės pasiūlymo pateiktį.

Galbūt... Yra kur tobulėti. Aš nežinau, čia turbūt visuose procesuose... Nu tiesiog negalima sakyti todėl, kad viskas yra padaroma 100-u procentu, nes visada yra kažkur kur galima tobulėti.

Bent viena kryptis, kuria pirmiausiai reikėtų patobulėti?

Reikėtų pagalvoti... Galbūt tas ir toks betarpiškas bendravimas galėtų būti... Labiau intensyvesnis, taip sakykim.

Kaip manote, kokias pastangas deda universitetas kurdamas vertę talentingam studentui?

Kurdamas, ar ne? Labai labai daug pastangų deda. Ir kartais... Ne kartais, o didžiuma atvejų tos pastangos nepasimato, nes tai vat lieka užklausinė veikla, kurią mes ten verdam, darom, kuriam ir studentas pamato tik tą galutinį ir tarsi kartais atrodo, kad jis ir neįvertina kiek yra padaroma dėl jo, tie patys MA+, ar ne, galimybės kada studentas gali papildomą visai iš kitos krypties modulį sukurti, bet studentas neįvertina kiek pats universitetas turi įdėti pastangų surasti ir partnerį iš išorės, dėstytojus užmotyvuoti, kad jūs dar kurkit papildomai, tai aš manau, jog universitetas tikrai deda daug pastangų ir tas pastangas vertinu labai labai gerai. Kartais dar galbūt trūktų ir to, vėlgi iškomunikavimo, net nežinau, pagrindimo kodėl ta sukurta vertė yra iš tiesų vertinga studentui, galbūt ir ta žinutė turi... Vėl grįžtu prie to pačio, lieka tikslesnė žinutė, kad studentas, na, nemanytų, jog tai yra jau tiesiog kaip yra, o sukurta būtent jam, kad jisai įgytų papildomas kompetencijas ir panašiai.

Kaip manote kas talentingam studentui universitete šiandien yra svarbiau: žinios, tinkamos naudoti čia ir dabar, ar daugiau žinios, parodančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinių įsisavinimui?

Jeigu žiūrint iš studento perspektyvos, tai galbūt net dažnu atveju jis rinktųsi pirmąjį variantą. Bet aš noriu tikėti, kad yra daug studentų, kurie planuoja į ateitį ir tiki, kad pirma reikia pažvelgti ir toliau matyti, ar ne, ne tik tai matyti kas yra dabar, bet ir pažiūrėti į ateitį ir pagalvoti kas tada bus naudinga. Tiek renkantis studijų kryptį, tiek vat kažkokius papildomus užsiėmimus ar panašiai.

Tai manote, kad vis dėl to yra daugiau tų, kurie turi tokį vartotojišką požiūrį, kad būtų dabar tinkamas naudoti...

Aš manau taip.

Ir kaip jums atrodo, ar šiuo metu universitete daugiau teikiama tų „čia ir dabar“ žinių, ar daugiau antrasis variantas?

Iš esmės vėl, jei mes žiūrėtume į universitetą kaip į instituciją, kuri turi ne ruošti siaurus specialistus, bet turi studentui suteikti galimybę įgyti tokį platesnį požiūrį, bendrai ar į pasaulį, ar ne, ar į industrijas ir kas vyksta aplinkui, tai sakau, pagal pačią paskirtį universitetas negali būti toks... Tiesioginės žinios, kurios panaudotos tik dabar. Pati paskirtis universiteto yra išlaisvinti mąstymą. Tai vadinasi, jis negali būti orientuotas į čia ir dabar. Jisai orientuotas į tai kas bus ateityje ir kas tam jaunam žmogui bus naudinga ateityj.

O tokie dalykai kaip ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė ar apskritai paskaitos įmonėse, kiek tai atliepia studentų poreikį?

Sunku pasakyti, ar ne. Vėlgi, galbūt praktikų metu atsiranda tas „čia ir dabar“, nes vėlgi kiekviena įmonė yra suinteresuota tarsi pasidalinti žiniomis arba tais visais procesais kaip vyksta pas juos dabar. Tai turbūt tuo atveju tos praktikos yra orientuotos labiau į tą pusę.

Kaip manot kiek talentingam studentui svarbus jo socialinis identitetas?

Aš manau bet kokių atveju, jam tas yra svarbu. Nes mes tiesiog esame tokioj visuomenėj, kurioje yra svarbu identitetas, statusas, bendrai priklausyti kažkokiai bendruomenei, jei ta bendruomenė su privilegijom, tai yra tuo geriau. Tai, bet vėlgi tai yra mano subjektyvi nuomonė ir galbūt kiti studentai

visiškai to nesureikšmina. Tiesiog tikrai yra labai sunku pasakyti, ar ne, ką kiekvienas gali galvoti šiuo atveju. Manau, kad tai turi būti svarbu.

Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbus jo visuomeniškumo ugdymas? Kaip tai sekasi universitetui?

Visuomeniškumo tai ir kalbam apie tuos... Tas tokias bendresnes veiklas, kurios gali būti įvairių krypčių, ar ne... Noriu tikėti, kad studentai vertina tą universiteto indėlį, nes kaip ir pats minėjote, tų galimybių yra labai daug. Tai iš tiesų... Vėlgi, ar ne, pati neseniai dar buvau studentė, tai tą irgi puikiai pamenu, iš tiesų yra spragų, kurios parodo, kad iki studento neateina tam tikra informacija. Kad jis tikrai gali pasinaudoti vienokia ar kitokia galimybe išvykti kažkur, ar ne, ar sudalyvauti projekte, bet tada aš pradėdau galvoti ar studentas yra tiek suinteresuotas pats, kad jis gebėtų ieškoti tos informacijos. Nes vėlgi, mes dabar esam tokioj vartotojiškoj visuomenėj, kur tarsi laukiam, kad mum ateis ir ant lėkštutės pateiks ir ar mes atsidadysim facebook'ą ir facebook'e būtent bus ta žinutė, tas kvietimas, kurių mums reikia. Taip truputį... Nu, kaip ir nebus, ar ne. Tai, vėlgi, jeigu žiūrint iš studento perspektyvos, taip aš kartais galbūt ir pasigesdavau tam tikros informacijos, bet dabar sėdint kitoj pusėj, aš matau, kad ir iš studentų trūksta tos iniciatyvos paieškoti, nes ta informacija yra. Tik vadinasi reikia papildomo dar kažkokio žingsnio, ar ne, nueiti į vieną ar kitą puslapį... Tai vėlgi, klausimas ar turi universitetas daugiau padirbėti tos informacijos paprastume, greitume, surandant, ją, ar pats studentas turėtų būti labiau suinteresuotas ir jeigu jis nori tikrai kažko, vadinasi jis turi pats domėtis ir klausti, nes tikrai tiems kurie klausia atsakymai yra duodami.

Kaip manote, kiek talentingam studentui yra svarbi jo finansinė parama ir skatinimas?

Čia bet kokių atveju labai svarbi. Dėl to, kad jaunas žmogus, jis turi labai daug poreikių, jis nori gyventi ir patogiai, ir linksmai, ir manau, kad studentavimo laikotarpiu, bet kokių atveju universitetas turėtų suteikti studentui galimybę gauti kažkokias papildomas lėšas, ar ne, už tam tikrą įdirbį studento, už tam tikrus nuopelnus, ne šiaip, ar ne, tai manau, kad studentas turėtų gauti tą paskatinimą iš universiteto. Tuo metu, kada jisai studijuoja. Nes tikrai tai yra labai labai svarbu.

Ir kaip manote, ar šios finansinės paramos ir skatinimo tvarka universitete yra gera?

Jeigu atvirai, labai detalai tikrai niekada nesigilinau, sakykim, nes vėlgi dabar kiek žinau yra tam tikrų pasikeitimų, ar ne, ir tos stipendijos jau kitokia forma yra suteikiamos studentams, ar ne, tai galbūt labai šioj vietoj ir negalėčiau komentuoti. Visgi yra mecenato stipendijos, kurios yra skiriamos iš įmonių, vėlgi tai yra mano darbo dalis ir tikrai kiekvieną kartą susitikdama su įmonėm skatinu, kad jos prisidėtų, va pavyzdžiui ir vakar turėjom pasirašytą sutartį su Centric IT, kuris skyrė 4-ias stipendijas po 500 eurų studentam irgi veikliam ir panašiai, tai taip pat žinau, kad yra ir prezidentų stipendijos, vėlgi tai yra tam tikri šaltiniai papildomi, bet jeigu kalbam apie konkrečiai universitetą, ar ne, jeigu tai yra tik 5 procentai, tai sakyčiau yra mažai.

Vis dar kalbant apie studento finansinę būklę, kaip manote ar jam būtų svarbi galimybė įsidarbinti universitete?

Manau, kad tikrai... Tiek, ar ne, žinių, pasisemiant naujų ir tiek dėl finansinės naudos.

Ar šiuo metu yra geros sąlygos?

Dėl įsidarbinimo galbūt... Yra sudėtingiau... Bet dėl praktikų, tai tikrai tas yra daroma ir mūsų skyriuje buvo priimti 2 praktikantai, kuriems mokėjome stipendijas už tai, kad jie atliko praktikas ir manau tikrai yra tiek ir vat centriniuose rūmuose nemažai padalinių, kurie irgi pasikviečia studentus atlikti praktikas. Už tai irgi juos motyvuoja. Dėl įsidarbinimo, šiaip aš manau, bendrai kalbant universitetas yra labai gera vieta pradedančiam jaunam žmogui, kuris neturi daug patirties, nes tos galimybės įsidarbinti irgi yra. Galbūt nėra tos pozicijos iškart labai aukštos, kas yra natūralu, nes tiesiog jaunas žmogus dar neturi tiek kompetencijų, bet šiaip vertinant, manyčiau... Jeigu pats studentas rodo iniciatyvą, rodo savo kompetencijas jau studijų metu... Vienu ar kitu momentu jį tikrai pastebės vienas ar kitas žmogus ir pakvies prisijungti.

Kiek talentingam studentui svarbus jo asmenybės ugdymas universitete? Kaip universitetui sekasi su talentingų studentų ugdymu? Pavyzdžiui, vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos.

Vėlgi, kaip mes vertiname... Ar nepakankamai tikrai dėl to, kad yra tiems talentingiems studentam... Ne, meluoju, iš tiesų universitete visi studentai turi galimybę gauti mentorius, tik yra atliekama atranka, turi motyvacinį laišką rašyti, ar ne, tai vėl gi galbūt bet kokių atveju, ar ne, bendru universiteto mastu tikrai ne visi tie studentai, kurie norėtų gauti mentorius juos gauna, tai iš tos perspektyvos jeigu vertinam, tai sakytume, kad galbūt nėra pakankamai, ar ne, bet jeigu mes žiūrime į patį jų santykį, kada studentas jau turi mentorių, tai man asmeniškai būtų labai sunku kiek tai yra pakankamai ar nepakankamai, ar ne, nes tai mes jau kalbam apie dviejų žmonių tą bendravimą, kaip jie bendrauja, kaip jie susitaria, kokioms temoms kalbės, tai nežinau ar aš galėčiau ir turėčiau kompetencijos tą pakomentuoti, ar ne, bet bent jau girdint mum, iš verslo pusės, kadangi buvo pora renginių, kada buvo tokie, sakykime „mentorių pusryčiai“, sukviesti mentoriai, kurie mentoriavo mūsų studentam ir jie dalinosi savo patirtim, kaip jiems sekasi, ten vienas su kitu pabendraavo, tai jie iš esmės tikrai visą šitą bendrai programą vertina labai teigiamai, teigia, kad daugiau jaučiasi daugiau gaunantys iš jauno žmogaus negu pasiimantys, tai reiškia tas kasdienis kažkoks klausimų apsitarimas ar, ar nežinau, tiesiog pakalbėjimas asmeninėms temoms jiems taip pat duoda daug. Turiu omeny apie patį mentorių, ar ne, tai tikėtina jeigu taip jaučiasi mentorius, tai noriu daryti prielaidą, kad jaučiasi gerai ir studentas.

Ar esate girdėjusi apie asmeninio tobulėjimo programą?

Taip, tai yra septyni... *Franklin Covey* programa septyni efektyviai veikiančio žmogaus įpročiai. Taip, esu girdėjusi, pati turėjau tą programą, mes su kolektyvu ją turėjome.

Kaip manote kiek efektyviai ji vykdoma?

Iš esmės, manau, kad tai yra visai svarbu, tik ją reikia tinkamai pateikti, nes vėlgi mes galim... Iš esmės atrodo tai yra kalbama apie tokius labai suprantamus dalykus, bet mes dažnai gyvenime tuos dalykus pamirštame. Tas pats klausimas pašnekovo savo, kaip mes, ar mes iš tiesų jo klausom, ar mes norim jį perkalbėti... Savo tiesas įrodinėti ir panašiai, ar ne. Tai ta programa būtent kalba apie tai, apie tokius elementarius dalykus, kuriuos mes tarsi ir žinom, ar ne, tai galbūt... Studentas pirmą kartą išgirdęs galvoja, jog man tai nėra aktualu, nes aš jau ir taip viską žinau. Bet jeigu jis pažiūrėtų į savo kasdienį elgesį, į tai kaip jis iš tiesų elgiasi, man atrodo tada pamatytų, kad ta programa jam gali labai daug ką parodyti ir iš jos gali išmokti.

Kaip vertinate talentingų studentų verslumo ugdymą?

Vertinčiau, kad tas dalykas taip pat yra labai būtinas. Dėl pačio vat verslumo... Nežinau ar aš galiu komentuoti tokį vat dalyką, nes nežinau iš tiesų...

Galbūt žinote apie papildomą finansavimą, kurį irgi talentingi studentai gali gauti saviugdos veikloms, kaip summer schools, bootcamps ir t.t.?

Vėlgi, tai gali būti per įmones, bet iš tiesų, jeigu taip atvirai, nėra tiek daug, kad... Kad tarsi, kaip čia pasakykime... Iš išorės, kad ateitų, ar ne. Galbūt tai vis tiek labiau yra...

Ar studentai kreipiasi į jus?

Ne, nesikreipia. Nebent į patį karjeros ir ugdymo centrą. Per mus ne, nesikreipia.

Kaip manote, kiek studentui galėtų būti svarbi galimybė pačiam būti mentoriumi?

Aš tai manyčiau, kad jam turėtų būti svarbu, nes vėlgi, grįžtu prie tos pačios savo minties, kai kalbėjau apie mentorius iš verslo, kai jie patys jaučiasi gaunantys daugiau negu duodantys, tai lygiai taip pat ir studentas pabendraavęs su savo kolega jis galėtų jaustis, jog jis daugiau gauna negu duoda, tai man atrodo vat tas bendravimas visada turi būti dvipusis ir ta nauda turi būti dvipusė.

Interviu su Kauno technologijos universiteto Studijų departamento direktoriumi

Ką jūs laikytumėt talentingu studentu?

Iš tikrųjų klausimas labai nelengvas atsakyti kas tai yra talentinga studentas. Nes aš pati asmeniškai manau, kad žmogus daug pasiekia ir padaro savo darbu ir neveltui yra tas posakis, kad 1 procentas talento ir 99 procentai darbo. Tai aš sakyčiau, kad talentingas studentas pirmiausia iš savęs yra labai motyvuotas, labai proaktyvus asmuo, aišku turi tam tikrų aukštesnių gebėjimų tą nedidelį procentą, bet vat talentingas studentas šitom vat savybėm pagrindinėm pasižymi. Ir po to tas rezultatas, jisai ateina. Ateina ir rezultatas ir tas talentingas studentas, taip vadinamas, savo veiklom, savo iniciatyvumu, savo motyvacija, savimotyvacija, galbūt, kuria bendruomenę, tokią panašią aplink save. Turbūt taip apibrėžčiau, nes na, labai paprasta pasakyti, kad talentingas tas, kuris gerai mokosi ar dar kažkokie rezultatai, bet aš manau, kad čia tas geras mokymasis ir atsiranda iš to, kad yra tam tikros asmeninės savybės pas žmogų.

Kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?

Aš manau gebėjimas peržengti save, peržengti tam tikrus apribojimus, kuriuos galbūt turi žmogus, tai yra išlaisvinimas jo, platesnio mąstymo formavimas, tai čia jau kalbėt apie patį išsilavinimą. Tiesiog jeigu kiekvieną dieną žmogus jaučia, kad jis išmoko kažko naujo, o talentingas žmogus, jis dažniausiai nori išmokti kažko naujo. Jisai jaučiasi gerai vienu žingsniu žengęs į priekį, tai aš manau vat tas talentingas studentas, talentingas žmogus vat tą vertę iš studijų gauna, tai yra nauji metodai galbūt pritaikomi... Reikia iš savęs daugiau padaryti, kad pasiekti tam tikrą rezultatą, bet rezultatas yra geras ir tas teikia labai didelį grįžtamąjį ryšį ir džiaugsmą, tai viena dalis. Aišku universitetas, tai yra ne vien tik studijos ir grynai studijos, nes jeigu tik ateinam, mes pasimokom ir grįžtam ir daugiau nieko nėra, tai to tikrai nepakanka. Toliau yra visa bendruomenė, kuri teikia didelę vertę.

Bendruomenė, ryšiai, kontaktai, kolegos, draugai, verslas, kuris dalyvauja, tai yra erdvė kūrybai... Čia yra labai labai didelė. Ir ta erdvė kūrybai dar atsiranda dėl to, kad universitetas siūlo visą paketą pridėtinių veiklų. Ir universitetas siūlo, ir plius leidžiama studentams pasireikšti per visas organizacijas, studentų atstovybė, kuri yra visiškai savarankiška organizacija ir jina gali labai daug padaryti ir turi tos galios ir universitetas nereguliuoja to... Negali reguliuoti. Tai manau visos šitos dedamosios duoda tą pridėtinę vertę. Tai yra išmokti naujų dalykų, perlipti per save, pabandyti tuos dalykus kuriuos norisi ir pabandyti galima bet ką praktiškai, o jeigu to nėra gali sukurti tai ir universitetas tai leidžia. Jeigu nori kažkokios organizacijos, studentas gali ją įkurti. Jis gali save realizuoti, jis gali pradėti čia verslą kurti, jis gali mokslą daryti, jis gali čia surasti ir mokslininką, ir dėstytoją, ir kolegą, ir universitetas ir remia, kiek aišku gali tai padaryti, jeigu mažiau remia, tai gali ir surasti, ir partnerių, tai aš manau, kad visa šita dedamoji, ta kūrybinė tokia aplinka turbūt yra didžiausia vertė studentui ir čia jis save gali labai plačiai išbandyti.

O iš studijų pusės minėjot, kad didžiausią vertę teikia nauji metodai...

Ne, gebėjimas išmokti naujų dalykų. Vat tas išmokimas naujų dalykų, pažinimo ta visa aplinka, žinios galų gale, galbūt kurios sunkiau prieinamos ir taip toliau, jeigu atsiranda tokių puikių dėstytojų studento kelyje, tai čia yra labai didelė vertė. Plius darbas su studentais kitais, komandiniai darbai, aš manau yra daug naujų dalykų, kurių kartais net nejučiom studentai išmoksta.

Ar visa tai ką išvardinot yra suteikiama KTU?

Taip, manau, kad taip.

Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?

Pridėtinės vertės, tai turbūt tikrai pakankamai yra komunikuojama, pirmiausia tai yra ir studentų reikalų departamentas, kuris išskirtinai užsiima studentais yra ir studentų informacijos centras, įvairios organizacijos ir taip toliau. Toliau aišku yra studentų atstovybė kuri lygiai taip pat yra suinteresuota tom pridėtinėm vertėm ir kad kuo daugiau studentai dalyvautų, tai manau šita dalis yra geriausiai atliepta universitete. Aišku, kita dalis kaip tinklinimas, taip vadinamas, tinklaveika, bendruomenės ir toliau studijų dalis, tai aišku čia jau tos komunikacijos galbūt kartais ir pritrūksta. Kas liečia studijas, kiek turbūt programų vadovai įdeda energijos tam, kiek įdeda patys dėstytojais, paaiškindami kodėl tai... Kas tai svarbu, ką jie išmoksta, kodėl jie vieną ar kitą dalyką daro, tai tiek turbūt ir grįžta studentam... Kartais studentai... Net ne kartais, o galbūt didžiąja dalim... Jeigu nėra labai aiškiai parodyta kokia vertė tam tikrų veiklų, jie tik vėliau tai supranta, na pavyzdžiui baigę studijas ir sako va, aš jau šitą patirtį įgijau nors tada galbūt taip atrodė, bet vat aš jau buvau tą pabandęs ir taip toliau nors tada nesupratau dar kam tai reikia daryti tai čia tos komunikacijos ir tereikėtų daugiau, galbūt iš mūsų pačių, na, o ta bendruomenė visa, tos bendruomenės kūrimas, tai čia jau aišku visų mūsų darbas kuo daugiau tų veiklų... Nu įtraukti tuos studentus į universiteto veiklas.

Kokias pastangas universitetas deda kurdamas vertę talentingam studentui?

Jeigu taip kalbėti konkrečiai apie talentingą studentą... Aš kaip minėjau tas talentingas studentas nebūtinai vien tik mokslas lemia, bet aišku mes turime talentų akademiją į kurią atrenkam studentus, ten yra ribotas skaičius vietų nors mes sakom, kad tų talentingų studentų yra žymiai žymiai daugiau, tiesiog negalim daugiau finansuoti, didesnio procento, bet čia mes turime 2 kriterijus. Tai 2 kriterijai yra pirmiausia mokymasis, vidurkis su kuriuo jie ateina iš mokyklos ir egzaminų vertinimai ir antras

kriterijus, tai yra papildomi pasiekimai. Tai yra ką jis šalia viso to mokymosi turėjo, ką jisai atsineša... Pagal tai mes atsirenkam... Ir dar yra motyvacinis pokalbis, mes iš to atsirenkam pačius pačius jau mūsų nuomone labiausiai tinkančius ir norinčius talentų akademijoje mokytis ir jie jau gauna papildomų ten veiklų ir taip toliau. Antra dalis yra ką daro universitetas, tai yra talentų stipendijos, taip vadinamos, tai yra prieš kelis metus buvo pakeista stipendijų tvarka, kurioje nuo daug mažų stipendijų pereita prie mažiau, bet didesnių stipendijų. Ir vėlgi, kriterijuose universitetas yra pasirinkęs mokymąsi, nes mokymasis jis vis tiek jisai rodo daug dalykų. Rodo kruopštumą, atsakingumą, pareigingumą ir aišku gebėjimą mokytis ir suprasti. Tai šita dalis ir aišku papildomos veiklos, mokslinė veikla ir taip toliau. Na tai rodo, kad universitetas, na, mato tą visą platų paveikslą ir pagal tai yra skiriamos talento stipendijos, pakankamai didelė suma. Toliau aišku yra siūloma ir mecenatų stipendijos ir taip toliau. Tai lemia, kad mūsų studentai skiria daugiau laiko tom visom veiklom. Skiria daugiau laiko mokymuisi, skiria daugiau laiko papildomoms veikloms, tai mes tokiu būdu dar ir ugdom tą studentą ir galbūt kartais atrandam tą talentą... Pats studentas atranda tą talentą kur galbūt net nevisai tikėjosi, pavyzdžiui galbūt netikėjo, kad mokslas patiks, bet vat pabandė ir patiko, užsikabino ir nori, ir daro arba konstruoja ką nors. Šita vat, šita veikla, šita kaip sakoma priemonė universiteto leidžia atsiskleisti studentams irgi taip pat.

Kaip manote, kas talentingam studentui šiandien universitete yra svarbiau: žinios, tinkamos naudoti čia ir dabar, ar daugiau žinios, parodančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinių įsisavinimui.

Aš vienareikšmiškai manau, kad ateities žinių.

Manote, kad talentingam studentui yra svarbiau ta antroji dalis?

Aš manau, kad antroji dalis, pirmiausia dėl to, kad tas vadinamas talentingas studentas, aš kaip minėjau pradžioj, yra proaktyvus, norintis mokytis, norintis išmolti, einantis į daugybę veiklų ir džiaugiantis, savimotyvuojantis save. Aš manau, kad šitas dalykas lemia ir jo mąstyseną. Jis vis tiek galvoja dėl ko aš darau vieną ar kitą dalyką. Tai ne šiai minutei turbūt, bet greičiausiai tam, kad kaupiti bagažą, tam tikrą. Ir mūsų studentai, tikrai talentingi studentai, atstovybės žmonės išeina iš universiteto nedirbę, bet turi puikiausią CV. Su veiklom, su tam tikrais įgytais gebėjimais ir taip toliau. Tai tikrai ne šiai dienai turbūt tą kompetenciją ugdo. Tikrai yra pagalvojama ką tai duos man ateityj. Aišku labai svarbu ir žinios. Labai svarbu žinios, ypač jeigu studentas dabar kažką kuria, verslą steigia ar dar ką nors, tai reikalingos ir tos žinios.

Kaip jums atrodo, kaip universitetui sekasi tą rezultatą ir suteikti?

Turbūt įvairiai sekasi. Vėlgi, labai priklauso turbūt nuo... Esminis žmogus, mano nuomone studentui gyvenime yra dėstytojas. Jisai daugiausia mato dėstytoją ir vat būtent nuo to kaip yra, kaip yra orientuojamasi paskaitų metu, kokie gebėjimai yra ugdomi, kokia informacija yra suteikiama... Priklauso nuo to kaip tam studentui sekasi. Aš manau, kad universitetas eina labai labai teisinga kryptimi, pereinama prie produkto vystymo projekto, kalbame apie Europos universitetą, kuriame na, universitetas dalyvauja, rengia paraišką, mes kalbame apie iššūkiams grįstą mokymąsi, kurį jau naudoja talentų akademijos studentai, tai čia jau vienareikšmiškai yra einama tik į priekį ir tos vat kompetencijos tokio mokymosi būdu tiktai ateičiai yra orientuotos, aišku ir šiai dienai, bet ir ateičiai, taip pat yra eduLAB'as, kuris apmoko dėstytojus naujų metodų, kurie vėlgi yra orientuoti į tam tikrą

gebėjimų ugdymą, kurie, tie gebėjimai studentui liks visą gyvenimą. Tai ne vien tik koncentruotos žinios, kurios yra be galo svarbu, bet tai yra tam tikri gebėjimai. Tai aš manau, kad universitetas eina labai sėkminga kryptimi, labai turi sėkmingą strategiją pasirinkę ir nu, manau, kad turėtų tikrai pasisekti.

O kur yra sunku, na, kur yra sritis kur daroma nepakankamai?

Nu, aš turbūt didžiausiu iššūkiu duočiau turbūt studijos vis tik tai. Pačios studijos, vėlgi, nes pirmiausia tam reikalingos ir lėšos pakankamai didelės, tam reikalingi žmonės, kurie galėtų skirti laiko tobulėjimui daugiau metodų taikom ir taip toliau. Šiaip studijų finansavimas yra nepakankamas. Nepakankamas visoj aukštojo mokslo erdvėj Lietuvoje. Tai reiškia, kad mes negalime atlyginti dėstytojų tiek kiek jam priklauso už tą darbą, kurį jis daro... Mes negalime samdyti daugiau dėstytojų negu mums jų reikia... Mes tiesiog galim samdyti tiek kiek mums leidžia studijų pajamos ir tai... Tai neleidžia žingsniuot taip greitai, kaip norisi. Nes kiek mano patirtis rodo, pavyzdžiui užsienio universitetai, visi pereidinėjo prie naujo studijų modelio, kurie diegė naujus didaktikos metodus – jie tikrai nedarė su tais pačiais dėstytojais su kuriais ir dirbo. Jie dažniausiai samdydavo... Ypatingai paprastesnėm paskaitom pasisamdydavo ne profesorius galbūt kažkokius lektorius tada, o profesorius tai arba pačius geriausius dėstytojus paimdavo į to naujo modelio diegimą, jie turėdavo pakankamai laisvo laiko ir tikrai galėdavo... Galėjo pereiti, tai va šitos prabangos mes neturim, tai reiškia mes žmones, kurie dirba savo tiesioginį darbą dar šalia prašom daryti tą pokytį, tai iššūkis yra labai didelis ir čia turint pakankamą finansavimą būtų galima žygiuoti žymiai žymiai greičiau. Tai čia turbūt toks didžiausias iššūkis, nes toliau manau visa kita ateitų jau savaime.

O kalbant apie tokius dalykus kaip ekspertinė praktika pagal savo studijų sritį ar paskaitos įmonėse, kaip manote kiek tai yra naudinga ir ar vyksta pakankamai?

Tai yra ypatingai naudinga. Ypatingai ir yra naudinga ne tik studentams, bet ir dėstytojam periodiškai turėti praktiką įmonėse ir atsinaujinti žinias ir taip toliau. Studentam manau labai yra naudinga, bet ta praktika, ta fažuotė ir paskaitos, tai turi būti... Paskaita tai neturi būti, kad aš nuvažiauvau į įmonę kaip žiūrovas praėjau per įmonę ir kažką ten pasiklausiau. Ne, nuvažiavus į įmonę reikia atlikti užduotį, reikia detaliau susipažinti, na ir iš įmonių reikėtų... Vis daugiau atsiranda įmonių, kurios skiria pakankamai laiko studentam ir studentai tą visą patirtį gali pasiimti. Tai aš manau, kad tai yra vienos naudingiausių paskaitų. Aš iš savo patirties galiu papasakoti, aš turėjau vieną savo modulį, kai dar mokiaus ir studijavau buvo dėstytojas sutaręs su viena įmone, kad visas modulis vyksta toje įmonėje ir negana to mes ten neturėjom dėstytojo, mentoriaus ar prižiūrėtojo, mum buvo duotos užduotys ir mes patys turėjom vaikščioti įmonėje, klausti žmonių, ta prasme susirinkti visą informaciją, kurios man reikėjo. Aš iki šiol atsimenu tai kaip vieną geriausių modulių dėl to, kad aš na daugiausiai įgijau tos praktinės patirties. Tai vat aš ir manau, kad visos ekskursijos, visos stažuotės ir praktikos jos turi būt tokiu pagrindu remtos. Organizuojamos gali būti įvairiai, bet esmė, kad studentas realiai pačiupinėtų padirbtų ir padarytų tai kas priklauso jo programos rėmuose, o ne ten ką padarytų ar popieriukus šviestų. Tai čia manau labai svarbu yra. Taip pat, jeigu kalbėt apie praktikas, tai studentai visada pabrėžia praktikos naudą. Visada pabrėžia, todėl manau, kad tai yra labai svarbu.

Kiek jūsų nuomone talentingam studentui yra svarbus tarptautiškumas?

Tarptautiškumas... Labai priklauso. Vėlgi, čia turbūt auga studentų skaičius, kurie eina praktikas užsienyje atlieka ir studijuoja, bet jis auga nepakankamai. Ir vis tik tai mūsų studentų išvažiuoja per

mažai ir atvažiuoja daugiau, tai yra neigiama tokia... Neigiamas balansas. Aš manau, kad čia šitoj vietoj studentai dar nelabai įsisamonina ką tai reiškia išvykimas į užsienį.

Kiek jiems svarbios trumpalaikės studijos užsienyje?

Manau, kad iš studento pusės mes matom, kad trūksta tos lygtai svarbos. Gal ir nori jie, gal jiems atrodo svarbu, sunku pasakyti, bet jie neišdrįsta išvykti, tai čia vat reiktų pasižiūrėt kas tą lemia, kodėl ta baimė yra, ar baimė su skolom grįžti ar kažkas nesuformuoja teigiamos nuomonės apie tai, bet jie vyksta nepakankamai.

Ką vertėtų tobulinti?

Manau, mes stengiamės rodyti tuos geruosius pavyzdžius. Viena iš priemonių ką daro tarkim užsienio universitetai ir matau, kad jau Europoje tas vyksta, pradžioj prasidėjo Azijoje šita tendencija, bet dabar žiūriu ir Europoj tas atsiranda, tai yra privalomas mobilumas. Pavyzdžiui, studijų programose rėmuose į užsienį išvažiuoti bent kartą. Ir tarkim, tai vat, aišku to nepakanka... Nepakanka finansavimo, ERASMUS lėšų, bet Europa ir Europos komisija šneka apie tai, kad vistik mobilumas turėtų siekti nemažiau 50 – 60 procentų, reiškia jeigu mes turim 10 tūkstančių studentų iš jų 5 tūkstančiai turėtų būti išvažiavę bent kartą per studijas. Tai yra toks Europos komisijos tikslas, tai vat vienas iš būdų kažkaip ir privalomai daryti. Aš žinau, kad studentai gali tam priešintis, gali nenorėti, daug yra niuansų, bet vertė tai atperka turbūt viską.

Kiek jiems svarbūs tarptautiniai projektai ir stažuotės?

Manau neblogai šitas vyksta, ypatingai kai kuriuose fakultetuose. Aš manau, kad studentai čia teiktų svarbą pakankamą, bet vėlgi galbūt jiems trūksta drąsos, žinių, noro, galbūt iš komforto nesinori išeiti vat, gal to nevyksta.

Moduliai dėstomi užsienio kalba?

Va čia dalinasi turbūt studentai į dvi dalis. Vieni labai džiaugiasi ir labai nori, kiti nesupranta kodėl to reikia, nes jie išeina iš tos vadinamos komforto zonos ir jie deklaruoja, kad jie mokosi lietuvių kalba, jie nori klausyti lietuvių kalba, studentai, dėstytojai, nevisi dėstytojai pakankamai angliškai gerai šneka ir taip toliau ir taip toliau. Tai čia manau, kad bus įvairių nuomonių, bet turbūt tai per pusę bus... Vieniems atrodo, kad tai labai svarbu, kitiems, kad mažiau svarbu.

Ką čia vertėtų tobulinti?

Aš manau, kad mes dabar esam... Yra prorektorius potvarkis išleistas, kuriame sakoma, kad programose turi būti bent 18 kreditų būti anglų kalba arba stažuotė arba studijos, bet tai nėra labai griežtai privaloma, na pavyzdžiui mes diplomą vis tiek išduosim tokiam studentui netgi jeigu jis neturės tokių modulių. Tai čia mes galėtume tobulinti, tiesiog stipriai didindami užsienio dėstytojų skaičių. Tiesiog yra modulis ir jis yra dėstomas anglų kalba. Ir pasirinkimo nėra. Tada nėra lygtais argumentu, kad dėstytojas lietuvis ir galima lietuviškai kalbėti ir dėstytojas užsienietis... Tiesiog tokiu būdu pradžioj priverstinai, bet po to visai neblogai ten gaunasi. Ir studentai užsienio.

Studijos, moduliai, jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose?

Vat sunku pasakyti ką studentai mano... Aš matau kaip jie elgiasi, bet tai nebūtinai jie taip mano. Tai vat čia bus labai įdomu sužinot tuos rezultatus, tai aš manau, kad viduj tikrai studentai mato tame

vertę ir svarbą. Praktiškai kartais atrodo paprasčiau yra be užsieniečių daryti tam tikrus darbus, lengviau ir taip toliau ir taip toliau. Reikia prie to priprasti. Ir kadangi tų kultūrų yra labai įvairių ir mes turim labai įvairių studentų, tai abejom pusėm reikia išmokti elgtis ir tai ne visada patinka.

Kalbant apie personalizuotą mokymosi turinį, studijų procese talentingam studentui kas galėtų teikti daugiausiai vertės?

Aš manau galimybė pasirinkti. Pasirinkti pakankamai daug studijų modulių, bet aišku tie moduliai įsivaizduoju, kad neturėtų būt mes duodam tą pasirinkimą ir jų yra asmeninis modulių rinkinys ir realiai studentas gali arba iš tam tikrų kompetencijų blokų rinktis arba iš visų universiteto modulių ir susiderina tvarkaraštį. Bet turbūt didžiausią vertę duotų galbūt galėjimas pasirinkti modulius, bet galbūt dar ir informacija, žinios, konsultacija, programos vadovo ar ko nors kaip jam pasirinkti vat kaip tikslingai arba verslo konsultacija vat per mentorystės programą tas ateina, kad vat tu paklausk tokių dalykų pagal tau duos naudą vat tas parodymas kokia nauda iš tų pasirinkimų, tai vat galėjimas pasirinkti ir dar kažkieno pakonsultavimas. Nes jeigu nieks nekonsultuoja, labai yra sudėtinga iš ten 3 - 5 tūkstančių modulių rinktis ir neaiškų ką ir neaišku kas ten viduj yra ir taip toliau. Tai vat toks lyg pritaikymas prie jo srities, bet vat pasirinkimas toks jau yra susidėliojimas personalizuotas. Kas liečia personalizuotą mokymosi turinį, mes dabar formaliai esame labai apriboti. Esame apriboti studijų programos reikalavimais, studijų programos vykdymo reikalavimais, yra bendrieji reikalavimai, kurie yra išleisti ir aišku ten yra numatyta 120 kreditų, pavyzdžiui 240 kreditų programai 120 eina kryptčiai ir pagrindams, o visa kita gali būt pakankamai laisvai dėliojamasi. Ką ir į ką kreipia dėmesį Europos komisija ir kokia jos vizija yra Europos aukštojo mokslo. Yra visiškai personalizavimas studijų programos... Amerikoje yra Amerikos aukštasis mokslas yra panašiu principu veikia, kai tu gali rinktis realiai ką nori ir dėliotis savo kelią. Aš pradėjau nuo vienu dalykų, tada pasukau prie kitų dalykų ir gale kažkas tai gaunasi. Aišku čia yra labai sudėtinga studentui, kadangi jis turi aiškiai žinoti kokias kompetencijas turi įgauti, kad gautų diplomą tam tikrą arba tam tikrą kvalifikaciją. Tai dėl to Amerikoje labai veikia mentorystės programos, akademiniai patarėjai, kurie kreipia tam tikrais keliais studentą... Tai vat čia yra tokie niuansai, gali duot suvalgytą produktą, bet tada to personalizavimo truputėlį yra mažiau galbūt tik per tuos va laisvus pasirinkimus. Gali duot daugiau yra tam tikrų modelių, bet tada jau turi labai būt aiškiai žinot ko nori.

Sakot Amerikoje geriau veikia karjeros mentorystė, nes yra daugiau personalizacijos ir reikia daugiau pagalbos studentui, tai mūsų atveju, ar karjeros mentoriai ir akademiniai patarėjai yra mažiau veiksnūs?

Jie puikiai veikia tik noriu pasakyti, kad Amerikoje to labiau reikia, kadangi reikia labai aiškaus nukreipimo studentui. Pas mus daugiau, tarkim karjeros mentorystė labiau gerai veikia, galbūt karjeros tikslus susidėlioti, veiklas, suprasti dėl ko reikia mokytis ir taip toliau. To personalizavimo ir to vat pakreipimo galbūt mažiau reikia, labiau reikia tose studijų programose, kuriose yra didesnis pasirinkimas, pavyzdžiui BA+ gali rinktis, MA+ gali rinktis, asmeninį modulių rinkinį gali rinktis, tai čia jau vat galima iš tikrųjų diskutuot su mentoriais, o ką man vistik pasirinkti?

O ką manote apie galimybę vertinti kolegų parengtus darbus, gauti grįžtamąjį ryšį iš jų?

Puikiai vertinu. Puikiai. Mes tokį vertinimo metodą turėtų pasirinkti kiekvienas dėstytojas, čia yra laisvas pasirinkimas, nes dėstytojas pats nusistato kaip turi būti vertinami studentai, na, kad jis įvertintų tuos pasiektus rezultatus. Aš pati asmeniškai naudodavau, kad studentai mano vertina kitus

studentus, pristatymus, bet vat šiemet truputėlį pakeičiau ir nusprendžiau, kad studentai turės vertinti kitų studentų darbą, o aš vertinsiu jų grįžtamąjį ryšį ir už jų grįžtamąjį ryšį parašysiu pažymį. Tai reikšias duodu atsakomybę tikrai kokybiškai įvertinti, nes jeigu prastas darbas bus įvertintas labai gerai studentų, tai jie gaus prastą įvertinimą už grįžtamąjį ryšį prastą. Nes na, tu turi kokybiškai įvertinti. Tai šitas labai veikia Danijoje, kolegų vertinimas, labai šitas modelis veikia, labai daug yra ir sistemų, automatizuotų, elektroninių, kur galima naudoti, tai aš labai labai teigiamai vertinu. Ir manau, kad kuo daugiau dėstytojų naudos ir leis studentam pajauti, išmokti vertinti... Išmokti teikti grįžtamąjį ryšį yra svarbi kompetencija ir studentui. Gebėti kritiškai mąstyti, gebėti išsakyti komentarą, gebėti pateikti pasiūlymą ir taip toliau, tai manau, kad mes dabar ruošiame vertinimą grįžtamojo ryšio, tokias kaip gaires dėstytojams, tai ten viena iš priemonių ir bus aprašyta, tad dėstytojais gali naudoti.

Kiek svarbus individualus dėmesys iš dėstytojo?

Labai svarbus. Universitete mums sekasi vidutiniškai. Aš manau čia ir nuo seno kol kas, bet labai keičiasi situacija ir aš pati kai susitinku su studentais, mes čia turim akademinius pusryčius, tai jeigu sėdi 10 studentų, tai vienas du visada pasako, kad turėjo puikų grįžtamąjį ryšį, asmeninį iš dėstytojo darbui, korekcijom ir taip toliau. Sekasi kol kas vidutiniškai, mokomės, gerėja situacija, grįžtamąjį ryšį reikia mokėti teikti. Nes mes iki šiol buvom labiau pratę kritikuoti, bet mano nuomone kritika nieko neduoda. Duoda naudą studentui, duoda ne kritika, o pagyrimas, kuris yra stiprus. Jeigu jis padarė darbą ir aš kaip dėstytojas sakau, žiūrėk, šįkart tu labai gerai padarei, labai teisingai... Jau tą studentas tikrai tikrai atsimins ir jis tikrai tą naudos ir toliau. Aišku, įvairiai. Kur yra nelabai gerai, galima pasakyti, kad va čia jau taip neturėtų būti, gal čia reikėtų pasižiūrėti taip, pabandyti taip, ne pasakyt kaip daryti, bet turbūt pasiūlyti kelis variantus, leisti studentui pačiam pamąstyti ir pagalvoti. Tai vat tas grįžtamasis ryšys, kokybiškas, parodantis stipriąsias studento puses ir tada koreguotinas vietas ir pasiūlymą pagalvoti, aš manau tai yra ašis mokymosi iš esmės. Nes žinios... Žinias galima surasti. Gebant tą daryti. Bet vat gebėjimas ugdyti ir parodyti kur tu esi stiprus ir kur dar gali patobulėti ir tikrai vat tobulėja studentai, čia manau ašis yra.

Kalbant apie studijų skaitmenizaciją, kas jūsų nuomone teiktų talentingam studentui daugiausia vertės studijų procese?

Aš manau, kad studijų skaitmenizacija pirmiausia atveria daug daugiau būdų mokytis ir tarkim vat tas pats nuotolinis mokymasis, ką jūs paminėjote, tai yra visai kitos kompetencijos yra reikalingos ir ne visi geba mokytis nuotoliniu būdu, tai pirmiausia pajvairina mokymosi metodus, būdus studentų, antra ugdo skaitmeninį raštingumą, IT raštingumą, tai irgi labai yra svarbu... Galimybė mokytis įvairiu laiku, nebūtinai tada kada vyksta paskaitos, aišku čia turi būt numatyta lankomumo tam tikruose reikalavimuose, kad galima mokytis tarkim netiesiogiai paskaitose, čia jau dėstytojas nusisprendžia šitus dalykus, irgi leidžia studentui laisviau jaustis, nebijoti išvykti kažkur, galbūt ir stažuotei tai pačiai ir tuo pačiu galbūt dar gebėti mokytis, tai nu vėlgi ta virtuali realybė, jinai mano nuomone, taip pat labai svarbi, ypatingai tais atvejais, kai universitetas neturi tam tikrų dalykų, pavyzdžiui virtualios laboratorijos... Galbūt nėra tam tikrų įrangų ar dar ko nors arba nėra galimybės atėjus į laboratoriją visiem studentam pabandyti tam tikrus tyrimus padaryti, bet tai galėtų atsirasti online. Na, kad ir virtuali laboratorija, kur jie galėtų tarkim daryti, keisti parametrus tam tikrus ir matyti koks rezultatas gaunasi. Ir taip toliau. Taip pat, literatūros yra puikios su visom metodikom su testais, įvairovės yra žymiai žymiai daugiau. Žymiai daugiau žinių galima įgauti, plačiau... Na, toks gana sudėtingas klausimas, bet manau, kad tokie vat pagrindiniai dalykai.

O mobiliųjų aplikacijų naudojimas?

Čia galbūt testavimui tokiam greitam, prastestavimui studentam galima naudoti, tai aš už tokius dalykus. Aš skaitmenizaciją... Jeigu kalbėti vat pavyzdžiui apie Skandinavijos šalis, tai jų netgi yra valstybinė politika kuo daugiau skaitmenizuoti tam tikrų procesų studijose, jie egzaminavimą visą daro *digital exams*, tai netgi egzaminavimai vyksta elektroniniu būdu ir nėra rašoma ant lapo ir daug daug procesų yra skaitmenizuojama. Tai prie to einama.

Tai universitetas planuoja sekti gerosiomis patirtimis artimiausiu metu?

Manau, kad taip, bet tai nėra lengva, pirmiausia dėl to, kad mes kalbam daug apie nuotolinį mokymąsi arba online mokymąsi, bet patys na, nemažai iš namų nenori to daryti, tiesiog jiems patogiau yra ateiti į universitetą ir būti. Pavyzdžiui, mes esam kalbėję, gavę ir su verslu tam tikras diskusijas, vis tiek mes klausiamė jeigu būtų egzistuojant virtualus universitetas, vis tik didžioji dalis pasisako už tai, kad na ta fizinė vieta, susitikimam, diskusijom yra lyg ir reikalinga.

Manote, kad talentingo studento atveju yra tas pats?

Manau, kad taip. Tas kontaktas, jis yra reikalingas. Turbūt daugiau universitetas kaip vieta yra reikalingas tam būtent kontaktui. Galbūt ne dėstymui, ne paskaitom, tokiom jau vat, bet daugiau vat šitai veiklai, grupinei veiklai, užsiėmimam vat tokiem.

Kaip manote kiek talentingam studentui svarbi dėstytojų didaktika?

Manau svarbi labai. Manau, kad labai svarbi ir mūsų visos anketų apklausos bent jau rodo, kad mokymo kokybė yra labai svarbi ir galbūt nežinau kiek studentai susidūrę su žodžiu didaktika, jeigu mes paklausim didaktika, bet jeigu mes paklausim mokymo kokybė, mokymosi metodai, greičiausiai labai aiškiai pasakys, kad taip, svarbu. Nes sėdėt paskaitoj, kur yra skaitoma nuo lapo, praktiškai 99 procentai studentų pasakys, kad neįdomu, nenorim eiti ir nematom naudos, mes galim pasiskaityt namuose. Bet jeigu mes kalbam apie kažkokio projekto vystymą, vat kiek rodo tarkim jeigu vysto produktą, daromi projektai diskusijos ir taip toliau, tai vat dažnai studentai sako vienos puikiausių paskaitų, norime į jas eiti, laukiam tokių paskaitų ir taip toliau, ir taip toliau. Tai aš manau, kad labai svarbi yra... Ir tą studentai puikiai, puikiai suvokia. Galbūt nežino metodų, bet yra labai įvairių irgi diskusijų, ypatingai tie žaidybiniai tokie metodai, ne visiem patinka, bet puikiai supranta skirtumą.

Ką laikytumėt talentingu studentu?

Mano nuomone talentingas studentas yra tas, kuris yra proaktyvus, sąmoningas, kuris sugeba atsakyti už savo veiksmus, ar ne, prisiimti atsakomybę už tai ką jisai daro, jisai geba analizuoti, susirasti informaciją, kurios galbūt jam reikia ir geba pasiimti tam tikras naudas iš universiteto ką duoda ir naudas šiaip papildomai... Dar ką laikyčiau talentingu studentu tai yra tas, kuris yra sąmoningas ir kuris nuolat galvoja apie save, savo asmenines kompetencijas, kokią naudą jos teiktų... Jo asmeninė karjera galbūt žvelgiant į ateitį 5 – 10 metų perspektyvoje.

Kaip manote kas talentingam studentui universitete šiandien teikia didžiausią vertę?

Aš manau, kad didžiausią vertę teikia bendradarbiavimas su verslu, kolaboracija su verslu, tai kiek mes galim išeiti ir dar būnant studentui pirmam, antram arba trečiam kurse parodyti kaip dirba verslas, ko verslui reikia, kaip jisai supranta studentą, į kurią pusę mes dar studijų metais galim studentą pakreipti, kad jis būtų naudingas versle ir lygiai taip pat studentui matyti nuo pat pirmųjų studijų metų, ar ne, kaip tam tikra įmonė arba tam tikros profesijos atstovas, žmogus dirba, kokias kompetencijas turi, ko galbūt reikia ateities darbdaviui, tai man atrodo ta kolaboracija su verslu yra labai svarbi, labai svarbu, kad verslas dalyvautų tiek moksle, tiek studijose ir tiek neformalaus ugdymo veiklose ir studentai gebėtų tiesiog matyti kuo platesnį vaizdą.

Sakote kolaboracija su verslu teikia didžiausią vertę, tai kaip jums atrodo, kaip universitetui sekasi šią vertę teikti?

Na... Aš manau, kad universitetas juda ta linkme, jis pradėjo galbūt sparčiau eiti praeitais metais. Džiaugiuosi, kad yra bendradarbiavimo vystymo skyrius NIVC'e, kaip padalinys, kuris atlieka šią funkciją ir, kad mes jau pradėdame laikytis vieno langelio principo, ar ne, kad verslas gali kreiptis į vieną skyrių arba vieną padalinį ir tada mes gauname žinią iš to padalinio, kad kurioj vietoj reikia galbūt... Kurioj vietoj verslas nori bendrauti su studentais, kur galbūt mes galim kreiptis į jį ir sakyti, kad studentai nori šito ryšio. Tai aš manau, kad universitetas juda ta linkme, bet dar tikrai yra kur pasistengti ir į ką atkreipti... Ir ką akcentuoti.

O ar galėtumėte įvardinti bent vieną didžiausią dalyką, ką vat dabar būtų svarbiausia padaryti, kad ta vertė padidėtų?

Nereikėjo išskirti padalinių... Nu ta prasme man atrodo, kad šitu klausimu viena iš esminių klaidų gal buvo padaryta tai, kad tiesiog struktūriniai pokyčiai universitete ir jeigu buvo vienas padalinys, kuris veikė ta linkme, tai ir stengėsi tai įgyvendinti, nes man atrodo tais metais buvo pasirašyta daugiausiai bendradarbiavimo sutarčių su universitetu ir verslu, tai tas ir manau, kad tiesiog žmogiškieji resursai šiuo atveju, kad struktūriniai pokyčiai, žmogiškieji resursai, kad visas universitetas, visi universiteto darbuotojai suprastų koks tas principas yra vykdomas, kaip galima, nes čia yra ir laiko klausimas, nes tai kaip daro fakultetai iš ankstesnių metų yra sunku suprasti, yra sunku suvokti ir perlaužti tuos žmonės, kad jie darytų kitaip ir naudotųsi tuo vieno langelio principu. Tai, manau, kad tie būtų pagrindiniai.

Kaip universitetas komunikuoja vertės pasiūlymą talentingiems studentams?

Jeigu nekaltant apie GIFTed programą, aš manau, kad... Neturėčiau sakyti, kad niekaip, bet manau, kad studentas gauna labai mažą informacijos bagažą arba tiesiog jis taip pat negeba apdoroti ir negeba suprasti kokią tą pridėtinę vertę kuria jeigu tai nėra atėję, nežinau, iš kažkokio koordinatoriaus, iš programos koordinatoriaus, iš studijų programų vadovo, iš grupės seniūno ar panašiai, nes ar mes skaitom naujienlaiškius kaip studentai, ar ne, greičiausiai, kad ne, nes nu tai yra likę nuo ankstesnių laikų, aš pati neskaitydavau, kai būdavau studentė ko atrodo nepagauni ir nesuvoki kur yra ta esmė ir kaip pasiekti tą studentą. Tai manau, kad komunikacija šitu klausimu yra pakankamai silpna vertei sukurti ir jeigu tu nepriklausai, nežinau, kažkokiam būreliui, programai, akademijai, nesi, nedarai mokslinio darbo, nepriklausai mokslo grupei, tą studentą pasiekti yra labai sunku su ta pridėtine verte ir suprasti.

Kalbant apie GIFTed studentams teikiamas privilegijas, kaip manote kurios iš jų talentingiems studentams teikia didžiausią vertę?

Aš gal pasikartosiu, manau, kad dėl kolaboracijos su verslu ir tai, kad jie turi iššūkių projektus, tai kaip jie geba jau nuo pirmo, antro kurso bendradarbiauti su įmone ir kartu kurti ir galvoti idėjas, ir dalyvauti jų veiklose, tai juos jau nuo jaunesnių kursų tiesiog paskatina papildomai domėtis įmone, papildomai domėtis ko tam tikros įmonės darbuotojui reikia arba tam tikros specialybės žmogui reikia, tai manau šitas ir plius aš įvardinčiau karjeros mentorystę, tai irgi yra stiprus akcentas, kada studentas gauna tiesioginį ryšį su savo srities ekspertu ir gali gilintis į jam rūpimus klausimus, gauti atsakymus tiesiogiai, netarpininkaujant niekam kitam, bet savo srities specui.

O kalbant apie tokius dalykus iš GIFTed programos, kaip pavyzdžiui, sustiprintos paskaitos?

Aš manau kiekvienas studentas tai priima asmeniškai ir kiekvienas iš jų įsivertina kiek jam yra tai svarbu, nes kalbant su studentais, tai jie dažnai išreiškia, ar ne, kodėl mes turim turėti matematiką, jeigu mums yra neaktualu arba kodėl mes turim turėti, nežinau, medijų filosofiją, jeigu mums tai yra neaktualu, kaip pavyzdys. Tai jiems gal yra sunku suprasti, kadangi jeigu tai nesisieja labai stipriai su studijų programa, nes tai yra pirmieji studijų metai, yra bendriniai dalykai, bet ką aš pastebiu, tai tai, kad jie įstoję tarkim pirmajame kruse dažnai nesupranta dėl ko yra tam tikros veiklos duodamos, dėl ko yra studijos duodamos ir kai tu su jais kalbi trečiam kurse, jie po kažkiek laiko suvokia, kad tas dalykas ką jie turėjo pirmam kurse jiems teikia naudą, galbūt netiesioginę ten ir dabar, kai jie turėjo tą dalyką, bet ta nauda ateina palaipsniui, laikotarpyje... Ir lygiai taip pat yra su studijomis, lygiai taip pat yra su projektinėm veiklom. Tai jie tą naudą pamato po tam tikro laiko. Jeigu negali identifikuot pradžioj.

O kalbant apie motyvaciją Cum Laude diplomu bei Rektoriaus paskatinimu ir rekomendacija?

Taip, kadangi dar neturim kaip sakom, pirmųjų alumnų programoj GIFTed, tai kiek tai yra svarbu jiems dar patiems yra sunku suprasti ir kokią naudą tai teikia. Bet dalis trečiakursių dažnai užsimena, kad nu, Rektoriaus rekomendacija, kur mes galėsime tai pritaikyti, ar mes tikrai ją gausime, ar ne, tai aš manau, tai irgi atskleis tam tikrą jų potencialą darbo rinkoje gaunant šitą rekomendaciją, lygiai taip pat parodys ir patvirtins, kad jie dalyvavo programoj, ne tik, kad GIFTed diplomas bus, bet ir Rektoriaus rekomendacija. Manau, kad kalbant taip neformaliai, atidarys daugelį kelių tam tikrais klausimais, nes tu jau turi Rektoriaus pagyrimą, tu priklausai programai, ar ne, kai kurie verslo atstovai jau dabar žino kas yra GIFTed ir kartais būna tiesiog by default dėl to, kad jis yra iš GIFTed

programos, tai aš manau, kad ta nauda ir pridėtinė vertė atsiskleis truputėlį vėliau. Jos dabar apčiuopt, nu kol kas negali pamatuot.

O suteikiamos išskirtinės salygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose?

Aš manau, kad tai yra svarbu, nes mes ir komunikuojam taip... Gaunama stipendija GIFTed irgi yra dėl to, kad patys studentai ne tik patenkintų savo buitines reikmes, ar ne, ar dėl to kaip ten mokėti už nuomą ar panašiai, bet tai yra skiriami pinigai jų pačių ugdymuisi, pačių savęs, vadinasi važiuoti į seminarus, į paskaitas, galbūt tą laiką skirti ne darbui, kad gauti pinigų, bet saviugdai. Dėl to, kad GIFTed programą, nu mes akcentuojam, kad yra labai svarbu saviugda, savęs ugdymasis nuo pat pirmųjų dienų, per savo asmeninę prizmę, asmenines kompetencijas, dalykines kompetencijas ir šitas momentas irgi yra svarbus, tai tie seminarai, kurie dalyvauja patys, aš manau jie patys pasirenka kurioj srityj jiems yra aktualu, bet tie seminarai ir pridėtinės vertės ką suteikiam mes kaip programa, tai manau, kad jiems duoda irgi didelę naudą, jie gal tos naudos dažnai nežvelgia čia ir dabar, kai vyksta projektas arba per projektą arba po projekto praėjus, nežinau, mėnesiui, dviem, bet kai kalbi su vyresniu kursu jie mato didelę naudą trečiam, ketvirtam kurse kaip projektui ką jie turėjo pirmam. Tai būna kartais gal sunku pamatyti, nes jie visi yra iš tarpdisciplininių studijų, tai sunku atrasi projektą, kad visiems studentam jis atitiktų pagal studijų programas, ar ne, bet mes tada sako, jeigu yra projektas, kuris tarkim daugiau gilinasi į IT sritį, o tu esi iš socialinių mokslų, tu gali iš to projekto išsinešti tai ką tu pats nori, tai vadinasi nuo galbūt idėjos brainstorminimo, generavimo, pitchinimo, galbūt pabandyti sumaketuoti skaidres arba galiausiai mokytis iš savo bendruomenės narių, elementariai pradėt programuot, kad ir elementariausią kalbą. Tai irgi yra variantas, tiesiog čia manau yra dar požiūrio taškas kaip jie patys yra nusiteikę priimti tas teikiamas naudas.

Kaip manote, kiek talentingam studentui svarbus jo socialinis identitetas?

Aš manau, kad labai svarbus ir jiems yra labai aktualu tai kaip juos mato kiti. Dažnai gal kartais yra nu man tas, kad sako aha tu esi iš GIFTed programos ir būna toks uždedamas stereotipas galbūt arba tiesiog vardas, kad GIFTed programoje yra tik moksluokai ir ten yra tie geek'ai, kurie nieko nedaro, tiktais mokosi ir panašiai, tai tas stereotipas yra ir patys studentai kartais jaučia jį, bet stengiasi pralaužti arba suteikti tiesiog grupiokams kitokią žinią, kad čia yra kitokia programa, bet yra tas momentas, kad mes turim ribotą skaičių priimti į programą, o universitete tikrai yra daug daugiau talentingų studentų negu tie, kurie yra GIFTed programoj, ar ne, yra tokių studentų, kurie iš viso neaplikuoja į programą, nes nu galbūt nenori arba nemato naudos šitu klausimu jie patys, tai tie, kurie suaplikuoja ir kuriuos mes priimam į programą ir su kuriais turime atsiveikinti, tai negalim pasakyti, kad jie yra netaleingai. Universitete daug talentingų studentų yra ir kartais man pačiai būna gaila, kad mes negalim priimti daugiau arba stengiamės priimti daugiau, bet negalim skirti finansinės paramos šitu klausimu, nes nu yra tam tikros numatytos ribos, tam tikri skaičiai kiek mes galim priimti į programą. O universitete studentų tikrai yra daugiau negu mūsų 60.

O kaip manote kiek talentingam studentui svarbi universiteto reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų?

Jeigu kalbant apie reitingą, ar ne, kur yra universitetas, kur kur tas, jiems aš sakyčiau gal ne tiek ir aktualu kiek yra aktualu studijų kokybė, nes kalbant su jais tai nu... Ką tas reitingas pasako, ar ne, tai galbūt jis tam studentui ne tiek pasako, nes galbūt studentas nesidomi, kurioj vietoj yra universitetas, bet jeigu jie daugiau atkreipia dėmesį į studijų kokybę ir ypatingai tie, kurie išvažinėja ERASMUS

studijų programoms, ar ne, tai jie stebi kitų šalių universitetų reitingus, ar ne, žiūri kur yra Danijos universitetas, kur yra Olandijos Tventės universitetas, kuriam tam ATP reitinge ir panašiai. Tai išvažiuodami nestebi, bet ar stebi nu kur yra Kauno technologijos universitetas, reitingo klausimu, nemanau. Reputacijos, manau, kad taip. Yra tas, tas... Kad aš mokausi Kauno technologijos universitete ir nu Kaune mes esam, nu nesumeluosiu, vienas stipriausių universitetų. Jeigu Lietuvos atžvilgiu, tai manau, kad konkuruojame su Vilniaus universitetu šitu klausimu. Bet jeigu imant GIFTed programą, GIFTed programą mes turime vieninteliai Lietuvoje. Tai daugelis studentų įvardino dėl ko įstojo į Kauno technologijos universitetą, tai dėl to, kad yra GIFTed programa. Daugelis iš jų norėjo išvažiuoti į užsienį, daugelis galvojo baigę KTU gimnaziją važiuoti į užsienį dėl to, kad nu kai tu pasikalbi su studentais jie sako, kad nu, baigus KTU gimnaziją yra nelygis studijuoti Kauno technologijos universitete, bet dėl ko daugelis stoja ir mes turim tokių, tai dėl to, kad jie nori į GIFTed, tai GIFTed jiems kuria pridėtinę vertę būnant universitete, jeigu tarkim netenkina, nežinau, tam tikra studijų kokybė... Ar panašiai. Jie gauna galbūt pridėtinę naudą dalyvaujant programoje. Tai manau, kad tas universiteto reputacija ir programos reputacija, ji yra svarbi, ypatingai pritraukiant tam tikrą dalį studentų. Nes dalis studentų stoja iš įvairių miestų, iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir panašiai vien dėl to, kad čia yra ta programa, tai aš manau tas turi didesnę pridėtinę vertę negu pats universitetas, jau pačio universiteto vardas.

Kaip manote kiek talentingam studentui svarbus jo visuomeniškumo ugdymas ir kaip tai sekasi universitetui?

Aš manau, kad jam vėlgi yra svarbu, bet, manau, kad jis tai gauna daugiau iš programos ir pats tai daro, negu daro universitetas, nebent mes traktuosim, kad GIFTed programa yra universiteto dalis ir nu, jinais ir yra universiteto dalis, realiai, tai jeigu žvelgiant taip, kad... Jeigu išskirtume programą, nu atimtume tiesiog programą GIFTed ir žiūrėtume tik į universitetą, manau, kad nelabai, bet jeigu GIFTed programą pritrauktume prie universiteto, nu, kad tai yra po universitetu ir visa kita ir žiūrėtume per tą prizmę, manau, kad taip, tai...

Šiek tiek išskaidysiu klausimą, kaip manote kiek jiems svarbus įtraukimas į grupes bei veiklas, prisidedančias prie universiteto studijų tobulinimo?

Jiems yra svarbu, bet jie yra žinai, tie žmonės, kur jeigu yra jie nepatenkinti, jie nueina ir pasako. Daugelis iš jų turi individualų studijų tinklėlį dėl to, kad nu, netenkina specializacija arba nenori, nežinau, tam tikrų modulių pasiimti ar panašiai, tai kiek su jais kalbuosi tiek jie sako, kad nu, jeigu man netinka, aš nueinu ir pasakau. Dalis iš jų dalyvauja SPK studijų programos komitetuose, bet tai yra labai maža dalis studentų, kurie ten priklauso, bet gal įvardinčiau tik tais porą, kurie yra informatikos fakultete, kiek žinau, daugiau... Jie daugiau gilinasi į tą mokslo arba verslo kryptį, mažiau gilinasi į galbūt studijų... Dalyvavimą SPK, bet iš praktinės pusės, tai jeigu jie yra nepatenkinti, tai jie ir pasako. Klausimas kiek į tai atsižvelgia universitetas.

Kaip manai kiek jiems svarbus dalyvavimas tokiuose projektuose kaip „Kurk Lietuvai“, „Demola“ Praktika, Verslios Lietuvos „Sparnai“...?

Matote, šitu klausimu yra sunku pasakyti, nes nemanau, kad nei vienas iš jų dalyvauja šituose projektuose apart jeigu mes traktuosime „Demola“, tai ji pirmaisiais metais buvo kaip projektinė veikla GIFTed'am. Tai jie „Demola“ yra įsiminę ir jiems tas projektas buvo svarbus vien dėl to, kad

jie galėjo ten kurti ir prototipus savo teikti, pateikti galutinį rezultatą, bet ar į kitus projektus įsitraukė, ką jūs paminėjote, tai nu man neteko girdėt dar.

O kaip manote, kiek jiems svarbus dalyvavimas studentišku organizacijų ar meno kolektyvų veikloje?

Su studentiškom organizacijom, tai yra taip. Dažniausiai didžioji dalis jų prieš ateinant į GIFTed programą buvo atstovybėje, bet didžioji dalis iš tos atstovybės ir išėjo. Vien dėl to, kad yra laiko stygius, žmonės renkasi prioritetus, kas jiems yra svarbiau šitu atveju, dalis iš jų tebėra dar. Atstovybėje ir aš labai džiaugiuosi už juos kaip jie geba derinti savo studijas, popaskaitinę veiklą ir GIFTed programos siūlomas veiklas, tai šitas, bet tikrai didžioji dalis jų nedalyvauja organizacijose. Arba dalyvauja labai pasyviai. Nu turim tik porą variantų, kurie atstovybėje, BEST'uose ar kažkur kitur yra, o dėl meno kolektyvų, dėl meno kolektyvų tai irgi nepasakysiu, kad didžioji dalis yra labai aktyviai įsilieję, bet tie, kurie turėjo hobį ar muziką, jie ir toliau groja grupėse, kaip Brass Bees, turim 2, jeigu nesumeluosiu studentus, kurie ten ir dabar groja, yra tie, kurie šoko, Nemune, tie kas dainuoja Jaunystėje ir panašiai. Tai įsitraukimas į menines veiklas yra daug aktyvesnis negu į organizacijas.

O kaip manote, kiek talentingam studentui svarbi finansinė parama ir skatinimas?

Labai svarbi. Žiūrint per programos prizmė, kad, jeigu mes sakom, kad nedirbkit nuo pirmo kurso, išbandykit visas papildomas vertes, kad eiti į universitetą šiuo atveju, tai jiems finansavimas gaunama stipendija yra tas, kaip jie gali apsimokėti savo buitines reikmes, ar ne ir tada darytis papildomai dar saviugdai, seminarai, kursai, išvykos ir panašiai. Tai šitas momentas, manau yra labai svarbus, ar, kiek pasikalbu su studentu, jeigu sakau okay, negausit GIFTed stipendijos, ar ne, tai pavyzdys ką jūs darysit? Jų vienas išvardintų yra eisim dirbti, nes mum reikia finansinės paramos šitu klausimu. Tai aišku, jie gali ir pretenduoti į Talento stipendiją papildomai tai ką jie, nu tik GIFTed, jeigu jie negauna programos stipendijos, bet nu, tai yra svarbu šitu klausimu.

O ar jiems būtų svarbi galimybė įsidarbinti universitete?

Tai irgi yra svarbu, nes nu automatiškai jeigu jie atlieka kažkokią projektinę veiklą, dalyvauja projektuose, jiems dažnai prireikia 3D printerio, kuris mum mokamas, jiems reikia laboratorijų kur kažką pjaustyti, dėlioti ir panašiai... Mes kaip programa, nu negalim to suteikti, tai gali suteikti universitetas. Šitu klausimu jie vėl moka. Jie visur tiesiog turi mokėti ir negali tarkim to gauti nemokamai ar tiesiog kaip programos dalyviai. Tai šitas yra svarbu, bet jie kuria, dalyvauja mokslinėse... Mokslo grupėse, tai jie ten turbūt susiderina asmeniškai kaip pasinaudoti tam tikromis laboratorijomis ir panašiai.

O ar yra galimybių įsidarbinti universitete vardan jų finansinio saugumo?

Ar galimybė yra, manau, kad taip. Bet jinai manau yra maža. Bet ar patys studentai šitu klausimu ar norėtų – nemanau. Nemanau, nes yra ir tam tikri stereotipai ir tie, kurie yra linę į mokslą, ar ne, kurie atlieka mokslinę veiklą, tai jie galbūt igalaukėj perspektyvoj, nu, greičiausiai vis tiek liks universitete ir prisijungs prie tam tikrų institutų, kurie juos domina. Bet tie, kurie yra orientuoti į verslą, būti savo srities specialistais, tai jiems tikrai nėra aktualu likti universitete ir dirbuotis.

Turiu galvoje studijų metu...

Ne, tokio variantu tikrai nėra ir nepasitaikė kiek mes turim studentų, nebent daugiau gauna galbūt kokią vienkartinę stipendiją iš fakulteto, jeigu priklauso ten studijų grupei. Bet darbintis – ne.

Kiek talentingam studentui svarbus jo asmenybės ugdymas universitete?

Jeigu klausiate ar asmenybės ugdymas universitete svarbus, tai manau vienareikšmiškai. Ir nesvarbu ar tai būtų GIFTed programa, ar tai būtų akademinė grupė, ar tai būtų mokslo grupė ir panašiai, tai mes atėję į universitetą suteikiame ne tik žinių bagažą, kuri studentas išsineša vėliau, bet mes lygiai taip pat ir ugdome asmenybę, kuri išeis į karjeros perspektyvą, kurie išeis baigę universitetą ir dirbs versle, moksle arba nežinau, galbūt grįš į universitetą. Tai manau, kad tai yra labai svarbu, jeigu klausiate kaip universitetui sekasi su talentingų studentų ugdymu aš labai džiaugiuosi, kad yra tokia programa kaip GIFTed ir yra papildomos veiklos, tai yra meno organizacijos, tai yra meno kolektyvai, kur studentas gali ateiti ir ugdyti tam tikras kompetencijas, ar ne. Tai nereikia suprasti, kad turi būti būtinai kažkokia programa, tai jis dalyvaudamas, nežinau, organizacijoj, meno veikloj, programose, prisijungęs prie mokslinių grupių, jis jau tam tikras savo kompetencijas ugdo. Tai dėl to mūsų pirmieji metai GIFTed programoj ir yra, kad asmeninių kompetencijų ugdymas, mes gilinamės kaip studentui kas yra studentui svarbu, kokios svarbios studentui jo asmeninės kompetencijos, gilinamės į dalykines kompetencijas, į saviugdą...

Kaip vertinate asmeninio tobulėjimo ir emocinio intelekto programą?

Na, dėl to ji ir yra parinkta pirmaisiais metais. Mes labai džiaugiamės, kad ta programa yra, nes aš norėčiau, kad visi studentai šitą programą turėtų. Tai, bet nu, tai vėl finansinės galimybės ir... Neįmanoma visiems studentams to turėti, bet tai yra labai paprasta programa, labai elementarus žingsniai, tie 7 įpročiai ką mes darom turbūt ir gyvenimiškoj veikloj, bet mes tiesiog jų netaikom, o kai pradėdam taikyti, tai nu, pasimato rezultatas ir pasimato galbūt su studentais, kad ai nu kartais kam man čia reikia tų mokymų, dėl ko aš čia dalyvauju, sėdžiu po paskaitų ir panašiai, bet kai tau grįžtamasis ryšys grįžta po metų, po pusės metų ir studentas sako ačiū už šitą programą, nes nu man tam tikrus sudėliojo prioritetus, gimė tam tikros idėjos galvoj ir tada savo gyvenimo, nežinau, kryptį link karjeros suku truputėlį kitaip nei įsivaizdavau prieš tai, tai tu supranti, kad tai leidžia ir tai yra viena iš labai didelių verčių studentui programoje.

Verslumo ugdymas?

Čia yra du niuansai, aš sakyčiau. Studijose tai turėtų būt daugiau verslas įtraukiamas, nu mes, GIFTed programoj turim tokias veiklas kaip INChallenge'as, kur tu tiesiogiai bendrauji su verslu, kuri prototipus, duodi įmonei case'ą ir tu sprendi pagal tam tikras metodikas kaip galėtum nu tam tikrą užduotį jiems įgyvendinti ir panašiai, konsultuojiesi su įmone, vaikštai, bendrauji, tu matai įmonės kultūrą, kokia yra, tiesiogiai bendrauji su įmonės darbuotojais, vadovais galbūt nu ir tu matai visai kitokį vaizdą, susipažįsti su įmone ir panašiai, tai mes turim šitą projektą papildomai prie, nu, semestrinių veiklų. Ir aš įsivaizduočiau, kad studijose toks dalykas irgi turėtų atsirasti kaip projektinės veiklos, kur galbūt trečiam kurse, nes nu pirmieji metai bendrieji, bet trečiam kurse galėtų atsirast kaip vienas didelis semestro projektas visiems, visiems ir galėtų studentai tiesiog, lygiai taip pat bendraujant su verslo įmonėmis kurti kažkokius prototipus. Jie gali būt labai žiauriai simple. Tokios problemos ko pati įmonė neišsprendžia.

Finansinis raštingumas – ar kas nors yra daroma?

Žinokite, manau, kad ne. Labai reikėtų. Patys programos studentai jau ateina pas mane ir sako aha mes ten norėtume tokių ir tokių mokymų, mums yra aktualu tas ir tas dalykas, mes universitete nesupažindinam... Nu labai yra elementarių dalykų, kaip... Jeigu mes sakom, kad nu mums yra aktualu, kad įsikurtų startuoliai, kad studentai kurtų įmones, ar ne, bandytų, žiūrėtų ten, generuotų savo idėjas, jas įgyvendintų, bet niekas nesupažindina su ta finansine puse, ar ne, kaip įsteigti sutartis, kur deklaruoti, kokie yra patentai, kur tų dalykų ieškoti, kaip tvarkyti savo biudžetus ir panašiai... Tai jie tokių praktinių dalykų labai pasigenda šitu klausimu ir tiek ir programų, tiek ir universitete studijuojant studentas šitų žinių negauna, nes tai yra profesinės žinios, nebent renkasi papildomus modulius, ima modulius iš ekonomikos ir verslo fakulteto. Apskaita, finansai ir panašiai. Tai, bet čia yra vėl, programos studentui tokia galimybė man atrodo tokia galimybė. Jeigu nori paprastas studentas imti modulį iš kito fakulteto ir jeigu turi savo tinklėlį, jis turi mokėti... Jeigu neklystu, reiktų pasitikslinti. Arba turi susidaryti savo individualų studijų planą, imti modulius iš kitų fakultetų. Tai šitas dalykas yra, tai mes programoj GIFTed jau stengiamės šitu klausimu kažkiek jiems pagelbėti, o bendrai kalbant apie universitetą, tai manau, kad išvis tokio dalyko nėra...

Ar yra galimybė jiems turėti kokį nors papildomą finansavimą saviugdos veikloms be GIFTed stipendijos?

Taip, yra. Vienas dalykas ką jiems sakau, tai pretenduokit visada į mecenato, prezidento stipendijas, kurios yra, papildomai. Tai yra papildomi finansavimai iš įvairiausių fondų Lietuvoje bei dar kitas variantas, mes turim pas save biudžete GIFTed mini fondelį iš kurio galim finansuoti tam tikrą dalį kelionės išlaidų, tam tikrą dalį, galbūt bilieto išlaidų finansuoti ir panašiai, kadangi biudžetas tai lieka toks pat, o studentų skaičius didėja kiekvienais metais, ar ne ir mes tuoj pasieksim tą skaičių 80 kada programoje nu tiek ir turėtų būti, tai vadinasi 4 metai studentų ir ar mes galim tolygiai paskirstyti visiems, ar visi kreipiasi dėl to, tikrai ne. Aš jiems sakau, kad yra tokia galimybė, labai neakcentuoju, nes visiems turbūt negalėčiau išdalinti to fondo, bet jeigu sutariam, kad jie vyksta į summer school'us, camp'us ar išvyksta kažkur kitur, dalį tam tikrų išlaidų mes stengiamės finansuoti. Kaip programa.

Ką manote, jei talentingas studentas turėtų galimybę pats būti mentoriumi?

Mes viduj pas save programoj šitą dalyką jau vykdom. Mes turim vidinę mentorystę, kurią norim įsigalinti pas save, pradėjom pernai metais, kada trečias, nu tuometinis trečias, dabar jau bus ketvirtas arba trečias kursai, dalinasi savo patirtim su pirmu, antru kursu, tai daugiau yra kokios projektinės veiklos buvo, kur kreiptis jeigu yra poreikis ir panašiai. Tai negalėčiau pasakyti, kad tai veikia šiuo metu nu dar taip labai iššifruotai turi praeiti, manau, laiko, turim patys pasidėlioti ko mes norim kaip studentai vidinėj... Viduj pas mus bendruomenėj, bet jo, jie po truputėlį savo sukauptom žiniom dalinasi patys ir dalinasi patys vesdami seminarus, trečias kursas pirmam, antram ką sužinojo per tuos metus. Dalinasi nuo neformalaus tokio bendravimo, kur žinote, galim išeiti arbatos, kavos atsigeriti. Pasidarai tiesiog kas neramina irgi manau nuo tokių, kur kalbant apie studijų programą, ar ne, kuris tas modulis yra kertinis, ką būtina žinoti. Dažnai žinau kiek tenka su jais kalbėti, jie dalinasi ir programavimo žiniom, ar ne, kokią kalbą ten tu moki, davai pamokink mane tokia arba tokia, tai viduj vyksta... Ar vyksta išorėje, ta prasme GIFTed bendruomenės ir studentų... Nevyksta, bet nu yra toksai planas ir šiaip labai sunku pateikti tą dalyką kaip, žinote, studentas GIFTed galėtų įsilieti į universiteto tą visą ir kaip sudominti ir kaip tą grįžtamąjį ryšį teikti, manau, kad tai daugiau... Tai... Grįžtamasis ryšys yra teikiamas daugiau ne per tai kaip pasiekti studentą, bet tiesiog jų nuveiktais darbais, ar ne, nu kažkas išvažiuoja į NASA, kažkas nežinau, priklauso tai programai, kažkas laimi tam tikrus

konkursus kas susiję ir panašiai. Jie per šitą prizmę daugiau garsina universiteto vardą. Bet ar nu suteikia grįžtamąjį ryšį GIFTed studentui....

Grupinės diskusijos stenograma

M: Kaip galėtume padidinti studentų **finansinį raštingumą**? Galbūt, vertėtų kiekvieną semestrą organizuoti bendrus mokymus, seminarą ar seminarų ciklą apie finansinio raštingumo pagrindus?

D3: Jeigu kaip GIFTed studentai, tai ką aš galiu pasakyti, kad tai yra numatyta... Numatyta tokių mokymų, tai dėl to, kad patys studentai išreiškė tokį norą. Jeigu klaustumėt ar jie vyko praeitais metais, tai nevyko, bet yra planuose.

M: Yra planuose, bet nevyko, tai ar visi pritartumėt, kad šis dalykas turėtų įvykti?

D2: Taip taip, tai dėl to ir suplanuota, nes poreikis buvo iškart.

M: **Papildomas finansavimas saviugdos veikloms (summer schools, bootcamps ir kt.)...** Interviu metu respondentai užsiminė, kad yra nedidelis GIFTed fondas, tam skirta stipendija... Tačiau studentai vis tiek sako vertinga, tačiau šios vertės gauna nedaug. Mano siūlymas: Vertėtų ieškoti alternatyvių būdų ar šaltinių talentingų studentų saviugdos veiklų finansavimui. Tam tikri sponsoriai, išoriniai projektai, mainai...

D4: Tikrai yra labai daug norinčių... Ir tiesiog neleidžia finansinės galimybės...

D8: Arba nėra... Kartais būna galbūt galimybių finansavimo tik ne visą laiką yra informavimas, kad gali ieškoti sponsorių

D2: Kaip suprantu sponsorius turite galvoje mecenatus, gal iš verslo įmonės gali skirti tam tikrą pinigų sumą būtent tokiai programai. Mecenatus tikrai galima įtraukti, nes viena yra stipendijos, kita galbūt norėtų... Matytų čia didelę naudą, kai studentas išvažiuoja, gauna kompetencijas, grįžta ir gali jam atlikti tam tikrą mecenatui naudą... Jau įdarbintų darbuotoją. Tai mecenatai manyčiau čia yra numeris vienas.

D3: Aš paantrinsiu gal Kristinai, į sponsorius įtraukčiau verslo įmonių atstovus, nes tam tikra specifika įmonėse, galbūt tiktų programa, kuri atitiktų ir būtent tik tai stažuotei, praktikai arba darbui galėtų sponsoriauti kažkokiam tai išvykimui, tai variantas toks, manau, yra galimas. Bet tada koks yra poreikis?

M: Ar dalyviai su siūlymais sutinka? (Linksi galvas) Gerai. **Asmeninės prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas...** Rodos paprastas dalykas, nes visi studentai tai turi, tačiau ne visi supranta arba ne visi moka naudotis - tai pavyko sužinoti ankstesnių šio tyrimo etapų metu. Siūlymas - universitetas turėtų metodologiškai stiprinti dėstytojus tyrimų metuose ir sudaryti sąlygas konsultuoti studentus skiriant tam darbo laiko, kuris būtų apmokamas arba įtraukti mokymus apie informacijos paiešką pirmojo semestro viduryje

D6: Aš kaip tik ir turėjau šitą pirmo semestro viduryje, tai buvo įvadas į specialybę, tai buvo tas kaip bibliotekos mokymų ciklas kaip duomenų bazėmis naudotis...

M: Ar jaučiatės gavusi šią vertę ir manote, kad duomenų bazėmis jau mokate naudotis?

D9: Ten buvo su tuo taip, kad kadangi pati paskaita vyko angliškai, o pradžioj angliškai nelabai mokėjau, tai ta paskaita buvo nelabai kažkaip, nes buvo labai sunku ir sudėtinga suprasti, bet tada papildomai dar nuėjau į bibliotekos mokymus.

D8: Aš šiek tiek iš kitos pusės gal matau šitą klausimą, aš pats asmeniškai savo studijas... Nelabai matau veiklų, kuriose man reikėtų tos prieigos prie pasaulinių duomenų bazių, nes dažniausiai visuose projektuose ten užtenka tų tokių vietinių šaltinių, nes paprasčiausiai būna tokie reikalavimai dažniausiai, tai galbūt ne tik turėjimas bet ir tam tikrų veiklų, kurios būtų orientuotos, kad studentai naudotų tas prieigas.

D4: Aš nesutikčiau, nes mūsų fakultete labai daug veiklų. Tik tai klausimas tiesiog... Tų veiklų yra daug kur jų reikia pasidomėti, bet dėstytojai neiškomunuoja kaip tai padaryti ir vat pavyzdžiui šiandien buvo situacija, kai prie manęs ateina trečiakursis studentas ir klausia: „o tai čia galima duombazēm naudotis?“. Tai žinai, apie ką mes ir kalbam...

D2: Galima kalbėtis, ar ne, apie visą sistemą, jog dėstytojai jau nuo knygų sutrauktų tokias užduotis, kur būtina būtų... Mes turim naudotis duomenų bazėmis... Tai jeigu nutinka, kad trečiakursis dar nežino, nors naudotis reikia, tai čia yra vienareikšmiškai...

D1: Aš tai galėčiau atkreipti dėmesį dėl duomenų bazių ir apskritai dėl jų naudojimo... Atsižvelgiant į kryptių aprašus ir reikalavimus ką net bakalauro studijų studentai turi gebėti, universitetinio bakalauro, tai būtent naudotis mokslinė literatūra, ją skaityti, analizuoti ir taip toliau. Jau yra numatyta jūsų studijų rezultatuose. Tai net tokio klausimo negali kilti ar ten naudotis, ar ne, tas yra privaloma ir čia jau aišku mums didelis darbas, kad tas atsirastų nuo pirmo kurso. Gal matematikoj, tarkim, gal ten ir nėra ką labai naudot, bet yra modulių kur...

M: Vadinasi sprendimas – tobulinti pateiktį?

D1: Vienareikšmiškai taip.

M: Tai truputėlį grįžtam į pradžią, čia iš tikrųjų yra pats didžiausias skaudulys talentingiems studentams – **galimybė laisvai pasirinkti tuos dalykus, kurie studentui kuria didžiausią vertę**. Siūlymas – Universitetas turėtų tai įgalinti. Turėtų būti atverti studijų programų tinkleliai, o studento teisė į pasirinkimą ir kokybišką turinį neturėtų būti ribojama.

D4: Man tai teko diskutuoti dėl šito su savo prodekane ir keltas šitas klausimas jau kokį šimtą kartų ir vien dėl to, kad klausimas buvo keliamas per tai, kad aš noriu socialinių modulių kaip papildomų kreditų ir man buvo aiškinama, kad jau čia per daug imi, nes mes orientuojamės į technologinį diplomą, tai aš pilnai suprantu poreikį, tai, kad tu negali išduot to diplomo, bet tada gal, čia aišku labai didelis mastas arba tiesiog planuosim taip... Man asmeniškai nesvarbu, kad pas mane diplome parašyta, kad baigiau inžineriją, man gali būt tiesiog duotas bakalauras... Turiu omeny iš to, kad kompetencijos čia yra svarbu. Jeigu man tikrai... Jeigu aš negaliu rinktis modulių tik dėl to, kad mano pavadinimas gal neatitiks kažko, nu tai...

D1: Aš dabar gal irgi pakomentuosiu trumpai, tai virš tinklelio jūs galite imti ką norit, nieks nedraudžia rinkti, aišku yra tam tikra kryptis. Mes reglamentuojam, kad studijos yra full-time job, pagal Lietuvos įstatymus galima dirbti pusantro etato. Tai reiškia jūs galite maksimum vienam semestre studijuoti 45 kreditus, tai jeigu jūs turite pavyzdžiui 30 kreditų programą, 15 kreditų jūs

turite galimybę rinktis ir už juos mokėti už tuos kreditus. Susimokate ir renkatės ką norite. Dabar jau kalbėti programos rėmuose, aš tik trumpai...

M: Daugiau orientuokimės į sprendimus, nes turime aptarti daug vertės elementų, o laikas ribotas...

D1: Jo... Tai tiktai noriu pakomentuoti, kad... Aš į siūlymą dabar apeliuoju, nes siūlymas dabar drąsus, jis tik Amerikoje tokio tipo yra, pas mus viskas... Viską apriboja kryptių aprašai, bendrieji studijų vykdymo reikalavimai, mokslo ir studijų įstatymas ir taip toliau, reiškia yra nustatytas minimalus kreditų kiekis, kurį privalo studentas išklaudyti, kad gautų kvalifikacinį laipsnį. Toliau yra programos jau galimybės ir yra programų, kurios labai užsidaro. Tai vat čia jau iš studentų pusės turbūt reikėtų daugiau komunikuoti apie tą dalį kreditų, kuri lygtai kryptių apraše nėra reglamentuota stipriai ir vat čia būtų galima atlaisvinti. Tikrai, tikrai galimybė atlaisvinti kreditų yra kiekvienoje kryptyje, bet jinai vienur bus plačiau, kitur bus mažiau, tai čia daugiau reikia dirbti su studijų programų vadovais, tai aš galbūt siūlymą formuočiau, kad ne atsivertų studijų programų tinkleliai ir neribotas pasirinkimas, bet aš parašyčiau „įvertinti minimalius reikalavimus kvalifikaciniam laipsniui įgyti ir numatyti alternatyvas studentams pasirinkti likusią dalį. Aš turbūt taip formuluočiau. Taip tikrai tas turi būti. Mes tai skatinam.

M: Gerai, kaip suprantu, galime sutarti, jog tai būtų sprendimas. Kitas studentams svarbus vertės elementas – **galimybė laisvai spręsti, kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką**. Siūlymas – Paleisti pilotinius modulius talentingiems studentams, kuriuose semestro pradžioje jie galėtų tartis su dėstytoju kokio pobūdžio darbus atlikti modulio metu arba galėtų būti kelios alternatyvos modulių išklaudyti.

D4: Vienas dalykas tai yra, vėlgi, tai turėtų būt labai apsibrėžta, jeigu mes kalbam tik apie GIFTed talentų akademią, mes neturim tiek bendrų modulių ir jeigu mes paleisim pilotinį modulį 3 žmonėm... Gerai, sutinku informatikos mes turim daug informatikos studentų, kuriems galima leisti, bet iš elektronikos mes turim tik 4 studentus per 3 metus... Kaip galima paleisti tada visą modulį – čia yra klausimas. Jeigu mes tai darom visiems studentams tada vėl reikia labai pasižiūrėti per tą prizmę. Šiaip sakyčiau labiau reikėtų visą tą awareness kelti, kad tu esi, nežinau, sakykim dėstytojais suteiktų tą galimybę patys įsivertinti, nes turėtume pasitikėti dėstytojais, kad jie turi kompetenciją, suprasti koks darbas yra kokios vertės ir per tą pusę žiūrėt, kad pats dėstytojas... Nu tu gali pasiūlyt savo temą, kas šiuo metu iš tikrųjų ir yra vykdoma, tiktai studentai bijo tai padaryti, tu gali pats pasiūlyt savo temą ir dėstytojas tai įvertina kaip semestrinį darbą.

D1: Aš pritarčiau šitam siūlymui, nes organizacine prasme suorganizuot, kad kaip studentai renkasi yra sudėtinga, plius kokybine prasme yra sudėtinga irgi, nes studentas turi pasiekti tam tikrus rezultatus ir yra būdai, kuriais pamatuojama. Bet vat tai ką Julija sako, tikrai galimybė rinktis tematiką... Nebūtų taip, kad dėstytojas duoda užduotį, konkrečias sąlygas ir apsiribojant ten... Pasiimant šabloną ir rašant skaičius ir nieko neišmoksta. Vat iš tikrųjų būtų galimybė žymiai didesnė vat tokio... Tų darbų atlikimo spektro ir leist pasirinkt, jau čia manau studentai pakankamai galėtų save realizuoti. Pavyzdžiui vienas ten, nežinau, kaip ten pasakojo Honkongo universitete: užduotis pritraukti į filharmoniją jaunimą, daryk ką nori, visiškai jokių sąlygų dėstytojas nenustato, turi pateikt priemones, būdus, sąlygas ir taip toliau, kad pritraukt jaunimą ir taip toliau, nu ten marketingo kažkokia programa ir kiekvienas eina visiškai skirtingais keliais. Tai vat tokių galimybių ir tada jie visi dalinasi... Nu galimybių vat, pajaust laisvai ir rinktis yra... Čia vat būtent ta didaktika ir susiveda.

D4: Apskritai, čia ir palengvint darbą patiems jums, administracijai, sakykim, nes na tai jau yra daroma, gerai, aš galiu pakomentuoti tik tai dėl savo fakulteto, bet mes galime ateiti pas dėstytoją ir pasakyti, tik tai, kad to nežino daugelis, nes aš žinau ir aš darau taip ir man tai yra aktualu, tiesiog skatinti visą tą suvokimą, kad yra...

D1: Arba dar galima padaryti skatinti dėstytojus, leisti studentą rinktis alternatyvines temas, vat gal kažkaip taip, skatint, kad jie būtent formuotų užduotį taip, kad vat tu susigalvok, tu susigalvok ir tu... Ir tada, vat tas būtų galbūt...

M: Ką mano kiti grupės dalyviai? (Pritariantis murmėjimas) Gerai. Kitas vertės elementas, **užsienio šalių ir universitetų lektoriai**. Siūlymas universiteto iniciatyva didinti paramą dėstytojams, priimantiems dėstytojus iš užsienio ir kviesti daugiau lektorių (Pritariantis murmėjimas)

D1: Šiaip galiu pasakyti, kad pagal naujus krypčių reikalavimus yra numatomas vienas iš rodiklių pagal ką bus universitetai vertinami, tai yra užsienio lektorių proceninė dalis. Ir tas natūraliai turi skatinti dėstytojus, tai... Bet čia ne universiteto rėmuose, tai bet galbūt galima numatyti paramą dėstytojams priimantiems ir galbūt padaliniams arba programoms kažkokį skatinimą papildomą, bet nu šiaip čia pasiūlymas tai...

D2: Vien dabar programų lygtai nauda yra labai aiški, fakultetų yra aiški ir matom, kad ne taip gerai veikia vien dėl to, kad ateina dėstytojas ir taip yra atsakingas už kolegos priėmimą

D1: Tai vat siūlymui aš pritariu iš tikrųjų (pritariantis murmėjimas).

M: Gerai, sutariam. **Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė**. Siūlymas: Universitetas turėtų sekti, jog studentas praktikos metu išties įgautų ekspertinės patirties pagal savo studijų sritį. Užsiimti kontaktavimu su įmone ir monitoringu.

D1: Dabar siūlymas užsiimti kontaktavimu su įmonėmis ir monitoringu, tai yra numatyta praktikos apraše, dėstytojas privalo nuvykti į įmonę įskaitant ir užsienyje esančią įmonę ir dėstytojai vyksta, tikrai, jie pasiima pagal ERASMUS lėšas... Tai jeigu nevyksta šitie dalykai, čia jau bėda. Čia jau klausimas kaip spęsti. Dabar valstybė yra numaciusi, kad galbūt universitetai galėtų mokėti praktikos įmonėms, bet mes nemokam dėl mažo finansavimo ir didžioji dalis universitetų nemoka, tai galbūt būtų galima numatyti kaip siūlymą, tiktai čia aišku universitetas nepajėgs to daryti. Arba fondą numatyti kur galbūt ir įmonių mentoriai gautų tam tikrą atlygį kažkaip tai galbūt, sakau, universitetas kol kas negali dalies skirti, bet valstybė yra numaciusi tokią galimybę, kad būtų galima apmokėti, tai vienas iš variantų, tada dėl kontaktavimo, aš tikrai siūlyčiau keisti, kadangi tas yra numatyta, bet kažkaip kaip... Nu vat nežinau, čia esmė jau yra dėstytojas. Jeigu jis to nedaro, tai nedaro. Tai vat jį kaip paskatinti...

M: Kaip mes galėtume dėstytoją paskatinti?

D1: Kažkokia... Nežinau, ataskaitą pateikti ar elementariai įtraukti klausimą į studentų vertinimo apklausas, kurie galėtų išsakyti tam tikrą nuomonę. Anksčiau buvo toks klausimas, ar vyko vizitai, pavyzdžiui, modulio rėmuose, mano nuomone, lygtai reiktų gražinti tą klausimą. Man norėtusi gražinti, sakau, išbrauktas šitas, bet man atrodo tas veikia.

D4: Aš tai manyčiau, kad čia buvo problema gal... Galėčiau pasakyti, bent jau iš mano pusės tai aš šitą žymėjau, tai yra apskritai trūkumas žinių, kur tu gali eiti, nes vėl talentingas studentas, jis puikiai

supranta, kad jis tikrai motyvuotas ir jam nėra problemos, kad jis nepadarys to dalyko, problema yra tai, kad trūksta įmonių toje srityje...

M: Tai sprendimas turėtų būti orientuotas į pateiktį?

D4: Taip. Ir į pateiktį ir komunikavimą, kad talentingas studentas, GIFTed pirmakursis gali padaryti daugiau nei bakalauro ketvirto kurso studentas, nes labai dažnai būna atsakymas ne tik dėl to, kad tu esi pirmo kurso studentas... Arba antro... Arba trečio...

D1: Čia galbūt galima per mentorystės programą kažkaip pagalvoti... Dabar ką mes darome, ką pradėjome daryti, nežinau kada įgyvendinsim, bet kartu su Informatikos fakultetu kuriame tokia kaip praktikos vietų sistema ir jie ją ir padarė, bet mes norim ją integruoti į AIS'ą, tai reiškia studentas atsidaro ir AIS yra sąrašas praktikos vietų, ten galima atsifiltruoti ir taip toliau. Norim tokį dalyką padaryti, ten sukelti užsienio praktikas, nu visas, Value for partners ir taip toliau ir taip toliau, kad na matyti tą visą spektrą, kas galbūt leistų daugiau pašmirinėt studentams, pažiūrėt, paieškot tinkamesnės vietos ir įmonė turi užsipildyti tam tikrus laukelius, kaip seksis, nežinau, žiūrėsime. Tai vienas iš tokių galbūt variantų. Bet tai ką vat jūs sakot dėl GIFTed, tai tikrai čia jau reiktų kaip ten sako, kiekvienas lašas... Kiekvienas raštas turi turėt kojas, ar ne, tai kiekvienas turbūt toks elementas irgi turi turėt tokio vat...

D4: Bet čia vėl čia paprasčiausias awareness kėlimas įmonėms kas yra GIFTed, kodėl, nes na paprasčiausiai nusiuntus jiems CV arba tai, kad ten yra uždėtas logotipas ar paminėta, kad tu esi GIFTed niekam nerūpi. Esmė tame, kad ypatingai jeigu kalbam apie partnerines įmones, turėtų būt komunikacija apie jas, nes dabar vyksta siūlytis patys įmonėm, galbūt kalbant konkrečiai apie savo fakultetą, tai jie žino tas talentų akademijas, jie kviečiasi studentus talentingus, mechanikus fakultetas taip pat irgi, jiems jau nebesvarbu ar tu esi pirmas kursas, ar antras, ar trečias.

M: Tai sprendimai keli ir orientuoti į keletą problemų? (Pritariantis murmėjimas) Tai ar sutariame, jog tai galėtų būti sprendimai? (Pritariantis murmėjimas) Gerai. **Paskaitos įmonėse.** Siūlymas: Turėtų padidėti paskaitų įmonėse (ne ekskursijų) skaičius ir jų vykdymo sekimas. Dėstytojai turėtų būti konsultuojami, įpareigojami bei įgalinami tai daryti, universitetui pasirūpinant kontakto su įmone inicijavimu strateginiame lygmenyje.

D1: Pritariu siūlymui, taip pat, kaip ir minėjau, turiu mintį, kad galbūt verta gražinti klausimą dėl paskaitų įmonėse į modulių vertinimo anketas. Natūraliai dėstytojus truputį irgi verstų daugiau tokių organizuoti, aišku tik tai vat dėl ne ekskursijų, o tikrai realių paskaitų, tai tikrai reikia konsultuoti dėstytojus ir verslą lygiai taip pat. Nes tai nėra lengva, kaip tik dabar su viena įmone irgi derinam vizitą ir mes svarstom kokią užduotį duot studentam, nes kaip tik gamykla dar nepaleidus įrengimų ir galima padaryti ką nori tai praktiškai pasileidus... Bet atima labai daug laiko... Ir ta parama, pagalba...

D2: Kol kas turėtų pas mus konsultuoti...

D1: Programos vadovai, aš manyčiau turėtų imtis šito...

D3: Aš galbūt papildyčiau, kad GIFTed programoje, jeigu žiūrint ne studijose, jie gauna tam tikrą dalį. Tam tikrą dalį mokymų, kas susiję, jeigu yra poreikis kažkur iškeliaujam ir panašiai, bet tai tarsi nėra integruota į studijas...

D4: Bet tai čia ir vėl grįžtam prie to paties, ar mes orientuojamės į talentą GIFTed, ar talentas gali būti visi studentai, kurių iš tikrųjų yra daug, kurie tiesiog neturėjo tos galimybės patekti tarp tų 20-ies ir tada jau galima kalbėti ir apie semestrinius darbus, kuriuos iš tikrųjų galima organizuoti įmonėje.

D1: Bet čia tos paskaitos vat įmonėse čia turbūt visiems galioja, ne tik GIFTed, tiktai galbūt GIFTed studentai gali atskirai dar tam tikrose veiklose, visiškai atskirai dar tam tikrus vat projektus vykdyti įmonėj...

D4: Arba apskritai čia jau galima būtų maišyti tas grupes...

D3: Papildysiu dar irgi, mes turim užklausų iš pačių įmonių, kurios kreipiasi ir sako, nu ar mes galim, tarkim ateiti, save pristatyti studentams, nu tiesiog, pareklamuoti save ir panašiai ir mes laikomės tokio principo, kad taip jūs galit ateiti, bet jūs neturite ateiti tiesiog pristatyti ką jūs veikiat ir panašiai, jūs turite atsinešti tam tikrą žinutę su kuria jūs ateinant arba ateikit pristatyt metodiką, kurią jūs taikot įmonėje, ateikit papasakot kuo jūs galbūt esat išskirtiniai, atsiųskit labai charizmatišką žmogų, kuris galėtų reprezentuoti įmonę ir panašiai ir pagal tai tada ateikit ir nu, nežinau, ateikit kažkokią didesnę patirtį. Tokių žinučių mes gaunam, bet jeigu žiūrint viso universiteto mastu, tai nelabai.

D1: Aš labai pritariu šitam siūlymui, nes aš ir per rektoratą ir ne vieną kartą minėjau, kad praėjo laikai, kai įmonė atvažiuoja į paskaitas ir save pareklamuoja. Jokiais būdais. Turi ateiti turinys. Jeigu atėjo įmonės žmogus, turi ateiti turinys, kurio dėstytojas nedavė, galbūt, patirtis, kurios dėstytojas nedavė. Tai turi papildyti turinį, bet tai neturi būti reklama. Tai vat tą siūlau irgi labai sekti, galbūt netgi ir jum komunikuot su dėstytojais, kad nu vistik mum reklamos nereik šitoj vietoj ir taip toliau, nu vistik turėtų to turinio kilt.

M: Ar grupės dalyviai pritaria šiems sprendimams? (Pritariantis murmėjimas) Gerai. **Galimybė dalinai ar tiek kiek studentui patogiu būdu studijuoti nuotoliniu būdu.** Siūlymas: vertėtų paleisti pilotinių modulių nuotoliniu būdu, kad studentas turėtų pasirinkimą kaip išklaudyti modulį.

D4: Mūsų kiek buvo apkalbėta gretose, kad čia turėtų būti dėl lankomumo privalomo. Nes tai... Paprastam studentui taip, galbūt labai gerai, kad ten privaloma eit į paskaitas, bet kai tu esi sąmoningas, o talentingi studentai yra sąmoningi tai yra toks stabdymas laiko prasme... Nes tiesiog, net... Nu aš atsiprašau, kad taip vadinu, bet nu tiesiog...

M: Vienas iš kliuvinių čia privalomas lankomumas?

D4: Taip, taip. Nes tiesiog, kiek dabar žinau tu gali nueit ten susidaryt... Kažkaip dekanas gali pasirašyti, kad tu ten laisvą grafiką kažkokį turi, bet tam turi turėt labai svarią priežastį, tai vat vos ne tokio principo... Bet vėl, kaip tada diferencijuoti tą...

D1: Čia yra niuansai, pirmiausia lankomumas dažniausiai yra reglamentuojamas, nepatikėsit, bet tikrai pažangiuose universitetuose labai griežtai yra reglamentuotas lankomumas, bet jis ne šiaip sau yra reglamentuotas, tai yra už tai studentas gauna tam tikrą paslaugą ir tam tikrą kokybę, šiai dienai pas mus yra truputį toks kelias prie kurio mes einam, mes reglamentavom lankomumą, kuris yra gana laisvas, sakyčiau, jis nėra labai griežtas, bet dar mes ne visur užtikrinam tą kokybę dėl kurios studentas turėtų ateiti. Tai vat čia tikrai mums reikia dirbt ir dabar dėl nuotoliniu būdu, tai mano siūlymas būtų toksai, jeigu vistik dėstytojais elementariai skaito paskaitas ir jame nieko nėra, jokio interaktyvaus veiksmo arba veiksmas gali būt padaromas nuotoliniu būdu, galbūt verta didinti modulių, kuriuose yra įrašomos paskaitos ir pateikiamos moodle skaičių, bet studentai privalo

pažiūrėti ir kada vyksta praktiniai užsiėmimai, kurie realiai sprendžia tai, kad dėstytojas, nu priverčia juos vis tiek pasižiūrėti ir jie tada turi daryti tas užduotis, vat čia tikrai būtų siūlymas. Tai vat šitą reiktų didinti skaičių, žinau, kad atsiranda vis daugiau dėstytojų naudojančių šitą metodą, bet teikti tokį siūlymą galima.

M: Ar grupės dalyviai pritaria? (Pritariantis murmėjimas.). Gerai, **Itraukianti dėstytojų didaktika**. Siūlymas: dėstytojų ugdymasis universitete turėtų būti skatinamas, jiems nemokamas. Mokymai turėtų vykti reguliariai.

D4: Grynai su šitu klausimu jau esame kalbėję su savo fakulteto dėstytojais, elektronikos dėstytojais, jie pasakė: „velniop, mes ten neisim“. Todėl, kad jiems tai yra neaktualu, jie to nenori daryti, jiems tai yra visiškai neįdomu, ta prasme...

M: O jų didaktika vertinama gerai?

D4: Nu ta prasme... Priklauso nuo dėstytojo, mes turim dėstytojų, kurie yra nuostabūs, kur tu sėdi paskaitose, melži informaciją iš jo ir taip toliau, o yra ir dėstytojų kurių paskaitos yra ne tokios įdomios, bet tada vėlgi, grįžtam prie to, kad motyvuotas, talentingas studentas, jis žino kiek jam reikia pasiimti...

D1: Bet čia jeigu galima, aš jau truputį ir diskusijos norėčiau, bet vat ką reiškia įdomios paskaitos, neįdomios ir... Nes aš visada matuočiau kiek aš žinių gavau. Pavyzdžiui aš galiu sėdėt paskaitoj, man žiauriai įdomu, bet aš išeinu ir ką aš moku... Nieko. Tai realiai didaktika ir yra tai, kad kaip studentas įgauna žinias... Ir tai nebūtinai komfortiška studentui. Kartais net labai nekomfortiška.

D6: Jo, bet kartais būna ir nekomfortiška ir dėstytojas nespėja pasakyt, prisidaro skaidrių, tą paskaitą nepasakoja ir tu turi du trečdalius skaidrių, kurias pats mokaisi, nes nors ir buvai teorijoje, bet tai buvo nuobodu ir neišmokai.

D1: Taip, vat tai čia reikia su tuo tikrai tikrai dirbti. Bet dabar kas liečia... Kaip tik dėl ko aš ir vėlavau, nes mane praktiškai... Ne vieną klausimą svarsčiau, bet vienas buvo va irgi sustabdė, nes mes pristatinėjom didaktikos projektą, kuris panašu, kad ateis į universitetą ir būtent iš elektronikos fakulteto sustabdė mane ir sakė: „nu kodėl jūs manot, kad dėstytojai nemoka dėstyti“. Sakau, mes nemanom, kad dėstytojai nemoka, mes matom, kad yra naujų didaktikos metodų, kuriuos galima tiesiog įvaldyti ir tai ar profesorius, ar ne profesorius ne visi mes žinom... Tai tikrai tas klausimas kyla ir kartais skauda, nes dėstytojai taip suvokia... Pirmiausiai reikia suvokt iš dėstytojo pusės, jis tai vertina kaip jo nekompetenciją nors iš tikrųjų taip nėra... Jis pilnai kompetentingas, tiesiog yra nu kitų galbūt būdų kaip pasiekt tą studentą. Tai aš galbūt prie šito siūlymo pridėčiau, kad numatyti fondą universitetiniu lygmeniu, už kurį būtų finansuojami tie mokymai, tai ta prasme ne nemokamas, bet tiesiog būtų numatytas universitetiniu lygmeniu fondas. Pačiam dėstytojui būtų nemokamas ir dėstytojų ugdymąsi, nu galbūt kažkaip parašyčiau, kad naujų metodų... Toks vat, kad lygtai, nu jie nesuprastų to, kad lygtai jie labai jautriai priima.

M: Ką mano kiti dalyviai? (Pritariantis murmėjimas). Gerai, **Igyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti šiandien**. Siūlymas: daugiau darbo įmonėse su konkrečiomis technologijomis, darbo didelėse komandose. Vykdyti stambius industrijų projektus, tobulinti esamas technologijas, organizuoti R&D procesus, pardavimus.

D1: Aš pritarčiau siūlymui, tik tai tiek, kad reikia labai įvardinti ką reiškia darbas įmonėse su konkrečiom technologijom, nes kartais čia prasilenkia profesinis, koleginis ir universitetinis lavinimas. Ir jeigu jūs pasižiūrėsit tą profesinį standartą, ką reiškia šeštas lygmuo universitete, tai yra vystymas, kūrimas, visiškai tikrai kas orientuota į ateitį. Tai vat tą kompetenciją mūsų studentai turi įgauti. Tai ne visada jie įgaus konkrečioj įmonėj, tai tada reikia žiūrėti jau įmones tokias, develop'eres, kurie iš tikrųjų labai orientuoti... Ir jų galima rast net pramonėje, atrodo tokia sritis, bet tikrai galima rast tokių įmonių, kurie tikrai turi tokį matymą, tai aš siūlymui pritarčiau, tiktai įvardinčiau kažkaip, nu, kad vistik tobulint, vat daugiau tokių būtų veiklų. Daugiau vystymo, kūrimo.

D2: Aš papildau, nes nu vis tiek manau, kad universitetas turi suprasti kaip planuoti ateitį, nes nu tu gali išmokti dalykus čia ir dabar, išeisi iš universiteto ir kiti dalykai nebeaktualūs, juos turi išmokti. Pritarčiau tam siūlymui, bet gal galima kažkaip išplėsti, jog tas praktines žinias studentai universitete. Ką turiu omeny, čia tos, pavyzdžiui, popaskaitinės veiklos galėtų būti visiškai orientuotos į tas praktikos žinias, tarkim nu ir dabar turim tokių, kur gali investuotojų klubas, ar ne, kur jie gali tuos praktinius įgūdžius įgyti, bet visiškai peržvelgiant, visą popaskaitinių veiklų tinklelį, galvot apie tas visas kompetencijas kas yra reikalinga šiandien. Ir visas kryptis rengti, ne tik tai investavimą ar panašiai. Nu žodžiu, kad visi mūsų šokiai ir sportai būtų į tai orientuoti.

D8: Aš dar iš vienos kitos pusės galiu pažiūrėt, per savo pavyzdį, tai, kad tos ką aš turėjau, kad tos žinios būtų tinkamos šiandien, bet, kad nebūtų kalbama apie praeitį. Nes neretai dėstytojas sako, išdėsto kažkokią temą ir sako, taip yra teorijoj, praktikoj yra šiek tiek kitaip. Tai gal mes paimkim kaip yra toj teorijoj... Kaip buvo praecityj pagal tą teoriją, mes tai išmeskim ir tada paimkim kaip yra praktikoj, dabar ir kaip bus ateityj.

M: Ar visi grupės dalyviai sutinka su diskusijos teiginiais? (Pritariantis murmėjimas)
Gera. **Igyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinių įsisavinimui.** Siūlymas: galėtų būti vykdomas futuristinis studento srities (ekspertinis) studijų modulis arba įvade į studijas turėtų būti nagrinėjamos ateities prognozės bei tendencijos.

D1: Ir aš tai dar siūlyčiau ir semestrinius projektus daryti orientuotus vat į tokius ateities klausimus. Tai yra, neturėtų, aš iš savęs pavyzdį pasakysiu, vat turim stalą ir studentas projektuoja šitą stalą... Nu tai yra... Tai yra, nežinau, platesnė, aukštesnė šiek tiek ar kolegijos lygmuo. Tai vat ir tie moduliai turėtų būt tuputį orientuoti į priekį ir būtinai prototipų gamyba. Aš vat čia padaryčiau prototipų gamybą, kad jie pabandytų ką suprojektavo, pamatytų, kad neveikia, tada pabandytų dar kartą, penktą, trečią ir tada jie gautų tikrai vat... Tada jie įsisavintų tas žinias. Tai aš investuočiau į semestrinius projektus, kuriuose atsispindėtų tendencijos ir pagal galimybes didinti prototipų gamybą. Nu vat čia tą reikia numatyti bazę ir lėšų. Pridėčiau prie pasiūlytų. Šitiem pritariu.

M: Tai tuo pačiu spėju, kad jeigu jau mes kalbam apie tai, kad einam link prototipavimo, kad būtų darbai ne tik padaromi kompiuteriu, tai turbūt mums reikėtų ir prototipavimo laboratorijos.

D1: Taip.

D5: Aš labai pritariu šitam, tik norėčiau uždėt tokį saugiklį šiek tiek, kad universitetas turėtų atrasti iš savęs kažkokių pinigų, finansavimo, biudžeto specialiai tam skirto, nes per studijų modulius mes tikrai gaminam labai daug ir viską reikia dengti iš savų lėšų, kas šiaip meniniuose tuose dalykuose... Prototipavimo ypatingai medžiagos tai tikrai brangiai kainuoja. Bet čia bendrai apie visas studijų programas kalbant man atrodo į tai labai atsiremia.

D1: Tai gal įdėti tarkim siūlymą, kad numatyti bendrą fondą tarkim vat tokiem darbam rengti universitetiniu lygmeniu, kad būtų, bet yra pavyzdžių ir kitokių, pavyzdžiui, mes turėjom rektorate pristatymą Rygos technikos mokyklos vat būtent jie turi irgi tokį centrą vat tokių visokių dalykų, tai ten studentai susimeta. Jie visi, studentai po 5 eurus per metus ar tai 10, tada yra administracija, kuri už tuos pinigus užperka arba net tie patys studentai ir ten visą laiką yra tų medžiagų, tai tų modelių aišku yra visokių, bet čia galima paieškot. Galų gale yra verslas, kur mielai prisideda, tiktais reikia įdirbio tam tikro. Tai čia tiesiog numatyt fondą aš siūlyčiau.

D3: Aš dar norėčiau prie šito klausimo gal patikslinti man arba diskutinis, ar tai orientuotą į vėlesnes studijas ar būtent į pirmą kursą, nes aš galvoju jeigu ateina studentas pirmame kurse, ypatingai dabartiniai studentai, tai man toks atrodo ar nebus tiesiog per didelis krūvis. Jiem patiem.

M: Tai galbūt viena iš sprendimo dalių, ar ne, įvade į studijas turėtų būti...

D1: Įvade... O futuristinis, tai šiaip labai geras siūlymas. Aš tai labai pritarčiau.

D4: Jeigu norit kokybiško studentų darbo, čia vėl konkrečiai iš savo kurso labai daug ką bijo daryt dėl to, kad KTU pasilieka intelektines teises. Tai arba kažkaip apsibrėžiam, kad tai yra studento intelektinė nuosavybė... Nes tiesiog žiauriai daug gerų idėjų yra, kurių nedaroma iš principo todėl, kad tai liks... Nežinau kaip šitą jūs... Kaip gražiai padaryt... Nežinau, aš suprantu ir KTU supratingumą

D2: Taip autorinės teisės lieka. Čia yra Lietuvos respublikos įstatymas.

D4: Aš suprantu, kad tiesiog... Paaiškinu kodėl šitas dalykas dabar galbūt neveikia.

M: Sprendimo šiai iškeltai problemai dabar nepasiūlysimė, tačiau ar grupės dalyviai pritaria sprendimams dėl ateities žinių? (Pritariantis murmėjimas). Gerai, **bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais**.

D9: Aš galėčiau manau pasakyt, kad ta prasme, mes kaip akademijoje lyg dažnai turėdavom, tiesiog susitikimus su profesionalais, ta prasme įmonių atstovais, kaip ir Franklin Covey, kur buvo, bet kodėl... Aš neprisimenu kiek aš žymėjau, bet tikrai nežymėjau aukščiausio, dėl to, kad, ta prasme tų susitikimų metu ten daugiausia buvo verslo atstovai ir man labiau pritrūko tų mokslinės srities atstovų, nes ta prasme apskritai visuomenėje verslo ekonomikos pusė yra labai pabrėžiama ir pavyzdžiui mes labai daug žinom apie verslininkus, bet praktiškai nieko apie mokslininkus.

M: Tai trūksta mokslo įsitraukimo į aukščiausio lygio profesionalų sąvoką?

D1: Jo, aš pritarčiau šitam siūlymui, kad tikrai, aukščiausio lygio profesionalas, mes visad kažkaip modeliuojam verslą. Bet tai yra tikrai daugybė viešųjų institucijų, bet pabrėžiama, ar ne ir mokslininkų ir taip toliau, tai...

M: Gerai, tai reiškia, kad kitos sritys tai yra: mokslas...

D1: Viešosios institucijos...

D4: Bet ir verslas yra.

D1: Ir verslas. Startup'ai, mažosios įmonės, nevyriausybinės...

D2: Bet dabar yra orientuojamasi į verslo grandus. Asmenybes, kurios tikrai yra labai žinomos ir jų reputacija tikrai niekas neabejoja, bet matyt reikia praplėsti...

D9: Ta prasme pramonė, mokslas... Visa kita tiesiog.

D1: Aš suprantu vat ką jūs sakot, aš taip įsivaizduoju, nes kartais iš verslo galima girdėt labai daug vadybinės patirties, ar ne, lyderystės, bet turinio, ne visada, to vat, kaip vat kažkokia ten technologija išvystyta, ar ne.

D9: Nėra to suvokimo kaip pati darbo diena vyksta.

D1: Taip. Ir netgi galbūt galima aukščiausio lygio profesionalus laikyti, pavyzdžiui, man labai patiko, kai nežinau kas pasakojo, bet aukščiausio lygio profesionalas jis gali būti vadovas, aukščiausio lygio ir gali būti ekspertas. Ir toj pačioj įmonėj ekspertas gali uždirbti daugiau negu generalinis direktorius, nes jis yra ekspertas tam tikroj srityj. Tai aš vat šitą dar pabrėžčiau. Tose pačiose įmonėse ekspertai, turinio žmonės, kurie kuria, vat irgi, ne tik vadovas, bet ir tie tikrai technikai, technologai, inžinieriai.

D3: Aš galbūt norėčiau irgi į tą pačią, kad tarptautinės srities atstovai gali būti mokslininkai, verslininkai ir kiti profesionalai turėtų būti ir iš tarptautinės pusės

D7: Aš manau, kad tiesiog ir KTU mokslo institutai galėtų arčiau būt studentų, nes bent jau aš tai studijuoju elektroniką, tai mūsų akademinė grupė su mechatronikos studentais nieko bendro neturi.

M: Gerai. **Geras studijų programos studentų grupės ryšys.** Siūlymas: įgalinti studijų programos vadovą, skirti finansavimą grupės veikloms pradžioje, o vėliau tai vyktų savaime, studentų iniciatyva.

D4: Aš tai sakyčiau, kad kaip tik stabdymas tai yra. Nes pas mus GIFTed pirmais metais mes ant tiek susibendraujam viduj akademijos, kad... Na, aš nepabijosiu to žodžio, bet man su mano grupe yra labai sunku bendrauti, nes aš jaučiuos tiesiog, kad... Nu ne tai, kad einu žemyn, bet nu man norisi eit tolyn, o ne stovėt vietoj... Nu atsiprašau, bet...

D9: Tai mes taip pačiai jaučiamės (pritariantis murmėjimas). Ta prasme, akademijoje yra bendri interesai ir visai kitaip tas bendravimas vyksta.

D6: Gal čia tokio specialaus pasiūlymo gal nelabai ir būtų, kadangi bendra studijų grupė... Visi yra su labai skirtingais siekiais, norais ir galimybėm.

D9: Tuo labiau, aš nežinau ar yra tokios... Nu dabar kaip pirmakursė, tai dabar pirmam kurse buvo tų labai daug iniciatyvų, buvo kažkaip užduotys vykdomos visom grupėm, kad atliktum tas užduotis ir per tas rungtis buvo siekiama to susibendravimo, tai kaip jau ir vykdomas šitas...

D1: Aš įtraukčiau į šitą siūlymą, kad daugiau grupinių užduočių nuo pirmo semestro...

D4: Ne ne ne (pritariantis murmėjimas). Vat čia jau nereikia. Jeigu mes kalbam apie bendrą darbą, tai yra žiauriai sunku...

D1: Žiauriai sunku, bet aš daugiau... Aš šiandien ryte irgi kalbėjau su sporto universiteto prorektore buvau susitikus, tai jinai pasakojo, dabar neatsiminsiu koks skandinavų universitetas, bet ką jie daro. Jie daro pačio pirmo semestro, patį... Išveža visus studentus į mišką su palapinėm. Nu tiesiog... Bet ten kadangi yra sporto studijos, tai ten susiję su tam tikrais... Sportinėm užduotim. Ten yra būtent jie

turi modulio rėmuose kažkokius veiksmus atlikti, bet išvažiuoja su palapinėm ir ten taip toliau. Ir jie sakė tada labai tikrai užmezga gerą ryšį ir grįžę jau po to žymiai lengviau grupines užduotis atlieka ir taip toliau. Bet ten yra sukurta metodologija, tai čia turbūt kiekvienai programai galėtų būt skirtingi dalykai kaip galėtų ta grupė sueiti. Per kokias veiklas...

M: Tai vos ne pirmas modulis ar kita studijų veikla, bet ji turi papildomų elementų su išvykom...

D1: Taip vat kažkokiais tokiais, kur studentai turėtų būt kartu ir bendraut. Negalėtų nususukt viens nuo kito.

D6: Aš tai atgal grįžtant... Darbo grupėse yra modulių, kurie yra darbas grupėse, pavyzdžiui, antram semestre atsiranda fizika, kur kas mėnesį tu keiti komandas ir tikrai buvo pastebėta... Skirtingos užduotys skirtinguose fakultetuose, kai tada žmonės susibendruoja... Tik aš siūlyčiau, kad šitai negalėtų būti pirmam semestre.

D1: Čia gal apie Fizika 1 kalbate?

D6: Taip.

D1: Kur dabar buvo išbandytas probleminis mokymas...

D6: Sunku... Bet nu jo, viskas priklauso nuo to su kuo patenki, nes jei esi GIFTed, o visi kiti yra keturi, kurie mokosi penketui, nes taip atsitinka (pritariantis murmėjimas). Tuomet irgi būna blogai, nes su jais nesusibendruosi.

D9: Ta prasme jo, nes tada tu nenori blogo pažymio, tu galvoji darbą atlikt gerai, tai tu esi priverstas spaust kitus grupės narius, kurie nenori to darbo...

D1: Bet jūs pažiūrėkit kokias jūs geras kompetencijas įgaunat. Kai ateisit į darbą, jūs pamatysit, trys... Du nedarys, trys nemokės ir taip toliau. Ta prasme tos kompetencijos vat tokios bendrosios ugdomi šalia, lygiagrečiai.

D7: Kai trečią darbą iš eilės tenka vienam daryt tai...

D2: Pateiktas siūlymas... Gal reikėtų jį pakreipti, tarkim, yra įvadinė savaitė, kur mes galėtumėm gal skirt daugiau dėmesio studijų programom, bet ką aš girdžiu, priverstinio tokio, masinio būdo negalėsime... Niekaip negalime to siūlyti, nes žmonės turi rinktis...

D4: Arba labai tada pabrėžkim, kad tai yra tik neformalaus bendravimo aspekte, nes būtent kai tu dirbi grupėj su saviškiais... Ta prasme, mes labai fainai bendraujam tarpusavyj šiaip kaip žmonės, bet kai tu esi priverstas su jais dirbti, tai patikėkit manim, tuoj taip greitai pradedi tiesiog nekęst tų žmonių, kad nu tiesiog...

D6: Dar pabrėžti norėčiau svarbą mentoriaus, akademinio, nes aš asmeniškai turiu mentorę, kuri buvo labai gera ir ji tikrai prisidėjo prie mūsų grupės susibendravimo ir nors susibendravimas GIFTed tikrai yra didelis ir pritariu, tačiau su savo grupe iš savo studijų programos aš taip pat esu pakankamai susibendravęs ir davė didelis mentorės indėlis. Tačiau galbūt ne visi tokie mentoriai yra... Nežinau, tiesiog noriu pabrėžti, kad mentorius yra labai svarbus.

M: O kas vyksta? Ką ji daro?

D6: Ta prasme ji skatina mus dalyvauti tose veiklose pirmą semestrą, ji mūsų cementofkėj buvo, ji su mumis susitikdavo. Ta prasme, jeigu studentas pirmakursis eidavo į mokyklą, tai jeigu jis turėdavo auklėtoją, kuris būdavo kaip ir vadovas ir jeigu pasakydavo reikia susitikt, tai visi sueidavo. Tai mentorius dalinai yra tęsinys, tiesiog šiek tiek mažesnis to auklėtojo

M: Vadinasi, laiką kartu ir iniciatyvas atsiejame nuo darbo kartu, jeigu norime sukurti ryšį grupėje? (Pritariantis murmėjimas) Gerai. **Galimybė įsidarbinti universitete: laboratorijoje, Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre ar kt.** Siūlymas: vertėtų vykdyti aiškesnę komunikaciją apie skelbimus ir konkursus, įtraukti studentus į mokslo projektus, eksperimentinius tyrimus (ne iš KTU lėšų).

D9: Pritariam. (Pritariantis murmėjimas)

D3: Labiau įtraukti, efektyviau įtraukti, nes tikrai yra įtraukiama...

D9: Aš galvoju, kad čia labiau apie komunikaciją galbūt... Ir taip norėtusi to tokio... Aiškumo ką, kokios galimybės...

D6: Dar ta komunikacija aš pastebėjau, kad yra daug neverbalinės komunikacijos, pavyzdžiui pašte, sistemoj akademinėj, bet patys dėstytojai nesako ar yra galimybė kokia nors daryti... Nu ta prasme, jeigu kažką reikia pranešti, tai galėtų ir dėstytojai pasakyti, nes ne visi galbūt pastebi.

M: Tai šis dalykas turėtų būti išryškintas, ar tai per studijų programų vadovą, per susitikimus... Tai yra aktualu talentingiems studentams (pritariantis murmėjimas). Gerai. **Suteikiamos išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose.** Siūlymas: universitetas galėtų gauti kvotas studentų savanorystei brangiose konferencijose (pvz.: LOGIN).

D4: Pritariam (pritariantis murmėjimas).

D5: O ar sunku gauti vietą savanoriui LOGIN'e? Kas nors žinot? Nes man atrodo, kad jeigu tu nori savanoriauti, tai tu gali savanoriauti labai paprastai.

D3: Aš manau, kad tos kvotos galėtų būti, bet nu vėlgi, yra studento iniciatyva ar jis pats nori dalyvauti ar ne, nes kai kurie studentai iš akademijos dalyvavo ir savanoriavo, bet kad tai būtų kaip saugiklis gali būti, kad tam tikras skaičius studentų būtų, bet studentai nežinau ar to norės...

D2: Mes turbūt negalim dabar... Jeigu ir siūlytumėm, siūlom jau universiteto veiklose kas labiau susiję su universiteto veiklom savanoriauti ir dar plus kažką daryti, bet tai gali būti, kad mes per daug pradėsime siūlyti ir studentui tai bus per didelė informacija, per daug informacijos.

M: Tiems, kurie domisi. Ką universitetas gali padaryti. Kokios dar yra konferencijos, kur studentams yra įdomu dalyvauti?

D4: Galbūt galiu vėl kitaip pakreipt problemą, nes aš ją interpretavau šiek tiek kitaip, kai pildžiau, tai yra man aktualu yra kai mano pranešimas yra priimamas į konferenciją, kad aš gaučiau finansavimą kaip iki ten nuvažiuot, nes mano buvo priimtas projektas į Amerikoje vykstančią konferenciją, labai prestižinę, viskas yra okay, bet pusanthro tūkstančio tiesiog asmeniškai... Aišku yra tie fondai, kur gali pildyti, bet ten vėl labai... Aš NASA pildžiau, man ten buvo išskirta pinigų, žodžiu, kad... Tiesiog labai, labai tas apsunkina konferencijų finansavimo dalykas, kai tu esi bakalauro studentas, kai tu neturi tų visų mokslinių ir taip toliau laipsnių...

M: Gerai, vienas iš atvejų, kur finansavimas turėtų būti užtikrintas...

D4: Tiesiog aš akcentavau labiau mokslinių konferencijų pritaikymą, nes jo, čia yra okay, vėl... Arba netgi net ne skaityt pranešimą, o tiesiog važiuot į konferenciją, nes labai daug vyksta... Tikrai labai daug vyksta konferencijų, bet vien dalyvavimas yra 200 eurų, o šiuo atveju tai išvis yra... Šiuo atveju tiksliai galiu pasakyti, kad jeigu tu neskaitai pranešimo, tai tada tau jokios finansinės paramos nėra, o labai dažnai to tikrai norisi.

D1: Aš tai čia siūlyčiau papildyti galbūt, numatyti didesnę fondą konferencijom... Išskirtinėm konferencijom ir seminarom, nes yra numatytas, bet jis tikrai labai mažas. Tai numatyt didesnę.

D3: Yra konferencijų kofinansavimo fondas.

D1: Tai tiesiog numatyti didesnę, kad tie mūsų studentai matytųsi ir tikrai daugiau važiuotų dalyvauti, nes patirtis tikrai yra išskirtinė.

M: Gerai. **Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės.** Siūlymas: įkurti modernią biblioteką, padidinti mokymosi bei laisvalaikio erdvių skaičių, pagyvinti turimas erdves (pvz.: muzika ar tam tikri dizaino sprendimai)

D1: Aš buvau pamiršęs, bet grįšiu dar prie ano klausimo, dabar žinau, kad ERASMUS svarsto savo koncepciją ir jie svarsto finansuoti trumpalaikes išvykas studentų, kas liečia savaitę ir panašiai. Bet jie tam ir finansavimą žada didinti ir taip toliau. Tai vat čia, šitoje vietoje dar būtų galima gauti to finansavimo daugiau ERASMUS. Nes dabar jie gali išvažiuot stažuotei, du mėnesiai, studijom... Tai vat kaip stažuotė, bet žymiai trumpesnis, galbūt atsiras galimybė.

D5: Aš gal dar papildysiu, aš tik galvoju, kad šiame punkte būtų visai gerai nepamiršti mūsų universiteto menininkų ir pavyzdžiui nepalikti šito klausimo tik mokslinėm konferencijom, kur būna pavyzdžiui, kad tavo darbus kažkokius nori ta prasme rodyti tarptautinėje parodoje, kokioj ar panašiai, tai... Sudalyvauti, kai dalyvauja tavo darbai irgi smagu. Nu čia turiu omeny, kad plačiau pažiūrėt, ne tik...

D1: Aš manau, kad didžiąją dalimi universitetas randa finansavimą, bet tiesiog kartais galbūt ir studentam reikia daugiau drąsos arba daugiau durų atidaryti.

M: Taigi, dėl komfortiškumo...

D3: Aš tai pirmiausia turbūt ką patarčiau tai ne įkurti modernią biblioteką, o tą pačią turimą padaryt 24 valandas veikiančią...

D1: Čia turbūt Lukas turi omeny tą Statybos ir architektūros fakulteto projektą.

D3: Na, kad ir Ekonomikos ir verslo fakulteto, bet biblioteka yra erdvė kur gali rašyti 24 valandas per parą ir tikrai su tuo susiduriame ir magistrantai, ir bakalaurai, ir doktorantai, tai šitas... Man atrodo čia visi pritaro.

D2: Laisvalaikio ir mokymosi erdvių ne tai, kad tiesiog padidinti, nes nu vieną galima kampą išskirti, pastatyt du stalus ir sakyti, kad mokymosi erdvė, bet mum turbūt reikia šiuolaikinių, jaukių...

D1: Patogių, su elektros lizdais... Įranga kavai, arbatai patiems pasidaryti...

D9: Nebūtinai kalbant tik universitete, pavyzdžiui kas mano bendrabutyje yra mokymosi erdvė, tai atskira patalpa su rozetėmis ir stalais... Mano kambaryukai naktim mokosi, tai naudoja.

D1: Yra numatoma didinti... Bet ne laisvalaikio, o mokymosi erdvių skaičių, turbūt žinot, pardavus pastatus ten 3,5 milijono eurų yra numatyta tam, tai iš jų dalis eina bibliotekai, o dalis eina mokymosi erdvėm, virš milijono eurų. Tai kiekvienam fakultete bus įrengtos kažkokios tai modernesnės. Nedaug čia, 23 auditorijos tik tai, nes tai yra maži pinigai, bet...

D4: Aš tai norėčiau savo fakultetą pagirti šituo klausimu, nes turim pirmam aukšte nuostabią palangę iš tų stalažų, kur yra nerealiai pigus sprendimas, nerealiai geras...

M: Gerai. **Individualus dėstytojo dėmesys**. Siūlymas: talentingiems studentams dėstomose paskaitose (sustiprintose) turėtų būti skatinamas ar apmokamas dėstytojo laikas individualiam kontaktui.

D3: Jeigu čia kalbam apie GIFTed turimas sustiprintas grupes, tai aš sakyčiau, kad jau ir taip yra apmokamos dėstytojų...

D1: Nu vienas iš variantų, net ne tai, kad apmokamos, bet tiesiog numatyti didesnę valandų skaičių kontaktui su studentu. Bet čia mus riboja studijų kaina ir čia jau yra... Valstybiniu mastu vistiek turėtų būti keliamas klausimas, nes studijose stipriai neprimokama už tai, kiek realiai kainuoja studijos. Dabar jau jie padidino tas kainas truputėlį, bet va šita vieta ir gaunasi, kad mes turim pinigų sumą, turim studentų skaičių ir išskaičiuojam maždaug kiek dėstytojas gali skirti vienam studentui. Ir gaunasi tai, kad jis gali skirti valandą vienam studentui per visą semestrą. Įskaitant tikrinimą darbų ir taip toliau, tai aišku, aš čia dar siūlymą turbūt teikčiau keisti didaktiką ir tai reiškia, kad vat tos paskaitos, kai aš atsistoju 64 valandas per semestrą skaitau prieš auditoriją turėtų keistis į mažesnę valandų skaičių, filmuotą medžiagą ir daugiau grįžtamojo ryšio teikimą, su kiekvienu studentu aš kalbu ir daugiau komunikuoju ir dirbu taip, negu skaitau. Aš galiu galbūt įrašyti ir rodyti, ta prasme keist didaktiką šitoj vietoj. Principus didaktikos, kuriuose daugiau individualaus dėstytojo dėmesio būtų skiriama studentui.

D9: Aš dar papildyčiau, kad ta prasme, kai padarai kažkokį darbą, tai norisi daugiau to feedback'o...

D1: Grįžtamojo ryšio... Nes tai yra esmė didaktikoje.

D9: Kad daugiau pakomentuotų klaidas, kur galima geriau...

D4: Vėlgi aš čia tik iš savo fakulteto galiu sakyti, bet pas mus gal neteko sutikt nė vieno dėstytojo, pas kurį tu nuėjęs ir pasakęs: „Dėstytojau, ar galite pakomentuoti...“, tiesiog nebuvo nė vieno, kuris pasakytų, kad neturi tau laiko... Tai čia gal vėlgi yra awareness, kad tu gali taip daryti.

D1: Bet jūs turite ateiti... Ta prasme pagal modulį jums nepasiūloma? O lygtais... Pagal naujausias vat tas visas tendencijas didaktikos, tai natūraliai tas turėtų būt. Netgi jeigu studentas yra kuklus ir nedrąsus ir jis negali atidaryti durų... Žinokit tikrai, aš esu mačiusi daug studentų, tiesiog stovi prie durų ir medituoja... Negali atidaryti durų tiesiog. Tai tiesiog natūraliai tas atsirastų paskaitų metu.

D4: Tiesiog, kad dėstytojas eitų ir šnekintų?

D1: Ne ne, tiesiog paskaitų metu, vat tiesiog, kad grįžtamasis ryšys būtų, bet pritariu ir šitam, kad gali ateiti ir yra tos kokybiško kontakto valandos numatytos ir tada dar natūraliai didaktiką keistųsi, kur daugiau atsirastų individualaus dėstytojų dėmesio studentams.

D4: Klausimas... Gerai, pavyzdžiui aš tikrai vėl iš savo patirties, aš labai daug klausinėju paskaitų metu medžiagos, kuri yra nesusijusi su tą dieną dėstoma tema, tai įsivaizduokit jeigu mes visi pradėsime klausinėti tų dalykų, tai ant kiek išsitęs...

D1: Ne, tai čia jau dėstytojo yra paskaitos valdymas, jis tikrai neturėtų nukrypti, nes jis turi padaryti taip, kad jūs pasiektumėt rezultatus. Bet toje tematikoje jūs galite sakyti pavyzdžiui, mes šitą kalbėsime ten kitą paskaitą, grįšime prie tos temos, dabar plečiam šitą ir vat toje temoje jūs aplinkui per aplinkui...

D3: Bet vat čia tame ir esmė, kad... Aišku, čia gal ne tame diskusija yra dabar, bet tiesiog čia... Ant kiek giliai galima eiti į vieną klausimą...

M: Gerai. Tai siūlymą kaip ir turim. **Patogūs administraciniai studijų eigos procesai.**

D1: Greičiausiai bėda slypi dėl tvarkaraščių... Beveik įtariu.

D3: Juos tiesiog fakultete paskelbia keturias dienas prieš prasidedant studijoms...

M: Arba įstojus į magistrantūrą, po dviejų savaitių turi pasirinkti baigiamojo darbo temą...

D1: Nu čia galima ginčytis aišku, bet atkreipsime dėmesį...

D6: Aš turiu tokį pastebėjimą, kai tu nori pasirinkti kažkokį papildomą modulį – niekur nėra parašyta. Nu ta prasme...

D5: Reikia kuistis...

D3: Kur susiduriame su problema, anksčiau tinklalapyje, ktu.edu būdavo prie kiekvieno studijų modulio aprašas iš ko susideda tam tikras modulis, kokie jie yra ir panašiai ir tu galėdavai ant jo paspausti ir tau tada išmėta kas dėstytojas, kokios temos... Ir dabar nėra.

M: Taigi, mes identifikavome kurią problemą?

D1: Buvo laisvai pasirenkamų modulių informacijos suradimas, taip suprantu

M: Tai sprendimas būtų informacijos apie pasirenkamus modulius pateiktis?

D1: Jo, tą pasižiūrėsime. Daugiau... Tvarkaraščiai, bet čia disertacijos vertas klausimas, šiaip, bet galime visą laiką ieškoti... Mes tarp kitko...

D9: Žinau, kad vieni fakultetai, pavyzdžiui, Informatikos fakultetas yra tikrai mėnesį prieš paskelbę. Aš galiu dabar pažiūrėti...

D1: Ai, tai jums dėl lankstumo...?

D9: Taip...

D1: Tai tada šitą klausimą irgi galime kelti tikrai, nes čia tada galima...

D9: Jo jo, čia kaip dėl paskelbimo...

D1: Jo, nes dėl suderinamumo vat čia yra sudėtingas klausimas, bet dėl suderinamumo mes esam pateikę projektą IT departamentui, kaip palengvinti tvarkaraščių administravimą... Esam pateikę, tai nu, tikiuosi gal kažkas bus įgyvendinta, tai truputį supaprastės. Bet čia kertasi su lankstumu, nes iš karto reikia atkreipti dėmesį, kad jeigu norim lankstumo daug, iškart bus problema su administravimu ir organizavimu. Iškart.

M: Gerai. **Studijos, moduliai ar jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose.** Siūlymas: dėstytojai turėtų būti skatinami tai organizuoti, skiriant jiems laisvo laiko tokiai veiklai.

D1: Skatinti dėstytojų kažkokias veiklas...

D2: Gal ne tiek laiko, bet tarkim nu jeigu jis yra... Jeigu aš esu dėstytoja, nueinu pas studijų programos vadovą ir sakau, kad turiu tokį projektą... Arba turėsiu kitą semestrą... Tai galima suplanuoti krūvį. Tai suteikti galimybę. Ir man atrodo, kad čia dėstytojams nereikia suteikti galimybės turėti laisvo laiko, jie puikiausiai susitvarko su visom veiklom.

M: O koks galėtų būti paskatinimas?

D1: Na, pavyzdžiui, tokių projektų organizavimas jiems duoda papildomų balų... Nežinau, bet kadangi yra kuriama motyvacinė sistema dėstytojų metinė, kas metus jie vertinami ir tiek pat... Tai galėtų gauti priedą, na kaip pavyzdys, finansinį. Tai galbūt tai galėtų būti papildomi balai motyvacinėje sistemoje. Organizavo, vykdė, yra įrodymai – balas. Nu kažkoks va toks.

M: Gerai. **Verslumo ugdymas?**

D4: Aš tai siūlyčiau gerinti kokybę modulių, nes mes turim, pavyzdžiui, labai skaudulys visiems... Įmonės valdymo pagrindai. Tas modulis iš principo būtų labai geras, bet vėl tada reiktų kažkaip paskatint tą... Rimtesnį požiūrį į darbą ir taip toliau, nes taip yra išdėstoma neblogo medžiaga ir apie verslo kūrimą ir viską, bet tai yra ant tiek nepriimtina atrodo, kai kuriems žmonėm, kad nurašomas tas modulis kaip nesąmonė... Geriau pamaišytų tuos studentus, nes dažniausiai dabar kaip sėdim, tai vėlgi... Elektronikos fakultetas sėdi su elektronikos fakultetu, mechanikos su mechanikais ir verslas su verslu. Tai verslai kuria nerealistiškas verslo idėjas technologiniam verslui iš technologinės pusės, o technologai kuria gerą produktą, bet jie į verslą apskritai nežiūri. Tai čia vat vos ne priverstinis komandos sudarymas iš skirtingų fakultetų. Tačiau reikia ir išvengti tos problemos, kad mes dirbam ir su tais kam užtenka penketo ir tais kam reikia dešimt, tai kažkoks truputį motyvacijos... Ar tu čia iš tikrųjų atėjai tam, kad nu... Nes tikrai galima suprast, kad dėstytojai kai kurie yra mūsų irgi labai faini, tau sako... Gerai tau užtenka penkių, gerai daryk, tavo reikalavimai yra tokie ir tada tą grupę suformuot iš tokių žmonių, kuriems užtenka penkių ir viskas... Kad nei tie, kuriems reikia dešimt nesinervuotų, nei tie, kuriems reikia penkių irgi nesinervuotų.

D1: Aš gal jeigu galima dar prie verslumo ugdymo papasakosiu Monterėjaus technologijų universiteto pavyzdį ką jie daro, jie daro, pavyzdžiui tokį vadinamą iWeek'ą. iWeek'as pirmam kurse, pirmam semestre yra skirtas verslumo ugdymui. iWeek'as vyksta savaitę laiko, universitetas studentam duoda po šimtą dolerių, kiekvienam, liepia sukurti verslą, kažką, produktą ir jį pagaminti bei parduoti per tą savaitę, uždirbti tuos pinigus, gražinti šimtą dolerių universitetui, nes privalo gražinti, jeigu pelno negausi, tai į minusą nueisi, o jeigu uždirbi plusą - atiduodi socialinėm reikmėm kažkokiom, tai – vaikam, globos namų gyūnam ten ir taip toliau ir jie tą daro visą savaitę. Kuria, yra

lektoriai, mentoriai, kurie padeda ir jie va šitą turi... Net ir tėvai negali pirkti, nu turi kažkur vat pardavinėti. Aišku, toks smūginis challenge'as vadinamas, bet tai vienas iš... Tokių galbūt... Galėtų atsirasti įvade... Ar kur nors.

M: Gerai. **Tarptautiniai veiklos projektai ir stažuotės.** Siūlymas: tobulinti vertės pateiktį studentams, kad jie galėtų pajauti veiklos tikrumą ir prasmę.

D1: Pritariam. (Pritariantis murmėjimas).

D4: Šiaip tai dar dabar žinau, kad užsienio... Dėl tarptautiškumo bijo ERASMUSO ar kitur važiuot trim mėnesiam, tai vat čia būtų toks... Universitetas galėtų paskatinti, kažkoks vizitas į užsienį kažkas... Nu vat, truputį išvažiavimas, pajautimas to dalyko, nes labai dažnai tiesiog yra... Nu ir iš tikrųjų yra labai baisu išvažiuoti keturis mėnesius nežinodamas...

D1: Pritariu... Kad tokie trumpalaikiai būtų... Tai siūlau papildyti, kad tokie trumpalaikiai vizitai, stažuotės.

M: Tvarkoje. **Reputacija, kuriama universiteto reitingų ir akreditacijų.**

D1: Kaip įdomiai, 34-a pozicija pagal svarbą, bet neatitikimas 0,17... Bet čia turbūt labai priklauso ir apskritai studentų daug kur dalyvavimas, įtraukimas, kad studentai matytųsi mūsų, tada ir ta reputacija studento akyse... Ir pačio universiteto turbūt augtų.

D2: Čia gali būti taip, kad ką ir rodo šitas rezultatas, jog renkantis, tai yra labai svarbu universiteto pozicija, bet atėjus lygtais buvo lūkestis didesnis... Nu ten X skaičius reitinguose, bet yra trys bėdos, kurios kartina tą reitingą visą ir studento gyvenime. Gal čia yra tas neatitikimas tarp realybės ir reitingo.

D7: Mes kaip tik turėjom su grupiokais tokią diskusiją, tai aš manau čia yra problema tarp universiteto marketingų, ką mato moksleiviai mokyklose ir ką jie gauna, kai ateina čia... Tai yra moksleiviai mato gražias laboratorijas, mokslininkus, visa kita, bet realiai tose laboratorijose praleidi gal 5 procentus laiko savo studijų bakalaure, tai turbūt iš to ir atsiranda tas nesutapimas, kad kiek tai yra svarbu įstojus ir kiek tu gauni paskui atėjęs, tai čia turbūt ta problema yra.

D9: Jeigu konkrečiai pagal problemą, tai čia sprendimas yra kelt universiteto reitingą... Konkrečiau nepasiūlysi...

D4: Bet čia vėl tada klausimas, kiek universitetas linkęs priimti riziką ir iš tikrųjų supaprastinti marketingą ir nerodyti dvilyktos klasės moksleiviams Santakos slėnio kaip fakulteto, nes... Atvažiuoja žmonės tikrai ir šimto kart manęs klausė, ar jūs čia dirbat, o aš ne sakau, čia institutas... Taip aš dirbu čia, bet nestudijuojau... Ir tiesiog parodyti realų vaizdą, nes paskui, kai atlieka tas apklausas... Nu čia reik labai įsivertinti kiek... Bet aš įsivaizduoju, tie kas pamato, galbūt paskui savo fakultetą... Taip jiems būna šokas ir tada...

D9: Jeigu aplamai kalbant apie marketingą, tai aš manau, kad tikrai labai apsimoka labiau pasakoti apie sporto salę, nes tikrai aš to anksčiau nežinojau, bet man čia yra labai labai didelis plusas ko neturi kiti universitetai, nes mes turim prieigą nemokamai, salė yra geros kokybės, tai ir tuo labiau aš įsivaizduoju, kad beveik visiems tai yra svarbu, nes jeigu net žmogus nesportuojantis jis turi vis tiek tokią idėją, kad kažkada pradės sportuoti, tai čia naudinga reklamai...

M: Tai turime stiprių taškų, kurių neparodom, nes per daug rodome galimybes dirbti NASA, Google ir panašiai... Gerai. **Motyvacija „Cum Laude“ diplomu bei Rektoriaus paskatinimu/rekomendacija.**

D4: Bet tai čia vėlgi yra tiktai ta talentų akademija, gal mes galėtume tada daryti kažkokius tai reikalavimus... Tam diplomui, kaip suprantu ir taip yra kažkokių reikalavimų, bet galbūt ta rektoriaus rekomendacija galėtų būti 5 procentam... Nežinau, 1 procentui geriausių absolventų.

D1: Aš rekomendaciją tikrai siūlyčiau, čia labai gera idėja... Ta pati rekomendacija iš rektoriaus (pritariantis murmėjimas).

D5: Na, mes dar nebaigėm niekas, tai mes negalim šito įvertinti kiek mum universitetas to suteikia, tai dėl to aš tai žiūriu į tą rodiklį, nes dar nei vienas iš mūsų nebaigė. Tai mes neturim realaus kažkokio įrodymo.

D8: Daugiau tai galbūt yra tie patys dalykai, kuriuos mes pasiekiam, kuriuos mes padarom, kompetencijos kurias įgaunam, o ta motyvacija, jog baigėm talentų akademiją būdami... Tai galbūt prideda...

D1: Šitas labai turi motyvuot. Talentų akademija baigta, visi projektai, kuriuose dalyvavot, taigi galima įrašyt į CV, projektas toks toks, veikla tokia, atsakomybė tokia...

D5: Aš galvoju, kad mes stojam turbūt dėl kitų plusų labai gražių talentų akademijos, ne dėl diplomo su rekomendacija, tai nežinau kiek mum... Keli stoja vien dėl to, kad gaus...

D9: Tiesiog, nes galbūt stojau ne dėl to, nes tai dar atrodo labai toli, dabar ypač, kai aš pirmakursė, bet gal tą tikrą vertę įvertinsim, kai jau turėsime, tai čia sunku ir kalbėti.

D7: Bet ir šiaip perteikiant visą šitą teiginį per tikrojo pasaulio prizmę, realiai kas iš to... Tai niekuo tau nepadės...

D8: Nes jeigu tu nueisi į įmonę ir padėsi rektoriaus rekomendaciją ir paklaus ar bent buvai sutikęs tą rektorių, sakysi ne, nu tai...

D1: Nu, aš nesutikčiau, pavyzdžiui, aš galiu pasakyti čia iš savo prizmės, bet yra tikrai tokių... Aš pavyzdžiui, kai užsakau paslaugas, na įmonė, dabar pasakysiu, visai neseniai užsakinėjau paslaugą, aš paklausiau ar išsilavinę, kurie man darys tą paslaugą, žinokit natūraliai, tiesiog norėjau pažiūrėti ar tikrai toj srityj turi išsilavinimą, tai čia vienas dalykas. Antras dalykas, aš tikrai peržiūrėdama CV darbuotojų tikrai pasižiūriu išsilavinimą ir tikrai pasižiūriu papildomas veiklas.

D4: Bet ar rekomendacija žmogaus, kuris nėra susijęs su tom veiklom yra svarbi?

D1: Bet tai tam tikrus dalykus signalizuoja apie žmogų, tai signalizuoja, kad jis yra aktyvus, kad jis yra drąsus, kad jis yra veiklus... Ta prasme, yra dalykų, kurie signalizuoja... Bet jiems tai bus visiškai vienodai, bet jeigu jūs nueisite pavyzdžiui dirbti į viešąją instituciją ir matysite rektoriaus rekomendaciją, tai reakcija bus wow, aš pažįstu tą žmogų ir jis davė rekomendaciją... Gal verta apsvarstyt šitą kandidatą. Tai vėlgi labai priklauso nuo kur jūs nueisit, tai aš taip nenumočiau ranka.

D4: Dar irgi galima pasakyt iš tos pusės, kad, nežinau, kiek jūs esat, aš įsivaizduoju, kad jūs tikrai esat susidūrusi su mūsų talentų akademija, tiesiog noriu pasakyti, kad mes kaip trečias kursas esam

jau ant tiek įsisukę savo aplinkoj, mus žino tiek verslas, sakykim tos įmonės, kurios yra iš tikrųjų aktualios, mus žino ir jie ir taip tuos veidus žino...

D1: Bet jūs niekada nenumokite ranka... Tiesiog, mano rekomendacija, negyvenkite šia diena. Vat pavyzdžiui buvo padarytas tyrimas „Investuok Lietuvoje“, kaip studentai, kurie studijuoja IT srityj nebaigia studijų, meta, nes gauna gerą darbą. Tai ir buvo pradėtas tyrimas kuo tai ilgalaikėje perspektyvoje pasibaigia ir įdomiausias atradimas yra tai, kad jie užsiima vidutinių pajamų gap'ui. Nes kažkur kažko pritrūksta ir būtent dažniausiai to išsilavinimo, kur tokio plataus, plačių dalykų, tai lygiai taip pat, jum dabar atrodo, kad jūs pažįstat ir gyvenimas apsisuka į krizes, įmonės bankrutuoja ir taip toliau ir vis tik tai turėt tą bagažą gerą visada yra geriau negu neturėt. Tai yra tiesiog, aš manau, kad visada bet koks pasiekimas yra pliusas.

D6: O galiu klausimą dar tokį, kadangi aš sakau, nei esam susitikę su rektoriumi, tai koks bus tas rekomendacijos turinys, kad jis bus toks išskirtinis, kad jis kažką tai... Ten tiesiog bus surašytos veiklos, kur mes ir taip dalyvaujam.

D1: Aš galvoju gal susitiks organizuot studentai...

M: Na ką gi, ačiū už diskusiją. Trukome lygiai pusantrų valandos, tikiuosi, jog šis tyrimas taps apčiuopiamais rezultatais, kuriuos dar spėsime pajauti ir jūs.

Vertės talentingam studentui modelis

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
Funkcinė vertė	Studijų rezultatų pritaikomumas	Įgyjamos naujausios teorinės ir praktinės žinios, tinkamos naudoti ir taikyti šiandien	Tyrimo autorius pagal (Albiladi ir Alshareef, 2019, Boud ir kt., 2013, Gajda, 2017, Gévaudan, 2013, Harrison, 2017, Jaleniauskienė ir Jucevičienė, 2015, KTU, 2019, Sin ir Kim, 2018, UNICHECK, 2017, UNSW, 2019, USF, 2019, Varaniūtė, 2018, Walker ir kt., 2015, Wolper, 2016)
		Įgyjamos žinios, atveriančios ateities tendencijas ir suformuojančios pagrindą ateities žinioms įsisavinti	
		Ekspertinės praktikos pagal savo studijų sritį galimybė	
		Paskaitos įmonėse	
	Tarptautiškumas	Trumpalaikės studijos užsienyje	
		Tarptautiniai studijų veiklos projektai ir stažuotės	
		Užsienio šalių ir universitetų lektoriai	
		Moduliai arba jungtiniai projektai multikultūrinėse studentų komandose	
	Personalizuotas mokymosi turinys	Laisvas pasirinkimas studijuoti tik tuos dalykus, kurie studentui kuria vertę	
		Galimybė spręsti, kokio tipo darbus atlikti studijuojant dalyką	
		Individualus dėstytojo dėmesys	
	Skaitmenizuotas mokymosi procesas	Galimybė dalinai studijuoti nuotoliniu būdu	
	Kokybiškas dėstymas	Įtraukianti dėstytojų didaktika	
Socialinė vertė	Privilegijos	Sustiprinto lygio paskaitos	Tyrimo autorius pagal (KTU, 2019, Kurk Lietuvai, 2019, Lietuva2030, 2015, ROTARY, 2019, Szabo ir Revesz, 2018, UNSW, 2019, Varaniūtė, 2018, Versli Lietuva, 2018)
		Prieigos prie pasaulinių duomenų bazių turėjimas	
		Išskirtinės sąlygos dalyvauti įvairiuose seminaruose ir konferencijose	
		Išskirtinis diplomai ar rektoriaus rekomendacija	
	Socialinis identitetas	Bendradarbiavimas su aukščiausio lygio profesionalais	
		Narystės talentingų studentų bendruomenėje prestižas	
		Universiteto reputacija	
	Visuomeniškumas	Prisidėjimas prie universiteto studijų tobulinimo	
		Dalyvavimas visuomenei pridėtinę vertę nešančiuose projektuose (Pvz.: „Kurk Lietuvai“, „DEMOLA“, „Sparnai“ ir kt.)	
Emocinė vertė	Gera savijauta universitete	Geras studijų programos studentų grupės ryšys	Tyrimo autorius pagal (Bakutytė ir Grundey, 2010, KTU,
		Komfortiškos paskaitų, darbo ir laisvalaikio erdvės	
		Abipusė pagarba ir gera atmosfera bendraujant su dėstytojais	

Vertės dimensija	Vertės tipas	Vertės elementas	Šaltiniai
		Malonus bendravimas su universiteto administracija ir aptarnaujančiais darbuotojais	2019, UNSW, 2019, Varaniūtė, 2018)
		Patogūs administraciniai studijų eigos procesai	
	Geros apgyvendinimo sąlygos	Geros sąlygos sportui	
	Mentorystė	Vertingos karjeros mentoriaus ir planavimo specialisto konsultacijos	
		Asmeninio tobulėjimo programa	
Finansinė vertė	Finansinis saugumas	Verslumo ugdymas	Tyrimo autorius pagal (Bakutytė ir Grundey, 2010, Lietuva2030, 2015, UNICHECK, 2017, Varaniūtė, 2018)
		Finansinio raštingumo ugdymas	
		Papildomas finansavimas saviugdros veikloms (Pvz.: vasaros/programavimo stovyklos ir pan.)	
		Skatinamoji stipendija savoms reikmėms	
		Galimybė įsidarbinti universitete (Pvz.: Nacionaliniame inovacijų ir verslo centre, laboratorijoje ir pan.)	